BOSTON
MEDICAL LIBRARY
8 THE FENWAY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

http://www.archive.org/details/derenunciationev00bohn

[illegible]

D. IOHANNIS BOHNII, Prof. Lipſ.

DE

RENVNCIATIONE VVLNERVM,

SEV

VVLNERVM LETHALIVM EXAMEN,

CVI ACCESSERVNT

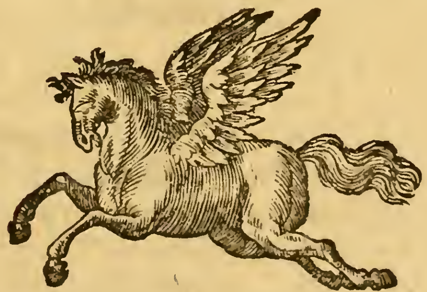
DISSERTATIONES BINAE

DE

PARTV ENECATO,

ET

AN QVIS VIVVS MORTVVSVE AQVIS SVBMERSVS, STRANGVLATVS AVT VVLNERATVS FVERIT.

LIPSIAE,

APVD THOMAM FRITSCH,

M DCC XI.

91.01=04

34. H. 26.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

ANte viginti jamdum, & quod excurrit, annos Anno nimirum elapſi Seculi 1689. præſens opuſculum *de Renunciatione Vulnerum,* edidi, non quod ulli perſuadere mihi præſumſerim, quaſi nemo ante me Argumenti hujus declarationem unquam in ſe ſuſceperit, aut Publico quicquam de eo conceſſerit, quique Scripto hoc aliis palmam præripere voluerim: utpote quale aſſertum ac petulantia aut bonorum Autorum ignorantiam craſſam, aut jactantiam inanem, oluiſſet; quarum tamen utramq; ſemper odi. Neminem ſiquidem, qui Eruditi nomen geſtit, latere poteſt, ante ſeculum *Ambr. Pareum de Renunciationibus & Embammatibus Cadaverum*, paulo poſt *Fortunatum Fidelem de Relationibus Medicorum*, noſtra ætate ſub falſo Scriptoris nomine ac ficta Rubrica, *Thomæ* ſc. *Reineſii Scholæ Iurid. Medicæ*, venditatum, *Baptiſtam Codronchium, de Methodo teſtificandi*, Acceſſorium tractatus *de Vitiis Vocis*, atque *P. Zacchiam Quæſtiones Medico-Legales*, conſcripſiſſe. Quibus ante medium circiter Seculi elapſi acceſſerunt *Melch. Sebizii Examen Vulnerum*, *Hermanni Corbei Oratio de Vulneribus lethalibus ac ſanabilibus*, *Bernhardi Suevi de Inſpectione Vulnerum lethalium & ſanabilium*, ac demum *Gottofredi Welſchii Iudicium Vulnerum Lethalium*, *Blegny la Doctrine des*

)(2 *Rapports*

Rapports en Chirurgie, & quam Anno 1703. Pariſiis imprimi curavit *Anonymus l' art de faire des Rapports en Chirurgie.* Qualia ſane nemini anſam conquerendi concedent, Lethalitatis Percuſſionum materiam olim nondum fuiſſe ventilatam. Alia longe mihique eadem cum Suevo conatus hujus tunc temporis erat, ac in præſentiarum eſt, ratio: nimirum ut, quam Scripti hujus difficultatem, viribus meis longe ſuperiorem experiebar & adhuc deprehendo, hincque Lucubrationum mearum imperfectionem haud exilem auguror, aliis, quorum Iudicium promptius & doctrinæ atque peritiei ſuppellex inſtructior, ſolvendum ac eruendum concedere mallem. Veritati ſiquidem dum unice & ſemper lito, perinde mihi erit ſive propriis, ſive alienis, oculis illam perſpexero. Recudere vero dum nunc intendebat Scriptum hoc Bibliopola, me rogabat, ut illud reviderem, demerem ex eodem addermue illi, quæ e re eſſe cognoſcerem: Errores conſpicuos magis emendavi, quædam delevi, adjeci tamen pariter nonnulla, quæ poſteriorum temporum ſuppeditarunt obſervata. Annexi demum ſub *Appendicis* conſpectu Cogitata 1. *De Infanticidio recens natorum:* 2. Circa *modum diſcernendi Vivos & Mortuos ſubmerſos, ſubſpenſos ac vulneratos*; Argumenta frequentiora & Medico, qui ad deponendum coram Magiſtratu ſe applicat, ſcitu maxime neceſſaria. Vale!

Q.D.B.V.

Q. D. B. V.

DE

RENVNCIATIONE VVLNERVM.

PLura ſunt argumentorum genera, Medicis cum Legum-Peritis communia, ideoque forſan *mixta* ſeu *Medico-Legalia* dicenda, ſuper quæ hi illorum cenſuras ſub *Relationum, Renunciationum* ac *Depoſitionum* nomine petunt, & pro eorum diverſa inclinatione ac ſententia reos damnant ac inſontes abſolvunt. Rogant ſc. Iure-Conſulti Medicorum ſententiam circa morborum ſimulationem, de ſuſtinendis tormentis, de generandi impotentia, de arcta & ſterili, de virginitatis ſignis, de ingravidationis notis, de ſimulata imprægnatione, an mulier pepererit, de tempore partus legitimi, de abortus a verberibus metu, de abortu concitato, de mente captis, de fœtu intra extrave uterum mortuo, de infante v. g. a nutrice ſuffocato, an ex aqua protractus vivus, an mortuus, in eam fuerit præcipitatus? de veneno hauſto, de iis, qui mortem fingunt, & quæ ſimilia fereque infinita ſunt. Aſt omnium frequentiſſimum &, prout *Zacchias* loquitur, practicabile maxime, ſuper quod Magiſtratus ſeu Iudex a Medicis informari deſiderat, *Vulnerum* eſt *Lethalitas*: i. e. an Vulnus, a percutiente inflictum, mortis cauſa, an ſecus, extiterit? quo illi pariter ac vulnerato jus decernere queat. *Vbi nimirum*, advertente *Celeberrimo* quondam *Stryckio, de Sanguine in Terram profuſo, qui ad Cœlum anxius clamat, controverſia movetur, movetur ibidem de Sanguine vivi adhuc hominis, carnificis manu profundendo,* Ita quidem ut, quamvis Legum Interpretes diverſas conjecturas, v. g. a tem-

pore mortis ſubſequentis, parte corporis læſa, qualitate ac quantitate vulneris, conditione armorum, fama publica &c. petitas in Commentariis ſuis prolixe ſatis ſubminiſtrent, v. g. *Maſcardus, Boerius, Gomeſius, Carerius, Farinacius* aliique, quorum Catalogum a Medico, prudentior nec Legum, nec Medicinæ peritus, deſiderabit: eorum plerique nihilominus, præſumptionibus illis, tanquam inſufficientibus atque incertis, poſthabitis, ad Medicorum Relationes confugiant, hasque ſolas Iudicem in arbitrando, an Vulnus ſit mortale, nec ne, ſequi debere ſentiant, prout vel ex ſolis *Maſcardo Concluſ.* 10037. & *Farinacio de Homicid. tit.* 14. *quæſt.* 127. *part.* 2. *No.* 49. 50. & 51. videre eſt. Renunciationum E. de Vulneribus formandarum provincia quia ad Medicos devoluta, horum quoque erit potisſimum, fundamenta & rationem, illas methodice concinnandi, evolvere atque innuere: quod duabus Sectionibus præſtare conabor.

SECT. I.

DE RENVNCIATIONE VVLNERVM IN GENERE.

CAPVT I.

DE VVLNERVM INSPECTIONE.

Renunciationes duplicis generis.

POſtulatur ac adornatur Cenſura de Lethalitate Vulnerum modo vulnerato adhuc ſuperſtite, quæ utplurimum conjecturalis atque incerta ſatis, quatenus vulnerum, interiora penetrantium, vix unquam tanta obſervatur latitudo, per quam cunctas eorum circumſtantias, imprimis læſionum profundiorum, ſufficienter indagare, intueri ac dignoſcere licet, ut in plagis capitis quotidie experimur, utpote quæ facie ſua externa ſæpe levisſimæ multum nihilominus periculi involvunt, imo non raro interficiunt, ob rupta vaſa recondita

condita interioresque cerebri receſſus laceratos : ut taceam, vulnera aliarum quoque partium ex minimo errore mortifera fieri, contra pro deſperatiſſimis habitos percuſſos eluctari, ut inferius pateſcet. Modo de vulnere deponere jubetur Medicus, ſeu a vulnerante ejusque Paraſtatis quæſtio movetur, poſtquam mortuus vulneratus, an, quod ille intulerat, vulnus lethale extiterit, i. e ut tale, occiderit? Quod judicium, quia læſionum ipſarum autopſiam & accuratiorem luſtrationem ſupponit, hincque *Vulneris inſpectio* vulgo audit, non mirum, cur certam atque infallibilem magis hanc cenſuram pronuncient Legislatores, adeoque huic demum, non illi, definitivam accommodent. Atque hoc quidem ſcrutinium poſt *Clarum Recept. ſentent.* §. *ſi quæſt.* n. 4. & 5. ac *Conſtitutiones criminales Carpzovius prax. crimin. part.* 1. *quæſt. 26. Feldmannus de Inſpic. cadav. c. 3. Stryckius de Jure ſenſ.* c. 7. ac *Sereniſſimi Electoris Brandenburg. Edictum*, Anno 1665. promulgatum, quaſi totius mundi conſuetudine receptum, diverſorumque populorum moribus ac legibus conformem, comprobant. Quatenus eo ipſo, dum decidendum eſt, an percuſſus a vulnere? an alia cauſa, diſceſſerit, oculorum uſu imprimis innitendum venit, ut illius habitudine ſeu conditione, quam in ejusmodi caſu corpus delicti ajunt ICti, perſpecta de quæſtione illa accuratior ſententia feratur. Ita quidem ut, ſi Viſitatio ejusmodi, ex quacunque occaſione negligatur, iisdem Legibus publicis cautum legamus, pœnam homicidii in percuſſore minime locum habere, ſeu ab hoc recedant Legislatores communiter, aut certe in ambiguo relinquatur judex, deſtitutus depoſitione medica circa Lethalitatem vulneris, ex inſpectione quæ debebat formari: dum in iis, quæ de vita humana agunt, probationes dubiæ ac ſemiplenæ ad mortem inferendam non ſufficiunt. Quamvis cum *Tuſchio, Muſcatello, Brunnemanno* aliisque *Stryckius* l. a. c. 3. ſi brevi ab illato vulnere diſceſſerit percuſſus, etiam non facta ſectione, ordinariam nihilominus homicidii pœnam locum habere. & ita in ejusmodi caſu a Facultate Viadrina aliquoties decretum fuiſſe, tradat.

Inſpectio ad deponendum neceſſaria.

Negotium proin hoc non, prout incongrue a plerisque Scriptoribus factum, prognoſticæ Medicinæ parti accenſendum, ſed Anatomiæ practicæ ſeu pathologicæ ſpecimen videtur: quatenus non de eventu futuro, ſed de facto ſive præſente, per autopſiam reliquarumque circa vulneratum emergentium circumſtantiarum collationem decernit Medicus, talem nempe ejus & plagæ fuiſſe ſtatum, ratione cujus hæc ſanabilis, vel inſanabilis extiterit. Id eſt, perinde ac luſtratio Anatomica ejusmodi ſubjectorum, quæ ex

Hæc doctrina non eſt prognoſtica.

morbis internis, ſive acutis, ſive chronicis, perierunt, ſymptomatum ac ipſius mortis ætiologiæ formandæ, non ſtatus ægri vel defuncti futuri, rationem habet: ſic vulnerum ex cadaverum inſpectione judicium partis prognoſticæ documentum dicere, ſanæ rationi refragatur. Cui quidem errori, ſi non ſolitariam, certe potisſimam, occaſionem ſubminiſtravit hoc, quod nonnulli Medicorum, v. g. *Sebizius*, *Suevus* (quorum nihilominus poſterior ſub titulo *de Inſpectione Vulnerum* opuſculum ſuum venditat) de Vulneribus lethalibus ac non lethalibus non in facto, ſed in fieri tantum, ſeu de metuendis ac ſperandis, ſcripſerint, quale ſcribendi genus utique prognoſin ſpectat: quam circumſtantiam alii, de Inſpectione ac Iudicio vulnerum ſuas meditationes evulgantes, non attenderunt, adeoque quadrata rotundis commiſcuerunt, propriæque intentioni ac ſcopo præfixo ridicule contradixerunt. Nec error hic ſibimet manſit, ſed, ut communiter fieri ſolet, mox prolis ſibi ſimilis genitor evaſit, dum factum, ut inter argumenta lethalitatis confirmandæ communiter retulerint, modo partium externarum ſeu continentium firmitatem & mollitiem, modo inſtrumentorum lædentium figuram, magnitudinem &c. Ita ſæpius cum nauſea legi & audivi, vulnus hoc vel illud, v. g. capitis lethale eſſe, inter alias ob cauſas quod ſyncipiti, cujus oſſa tenuiora, hinc ad violentiores percusſiones ſuſtinendas inepta, fuerit inflictum: cujus pariter acuminis eſt ratio decidendi hæc, qua eadem capitis læſio, juxta reliqua argumenta, mortalis pronunciatur, quod a ſecuri, fuſti majore &c. contigerit. Cum circumſtantiæ hæ non pro lethalitate in cadavere, quam nihilominus determinare Iudex poſtulat, ſed periculo tantum, in vulnerato adhuc vivo, plus minus metuendo ac innuendo, faciant.

Difficilis admodum. Quod ſi tamen in ulla quadam functione Medica, certe in hac querelæ *Hippocratis* noſtri, *Iudicium difficile*, locus erit, cauſas ſc. ſanguinem concernentes decernente, resque hæc magnæ ſemper difficultatis viſa fuit; vel quod læſionis ratio formalis nec inſpicienti adeo prompte compareat ſeu ſatis evidens ſit, vel quod ab hoc ejus conditiones perfunctorie ſatis attendantur, obſcurius ac impertinenter recenſeantur, hincque Collegia Peritorum, quæ ſecundum ejusmodi Acta & Probata, ſeu Data valde obſcura, ſententiam de Vulneris Lethalitate dicere debent, ambigua maxime redduntur, Nemeſis a nugis his modo intempeſtive interpellatur, modo plus juſto irritatur, utraque ratione Iuſtitia ſanctisſima violatur. Quam frivolos ac negligentes in cadavere inſpiciendo, abſurdos temerariosve in judicio formando ſe nonnulli gerant, ad teſtimonia ejusmodi provocati, quotidiana loquitur

tur Experientia: eo ipſo vero dum inſpectionem illegaliter peragunt, læſionis phænomena minus technice ac fideliter referunt, circumſtantias inſufficienter exponunt, nec Prudentioribus, a quibus rei deciſionem magiſtratus poſtulat, ex difficultatibus ejusmodi ſe extricare conceditur; hique vel ſententiam ſuam ſuſpendunt, ſicque conſcientiæ proſpiciunt, vel, quod horrendum, reum abſolvi ac innocentem damnari præcipitantia ſua faciunt, haud attendentes illud *Gvidonis de Cauliaco* de *Vuln. cap. 1. Non ſis tamen, rogo te, in judicando velox ac ſubitus, ſed deliberatus ac præviſus:* nec illud *Ammiani Marcellini lib. 29. De vita & ſpiritu hominis, qui pars mundi eſt, & animantium numerum complet, laturum ſententiam diu multumque cunctari oportere, nec præcipiti ſtudio, ubi irrevocabile factum eſt, agitari;* neque *Fieni Semiot. part. 1. ſect. 4. c. 1. Si Medicus nimis temerarie judicat, reus eſt ipſemet mortis & ſupplicii vulneratoris.* i. e. Differente *Ioh. Baptiſta Sylvatico, hiſt. 85. magni momenti res videtur, cum de Iuſtitia ſervanda agitur.*

Cujus difficultatis ſummæ & errorum nefandorum dum recordor, ab Inſpectoribus nempe vulnerum ſeu horum Judicibus primæ inſtantiæ commiſſorum, in quæſtionem delabor, qualesnam perſonæ huic muneri deſtinari ſeu ad inſpicienda ac dijudicanda Vulnera admitti debeant? dum Legislatores horumque Commentatores modo Medicos, modo Chirurgos, nominant, imo modo ſolis his, modo tonſoribus ac balneatoribus quoque, deponentibus fidem adhibere jubent, aliis contrarium aſſerentibus: adeoque ipſimet in diverſas partes ſecedere videntur. Quibus equidem dicam haud ſcribam, neque magiſtratum legis hujus cauſa provocare mihi præſumam: imo ut Medico inſpicienti præſto ſit vel barbitonſor, vel Balneator, qui in ſordidis ac vilioribus operationibus illum ſublevet, vel Chirurgus, artis diſſecandi gnarus, qui manus non tantum aperturæ cadaveris admoveat, ſed ſuam quoque ſuper vulneris qualitate dicat ſententiam, facile largior; potiſſimum cum ex Iuris peritorum collatione, in ſpecie *Stryckii de Iure ſenſ. cap. 2.* evidens ſit, hos non balneatores ac tonſores, ut tales, ſeu quosvis, ſed in rebus Anatomico-Chirurgicis verſatiſſimos, vel qui judicii ſui rationem reddere queant, Medicis ac Chirurgis aut combinare, aut ſurrogare. Ambiguus tamen hæreo, rem non, ut in theſi, ſed in hypotheſi & ſecundum ſtatum noſtratem, conſiderans, an ejusmodi vel Chirurgorum vel Barbitonſorum in Saxonia aut Germania noſtra multi reperiantur, qui de ſcientia corporis humani, muneri huic expediundo adæquata, jure gloriari queant, licet Magiſtri utriusque artis examinati & jurati audiant? quatenus quidem omnes præſumptionem

Chirurgi noſtrates ad deponendum minus ſufficiunt

onem ejusmodi peritiæ atque dexteritatis præ ſe gerunt, plures nihilominus eorum, quod plus quam notorium, nec terminum anatomicum enunciare valent, multo minus ipſius artis ſufficientem notitiam habent, vulneraque inter operandum non tam luſtrant, quam faciunt; adeoque nec ad ſecandum, nec ad decernendum, omnium minime ad effati ſui rationem reddendam, habiles exiſtunt. Cur E. rudioribus ejusmodi hominibus, ſive Chirurgi, ſive Tonſores, appellari malint, arduum tale munus & in cauſis ſanguinis definitivam concredamus? cum, animadvertente *Carerio*, non per Chirurgos, ſed *Medicos Chirurgicos expertos, vulnus mortale, aut non mortale, eſſe probetur*. Circumſpecte proin *Angelus Aretinus* in *Proœm. Inſtit.* ſentire videtur ajens: *Quando aliquid committitur faciendum alicui, debet commiti illi, qui ſit peritus in eo, quod faciendum eſt, & debet eſſe peritus totius artis, non partis tantum*, hincque infert, quod, *ſi poteſtas* (Magiſtratus forſan) *debeat requirere conſilium Medicorum, an Vulnus ſit mortale, nec ne, non debeat credere, nec ſtare Medico qui eſt Chirurgus tantum, ſed oporteat* NB. *ut ſit peritus totius Artis Medicinæ.* Cui ſubſcribit *Fulvius Pacianus de Probation. lib. 1. cap. 47.* ubi *perinde negotium hoc ſe habere*, ait, *ac dum Imperator, quando judicium Architectorum vel Mechanicorum requirit, vult ut primates Architecti & inſignes Mechanici advocentur, ſc. quod* NB. *mediocriter inſtructi haud ſufficiant.*

Porro quando Medico ac Chirurgo vero Barbitonſores ac Balneatores noſtros Sanctiones publicæ, in illorum defectu, ſubſtituere jubent, ea, qua decet, obſervantia has pariter equidem veneror, modo ex earum Interpretibus conſtaret, qui præter Medicos Chirurgi, & præter hos Tonſores ac Balneatores exiſtant: cum ipſimet noſtrates Chirurgi ſe Barbintonſores profiteantur, omnesque Barbitonſores ac Balneatores jure ſui Magiſterii peritiam Chirurgicam & Chirurgi nomen atque immunitates prætendant. Adeoque diſparitatis hujus ratione haud determinata non apparet, quis horum alteri ſurrogari debeat: ne repetam, neutris horum prout quidem Provinciæ noſtræ eos alunt, (ſi forſan unam vel alteram rariſſimam avem excipias) tantum peritiæ atque dexteritatis, quantum huic expeditioni neceſſarium, ineſſe. Siquidem prout (nec in quocunque neceſſitatis caſu) non cujuslibet Prætoris urbani ac pagani arbitrio pœnas delictorum minorum, multo minus homicidii, committunt Leges publicæ, ſed vel a Judice Superiore, vel a Collegio Juriſprudentum, Principis Autoritate pollente, demum, quid in Inquiſitionis Proceſſu agendum, an reus puniendus, vel abſolvendus, ac quo genere pœnæ affligendus, ille quærit ac reſciſcit, eo quod

Multo minus Barbitonſores.

quod negotia hæc captum ejus ſuperent: ita ſane paradoxum valde videtur, Medico Chirurgove peritiori & perſpicaci homines, doctrinæ nullius ac peritiæ exilis, aut non, niſi empiricæ, uno verbo, pecora campi ſuccenturiari poſſe, quaſi hi ingenio & oculis obtuſioribus talia diſcernant, quibus dijudicandis majoris ſæpe perſpicacitatis Homo vix par erat.

Multo minus evidens eſt, quo fundamento in lethalitate vulneris dubia Medicoque a Chirurgo diſſentiente, quidam Doctorum hujus partes præ illius amplexi fuerint, & quo argumento *Maſcardus de Probat. Concluſ. 1175.* hanc ſuam conſequentiam defendere queat: *Ubi periti diſcordant, ſtandum eſt peritiori: idcirco, quando quæritur, an vulnus ſit mortale, ſtandum eſt magis Chirurgo, quam Medico?* (Etſi *Stryckius l. a.* c. 3. § 21 ſcribat, hoc aſſertum Maſcardi vix univerſalis Concluſionis nomen mereri.) Aut enim neſcivit Reverendiſſimus hic Vir, Chirurgiam Medicinæ partem eſſe; aut Chirurgi ſoli, non Medici, Romani, Mediolanenſes, Batavini, Placentini aliive, inter quos vel ut Protonotarius Apoſtolicus, vel ut Eccleſiarum Vicarius, vel ſub quacunque conditione ac dignitate vixit, ſtudium ſecandi coluerunt, & interiora corporis humani noverunt; aut ille infallibilitate Papa ſuo inferior longe extitit, id eſt, in concluſione hac formanda egregie lapſus eſt. Subſumo proin, conceſſa illius argumenti Majore, eo ipſo, dum machinæ, ſeu œconomiæ, corporis humani cognitione frequentius ac utplurimum deſtituuntur Chirurgi, ſine qua nihilominus non, niſi meras nugas, ſuper vulnerum lethalitate proferre licet, his tanquam minus peritis, minus quam Medico, erat ſtandum; quatenus, juxta *Boërium Deciſ. 323. magis creditur teſtibus allegantibus legitimam cauſam, vel rationem dicti ſui, quam cæteris, nullam reddentibus,* nec reddere valentibus, i. e. trivialibus Chirurgiæ Magiſtris aut Barbitonſoribus. Poſſem hujus loci facere, quæ ſuperius ex *Aretino* & *Fulv. Paciano* retuli, alt inpræſentiarum & pro odioſa hac quæſtione ſolvenda ſufficiant ejuſdem *Paciani* verba, quæ loco allegato legere licet: *Major peritia veroſimiliter probatur, quando unus eſt bonus Phyſicus, & ſimul bonus Chirurgus, alter vero eſt tantum Phyſicus, vel tantum Chirurgus,* ex quibus concludit, *priorem reliquis duobus præferendum eſſe.*

Neque anteferenda Chirurgi depoſitio Medici Relationi.

Hinc Paradoxum quoque illud miror, in quod abripi ſe patiuntur nonnulli, ſi non ex Legiſlatoribus horumque Interpretibus, certe Legum Adminiſtratoribus ad minimum, ac in Foro noſtro ſimiliter fieri factumque novimus: ex Conſtitutione Imperatoris Criminali inferentes, Medicum ſolitarium, ſine paraſtata Chirurgo, deponere neutiquam poſſe. Qualis tradi-

tio

tio poſtquam frequentiore uſu in conſuetudinem abiit, Legis publicæ tandem autoritatem acquiſivit; quinimo Collegia Prudentum Vulneris inſpectionem, quam ſine Chirurgo adminiſtrat Medicus, illegalem, ſecus, quam ſine Medico peragit Chirurgus, pronunciarunt hactenus: perperam tamen in hoc negotio agi, ex antecedaneis evidenter eluceſcit. Quibus inſuper addo, formari a Medicis & ex horum ſcriptis noſtrates Tonſores: in operibus proin Medicis non Directores, non Conſiliarios, eorum, quæ penes ægros fieri ſolent, aut debebant, ſed miniſtrantes atque executores illorum, quæ Medici juſſerint, hos agnoſcimus: Cur itaque illis potiorem locum in hac functione concedamus? cur concedant præter omnem rationem alii? Præterea hominum horum peritiam, ſi Magiſtros in arte ſua declarari malint, Medici explorant, iidemque quoties illos in Extiſpiciis ejusmodi forenſibus adſtantes & miniſtrantes ſibi habent, obſervata conſignant: ideo, quod ſphæram illorum hoc negotium longius tranſcendat, ut ex eorum Relationibus ſuper Vulnera, Wund-Zetteln / ad nauſeam experimur. Accedit, Chirurgum, qui in Caſu quovis difficiliore, hinc Vulnerationis etiam, Medicorum conſilia non implorat, ſed negligit, non levem hac ratione occaſionem præſtare, per quam a pœna ordinaria abſolvatur homicida. Et quid frequentius, quam ſuper Chirurgorum æque ac Medicorum Relationes Collegia Medica (nunquam Chirurgorum Societates) horumque deciſiones rogari, & ſecundum horum conſenſum ac diſſenſum illarum vim moderari? Vnde nec in Cadaveris inſpectione, hincque concinnando judicio Chirurgi Medicis cenſeri poterunt pares, multominus ſuperiores, ſine quorum approbatione ad deponendum omni facultate hi deſtituantur. Notoria perquam eſt Barbitonſorum noſtrorum ruditas, per quam plerique eorum nec Calvariam ſine Meningum ac Cerebri laceratione aperire; nec abdominis integumenta ſine interaneorum perforatione; nec Viſcera, horumque vaſorum ramificationes evolvere & diſcernere, multo minus ex viſis perite judicare, norunt. Qualem hominum ruditatem occultare, quam in apricum ponere, mallem. Denique attendi meretur, Medicum ſolum ſine Pharmacopœo de rebus Pharmacevticis, ac de aliis infinitis cauſis v. g. Impotentia, Virginitate, Geſtatione, Partu diſſimulato, Potionatione &c. ſine alterius cujusdam, miniſtram tantum aliquam Medicinæ partem exercentis, adjutorio perite, ſufficienter ac legaliter deponere: quid obſtat, quominus ſuper Vulnerum lethalitate idem ſolus & absque adſtante Tonſore, judicare queat, qui non hanc vel illam tantum, ſed cunctas Artis partes, callet. vid. *de Offic. Med. part. 2. cap. 3.*

Medicus etiam ſolitarius ſine Chirurgo deponere ſolet.

Circa

Circa Medicum tamen ac Chirurgum, Inſpectioni ejusmodi præficiendos, adhuc monere conveniet, ne horum illis, qui Percuſſo decumbenti medebantur, hoc in eodem defuncto deponendi munus committamus: ſecus, ac olim *Welſchium* noſtrum ſenſiſſe novimus. Dum hoc ipſo, ubi de vulneris lethalitate per ſe ac per accidens quæſtio inprimis emergit, aut a percuſſoris Defenſore in litem trahitur, an illi in Medela perite & ſecundum Artem egerint horumve nihil neglexerint, hi de lethalitate ejusdem individui ſeu in propria cauſa i. e. lege Artis medelam ſe adminiſtraſſe, ac omnem diligentiam adhibuiſſe, teſtari ſeu judicare nequeant; niſi defenſori ad lites inutiles, & Judicem in ſententia de homicidio ferenda conturbantes occaſionem ſuggerere malimus. Quale quid *Facultas Noſtra* in Caſu hujus generis Anno 1706. menſe Auguſti ad Tettavienſes reſpondebat his verbis: So iſt auch vors andere / pro legalitate in ejusmodi actu obſervanda, beſſer / daß nicht derjenige Medicus und Chirurgus, welche den Entleibten in der Cur gehabt / ſondern andere Perſonen / dergleichen Section und Beſichtigung verrichten / da abſonderlich die Frage: An Vulnus per ſe, an per accidens lethale? und hierbey; Ob der erſte Medicus und Chirurgus dem Patienten recht und wohl vorgeſtanden? in Zweiffel gezogen werden mag / da ja dieſe in propria cauſa nicht füglich teſtiren können.

Non poſtulentur ad deponendum Medicus & Chirurgius, qui vulnerato ſibi medebantur.

Sed miſſis perſonis inſpicientibus, rem ipſam aggrediar, ubi ſane præliminariter monendum, Vulneris nomine non illam tantum continuitatis partium mollium, cæſim, punctim, ſimilive modo factam ſolutionem hic venire, ſed quamvis ab ictu externo & violento partium ſolidarum, mollium pariter ac duriorum læſionem illud deſignare, ſive hæc ſui ſenſibile veſtigium pone ſe relinquat, ſive ſecus. Adeoque ſub cenſura hac præter vulnera proprie dicta ſtant tumores, fracturæ, v. g. Calvariæ, luxationes vertebrarum ſpinæ, contuſiones hincque ortæ rupturæ, compreſſiones, v. g. cerebri, ac quævis percuſſiones, actiones vitales aut animales turbantes vel intercipientes: ita quidem ut hinc quibusdam ICtis Percuſſionis vocabulum præ vulneris notione placuerit. In ſpecie vero præter vulnera cruenta Medicorum effatum frequentius poſtulat commotio cerebri, quam graviora ſymptomata, imo aliquando mors immediate, excipit, juxta *Hippocr. 7. aph. 58. Quibus cerebrum concuſſum fuerit, ex aliqua cauſa, eos ſtatim voce privari. neceſſe eſt;* vel ut *Galenus* explicat, ac quotidiana evincit experientia, *eodem modo ac apoplectici, ſine omni motu ac ſenſu proſternuntur.* Et quidem non illi tantum, quibus a vaſorum ruptura aliqua ſanguinis profuſio ad ἐγκέφαλον contingit,

Quid Vulneris nomine hic veniat?

ſed ubi nihil plane hujus obſervare licet; ex ſymptomatis nihilominus gravioribus morteque præcipiti texturam cerebri tenerrimam hujusque canaliculorum molliſſimorum atque exilium faſciculos enormiter contractos, complicatos aut quacunque ratione a ſtatu & habitudine naturali dejectos auguramur. Cui violentiorem quoque regionis Epigaſtricæ ac Hypochondriorum percuſſionem jungo, ad ſuffocationem & aſphyxiam diſponentem, atque aliquando ſine vulnere tumoreve patulo enecantem: cujus phœnomeni penes ſcriptores equidem raro mentio fit, niſi quod *Fortun. Fidelis* oris ventriculi ſeu Epigaſtrii percuſſionem aliquando enecare perhibeat, & quidem propter ſtomachi ſeu orificii ventriculi ſuperioris dolorem exquiſitum maxime. Ego nihilominus Anno 1673. die 6. Maji requiſitus a Prætore hujus urbis diſſecui cadaver virile hominis, qui a jactu lateris dimidii, aliquot librarum, hypogaſtrium dextrum impetente, ſubito concidens exſpirarat: in quo nihil integumentorum, nihil viſcerum vaſorumve læſum laceratumve offendi, niſi quod in diaphragmatis illo loco, quo coſtis nothis ejusdem hypochondrii hoc contiguum, aliquid contuſionis & ſuggillationis, ambitu ſuo vix dimidium imperialem æquantis, mecum viderint adſtantes, perierit tamen ex ictu hoc infauſto miſer ille. Ne igitur & percuſſionis terminus juſto ſtrictior videatur, quemlibet ictum læſionemque, quæ manu violentiore, aut nuda, aut inſtrumentis nociferis armata, infertur, hic concipere licet, de cujus lethalitate quæſtio eſt: ita, ut præter caſus, quos ſuperius innui, hujus quoque forſan loci ſint plures alii, v. g. violentior uteri parturientis ſub ſecundinarum ſpecie, ab imperita & imprudentiore Obſtetrice facta extractio, qualem hæmorrhagia, inflammatio, delirium & convulſiones lethales utplurimum ſequuntur.

Cadaver ſecandi & aperiendi rationem prolixius declarare præſentis negotii haud videtur, qui Medicis harum rerum peritis hæc ſcribo: quinimo illorum prudentiam laudo, qui ſe modulo ſuo metientes, & quod in Reſectionibus adminiſtrandis ſe non ſufficienter exercitatos norint, ejusmodi ſecandi & inſpiciendi, hincque teſtificandi munus, poſtulati quamvis, modeſte detrectant. Sufficiat in genere dixiſſe, ſingulari prudentia ac dexteritate Vulnerum inſpectiones eſſe peragendas, ſi non ſecundum regulas a *Carpzovio prax. Crimin. part. I. quæſt. 26.* p. 43. & *Celeberr. Stryck. l. a. cap. 2* §. 33. certe ſub ſimilibus & ſequentis forſan tenoris animadverſionibus ac monitis traditas.

In Inſpectione Cadaveris obſervanda cautele.

Primo nempe inſtituatur ejusmodi Viſitatio ſatis tempeſtive, i. e. quantum licet, brevi a deceſſu Percuſſi, pro declinanda putredine Cadaveris & Fracedine hinc ſuperveniente: qualis Medicum in inſpectione accuratiore turbat,

bat, putredine corrupta & arroſa Interanea læſionum illatarum conditionem genuinam occultant, & commode has evolvi minus concedant. Ad qualis ſane cadaveris luſtrationem nec adigi poteſt Medicus, nec, ſi ſub tali cuncta penitius non adverterit, hinc minus exquiſite deponat, imperitiæ vel negligentiæ accuſandus erit. *Deinde* caveat a Styli ſimiliumque inſtrumentorum, antequam interior Vulneris facies detecta, improvida intruſione. Sane ſicut in Percuſſo vivo adhuc ſpecilli tentativi, pro Vulneris profunditate ſimilibusque conditionibus explorandis, uſus a *Wurzio* jamdum *Chirurg.* 1. cap. 6. non ſine evidente ratione, improbatus fuit, caſtigatur etiam ab aliis, quaſi fodicando partes interiores laceret, hinc Vulnera profundiora & latiora reddat &c. pariter metuendum erit ab ejusmodi ſcrutinio in defunctis, utpote ambiguum reddit inſpectorem, an a ſuimet, an vulnerantis, tela plagæ conditio, ex qua Lethalitas determinanda, dependeat. Erroris ejusmodi craſſioris quam maxime paradigma Acta Fac. noſtræ 1699. menſ. Martii ſuggerunt. Ubi Vulneri Frontis a Globulo ſclopetario facto, Chirurgus rudior inſtrumentum ejusmodi ad digiti profunditatem immiſerat, neque a violentiore ejus impreſſione & agitatione ceſſerat, donec Corpus ſolidius, quod globulum augurabatur, offenderit, hocque non ſine cerebri laceratione & mortis acceleratione, dum inprimis hac ratione Calvariæ fragmenta illi profundius impacta, hinc plaga magis dilatata & elongata, fuerit. Cui ex *Strykio* l. a. n. 34. addo, ab impertinente ac rudiore Styli ſciſcitatorii per Chirurgum imperitum applicatione in Cadaveris aperti Pulmonibus diverſa Vulnera fuiſſe reperta, quorum quod enſe occiſoris, quod inſtrumento Chirurgi, illatum, anbiguum manſerit.

Tertio, ſedulo & exquiſite non tantum in partem læſam & plagæ evidentis conditiones cunctas disquirat Medicus, ſed totum inſimul cadaver, an forſan aliud inſuper in eo Vulnus lateat, ſeu omnes ejus ictus, tumores, vibices externas perluſtret, quo ab his ſimilive phænomeno ad internarum læſionum inveſtigationem feratur. Imo quamvis nihil ejusmodi veſtigiorum compareat, minime tamen Sectio & interaneorum evolutio ulterior negligatur, ſi nimirum Defunctum violentiorem percuſſionem paſſum fuiſſe innoteſcat, aut præſumatur: ſed Medicus, quam in uno membro non invenit mortis cauſam, in altero ſcrutetur; inprimis ſi de homicidio tumultuario, aut plurium ictuum illatione, conſtet; adeoque caput non minus ac thoracem & abdomen horumque receſſus atque contenta, omni ſtudio perluſtret. Ita ut ſi plures ictus offendat, horum ſingulos cum eorum circumſtantiis annotet, quo, quæ demum

 mum

mum Lethalitatis potior exiſtat occaſio penitius eruatur: aut ſi forſan læſionum diverſarum neutra mortalitati inferendæ ſufficiat, num earum binæ vel trinæ ſimul idem præſtent, commodius disquiratur. Habet etiam ſolicita ejusmodi inveſtigatio hoc emolumenti ut, ſi forſan percuſſionis evidentis lethalitas aut nulla, aut dubia, verior & latens ſimul, v. g. apoſtema internum, hydrops, manifeſtetur, in ſubjecto præprimis hactenus valetudinario, aut ignoto etiam, ſicque ab homicidii ſuſpicione liberetur percutiens.

Læſiones partium internarum non ſemper ſui veſtigia externa habent.

Ab ipſo *F. Fideli* l. 4. ſ. 5. c. 1. jamdum annotatum legimus, non quamcunque partem percuſſam ſemper livorem ſeu ecchymoſin oſtendere, niſi venis, iisque non admodum alte poſitis prædita ſit, aut ſi in nervoſas aliasve minus carnoſas partes inciderit percuſſio. Ac ſæpe ne leviſſimo quidem percusſionis externo veſtigio comparente, interiora corporis enormius lacerata deprehendimus, mihique plura ejusmodi obtigerunt ſubjecta, qualium diſſectionem fruſtra aut præter rationem poſtulari, videri poterat, ubi tamen partes reconditas mortaliter læſas autopſia declaravit. Hujus rei exempla *de Offic. Med. libr. 2. c. 4.* aliquot adduxi, inferius quoque talia recenſere occaſio feret: ne pluribus Lectori moleſtiam hic pariam. Infero potius ex his, cautum & circumſpectum poſtulari Proſectorem in percusſionum lethalitate inveſtiganda, neque hunc renuere aut ſubterfugere debere perluſtrationem partium exquiſitiorem, utut laborioſisſimam, & ſine violentiæ quoque ab extra illatæ nota præmonſtratice.

Sectione circumſpecta ſemper opus.

Quarto E. quia ejusmodi inſpectio atque evolutio ſine ſectione fieri nequit, hæc nunquam negligatur, aut perfunctorie adminiſtretur, aut rudiori Chirurgo, ut ſuperius monitum, concedatur: quo læſionis forma penitius & quoad ſingulas circumſtantias pateſcat, nullaque harum negligatur, quæ judicio de illa ferendo litet. Neque enim, quam ab externi vulneris obtutu, contactu, aut ejus aliquali diltatione, aut ſtyli tentatorii intruſione ſibi nonnulli promittunt, exploratio læſionis profundius latentis conditionibus ſingulis manifeſtandis adæquata exiſtit, ſed fallax omnimode, ac ſuſpecta deprehenditur, prout ſuperius monitum. Ipſa vero hæc ſectio ſuſpenſa ac provida maxime celebretur manu, ab illo, qui operationum anatomicarum ignarus, vix expectanda: & qui dexteritate hac ſecandi deſtituti Vulnera non raro facere potius, quam inveſtigare, videntur. Ac eo ipſo, dum Chirurgos noſtrates huic negotio minus pares eſſe, novimus, vaſa hinc inde, membranas cerebri, ipſumque Cerebrum, Inteſtina, &c. per incuriam atque imperitiam lacerantes ac perforantes; prudentioris Medici erit, propriis potius

potius manibus talia adminiſtrare, quam rudioribus his hominibus commit-mittere.

Quinto majore circumſpectione opus eſt in puncturis illatis, quæ in partibus internis ob inſtrumenti perforantis apicem anguſtiorem ſeu acuminatam valde ſæpius eousque connivent, ut minus lyncei atque attenti Profeſ-ctoris oculos & manus facile fugiant: adeoque horum terminus ultimus ſol licite magis perſequendus. In ſpecie ſclopeto facta Vulnera indagine curatiore opus habent, utpote quorum globuli miros & tortuoſos adeo tractus ut plurimum deſcribunt, ut horum tendentias anfractuoſas ſtupeſcat aliquando curioſior oculus, offendens ultimum globuli terminum & interaneorum, quæ ille perforarat, læſionem plagæ externæ minus directo reſpondentem & inadæquatam maxime. Multa hujus obſervati poſſem tradere exempla ex pluribus ſubjectis ita interemtis: niſi unum vel alterum dictis comprobandis ſufficere crederem.

Sclopetorum Vulnerum indagatio ardua.

Vulnerum Sclopetorum tractus tortuoſi maxime.

Anno 1678. menſe octobris, ad Requiſitionem Quæſtoris Sceudizenſis, cadaver militis cujusdam globulo ſclopetario interfecti, viſitabam: qui globulus quamvis per rectam ſatis lineam thoracem penetrarat, dum prope papillam dextram, inter quintam & ſextam coſtam pectus ſubierat, & dorſi idem latus inter ſeptimam & octavam trajecerat, ita ut unam coſtam anticarum maximam partem, poſticarum omnimode, confregiſſet: miris nihilominus & tortuoſis ictibus, ſeu ſub totidem refractionum ratione, diverſa interanea, plagis Thoracis externis haud æque intermedia, ſimul lacerata cernebantur; inferior nempe Pulmonis dextri Lobus ſimplici, aſt amplo, Diaphragma duplici, vulnere, item Epatis connexa & Septo annexa pars, cuncta ratione a priore minus explicabilia. Pariter Anno 1687. menſe Iunii vocatus a Commiſſariis Sereniſſimi Ducis Martisburgenſis inſpexi cadaver juvenis, bombardæ manuariæ globulis binis, hinc duplici vulnere, interfecti: quarum ſphærularum una per lumborum ſiniſtrum, prope Coſtam oſſis Ilei, oblique ſurſum ad Hypochondrium ejusdem lateris converſa Lienis faciem gibbam profundius laceraverat, hinc per Diaphragmatis ambitum carneum ac Pulmonum ſiniſtrum lata in coſtarum ſuperiorum tertia figebatur; dum alter globulus Natium ſiniſtram & Muſculos Gluteos itidem oblique ſurſum una cum Ilium oſſe & Muſculo Iliaco perforaverat, ita tamen ut hunc, ſedulo quamvis inquirens, neutiquam, ſed ramentum tantum ejus exiguum, quaſi laminatum, invenire potuerim. Quibus adjicio Vulnus globulo Sclopeti majoris 27. Iun. Anno 1706. Feminæ Tauchenſi illatum, qui ſummitatem

 humeri

humeri dextri, hujus muſculos & ſuperiorem coſtam ad cavitatem pectoris penetraverat, & in hac Pulmonis dextri Lobum ſuperiorem ſuperficialiter laceraverat, ſimul tamen Arteriæ pulmonalis truncum una cum lobo ſuperiore ſiniſtro & Coſta ejusdem lateris ſiniſtri ſecunda perfregerat ac Claviculam notabiliter conquaſſaverat, tandem Brachium ſiniſtrum ad Humeri usque partem ſuperiorem permearat.

Sectio non ſemper Cauſam mediatam declarat.

Interim, Luſtrationis ejusmodi autoritati nihil derogabit, ſi per illam Lethalitatis Cauſa mediata vix ſemper evolvatur, & aliquando nos ad decernendum de illa urgeamur: modo de hujus effectu, ſeu cauſa mortis immediata certi reddamur. V. g. in caſu, quo Vaſorum Lymphaticorum lacerationes, propter horum teneritudinem, nec per induſtriam ſatis viſitationem conſpicuæ fiunt; comparet nihilominus lymphæ extravaſatio notabilis, illarum neceſſaria atque immediata pediſſequa. Simile quid de enormiore quoque Cruoris ad ventrem hunc vel illum profuſione ſeu collectione, vaſorumque evidentiore exinanitione aliquando judicare, ſana ratio ſuadet: ut ut hæc horumque perforationes aut rupturæ, ob ſui exilitatem, minus conſpicuæ extiterint, annuente *Facultate Noſtra* in Reſponſo 1692. menſe Maji, & in alio, Anno 1707. menſe Auguſti, dato.

Læſiones partium internarum ſæpe ſunt ſine veſtigiis externis.

Quemadmodum nec de Lethalitate ideo mox ambigendum, adeoque Sectio ac Luſtratio Interaneorum, quaſi minus neceſſaria, negligenda, quod violentiæ periculoſioris illatæ nulla extrinſecus ſeu in habitu compareant ſigna. Quales caſus dum crebriores, ita horum quoque diverſos *Collegii Noſtri Acta* ſuppeditant. V. g. Anno 1705. menſe Iulii Procurator Fiſci Smalcaldenſis ad illud deferebat, in cadavere feminæ ſex vel ſeptem menſes gravidæ, in agro reperto, Diaphragma manus longitudine diſruptum, absque ullo ſigno externæ percusſionis, niſi levi dorſum verſus rubedine, viſum fuiſſe: unde Medicus ac Chirurgus, qui Viſitationi præerant, ſibi & Iudici perſuaſerint, non tam a percuſſione quadam externa, quam per modum ſuffocationis ſeu aeris interceptione, ruptum fuiſſe dictum ſepimentum. Cui tamen reſpondimus, Crepaturam hanc Diaphragmatis neutiquam ab Aeris compreſſione, quin potius ab ictu externo eveniſſe, etſi nullum ejus veſtigium extitiſſet: quod in illis præprimis contingat Percusſis, qui ſubitanea valde, & Ictibus ejusmodi mox ſuperveniente morte intereunt, antequam ſc. ex ruptis a percuſſione vaſis capillaribus tantum ſanguinis, quantum ad conſpicuam ſuggillationem formandam, neceſſarium profundatur. Liceat mihi addere, in ſtrangulatis, ſeu ſuſpenſis, me nunquam aliquid rupturæ in Diaphragma-

phragmate obſervaſſe, nec memini ab aliis Proſectoribus talem viſam fuiſſe: neque immenſior Pulmonum, aere turgentium, inflatio ad Diaphragma rumpendum ſatis potens videtur, illorum compage atque textura teneriore, tenacius & compactum magis, quodque ſub conſtitutione ejusmodi deorſum, ſine ulla ſui renitentia, explicatur, cedentibus ipſi promtiſſime abdominis partibus continentibus cum contentis.

In hoc interim *Claro* 5. *ſentent.* §. *homicid. Farinacio Conſ.* 100. *num.* 17. *Zacchia* l. 5. *tit.* 2. *quæſt.* 3. n. 2. 3. 4. *Carpzovio prax. crimin. part.* 1. *quæſt.* 26. n. 4. aliisque Legum Interpretibus auſcultandum, ne Percuſſiones quas autopſia in ſe mortiferas teſtatur, propter aliam quandam cauſam, obitum percuſſi quæ forſan juvare vel accelerare poterat, ſupervenientem vel præexiſtentem, minus ſeu per accidens tantum lethales arguamus v. g. ſi vulnerato nullus aut imperitus adhibitus fuerit Medicus vel Chirurgus, ſi neglecta in caſu ejusmodi conſveta & adæquata remedia, aut vulnerati pravum regimen accedat; verum non obſtantibus his vulnerantem per Leges de occiſo teneri. Et locum tantum habet hujus generis exceptio, ubi læſio illata hujusve Lethalitatis ſigna dubia: contra, ubi hæc certiora, ac vulnerato præſidia neceſſaria denegata.

Quæ autopſia mortalia innuit, vulnera per alia ſupervenientia aut combinata talia per accidens dici nequeant.

Aſſertum hoc durum nimis videri poterat non frivolis tantum Homicidarum Defenſoribus, ſed Medicis quoque & horum Collegiis incautioribus, minus penſitantibus, quod, quamvis, quæ per imperitiam neglecta cenſebantur, ſtudioſius adminiſtrata fuerint, hæc nihilominus per ipſius plagæ conditionem, huic medendæ haud paria contigerint: quod inprimis comprobant Collegii Noſtri Reſponſa diverſa. Ita v. g. 1702. menſe Aprilis ad Chriſtianum Olßen / Adminiſtratorem Iurisdictionis Griſavienſis in Garnſtedt / & Menſe Maji ejusdem anni ad Quæſtorem Torgavienſem reſpondebat idem in puncto Percusſionum capitis per ſe lethalium, quas Patroni cauſarum nihilominus, ob medelam negligentiorem & remedia congrua poſthabita, per accidens ſolummodo tales ajebant, illas, his erroribus ſc. non obſtantibus, mortiferas per ſe pronunciando. Menſe Iunii ſimiliter deponebat de triplici Epatis Ruptura, quam quidam Medicorum, per accidens tantum lethalem redditam aſſeruerunt: non obſtante plagam luſtrantium judicio, a Facultate Noſtra confirmato. Hoc ipſo Anno 1710. menſe Martii Zvvickavienſibus ſimile quid reſcribebatur circa Capitis contuſionem, cui remedia congrua pariter minus adhibita fuerant, eam, quia brevius diſceſſerat vulneratus, neque ante Sectionem cadaveris ſeu in Subjecto adhuc vivo Calvariæ fractæ habi-

In ſpecie neglecta aut minus perite adminiſtrata medela vulnus ſemper per accidens lethale reddit.

Exempla.

habitudinem exactius dignoſcere, hinc Inſtrumenta Chirurgica ſecundum Artem & cum fructu adminiſtrare licuerit, per ſe lethalem pronunciando.

Niſi Lethalitas forſan dubia.

Secus tamen in Lethalitate vulneris minus evidente, ſi errores obitum antecesserint, judicabatur, v. g. Menſe Ianuarii 1706. ad Requiſitionem Caroli Friedebert Bartholi, Deſſavienſis, de Capitis pariter percuſſione. Nempe, cum in hoc caſu Cruor extravaſatus Calvariæ & Duræ Meningi tantum incubuerat, hic autem primis diebus per Sanguinis miſſionem, Cutis inciſionem ac Trepanationem educi forſan valuerit, his neglectis Læſionem illam, per accidens tantum lethalem fore dicendam. Cujus etiam generis eſt Reſponſum Anni ejusdem menſis Aprilis ad Lubecenſes, de Calvariæ fœminæ fractura, hanc equidem difficilem atque periculoſam valde videri: quoniam nihilominus Percuſſa ſine affectibus comatoſis, convulſionibus, deliriis aliisque in ſimili caſu frequentioribus, ad ſeptimum diem commode ſatis degerit, quantitas ſanguinis extravaſati exigua admodum, ac Chirurgus tardius accerſitus fuerit, hic in plagæ exploratione minus induſtrium ſe geſſerit, neque ſanguinis miſſionem, Epithemata aliaque hujus generis præſidia adminiſtrarit, interim nulla partium læſarum in putrefactionem abierit, eam per ſe lethalem declarari vix poſſe.

Aliquando ſufficit, partem primario læſam tantum luſtraſſe, non alias.

Illegalem Inſpectionem hincque Vulneris Mortalitatem ancipitem reddere nonnulli ſatagunt, ſi, hoc quamvis gravi & in ſe lethali in aliquo membro viſo, illa mox abrumpatur, ac cæterarum partium plus minus nobiliorum nulla ſimul fiat luſtratio: num, forte in harum una alterave par aut potior mortis cauſa reperiatur? Verum utut minime diffitear, in ejusmodi nos aliquando incidere caſus, ubi plures ſimul ſectione indagare partes conſultum atque neceſſarium: ſi nimirum læſionum plurium extrinſecus obſerventur veſtigia, aut diverſas illarum percuſſas ſigna probabilia vel adſtantes innuant; item ſi aliquam ex his morbo latente affectum, alias conſtet, ac Lethalitas in una parte nondum evidens deprehendatur. In qualibus ſane cœterorum quoque ventrum interanea perquirere jubemur, ne aliquid eorum negligi videatur, quod Iuſtitia exigit: ſin vero nullum membrorum aliorum, ſive ab extra, ſive ab intra, læſorum compareat ſignum, Vulnus in illo, quod inprimis percuſſum novimus, vere lethale advertatur, prolixiore cœterorum viſcerum evolutione minime opus; & legaliter ac ſecundum Artem agit, qui talem haud ſuscipit, adſtipulante hoc in paſſu Reſponſo Facultatis dictæ duplici, Anni ſc. 1685 menſ. Decembris & 1706. menſe Auguſti; hujus circiter tenoris. Si in capite v. g. percuſſio mortifera cernatur, ſimul ſedula & exquiſita

facta

facta indagatione penes agnatos aliosque familiares de percuſſi valetudine priſtina, nihil tamen morbi antecedanei hinc innoteſcat, minime illegalem dicendam eſſe Inſpectionem, quæ membri manifeſte & lethaliter affecti tantum rationem habuit, Capitis v. g. poſtabita Thoracis ac Abdominis apertura.

Menſe Octobris 1708. Dominis Scabinis Lipſienſibus reſpondebatur, dum percutientis Promachus contra Lethalitatem, a Medico & Chirurgo ſecantibus aſſertam, urgebat: quaſi Inſpectio ab his Lege Artis non fuerit adminiſtrata, ideo, quod Thoracem non ſimul aperuerint, in quo forſan alia internecionis cauſa, Cordis e. g. Polypus, fuerit reperta, innuente tale quid Dyſpnoea non levi, qua defunctus olim preſſus fuerit: eo ipſo, quod ictus graviores in Capite ſuſtinuerit defunctus, ſpuma circa ejus os, Epilepſiæ gravioris nota, mox comparuerit, & mors brevi ſupervenerit, percuſſum non ex Paroxyſmo aſthmatico ac morbo pectoris latente, ſed ictu capitis & Commotione Cerebri graviore, periiſſe. Circa Capitis ſaltim Læſiones inſigniores & cum vehementiore Cerebri commotione factas, monendum, forſan non inutile fore his defunctorum Thoracem ac Abdomen ſimul cum Capite aperire: ſi nimirum febrem ardentem valde cum rigoribus erraticis, dolorem Hypochondriorum punctorium, item Cervicis, ſummam ſpirandi difficultatem atque inquietudinem decumbentes paſſi fuerint. Utpote in qualium cadaveribus, Pleuram, Pulmones, Epar ac Lienem frequenter plus minus ſuppurata offendere, hincque Percuſſionis gravitatem inſuperabilem magis judicare licebit. Difficultatem equidem anhelitus *Pareus Libr. 9.* cap. 9. a 10 propter impeditam facultatem animalem, quæ movendi virtutem ac Cerebro Muſculis Thoracicis impertiri debebat, fieri opinatur: Verum aliud docuit modernos Obſervatores Experientia, ſc. Epatis, Pulmonumque inflammatorum ſymptomata, eſſe ſphacelati Cerebri productum.

Niſi in Capitis Læſionibus enormioribus.

Tandem vero per quamcunque demum cauſam vel errorem Medici & Chirurgi Depoſitio inſufficiens aut imperfectior videatur, haud tamen ſemper tanti momenti exiſtit, ut Lethalitati, ſi quæ ſubeſt, omnem vim ac pondus ſubtrahat: modo per iſtam percuſſionis illatæ conditio & circumſtantiæ Lethalitatem inferentes ſufficienter ac perſpicue annotatæ ac enarratæ fuerint. Secus, ſi ex rudiore ejusmodi Viſitatione de his minus conſtet, ex quibus nihilominus ſuper Lethalite formari poterat ac debebat ſententia. Prioris generis inconcinna Inſpectio admittebatur a Facultate Noſtra Anno 1670. menſe Novembris, facta in cadavere vulnerati Ruſtici a Pharmacopoeo ac duobus Chirurgis, ſatis inepte ac imperite deponentibus, Ligamenta ſc. Pulmonum

Nec Medici ac Chirurgi inepta inſpectio vulneris ut de hoc facta inepta depoſitio per accidens lethale reddit hoc.

fuiſſe lacerata, Ventriculum Cordis vulneratum haud nominantibus &c. Quod nihilominus plagam in Pulmone latitudinis binorum digitorum & in Ventriculo Cordis profundam admodum adnotaverant iidem Proſectores aciei obtuſioris, ac vulneratus tantum non intra Nycthemerum obierat, læſio per ſe Lethalis ab eodem Collegio pronunciabatur. Poſterioris vero notæ, i. e. nullius plane ponderis ac autoritatis videbatur Relatio medica, a Cauſidico quodam Oppidi Stadthagen 1672. menſe Iunii transmiſſa, in qua inter alia hæc legebantur verba: *Cruor & Serum ad cavitatem Thoracis copioſius profuſa circa Orificium Ventriculi ſiniſtrum & Venæ Circulum utrumque nervoſum ſuper diaphragmate hærebant. Poſt diuturniorem & ſolertiorem Viſitationem cernebamus duo vulnuſcula exiliora in ramis bifidis Venæ Cavæ deſcendentis ſub Corde ad utrumque latus Vertebræ, cui ſeptima Coſta alligata eſt, diſſeminatis &c.* item, *In hoc tantum Pulmonum Lobo, qui mediante Mediaſtino loco affecto annexus erat &c.* Unde Collegium reſpondebat: equidem Percuſſionem hanc per ſe lethalem videri, ideo, quod multum ſanguinis extravaſatum, & vulneratus quinto mox die ſub gravioribus ſymptomatis obierit; ex obſcuriore nihilominus eadem Relatione nihil categorici de hoc caſu decerni poſſe.

potiſſimum ſi defectus illius depoſitionis non magni momenti fuerint.

Interim hoc quoque attendi meretur, illos, qui pro Viſitatoribus Cadaverum cavillandis & Iudice confundendo conquiruntur ac finguntur defectus aliquando parvi momenti exiſtere, ſi ad artis Fundamenta ponderentur; adeoque a Collegiis Peritorum optimo jure rejici: qualium unum alterumve innuere, e re erit. Anni videlicet 1667. menſe Februarii Arnurus quidam Wittebergenſis de vulnere Hypochondrii ſiniſtri, Ventriculi duplici, Epatis ac Meſenterii, cum inſigniore Cruoris ad Abdomen profuſione, litem movebat, num hoc jure lethale fuerit pronunciatum? & inter alias dubitandi rationes Inſpectionem illegalitatis accuſabat ideo, quod Cruoris extravaſati quantitatem minus accurate & non pondere determinarit, nec Symptomata Plagæ ſupervenientia cum vaſis laceratis recenſuerit Proſector: hincq; Collegium, cujus deciſionem implorabat, in Lethalitate determinanda dubium valde reddebat. Cujus tamen indicia ſeu documenta ſatis evidentia exhibuerat ipſa Sectio, quam perſtringebat iſte Cauſidicus; Ventriculum nimirum in fundo pariter ac prope Orificium inferius, ac Epatis cavum non procul a veſicula fellea, perfoſſa, ſimulq; enormem ſanguinis profuſionem. Ex quibus profecto phœnomenis Vulnus hoc per ſe lethale fuiſſet dicendum, expirante inprimis vulnerato mox & vix horis novem elapſis: nec perpetuæ neceſſitatis videtur; Symptomata ſupervenientia ac Vaſa læſa nominare, Cruoremque

ſtatera

ſtatera ponderare. Similiter Anno 1701. a Stargandenſi quodam Iuris Practico Collegii Noſtri poſtulabatur judicium ſuper Vulnus Abdominis, lethale a Medico atque Chirurgis declaratum, a Defenſore nihilominus Vulnerantis impugnatum, ideo, quod quamvis notabilis Cruoris quantitas in Ventris dicti cavitate fuerit viſa, Vaſorum tamen laceratorum rami vel truncus minus annotati, nec Inteſtini Ilei plagæ profunditas & latitudo circumſcripta. Reſponſum autem ferebat: Etſi Iudicium proſectorum omnibus numeris haud abſolutum videatur, dum Vaſa Meſenterii læſa num majora minorave fuerint, non determinarint, hoc nihilominus valde ſuggillatum, & ſanguinis profuſi ingentem quantitatem dum annotarint, Lethalitatis evidentem rationem eos reddidiſſe. Pariter licet in Vulneris Ilei deſcriptione non adeo accuratos ſe geſſerint iidem: eo ipſo tamen, dum lacerationem dictorum Vaſorum, hincq; enormiorem ſanguinis profuſionem mortem intuliſſe, abunde conſtet; nec hanc negligentiorem Ilei ſauciati luſtrationem Lethalitati evidenti derogare.

CAPUT II.

DE LETHALITATE VULNERUM IN GENERE.

LÆſionum vero harum Percuſſionumve dum quædam Lethales, quædam Non Lethales, pronunciantur, ratione Lethalitatis ſupponendum, eam prudentiores non ex eventu deplorando tantum concludere, neque omne vulnus, quod mortem pediſſequam habet, mox cum Vulgo mortale proclamare; ſed quod revera & ut tale, mortis inſequentis cauſa extiterat, & quia non ſanabile, mortem intulerat. Quippe quamvis non omnis plaga inſanabilis ſimul atque neceſſario lethalis ſit, ac Lippis quoque & Tonſoribus de differentia inter vulnus inſanabile ac lethale conſtet, proin *a Celſo* non adeo congrue forſan mortiferum inſanabile dicatur, dum ipſa experientia evincit, membrorum non tantum quorundam externorum, ſed viſcerum etiam, quædam vulnera, modo cum ſymptomatis plus minus moleſtis, modo ſine his, vulneratis plures annos ac non raro ad decrepitam usque ætatem manere, & nulla arte conſolidari ſeu ſanari poſſe. (Quatenus præter alios Scriptores *Platerus obſ. p. 880* de quodam Capitaneo, in abdomine ſauciato, perhibet, hunc per multos annos incolumem ſatis, per fiſtulam, a vulnere inteſti-

Vulnus inſanabile & lethale ut differant?

ni atque abdominis remanentem, ſtercus cum euphoria quotidie excreviſſe. Pariter ex *Cornace* & *Jul. Alexandrino Schenckius* vulneris ventriculi, Ruſtico cuidam Bohemo venabulo illati, meminit, quod nulla arte ſeu conſilio conſolidari poterat, id eſt, inſanabile exiſtebat, vulnerato nihilominus per plures annos ſuperſtite, & ventriculum ad lubitum per aperturam, a vulnere relictam, eluente ſeu evacuante.) Eo ipſo tamen quod mortem inferens vulnus propter ſui inſanabilitatem funeſtum exiſta, quia nullam medelam admittit, omne quidem mortiferum inſanabile, non vero omne inſanabile mortiferum, appellari poteſt, adeoque vulnerans non de morte, ſed de vulnere tantum, tenetur.

Quo proin de ratione, ſuper vulnerum lethalitate judicandi, plenius conſtet, quia ſicut in quibusvis caſibus, ita in homicidio quoque, antequam corpus delicti hujusque cunctæ circumſtantiæ ac conditiones, imprimis vero, an occiſus ex illata violentia ſeu percuſſione perierit, pateant, ICti pœnam mortis haud decernunt, ac ab ordinaria, ſi occiſus non a vulnere, ſed culpa Chirurgi, malo regimine, vel alia de cauſa ſuperveniente moriatur, reum abſolvunt: illud vulnus Lethale, mortale ſeu mortiferum aſſerunt, quod plus tendit ad mortem, quam ad ſalutem, & mortali vulnere affectum dicunt, qui ſecundum artis Medicæ regulas, ſeu cum tota peritia Hippocratis & Galeni, non, niſi cum magna difficultate, evadere poteſt. Neque enim confundenda ſunt vulnera periculoſa cum lethalibus, ſed ex Chirurgorum Medicorumque ſcriptis, horumque collatione, aut per ipſam experientiam ſupponi debet, vulnera non tantum majora & penetrantia, ſed interdum exilia ac ſuperficialia ſatis, ſæpius cum magno minoreve mortis periculo combinari, imo plagis leviſſimis triſtes aliquando contingere eventus; multum nihilominus ab his recedunt Lethalia ſeu Mortalia.

Quid Vulnus Lethale?

Quid Vulnus per ſe & per accidens lethale?

Quare primo ſolennis maxime penes Medicos æque ac Jurisperitos obſervatur diſtinctio inter Vulnus *per ſe* & *per Accidens* lethale: quorum *illud* lethale *κατ᾽ ἐξοχὴν* etiam dictum, ſine alterius cauſæ interventu mortem immediate producit: *Per accidens* vero lethale ſeu indifferens audit, ex quo, ut tali, ſeu immediate, nullus vulneratorum perit, ſed percuſſi modo convaleſcunt, modo fatis cedunt, pro diverſa nempe medentis induſtria ac peritia, ægri probo pravoque regimine & ſimilibus circumſtantiis, ut cauſis intermediis, ex vulnere non mortali aliquando mortale facientibus. Deinde per ſe lethale denuo deprehenditur vel *de neceſſitate* ſeu *ſimpliciter* & *abſolute*, item juxta *Hippocratem*, *maxime*, juxta *Gvidonem de Cauliaco valde*; vel *non neceſſario*, ſed *utplurimum* tantum ſeu *frequentius*, tale. Ita ut illud dicatur,

Quid ſimpliciter ſeu abſolute & non neceſſario ſeu

quod

quod omnem medelam detrectat, ac ſemper brevique intermit; non neceſſario vero vel utplurimum duntaxat lethale, cujus curatio utplurimum male ſuccedit, non tamen ſemper, aut tardius demum, interficit. Id eſt, poteſt aliquando Plaga exiſtere in ſe utplurimum lethalis, vulneratus nihilominus convaleſcere, quemadmodum alii morbi, tametſi ſua natura utplurimum lethales ſint, interdum & a quibusdam ſuperantur: ſeu poſſibile eſt, vulneratum lethaliter, per ſingularem, ut communiter ajunt, corporis texturam ac naturæ robur a vulnere liberari ac ſanari, alium nihilominus ex morboſo corporis apparatu, textura ejusdem teneriore &c diem ſupremum obire.

ut plurimum lethale?

Frequentius equidem τὸ *per ſe*, & *abſolute* vel *de neceſſitate* lethale in Relationibus ac Judiciis a Magiſtratu poſtulatis, non tantum Balneatores hujusque generis homines rudiores, ſed illi quoque, qui inter Medicos eruditos ac dogmaticos recenſeri geſtiunt, quinimo ipſa aliquando Peritorum Collegia, pro ſynonymis habent ac exſcribunt, vulnerique per accidens lethali opponunt: Quibus & ego in hoc ſubſcribo, quod omne ſimpliciter ac neceſſario lethale per ſe etiam tale dici queat ac debeat: minime tamen vice verſa omne per ſe lethale ſimpliciter ſeu ἐξ ἀνάγκης tale pronunciari valet, ut ex antecedaneis eluceſcit. Haud operoſum adeo mihi foret, diverſa diverſorum Collegiorum hujus generis abſona producere enunciata, quibus τὸ *ſimpliciter & abſolute lethale* huic, quod *per ſe lethale*, ſubſtiuunt, ſeu unius ejusdemque generis ambo credunt, prius quoque *per accidens lethali* contradiſtinguunt: quorum tamen autoritatem ne petulanter laceſſere videar, curioſiorem Lectorem ad *P. Ammanni Praxin Vulnerum* tantum ablego, in qua ſpecimina hujus parodoxi plura reperiet. Sane vulnus, *quod non abſolute ſeu ſimpliciter lethale* neutiquam mox *per accidens tale* dicendum, interim pro *per ſe* tali, vel quod mortis inſequentis proxima vel immediata cauſa aliquando haberi poſtulat. Ac *per ſe lethale* modo *abſolute ſeu neceſſario* modo *non neceſſario*, ſed *frequentius aut utplurimum* tantum, tale, prout monui, deprehenditur. Id eſt, notio *lethalitatis per ſe* non eousque ſe reſtringi patitur, ut de nulla Plaga ejusdem membri & conditionis, ex qua unum alterumve aliquando eluctatum, ſed omnes interiiſſe, novimus, prædicari queat: quin potius ab eo, quod utplurimum contingit & contingere experimur, cœteris paribus, argumentari conveniat. Proin, ſi dicendum, quod res eſt, quoniam juſtitiæ imprimis adminiſtrandæ ac homicidii puniendi cauſa Judex a Medicis ſententiam ſuper lethalitate rogat, Legislatores vero in delicti hujus pœna decernenda, inter Vulnus neceſſario & utplurimum mortale, differentiæ vix rationem habent,

Confunduntur vulgo per ſe & ſimpliciter ſeu abſolute lethale?

Differunt vulnus ſimpliciter & per ſe lethale.

ſed ordinaria pariter affici jubent illum, qui vulnere ſimpliciter ſeu ex neceſſitate lethali, ac qui utplurimum tantum lethali, occiderat, (Quatenus utrumque horum vulnerum cauſa mortis inſequentis proxima ſeu immediata exiſtit, ipſeque *Hippocrates* ex illis, quæ *6. aphor. 18.* θανατώδεα ſeu lethalia pronunciat, veſicæ ſc. cerebri, cordis ſepti transverſi &c. vulneribus *3. Coac. 387.* μάλιςα ἀποθνήσκειν, i. e. fere & utplurimum mori percuſſos, aſſerit.) Conſultius forſan foret in Renunciationibus Anatomico-Chirurgicis diſtinctione hac, utpote per quam iniquis & minus conſcientioſis homicidarum defenſoribus diſceptandi argumentum atque occaſio ſuggeritur, & Judex, non adeo perſpicax, in ſententiam injuſtam trahitur, ſuperſedere, ac ſolummodo, an vulnus per ſe, an per accidens, mortale, disquirere atque enunciare.

Vulnera utplurimum lethalia etiam revera lethalia dicenda ſunt.

Neque enim unum alterumve, rariſſime contingentium, exemplum, quo hunc aut illum, ex tali vel tali vulnere, aliquando convaluiſſe obſervamus, aut ab aliis obſervatum legimus, ſufficit, quo minus, quæ ſæpiſſime, ſeu utplurimum mortales deprehenduntur, plagas in his, qui hinc moriuntur, per ſe tales appellemus: quatenus profecto res difficilima eſt, de binis duorum ſubjectorum, quorum unum evaſit, alterum occubuit, vulneribus aſſerere, ambo hæc ſibi omnimode & per cunctas circumſtantias ſimilia, ſeu ſpecie eadam, extitiſſe, & per conſequens ejusdem eventus eadem pronunciare; ac cauſas diverſas concipere licet, harumque forſan plures adhuc latent, cur ex illorum, plerumque deſperatiſſimis, pauci nonnulli evadant. Mirabile & incredibile eſt, quod *Galenus 8. de uſu part. cap. 10.* & in *Hipp. 6. aphor. 18.* teſtatur, ſpectaculum, Smyrnenſem Adoleſcentem, vulnere in alterum anteriorum cerebri ventriculorum majuſculo accepto, ſola voluntate DEI, ut pleriſque videbatur, ſanatum fuiſſe: cui ſimile, quod *Theodoricus Chirurg. lib. 2. cap. 2.* refert, ſe Cellarium vidiſſe, cui ventriculus cerebri poſterior vulnere deſtructus fuerit, qui nihilominus reſtitutus prodierit. Quod Phœnomenon quamvis jure in dubium vocet *Gvido de Cauliaco* l. a vulnera nihilominus cerebri enormiſſima, cum ejusdem ſubſtantiæ perditione, ſanata perhibet idem, & cum hoc *Braſſavola in Hippocr. 6. aphor 18. Fallopius de Curat. Vuln. cap. 45. Berengarius de fract. Cran. 13. Arcæus de Curand. Vulner. cap. 6. Coiter Obſ. anat. Chir. p.* III. & 112. *Pareus lib. 9. cap. 9. Hildanus cent. 1. obſ. 13. Horſtius lib. 2. obſ. 5. & 6. Rhodius cent. 1. obſ. 31. & 32. Glandorpius Spec. Chirur. obſ. 5. Marchetti obſ. med. chir. 1. 2. & 3. Jones. Anglus*, in peculiari tractatu, *Wounds of the Brain proved curable*, ac præter hos *Symphorianus Campejus, Muſa, H. Augenius, A. a. Cruce* aliique infiniti. Pulmonum vulnera, quæ parum ſpei alebant, conſolidata nihilominus fuiſſe ex *Platero obſ. p. 735. & 736. Hildano*

Vulnera lethalia nonnunquam ſanata.

Cerebri.

Pulmonum.

Cent.

Cent. 2. obſ. 32. cent. 3. obſ. 36. & epiſt. 51. ac 52. Horſtio lib. 3. obſ. 13. Foreſto obſ. chir. lib. 6. obſ. 4. Valeriola lib. 4. obſ. 10. Glandorpio l. a. obſ. 24. Rhodio cent, 2. obſ. 5. Lamsvverde append. ad Scult. obſ. 43. Pechlini Celeberrimi Hiſtoria Vuln. thorac. item ex *Maſſa, Fallopio, Schenckio &c.* patet: egoque ante biennium in Nobili, ſub papilla ſiniſtra ita transfoſſo, ut enſis per dorſi ſuperiorem partem, prope ſcapulæ os, prodierit, teſtor. Cordis vulnerum non neceſſario lethalium forſan pauciora exiſtunt exempla, inter quæ nihilominus memoratu dignum eſt, quod *Glandorpius obſ. 33.* refert, Patavii *Sanctorium* in maxima Studioſorum corona & cum ſummo hujus ſtupore cor cuniculi inſtrumento acuto perforaſſe, vivo nihilominus per multos menſes animalculo. *Cordis.*

Porro ex Plagis compagis Tracheæ cartilagineæ quasdam arte vel caſu feliciter conſolidatas perhibent Petr. von der Stille *Pareus, Pigraus, Bartholinus ac Tulpius*, quibus obſervationem addo, cujus ante decennium, aut quod excurrit, ad me ab Amico transſcriptæ recordor. Ubi quidam, propter delictum in carcerem conjectus, Novacula penes ſe recondita, ſummitatem hujus canalis, proxime ſub cartilagine annulari, transverſim præciderat, ad hæmorrhagiam usque inſigniorem, Lypothymiam, Aphoniam, Stertorem ac paucorum tantum verborum emuſſitationem. Balneator imperitus, labia Tracheæ vulnerati haud adducens plagæ tantum integumentorum externorum curam gerebat: conſolideſcebat Vulnus totum brevi, ſine gravioribus ſymptomatis, excepta tuſſi ſenſim pariter miteſcente. Quis autem propter hanc ſimilemque fortuitam medelam Vulnera hujus generis Lethalibus, i. e. utplurimum talibus, non accenſeret? Ex quibus tamen cunctis, ut alia membra nobiliora taceam, quæ ſauciata præter expectationem coaluiſſe & ſanata legimus, minime evincetur, ſi inter mille v. g. unus ex graviſſimo vulnere evadat, unius ſeu ſolitarii hujus ſalutaris eventus, utpote, juxta *Averrhoem* Monſtri naturam præ ſe ferentis, præ tot male ſuccedentibus ac funeſtis caſibus, majorem rationem habendam eſſe. *Trachea.*

Neminem adeo præcipitis ingenii concipere poſſum, qui leviora partium externarum vulnera, quæ ſæpe ſponte aut ſine ullo Chirurgico auxilio conſolidantur, ideo pro lethalibus per ſe pronunciet, quod aliquando mortem inexpectatam & quaſi præter omnem rationem intulerint; ſed ejusmodi plagæ, non obſtante uno vel altero caſu tragico, qui fortuito contigerat, minus aut per accidens tantum lethalibus a quibusvis Prudentioribus accenſentur. V. G. ſi quis ex infauſta Odontagia pereat, quod rarioris equidem obſervationis eſt, aliquando nihilominus fieri ſolet. Anno ſc. 1705. menſe Maji *Odontagia funeſta.*

Maji tempore Nundinarum, in Foro noſtro, Circumforaneus quidam Iuveni robuſto dentem ex maxillaribus extrahebat: qui intra paucas horas, propter ſupervenientem hinc enormiorem hæmorrhagiam fatis cedebat: ſine dubio, quod vel Operator, vel ægrotus, in illa cohibenda negligentior fuerit. Cujus generis Exemplum pariter e *Facultatis noſtræ Actis* Anni 1701. Menſe Iunii mihi producere licebit, funeſto nimirum eventu ſuſceptæ hujus Chirurgiæ in fœmina: quæ tamen propter effracturam potius Maxillæ ſimul factam, non fluorem ſanguinis, obierat. Cur non Vulnus ejusmodi lethale pronunciabimus, quo plures pereunt, unus tantum vel alter præter ſpem atque opinionem ſervatur? Deinde nec adeo evidens eſt, aut fieri unquam poteſt, an vulnus ſanatum cum non ſanato, quoad ſingula exacte ſimile, ſeu ſpecie & omnimode idem fuerit, quin mens ſagacior ſemper anceps relinquatur, an illud, quod accurate luſtrare haud licebat, ratione latitudinis, profunditatis, vaſorum fibrarumque lacerationis idem cum hoc, cujus conditiones in cadavere per autopſiam quam accuratiſſime dignoſcimus, quas in illo ex ſignis tantum, interdum ſatis fallacibus, auguramur, rarius penetramus.

Dubium, an vulnus ſanatum exacte idem cum non ſanato fuerit?

Ex vulnere convaleſcentis argumentari haud licet ad defuncti vulnus.

E. de conditione Vulneris in reconvaleſcente nihil certi conſtat, adeoque nec de identitate ſeu conformitate hujus cum illo, quod in Diſſectione Cadaveris cernitur, judicium exactum formari valet. Nec ſequitur, Vulnus pectoris, cujus partes læſas ignoramus, aut leviter tantum auguramur, in Lentulo feliciter fuit ſanatum, forſan quod levioris momenti extiterit; itaque nec inſanabile ſeu non lethale erit in Fabio, cujus venam Azygos, pulmonalem, &c. transfoſſam autopſia manifeſtavit; quod ſaniori rationi & quotidianæ repugnat experientiæ. Per conſequens frivole, ad minimum inepte, agunt, qui, ſuper Lethalitatem individualem ſententia dum poſtulatur, terminis generalioribus ſe explicant, aut mox ab uno alterove Exemplo ad Subjectum quæſtionis concludunt. Ita v. g. ubi diſquiritur, an Titio inflicta Capitis fractura, ex qua ſecundo vel tertio die hic deceſſit, ſit lethalis? Fracturas Calvariæ non omnes, nec omnibus mortem intuliſſe prolixo ſermone perhibent, hincque nec Titii percusſionem mortiferam, perperam ac poſthabita circumſtantiarum conformitate aut diſparitate inferunt; ſeu quod vulnus pluribus quidem lethale, uni tamen vel alteri tantum ſalutare extitit, præſenti Individuo ſeu Titio minus quoq; mortiferum appellandum fore, tædioſe concludunt.

Pariter Ventriculi fundi vulnus exile, tantum tamen, per quod alimenta cruda aut ſemicocta, aliquot dies, cum ſingultu moleſtiſſimo, conatu vomendi

di acLipothymiis prodeunt, in Titio intra menſem ſolidatur: intra triduum vero ſimili vulnere, quoad circumſtantias ſenſibiles cunctas, ſi ſingultum excipias, moritur Cajus, adeoq; tali, quod propter ſpasmodici hujus ſymptomatis abſentiam, ſi non majoris, certe paris, expectationis videbatur. An Cajum E, ideo non per ſe mortifero vulnere occubuiſſe, dicamus, quod Titius ſuperſtes manſerit, eadem ratione, imo intuitu ſingultus, gravius forſan vulneratus? minime, manifeſtante ſc. ſectione cadaveris, lateralem magis, quam anticam, fundi ſtomachi partem in hoc perfoſſam, ſimulque arteriam gaſtricam ſiniſtram diſciſſam. Quarum circumſtantiarum prioris ratione plus contentorum ventriculi ad abdominis cavitatem, quam extra hanc, poſterioris plus ſanguinis ad idem abdomen fuiſſe rejectum, (de quibus phænomenis ante inſpectionem haud conſtabat) deprehenditur: eas nihilominus Caji vulneri defuiſſe non immerito eousque ambigimus, donec, id eſt, nunquam, contrarium probetur. Item Sempronius contuſionem capitis patitur inſignem, cum depreſſione cranii enormiore, hæmorrhagia impetuoſa ſatis, per vulnus æque ac aurem dextram apparente, ſenſuumque ac motus ſublatione: poſt cranii elevationem tertio die factam, redit ſuccesſive ad functiones priſtinas anima ſenſitiva, compeſcitur fluxus ſanguinis & poſt quinque ſeptimanas ſanus egreditur vulneratus. Claudius cum ſimili calvariæ depresſione & ſub iisdem ſymptomatis, reſtituto pariter tempeſtive ſatis oſſe, quod ſubſederat, & hæmorrhagia ceſſante, ſeptimo die cum ſtertore expirat: in cujus cadaveris ventriculis Cerebri multum ſanguinis extravaſati & putrilaginoſi, a ramulo plexus choroidis rupto, cernitur. Proba tu, eandem fuiſſe faciem internam contuſionis Sempronio illatæ: aut ſi non, mihi dubitare liceat, illam talem fuiſſe.

Præterea quid obſtat, quin certa ac individualis conformatio, plus minus frequens, occaſioni exiſtat, quo minus vulnus pluribus aliis mortiferum, alicui individuo ſalutare contingat? dum v. g. ex vulnere pulmonum in ſe ſatis gravi, ac utplurimum lethali, cujus pleuræ illi adnati, convaleſcit aliquis: quatenus in ejusmodi ſubjecto ſanguis ex viſceris vulnerati vaſis profluus immediate magis per vulnus intercoſtale emanat, alias ad pectus deciduus, ac vel mole, vel putredine, organis vitalibus moleſtus ac exitioſus; & vulnus pulmonis, ſibi in aliis ſubjectis relicti & liberioris, non adeo prompte coiens, muſculorum intercoſtalium vulneri in hoc Individuo continuum, per cicatricem cum hoc communem facilius conglutinatur. Denique nonne præter cauſas ejusmodi ſalutarium in vulneribus mortiferis eventuum, ab *Hippocrate*

Interdum per indiſidualem conformationem ſulnus lethale eſadit ſalutare.

crate recenſitas, corporis nempe ſingularem puritatem & craſin laudabilem, virium robur præcellens, plusquam fidam atque diligentem Chirurgi curationem, optimamque vulnerati diætam, caſus ejusmodi nobis aliquando concipiamus, quos imitari arti vix conceſſum, qui dabiles nihilominus exiſtunt?

Item per caſus fortuitos. Nonne v. g. fieri poteſt, ut particula quædam omenti aut pinguedinis inteſtini, ventriculi aut vaſis cujusdam vulneri, alias lethali futuro, ſe fortuito inſinuet, illique incuneata agglutinetur? pari forſan modo, ac in cadavere

Obſervatio. cujusdam Aurifabri, Anno 1672. die 13. Maji disſecti, hujus venæ Iliacæ internæ dextræ, prope inſertionem hypogaſtricæ, vulneri particulam pinguedinis immerſam mihi videre licuit, quod operculum ſine dubio terminum vitæ, hujus generis vulneribus breviorem, ad decimum tertium diem, quo vulneratus demum moriebatur, diſtulerat. Hujus etiam generis fatum *Nobilis Roſencranzii* fuit, cujus ex literis *Bartholini* mentionem faciunt *Ephemerides Germ. Naturæ Curioſ. Ann. 2 obſ. 161.* qui in crure ſiniſtro vulneratus poſt enormiſſimam hæmorrhagiam aliquantum ſedatam ad decimum quartum usq; diem ſupervixerat: ideo ut ſectio cadaveris manifeſtavit, quod arteriæ cruralis apertura infelix grumoſo ſanguine obturata fuerat, quæ univerſi ſanguinis effluxum eousq; inhibuerit, & mortem plerumque alias repentinam longius protraxerit. Similiter quid impedit, quo minus vulnus cavitatis aut viſceris cujusdam interni, integumentis muſculoſis propinquius & magis contiguum cum horum plagæ labiis felicius cicatricetur? cum a brutorum vivorum ſectionibus, v. g. pro extractione lienis, ligaturis vaſorum biliariorum, exploratione ſucci pancreatici ſimilibusque experimentis Anatomico-Phyſiologicis adornatis, viſcera hæc vel illa peritoneo agglutinari, quotidie experiamur, ſi denuo poſt paucos pluresve dies aperiatur animal.

Cur quædam ventriculi vulnera non lethalia? Qualem coalitum fortuitum potiſſimam etiam ſuſpicor cauſam, cur ventriculi fundi vulnera, frequentius equidem mortalia, aliquando nihilominus ſalutaria exiſtant atque extiterint, ſi ſc. partem hujus magis anticam & peritoneo muſculisque contiguam, non lateralem, & a contiguitate ejusmodi alienam, afficiant. Imo forſan eadem ætiologia inciſionis ventriculi, manu Chirurgi, pro extrahendo cultro, a Pruſſo ac Bohemo devorato, factæ, ſalutaris: potiſſimum cum vel magnetis, exterius admoti, vi, vel cultri ad exteriora vergentis, tendentia, ventriculi ambitus Epigaſtrii integu-

Cur quædam vulnera veſicæ minus lethalia? mentis propius adductus, cum his promptius coire valuerit. Vulnera veſicæ urinariæ fundo inflicta olim neceſſario lethalia pronunciabant cuncti harum rerum Judices: poſtquam vero ex *Platero obſ. p. 850. Kentmanno de Calcul. cap. 11. Wurzio Chirur. part. 2. cap. 13. Cattierio, obſ. Borello communicatarum*

rum 4. S. Pauli. Flor. Danic. part. 2. c. 83. & Cornelio Stalpart. van. der Wiel cent. 1. obſ. rar. 81. medii quoque ipſius corporis ſeu fundi vulnera ſanata fuiſſe, innotuit, temperandum non nihil erit de his rigidius illud judicium, illaque non adeo abſolute lethalia dici debent. Cujus equidem aliquando ſalutaris eventus cauſam non tantum conjicere licet in carnoſam ſeu muſculoſam fundi ejusdem tunicam, non obſtante, quod anteceſſores noſtri eundem membranoſum plane dixerint, ſed potiſſimum in contiguitatem ſeu connexionem illam, quæ illius parti anticæ cum peritoneo ac muſculis abdominis rectis atque pyramidalibus, ſi adfuerint, in homine intercedit, quibus coaleſcentibus ſimul callus inducitur veſicæ diſciſſæ. Pulmonum vulneri, alias exitiali, eadem fortuna accidere poſſet, ut nimirum vulnerata horum portio ſpatio intercoſtali ſe inſinuans vulneratum incolumem dimittat, muſculis hujus per cicatricem communem agglutinata: cui meæ ſuſpicioni favet, quod *Tulpius lib. 2. obſ. 17.* de quodam refert, cui per vulnus thoracis erumpens ac propter putredinem ſupervenientem præciſa pulmonis fibra cum oris vulneris externi brevi firmiter coaluerat, ut ſectio ejusdem ſubjecti, ſexennium abhinc adminiſtrata, manifeſtavit. Imo quemadmodum ejusmodi ſalutares vulnerum lethalium eventus plerumque naturæ ſolius opera videntur: ita aliquando vicinitas organorum internorum læſorum cum integumentis communibus, facit, ut per ſuturam utrisque pariter communem vulnera illorum conſtringi & firmari queant, quod alias & per levem circumſtantiarum mutationem fieri haud poterat. Comprobat hoc augurium poſt *Iacobum Ortheum* modo allegatus *Corn. Stalpart van der Wiel cent. 1. obſ. 39.* ubi vulnus ventriculi fundi cum vulnere muſculorum acu & filo ſalutariter conſutum perhibet. Chriſtianus & prudens igitur Medicus ac Chirurgus, præeunte *Galeno*, locis ſuperius, de vulneribus capitis præter opinionem ſalutaribus, adductis, *Pareo lib. 9. c. 9.* ac *Brunone Seidelio de morbis incurabilibus pag. 19.* potius & primario vitæ Autoris atque Conſervatoris primi, ſeu DEI, beneplacito, benedictioni atque auxilio immediato quam artis potentiæ ſeu beneficio inſperatorum ejusmodi ſucceſſuum, horumque cauſarum, nobis fortuitarum viſarum, directionem adſcribit, ac in acceptis refert: adeoque vulnera quoque illa, quæ maximam partem ſeu utplurimum Medicinæ vires & opem humanam ſuperant, mortemque ſibi terminum habent, per ſe lethalia proclamat, utpote non per medelam, quam Ars tradit, ſed per propitium tantum Fatum ſeu per εὐτυχίαν ſanabilia, cujus agendi methodum cognoſcere vel imitari neſcit Medicus, utut ſagaciſſimus. Per inductiones demum ſi non com-

Cur aliquando pulmonum vulnus minus lethale?

pletas & abſolutas, certe aliquales, hic ſua format Theoremata atque Concluſiones, nunquam a ſingularibus paucis ad univerſalia, nedum ſingularia, argumentatur Medicus prudens.

Aliquando Vulnera ratione partis affectæ non lethalia, lethalia evadunt.

Contra aliquando obſervamus Caſus, ubi Vulnera natura ſua & intuitu partis affectæ vix lethalia per ſe dici poterant, nihilominus per certas circumſtantias talia evadunt. Sit ſcil. Vulnus Arteriæ Brachialis aut Venæ Baſilicæ, alias vix adeo difficulter ſanabile, moritur nihilominus ex hæmorrhagia hujus extraordinaria præcipiti intra quadrantis horæ ſpatium, antequam Chirurgus, qui deligationem neceſſariam præſtet, quamvis mox vocatus, adeſſe poſſit, percuſſus. Circa qualem Caſum ita me gererem, Vulnus equidem ratione Vaſorum læſorum, per quam hæc commode conſtringi ſeu conſtipari poterant, hinc ſuæ conditionis intrinſecæ, lethale per ſe vix cenſerem; intuitu nihilominus adynamiæ extrinſecæ ſeu circumſtantiæ, quod, propter Chirurgi & medelæ indeclinabilem defectum, non licuerit tempeſtive ſanguinis effluxum enormiorem ſiſtere, illud per ſe lethale dicere haud vererer, per Artem, ob fatale exiguum nimis, minus ſanabile.

Suppoſita & aſſerta hoc modo Vulneris ſeu Læſionis per ſe ac per accidens lethalis formalitate diſpari, diſquirendum erit de prioris ætiologia: id eſt, cum ſuperius dictum fuerit, illam immediate, ſeu, ut talem, mortem inferre, inveſtigare decet, quando & ſub quarum functionum fruſtratione tale quid præſtet? Quod dum annitor, ex Phyſiologicis repeto, Motum fluidorum univerſalium & ſolidas partes vitalitate immediate actuantium, ſanguinis ſc. & lymphæ, eſſe duplicem, inteſtinum & localem: per conſequens quæcunque Percuſſiones, Vulnera &c. aut alterutrum, aut utrumque, horum eousque turbant, ut vita totius extinguatur, mortifera per ſe erunt appellanda. Quæ violentiæ externæ motui fluidorum vitalium obicem ponunt, hoc aut immediate magis & ſubitaneo impetu præſtant, ſc. cunctæ illæ, quæ organa reſpiratoria horumque functionem enormiter lædunt, v. g. vulnera & percuſſiones diaphragmatis pulmonumque ac aſperæ arteriæ obturationes, conſtrictiones ac læſiones quævis inemendabiles; aut mediate demum ac lente magis perimunt, ſc. vulnera organorum, Chyli productioni, exaltationi ac diſpenſationi miniſtrantium, ventriculi nempe, inteſtinorum, vaſorum lacteorum, folliculi fellis &c. Pariter quæ vulnera motum fluidorum localem interpellant, iterum duplicis generis ſunt, quatenus vel cor cum canali ſanguinis & lymphæ, i. e. cum vaſis & viſceribus ipſis appenſis, ſc. epate pulmonibus, liene, renibus, utero &c. tanquam antliam primariam ac cana-

Cauſa Vulnerum lethalium per ſe.

les adæquatos, immediate lacerant, quæ omnium breviſſime ac certiſſime enecant: vel cerebro atque nervoſo generi, utpote vim moventem omnibus membris ſuggerentibus, illata, hinc cordi quoque potentiam motivam ſubtrehentia, pulſum intercipiunt ac tollunt. Denique utrumque motum ſimul lædit quorumvis totius corporis organorum continuitas ſoluta, cujus occaſione fluida tam nutritia, quam excrementitia, ſc. chylus, ſanguis, fæces alvi, urina &c. extra receptacula & canales ſuos in hanc vel illam cavitatem, ſibi incongruam, elabuntur, ibique congeſta aut mole, aut putredine, Exagitationi ſanguinis vitali, ejusve Circulationi moras nectunt, ſc. in capite, thorace atque abdomine.

Per conſequens Non Lethale, ſeu aliquando per accidens tantum tale, dicendum erit vulnus, quod neutrum horum ſanguinis motuum vel functiones ei litantes ad interitum usque vulnerati turbat: aut ſi exin mori contingat hunc, aliis intermediis de cauſis hoc fiat, negligentia v. g. Chirurgis, temulentia illius, Veneris uſu intempeſtivo &c. *Quod vulnus non lethale?*

CAPVT III.
DE
DEPONENDI RATIONE
SEV MODO.

QValia vulnera eisque cognatas violentias ut preſſius dignoſcamus, perpendendæ erunt horum circumſtantiæ atque adjuncta, & quidem tam intrinſeca, quam extrinſeca. Intrinſeca voco, quæ ipſam plagam affectam ſpectant, huicque inhærent, ſc. (1) hujus texturam, ſitum & actionem, (2) vulneris magnitudinem, (3) ejusdem qualitatem ac (4) figuram: Extrinſeca, quæ extra percuſſionem hujusve ſubjectum immediatum ſunt; & quidem iterum vel neceſſaria, vel contingentia. Neceſſaria denuo diſtinguere conveniet in res naturales, quæ ſunt textura ſeu diſpoſitio corporis nativa & ætas: præternaturales, nempe morbi antecedanei ac combinati: & non naturalem, ſc. loci atmoſphæram. Contingentia vero obſervantur Symptomata, ægri diæta & Chirurgi ſeu Medici peritia ac ſolertia diverſa. Pro quarum circumſtantiarum habitudine varia modo lethale, modo non & per accidens lethale, pronunciandum erit vulnus.

In parte læſa primo ponderanda eſt texturæ, & quidem non tam organicæ, quam ſimilaris communiter dictæ, ſeu ſubſtantiæ, diſparitas, ratione cujus membranoſarum ac tendinoſarum partium vulnera, quia difficulter coaleſcunt, mox vehementius inflammantur ac convulſiones concitant, plus ſemper periculi involvunt, hinc, cæteris paribus, præ carnoſitatum continuitate ſoluta lethalia magis dicuntur, v. g. tendinoſæ diaphragmatis parti inflicta, quæ carnoſæ plagis inſanabilia magis obſervantur. Quando enim *Sennertus prax. lib. 2. part. 2. cap. 15. & lib. 5. part. 4. cap. 3.* circulo hoc nerveo aliquando perfoſſo ſanatum nihilominus ac reſtitutum fuiſſe vulneratum, aſſerit, ex prava & Scholis a ſuperiorum temporum Proſectoribus obtruſa hypotheſi agere videtur, centrum diaphragmatis, per quod Oeſophagus fertur, tendineum docentibus: cum nihilominus carneum hoc eſſe, id eſt ſuperiorem muſculi ſui inferioris partem involvere, nec tyrones noſtros nunc lateat. Quem quidem locum illum innuere inde opinor, quod ventriculum ſimul per idem vulnus ad thoracem raptum ac translocatum perhibeat, qui huic parti ratione Oeſophagi vicinior exiſtit. Præterea non per ſe coaluiſſe hoc vulnus, ſive carneæ, ſive tendineæ, ſepti transverſi portioni illatum, id evincit, quod inteſtini pars cum ventriculo tranſiens hoc obturarit, ſimulque, quo minus diaphragma ratione hujus foraminis reſpirationem turbarit, impediverit. Manent E. ac manebunt diaphragmatis tendineæ ſubſtantiæ vulnera, niſi forſan exiliſſima, inconſolidabilia, hinc ratione inflammationis metuendæ ac actionis reſpiratoriæ turbatæ lethalia.

Diaphragm. tendineæ portionis vulnera lethalia ſunt.

Propter eandem texturam nerveam ſeu membraneam plagæ Ventriculi, Inteſtinorum ac Veſicæ urinariæ pariter vix unquam coaleſcunt, hincque periculoſiſſimæ & utplurimum lethales exiſtunt: dum vel ratione inflammationis ac ſphaceli, vel dolorum ac ſpaſmorum ſupervenientium, vel contentorum ad abdominis cavum depoſitorum, mortem inferunt. Non cunctæ equidem organorum horum tunicæ membraneæ ſunt, ſed inſtruuntur inſimul involucro carneo ſeu muſculoſo, ratione cujus eorum coaleſcendi difficultas forſan aliquantum temperatur: quia nihilominus hoc quicquid muſculoſi exile ac tenue ſatis, & vel a contentis, vel a motu illorum periſtaltico nunquam non tenduntur atque exagitantur hæc receptacula, parum ſpei de eorum coalitu ſupereſt, prout Sect. 2. conſtabit.

Item Ventriculi, Inteſtinorum & Veſicæ.

Deinde partis affectæ intuitu conſolidationem vulneris difficiliorem & interdum impoſſibilem reddit illius ſitus, ratione cujus labia ſibi adducere aut ulla arte illud obturare minime licet. Hinc vix adeo paradoxum videri poterit,

A ſitu partium vulneratarum aliquando lethalitas.

rit, vulneratum inteſtinum extra abdominis plagam propendens promptius conſolidari, quam latitans: quatenus huic nihil remedii, ſyntheſi faventis, applicari, multo minus idem conſui, valet; quale quid nihilominus cum ſucceſſu in prominente præſtari, plurimi Chirurgorum teſtantur, ex quibus unicum allegare ſufficiet *Glandorpium Specul. Chir. Obſ. 33.* Ejusdem circumſtantiæ intuitu fit, ut vaſorum ſanguiferorum ſatis amplorum lacerationes in externis partibus per ſe raro aliquid periculi portendant, parium nihilominus aut minorum quoque, profundius reconditorum, hæmorrhagiæ animam eluant: utpote quibus nec medicamina ſtegnotica, nec ligaturas, nec ferrum ignitum admovere poſſumus, vaſis alias obturandis quam oportuna remedia. Recordor equidem ex Facultatis Noſtræ Actis 1678 Menſ. Octobr. quendam vaſorum gaſtricorum, cum ſplenicis ramis communicantium, & vaſorum brevium vulnera aliquando ideo per accidens tantum lethalia pronunciaſſe, quod ipſum Lienis viſcus, cui majora obtigerint vaſa, ſine vitæ periculo canibus exſcindi queat & frequentius extrahatur. Cui tamen phœnomeno, aut inde potius formatæ conſequentiæ, declinandæ ex Reſponſo ad hunc caſum inſerviet, non vaſorum amputationem, ut talem, ſed ex hac neceſſario contingentem hæmorrhagiam, nulla arte compeſcibilem, mortis in ejusmodi caſibus cauſam exiſtere; proin quod extirpatio lienis ſine vitæ diſpendio adminiſtretur, cauſa eſt hæmorrhagia, per ligaturam vaſorum præparatoriam congruam inhibita, qualem caſu vulnerans haud præmeditatur, Chirurgo vero denegatur eadem.

Vaſorum thoracis minorum lethalitas unde?

Refero huc lacerationes Vaſorum Intercoſtalium, Mediaſtini & Mammariorum, Sterni ſuperficiei arctius annexorum, quæ una cum Venæ Azygos vulneribus ideo imprimis Lethalitatem patrant, quod ſub Coſtis, Sterno ac in profundo Thoracis recondita Chirurgiam neceſſariam renuant, hinc Sanguinem ad cavum hujus copioſius profundendo Pulſui ac Reſpirationi vitali moras lethales nectant. Equidem huic Cruoris Collectioni gravativæ remedio traditur vulneris Thoracis tempeſtiva dilatatio, per quam ille educatur: rariſſime tamen effectum ſperatum & ſalutarem præſtat hæc Chirurgia, dum quidem fatale fati ad aliquot dies retardat, minime tamen hoc omnimode declinat. Id eſt, Cruoris quidem extravaſati aliquid educit, Vulnera tamen Vaſorum, quæ ejusdem quotidie plus profundunt, haud obturat, vel obturare concedit, donec tandem cum ſanguine ipſa vitalitas deficiat. Exempla infauſtæ ejusmodi læſionis frequentiora obtingunt, inter quæ ſpectatioris momenti forſan erit, quod *Gallus ille anonymus l'art. de faire les*

rapports

rapports quem in Præfatione hujus Opuſculi nominavi, p.139.& 140. recenſet. Vulnerabatur nempe quidam in Thoracis latere ſiniſtro inter quartam & quintam Coſtarum ſpuriarum, cui ut mederetur, & cruorem, quem ad cavum Thoracis depoſitum ex ſymptomatis ominabatur, Chirurgus, commode ſubtraheret, plagam dilatabat: expirabat nihilominus ſub febre cum horripilationibus irregularibus, ſumma ſpirandi difficultate, tuſſi enormiore & alvo laxiore percuſſus. In cujus cadavere aperto Arteria intercoſtalis ſpatii indigitati cum Vena Azygos læſa & Thoracis cavum multo ſanguine ſcatens offendebatur: adeoque vulnus iſtud ſola & unica mortis cauſa in hoc Subjecto aſſerebatur.

Cui ſubnecto, quod ante quadriennium Anno ſc. 1706, 26. Maji. mihi obſervare contingebat in juvene, qui in poſtica ac ſiniſtra thoracis parte, prope Spinam, intra octavam & nonam Coſtam vulnere exili & inter Cutem atq; Muſculos obliquo, penetrante vero, trajectus, nihil tamen Aeris, quod vulneribus ejusmodi alias ſolenne, toto decubitus tempore, per hoc, parum admodum ſanguinis, emittebat, quinimo in Pleura cadaveris diſſecti apertura vix ulla, niſi prolixiore luſtratione demum, reperiri valebat, cavum interim Thoracis ſiniſtrum multo ſanguine ichoroſo, cum intermixta ſanie ſcatebat, ac ramus intercoſtalis arterioſus ſpatii indigitati maximam partem diſciſſus cernebatur; ex cujus vulnere ſine dubio tantum Cruoris & ex Vaſe Lymphatico ſocio Lymphæ profluxerat. Pleura inflammata, Pulmo inſigniter corrugatus, Pericardium Cordi hinc inde agglutinatum, & inter hujus Auriculam dextram dictumque Involucrum apoſtema notabile, pure cocto turgidum, Diaphragmatis vero ſuperficies, qua Thoracem ſpectat, inflammata ac evidenter incraſſata, nullibi illud perfoſſum, deprehendebantnr; cum nihilominus Abdomen apertum notabilem ſeri quantitatem, pure interfluam, monſtraret: inprimis multum ejus intra Diaphragma, Ventriculum, Ep ar, Lienem & inteſtinorum hinc inde inflammatorum, pleraſque convolutiones, ac in Pelvi Renis ſiniſtri & Hypogaſtrii cenebatur. Quale Vulnus vel ideo in ſe Lethale pronunciabam, quod ratione ſuæ anguſtiæ & tortuoſitatis ſanguinis & ſeri extravaſati eductionem haud conceſſerit, nec illud ad cavum thoracis, cum nihil aeris transmitteret, penetrare, nec Vaſa læſa, augurari licuerit. Præſertim dum dyſpnœa poſt tertium diem aliquandiu ceſſebat, nec æger interrogatus aliquid fluctuationis in Pectore ſentiebat innuebatve. Purulentam vero materiam minime ex Thorace vulnerato ad Abdomen defluxiſſe, ſed ex totidem hujus apoſtematibus, propter Circulationem impeditam & Inflammationes hinc inde

enatas

enatas, promanaſſe, hæcque lethalitatem juvaſſe, rebar in percuſſo, qui decimo quinto die animam exhalabat.

Etiam Abdominis vaſorum exiliorum vulnera ſunt lethalia.

De cœtero attendi meretur, vaſorum internorum (Thoracis v. g. & Abdominis) laceratorum non illa tantum, quæ conſpicua magis & per nomenclaturas determinatas famoſiora, v. g. venam Azygos, vaſa Mammaria, Arteriam Epaticam, Vaſa Brevia &c. ſed exiliora quoque & tantum non anonymos eorum ſurculos, ſi lacerati conſpicuam magis quantitatem cruoris profuderint, Lethalitatis autores exiſtere: ſub hac tamen conditione, ut multum mox ejus & confertim eructent; nam qui lento magis demum motu ab his ſtillat, dubium relinquit Medicum, de Lethalitate qui judicare debet, dum tantillum ejus, quod pedetentim promanat, a Natura facile diſcuti aut quocunque modo ſubigi poſſe videtur. Hinc in Caſu ejusmodi decernendo advertendum, num Vulneratus brevi a percuſſione deceſſerit, aut graviora mox perpeſſus fuerit Symptomata: ſicque aut majora, aut minorum plura, vaſa ſanguine manarint; quales circumſtantiæ ſi deficiunt, Lethalitatem dubiam relinquunt.

Vulnera venarum jugular.

Neque tantum cavitatum ac viſcerum arteriæ atque venæ laceratæ ob ſitus incommoditatem medelam detrectant, hinc mortales hæmorrhagias movent, ſed externarum quoque partium vaſa frequentius eundem effectum experiuntur: unde miror, cur *Suevus de Inſpect. Vuln. part. 2. c. 5.* vulnera venarum jugularium majora ac profunda, quæ nihilominus *Hippocrates 2. prædict. 9.* τρώματα θανατωδέςερα & *Celſus lib. 2. cap. 26. illum ſervari non poſſe*, ait, *cui circa fauces venæ vel arteriæ grandes ſunt præciſæ,* per accidens tantum mortalia fieri, ſibi perſuadeat? Contrarii ipſum monere poterant *Foreſtus* ac *Hildanus,* quos ipſemet in eodem capite allegat, quorum *ille lib. 6 obſ. chir. 4 in Schol,* inquit: *Jugulares venæ (quas & organicas vocant) grandi vulnere percuſſæ, ægre & raro curationem recipiunt, tum quod larga profuſione ſanguinis hominem vitali ſpiritu exhauriunt, tum quod ligaturam propter imminens ſuffocationis periculum ſuſtinere non poſſunt. Hic* vero *cent. 4. obſ.* 2. exemplo ſatis tragico *Hippocratis* ac *Celſi* judicium firmat. Pariter ejusdem ſitus incongrui ratione artuum quædam vaſa majora ſauciata exiguam, aut nullam, ſalutis ſpem concedunt, v. g. rami axillares & crurales, tam arterioſi, quam venoſi, ſc. ſub alias & prope inguina lacerata ſeu diſciſſa: ita quidem ut ejusmodi vulnerati utplurimum brevi, & antequam Chirurgus advocetur, cum ſanguine animam deponant.

Vulnera vaſorum axillarium.

Obſervatio.

Vaſorum axillarium lacerationis eventum funeſtum maxime ipſemet teſtor, requiſitus Anno 1678. de 12. Ianuarii a Nobiliſſima Vidua Widemaniana

ad pagum Drachenau, pro adminiſtranda inſpectione cujusdam Studioſi, quem ſecuris, alæ dextræ injecta, intra dimidium horulæ ſub hæmorrhagia enormiſſima e vivis ſuſtulerat: cujus vena axillaris per transverſum & omnimode diſciſſa, hincque ejus ſummitas ad ſpatium usque ſubclavium pectoris retracta, cernebatur. Cruralium vero ſeu Iliacorum externorum ramorum vulnerum lethalitatem comprobabit Caſus, Anno 1670. Facultatis Noſtræ ſententiæ expoſitus. Nimirum femur dextrum, mox ſub inguine, ad abdominis usque cavitatem (in qua tamen nihil læſum reperiebatur) enſis anguſto ſatis vulnere penetraverat, & glandulam inguinalem cum ramo Iliaco externo, arterioſo æque ac venoſo, diſſecuerat, ut miſer intra quadrantis horulæ ſpatium animam exhalaverit: quale quidem vulnus a Collegio per ſe & abſolute lethale, ideo quod ratione loci atque anguſtiæ auxilia cuncta reſpuerit, pronunciabatur. Simile huic erat Vulnus Femoris, Anno 1682. d. 24 Maji & 25 Novembr. a Collegio Noſtro ventilatum, quo prope Ingven, cultro latiore per Muſculum Lividum illato, Arteria Muſcula interna, circa ſui ex Crurali exortum cum ipſius trunci parte, unde hæc exurgebat, lacerata: cui enormior ſuperveniens hæmorrhagia ideo mortifera contingebat, quod illud Abdomini propinquius remedia neceſſaria haud admiſerit. Anno 1685. d. 2. Iulii Plaga globulis Sclopeti minoribus, Vogel-Schrot / Arteriæ & Venæ Crurali ſimul inflicta, ex qua ſauciatus intra pauca momenta interierat, a Nobis pariter per ſe lethalis pronunciabatur, ob ſitum imprimis Vaſorum læſorum profundiorem, qui medelam neceſſariam interpellabat: Porro Anno. 1679. d. 15 Februarii Arteria & Vena Cruralis non procul ab Inguine reſciſſæ, propter ſui ſitum profundiorem lethaliter læſæ dicebantur. Quale judicium eadem Facultas de Plaga Venæ Cruralis, inguini viciniore, & ex qua intra horulæ quadrantem Spiritum cum Sanguine profundebat percuſſus, Anno 1695. d. 12 Iunii ferebat. Cujus generis etiam erat Reſponſum Ejusdem ad Senatum Colbergenſem Anno 1706. d. 25. Ianuarii de vulnere Arteriæ Cruralis prope Coxam, ſc. ob eandem rationem hincque impetuoſius Cruoris profluvium illud per ſe lethale ediſſerebat, eadem. Tandem An. 1707. d. 20. Febr. Noſtram rogabat ſententiam quidam Arcthes Dicæophilus Ienenſis ſuper ſimilem Arteriæ & Venæ Cruralis plagam, quæ intra horulæ dimidium percuſſum interfecerat, motui corporis immoderatiori ſupervenientem ſanguinis profuſionem inprimis adſcribens. Cui reſpondebatur, illam, quam immediate patraverat, hæmorrhagiam utique, & non obſtante illo Corporis motu, per ſe exiſtere lethalem.

& Cruralium.

Obſervationes

Vulnera Vaſorum cruralium modo lethalia.

Aſſertum

Aſſertum hoc communiter labeſactare ſatagunt. 1. quod aliquando Femora cum vaſis per infortunium tollantur, vulnera nihilominus hæc feliciter ſanentur; quale argumentum Medicus quidam 1687. d. 12 Febr. in caſu, Facultatis Noſtræ cenſuræ paulo poſt expoſito, adducebat, ac globulis binis, Sclopeto eliſis, Muſculum Femoris ſiniſtri Faſcialem, Arteriam Muſculam internam, Muſculum Tricipitem, Venam Cruralem totam & Arteriæ ejusdem nominis medietatem laceratas minime per ſe, verum per accidens tantum, lethaliter vulneratas ajebat: 2. quod Crus hunc in modum ſauciatum per ἀκρωτηριασμὸν tolli; hoc facto Vaſa diſciſſa commode ſatis occludi ac hæmorrhagia mortifera compeſci queat. Quibus tamen regero, primo detruncatis per infortunium femoribus cum ſuis vaſis, hæc per εὐτυχίαν potius, quam artem, aliquando coaluiſſe; ideo rarius contingentibus ejusmodi obſervationem fore accenſendam. Deinde Extirpationem Cruris longius ſupra genu & inguini propius, propter ingens valde Hæmorrhagiæ periculum, nunquam forſan molimur: aut ſi in parte genu viciniore hoc fieri debeat, non niſi apparatu pro præcipiti hæmorrhagia avertenda, neceſſario inſtructi Operationem aggredimur, ſicque Chirurgia hæc aliquando felicius ſuccedit. Aliter longe ſe res habet, ubi caſu & minus præmeditate Vaſa cruralia majora, prope ſui ex Abdomine elapſum fuerint læſa: dum vix ullo experimento conſtat, talia unquam fuiſſe conſolidata, ubi ſc. neceſſaria ejusmodi caſui, qui nullam moram concedit, remedia deficiunt. Et ſupponunt ejusmodi Homicidarum inepti Defenſores conditionem minus poſſibilem i.e. Wenn dem Vulnerato bald Hülffe geſchehen wäre: Forſan aptius dicerent: Hülffe geſchehen können ꝛc. Proin alia videbatur conditio vulneris femoris ſiniſtri, quod quidam Servo ſuo eodem anno cæſim inflixerat, & cujus relationem pariter ac antecedaneam Iena transmiſſam in Faculte ventilatam memini. Principium hujus inciſionis punctura ſuperius deſcripta uncias quinque vel ſex profundius obſervabatur, a quo obliq; per femur verſus genu ad ſpithamæ longitudinem deſcendebat, muſculos intermedios profundius cum arteriis ac venis majoribus lacerans, ac tantæ latitudinis, ut ejus Labia vix palma tegi potuerint, & ex qua læſus intra paucas horas obierat. Hanc non per ſe, ſed per accidens tantum, lethalem judicavimus, quoniam ejusmodi in loco tantæque amplitudinis extiterat, ubi vaſis tam deligandis, quam per adſtringentia aut cauteria occludendis, commode ſatis præſto eſſe potuerit Chirurgus modo peritiori commiſſus fuiſſet per ſeptem horas (tempore hyberno) ſub cœlo rigidiore ad deliquium usque animi vulneratus relictus.

Modo non lethalia.

Obſervatio.

Nihil interim impedit, quo minus arteriarum, profundius ſeu ſub muſculis, per brachium ac femur deſcendentium vulnera quoque ſumme periculoſis annumeremus: ſi ſc. circumſtantia quædam obſtet, quo minus puncturæ arteriæ locum accurate augurari ac dignoſcere, multo minus adæquata remedia commode admovere, liceat; de quo me monet ſequens caſus. Vocabar nempe Anno 1686. d. 13. Septembris ad Iuvenem Equitem, Stirpis hujus Provinciæ generoſiſſimæ, die tertio ejusdem menſis vulneratum. Obſervabam puncturam in brachii dextri interiore parte, paulo ſupra carpum, quæ ad cubiti flexuram ſub cute ac muſculis ferebatur, & quæ bis ab ipſa perforatione ſanguinem cum pulſu ac impetuoſius fuderat; brachium vero ad ſummum usque humerum totum tumidum, ex livido rubicundum, ac, circa cubitum præprimis, maxime dolens, donec poſt triduum, ni fallor, in flexura illius ruptura contingeret, per quam cum brachii detumeſcentia ac febris reliquorumque ſymptomatum remiſſione excernebantur per aliquot dies cruenta ac ſanioſa. Stabat etiam huc usque a primo meo acceſſu ſanguis ad vigeſimum ſeptimum Septembris, quo & poſtmodum aliquoties, primo poſt biduum, hinc quatuordecim, ac tandem poſt octodecim demum, dies recrudeſcebat illius fluor impetuoſisſimus, per vulnus pariter carpi ac flexuræ cubiti ulcus: donec poſt plures ejusdem profuſiones nono Novembris corpus exſangue & exſuccum relinqueret anima beata. In cadaveris ſectione vulnus cernebatur, a carpi ſummitate intra integumenta externa aſcendens, & arteriæ brachialis ramum externum, ſtatim ac truncum elabitur, penetrans illumque ad unciæ dimidiæ longitudinem findens, quæ fiſſura callo ſolidiore munita exiſtebat. De lethalitate hujus quid cenſuerim, Acta Publica loquuntur: inpræſentiarum innuere ſufficiat difficultatem medendi huic hæmorrhagiæ deplorandæ: quæ in illo præprimis videbatur conſiſtere, quod vulnus arteriæ ſanguinem fundentis a vulnere externo adeo diſtaret, ut ejus ſitus determinari haud potuerit; amputationem vero brachii, quam naſuti quidam, haud interrogati, ſero nimis commendare ſuſtinebant, detrectarit vulneratus.

Obſervatio.

Quamvis haud abnuam, in ejusmodi ſimilive Caſu ſi Aneurisma evidens ſupervenerit, huic tempeſtive mederi ſicque Lethalitatem forte imminentem declinari poſſe; præeunte *Chirurgo* illo *anonymo Gallo*, cujus bis, ni fallor, jamdum mentionem feci, *l'art de faire des raports*. p 181. in Caſu ſeqv. Vir quidam in Brachii inferiore ſeu Carpi interiore parte puncturam paſſus erat, quæ inter Flexores digitorum binos ad Cubiti flexuram tendebat,

bat, ibique Arteriam Baſilicæ venæ ſociam perforarat, hincque Aneurisma pararat, quod ex conſpicuo ſatis tumore & pulſatione profundiore mox innotescebat, intumescente ac dolente valde brachio inferiore cum manu & combinata febre vulneraria. Chirurgus prior inciſionem Vulneris ab hujus oſtio ad terminum usque intendebat; cui tamen Noſter unam alteramve ejusmodi longioris inciſionis regerebat difficultatem, ſimulque ſolius Aneuriſmatis Chirurgiam ſolennem commendabat atque adminiſtrabat.

Sed, quod potisſimum lethalia maxime reddit vulnera, Organorum ſauciatorum actio ſeu uſus ceſſans eſt, utpote per cujus integritatem ſolam, non autem a ſitu, ſubſtantia, partium integrantium apparatu, ſeu conformatione, (ut communiter fabulantur) membrorum alia præ aliis nobilitantur. Id eſt, quæ horum plus minus ad vitam perpetuandam neceſſaria ſunt, eorum vulnera etiam mortem inferunt, fruſtratis nimirum hinc illorum functionibus, cordis v. g. pulmonum, vaſorum ſanguifluorum majorum, cerebri, ventriculi &c. de quibus jamdum ſuperius dictum, ac inferius dicetur, Ita quidem ut, quam a partium natura *F. Fidelis de renunc. lib. 4. ſ. 2. cap. 2. & Zacchias lib. 5. tit. 2. quæſt. 2. & 6.* Lethalitatis præſumptionem potisſimam ſeu primariam maxime peti ajunt, ad actionem potius hujusve neceſſitatem videatur reſtringenda. Adeoque vulnera cerebri, cordis, pulmonum, ventriculi &c. utpote quorum magna pro vita conſervanda neceſſitas, vel neceſſario & abſolute, vel utplurimum, lethalia obſervantur, ſi ſc. talia fuerint, quæ illorum functiones enormius turbent; quod periculum notabiliter intenditur, ſi pars vulnerata in perpetuo motu exiſtens, ob quietem denegatam conſolideſcere nequeat, v. g. pulmones ac diaphragma.

Ab officio & uſu partium læſarum maxima eſt lethalitas.

Neque tamen partis vulneratæ tantum habitudo ac neceſſitas ſemper pro lethalitate decernenda ſufficit, quaſi, juxta *Zacchiam*, hæc circumſtantia ſola per ſe, reliquæ, nempe vulneris magnitudo, qualitas &c. per accidens ſaltem, eandem determinent, id eſt, majus minusve duntaxat periculum reddant, mortemque modo accelerent, modo procraſtinent: ſed præter illam Quantitas quoque eſt, quæ, prout variat, ſic unius ejusdemque membri in duobus ſubjectis vulnus lethale & non lethale facit, quatenus ſc. præter longitudinem ac latitudinem profunditatem complectitur, quod ab *Hippocrate 6. aph. 18.* per vocabulum *diſciſſa* ſignificari *Galenus* probabiliter ſatis aſſerit. Vulnus Ventriculi e. g. inteſtinorum exile aliquando ſanatur, majus ſemper peſſundat: ex

Quantitas etiam vulneris aliquando determinat lethalitatem.

ſuperficiali Cerebri, Epatis, Pulmonum &c. plaga multi evaduut, pereunt ex profundiore tantum non omnes: pariter vulnuſculum Veſicæ urinariæ exiguum aliquando ſine damno ſingulari ſuſtineri poſſe, ſuadet, quod adacta in veſicam canis vivi acicula tenuiore hacque denuo extracta, nihil hinc urinæ prodeat, profluat tamen ex apertura ejusdem paulo majore. Imo ubi de Medullæ ſpinalis vulnere deponendum *Fallopius de Vulnerib. particul. cap. 11.* ante omnia diſpicere jubet, an hæc in una tantum ſui parte puncta vel cæſim ſauciata, an ex toto & per transverſum diſciſſa, compareat? ita quidem, ut ſi totus vel maximam partem laceratus exiſtat funis hic, omnimode deſperandum ſit, ſin alteruter tantum ejus tractus, v. g. punctim, læſus, aliquid adhuc ſpei reſtitet. Quamvis hanc quoque exilem reddat Experimentum, quod *Sennert. prax. l. 5. part. 4. cap. 3.* innuit, olim Lugduni Batavorum, pro enecandis ſine magno ſtrepitu canibus, exercitiis anatomicis deſtinatis, frequentius a nobis adminiſtratum: Sc. dum acus major ſimileve inſtrumentum ſubtilius inter os occipitis & vertebrarum cervicis primam, aut inter primam & ſecundam, ad eorum Medullam ſpinalem profundius dimittitur, poſt aliquot concusſiones epilepticas illi mox attoniti concidunt, in puncto quamvis exili vulnerata hac. Cui accedit, quod quemadmodum vulnera nervorum pleraque, imprimis puncturæ exiliores, mox ipſum cerebrum in conſenſum trahunt, & convulſionibus univerſalibus totum corpus concutiunt, idem forſan metuendum ſit, de medullæ ſpinalis caudice, non latius, modo profundius, ſauciato, tanquam trunco omnium nervorum communi & cum cerebro immediate magis conſpirante.

Exiliora tamen interdum magis periculoſa. Experimentum.

Atque obſervare contingit, quarundam partium vulnera, quo exiliora ſeu anguſtiora, eo periculoſiora, exiſtere, ac interdum per ſolam hanc circumſtantiam, niſi manu chirurgi tempeſtive dilatentur, lethalia evadere: quatenus v. g. ex *Galeno artis medic. cap. 92.* cuilibet Chirurgorum conſtat, nervorum læſiones atrociora ſemper patrare ſymptomata, *cum nihil hinc expirat, obcæcato cutis vulnere.*

Pariter fiſſuræ calvariæ, cum ruptura vaſorum ſubtus latentium & ſanguinis extravaſati congeſtione, aut fragmentorum ſeceſſu, niſi trepano amplientur mortis certiſſima exiſtunt cauſa: quale quid de thoracis vulneribus auguſtioribus ac tortuoſis, ubi de ſanguine ad hujus cavitatem copioſius profuſo ſuſpicio eſt, cujus generis anguſtiam & obliquitatem dignotioni atque medelæ derogantem in Vulnere Thoracis penes Iuvenem paulo ante indigitavi

tavi, itidem animadvertendum, ſectione aut turundis, ſi læſum orci faucibus eripere velis, dilatandis. Eadem ratio eſt abdominis vulnerum, quorum latiora hoc equidem periculi involvunt, quod per ea inteſtina promtius elabantur, ac interanea ab aeris contactu magis lædantur; anguſtiora nihilominus ideo nonnunquam exiſtunt, quod, ſi forſan contingat, per hæc quoque inteſtina aut omentum prorumpere, eadem per anguſtius foramen non ſtatim & commode reponi queant, hinc grangræna facile corripiantur.

Præterea Vulnerum qualitas quoque lethalitatem notabiliter variat, imo ſola aliquando eandem conjicere facit. Quid notius eſt, quam vulnera partium externarum contuſione, hincque ſclopetorum globis, illata, ratione contuſionis ac lacerationis enormioris & inflammationis exquiſitioris ſupervenientis, ſimplicioribus puncturis & inciſionibus, utut majoribus ac profundioribus, ſemper graviora ac perículoſiora eſſe? Nonne E. periculum viſcerum internorum vulneratorum ad lethalitatem usque evehi poterit, ſi a glande ſclopeto emiſſa hoc dependeat? ita quidem ut ex quibus eorum plagis, gladio ſimilive inſtrumento acuto minusque conquaſſante inflictis, quidam ſanantur, puta ventriculi, inteſtinorum &c. illæ, ſi ſclopetorum effectus, utplurimum perimant, partium ſc. inflammationibus ſuſtinendis minus adæquatarum. *Qualitas vulneris aliquando eſt lethalitatis cauſa.*

Spectat huc quoq; Vulnerum venenoſitas, ab inſtrumentis lædentibus venatis impreſſa, quorum qualecunque & quomodocunque ab his illatum, lethale *Zacchias l. a. quæſt. 2. & quæſt. 6. Arma venenata lethalitatis præſumtionem adeo urgentem conſtituere*, aſſerit, *quæ ex ſe ipſa ſola facere poſſet evidentiſſimam conjecturam, quod vulneratus ex vulnere mortuus fuerit, ceteris omnibus conjecturis & præſumptionibus, in contrarium facientibus ipſius quoque partis natura, quæ omnium urgentisſima eſt.* Breviter, ſi non neceſſario, utplurimum tamen, maxime ſi majora fuerint ac interiora penetrent, hæcque plus minus afficiant, ejusmodi vulnera necant, non tam unitatem partium ſolvendo, quam principio vitali immediate magis vim inferendo: ut vel ſymptomata eorum peculiaria & reliquorum vulnerum accidentibus mox atrociora longe, v. g. cordis palpitatio, totius corporis frigus ac rigor, lypothymiæ, livor ac fœtor vulneris &c, innuere poterant. Latent ſiquidem nos alios que innocentes illa venena quibus arma, ſagittas globulosve intoxicare norunt ejusmodi homines maligni: quæ aliquando tantæ activitatis & viru- *Ob venenoſitatem Vulnera aliquando ſunt lethalia.*

rulen

lentiæ obſervantur, quam nulla ſive Pharmacia, ſive Chirurgia ſubigere poteſt, adeoque nec impedire, quominus eis ejusmodi percuſſi pereant; quale quid cum notabili ſuo damno experiebantur quondam Galli penes Sieneſſes.

An venena hauſta exterius applicatis ſemper potentiora?

Communiter equidem plerisque hæc arridet traditio, quodvis venenum hauſtum ſeu intus ſumptum exterius admoto exitioſum magis exiſtere: quaſi, quod aſſumitur, a viſcerum activitate citius reſolvatur & ad horum nobiliora feratur, extrinſecus vero applicatum habitum prius penetrare, vaſa petere & ſic per ambages demum ad partes principes abire oporteat, ſub qua ipſa tamen viarum longinquitate facile contingere poſſe, ut ipſius veneni vires valde infringantur. Quo ſuppoſito, vulnera a telis venenatis illata minus lethalia aſſerunt, quod virulentia iisdem affricta commodis remediis facile detergi queat: pari modo ac *Arcæus de recta cur. vuln. rat. lib. 2. c. 1.* ſe in oppido Cumbres Baxas quendam, ſagitta, helleboro tincta, in pectore graviter ſauciatum, curaſſe, & *Foreſtus. 6. Obſ. chir. 10.* ex relatione Medici cujusdam Romani, quendam vulneribus venenato telo inflictis poma cydoniorum, dentibus contrita & ſaliva jejuna ſubacta cum multorum ſalute admoviſſe, perhibent. Quod nihilominus dogma diverſas ob rationes mihi ſuſpectum videtur, quatenus primo diverſorum, imprimis *Celſi lib. 5. cap. 27.* & *Cardani lib. 2. de Venen. cap. 6.* teſtimonio evinci poteſt, non univerſalem illam regulam exiſtere, venena vulneri inſtillata non æque facile, ac aſſumpta internecioni dare: dum *Ille venenum Serpentis, ut quædam etiam venatoria venena, quibus Galli præcipue utuntur, non in guſtu, ſed in vulnere, nocere;* Poſterior *Venenum, per vulnus inditum, multo majorem vim obtinere, quam epotum, illico enim per venas ad cor facile penetrare poſſe,* ait Quinimo ipſe jamdum *Galenus 3. de tempore cap. 3. claſſe 1.* venenorum quædam aſſumpta perimere, deforis tamen adminiſtrata minus nocere, tradidit: ita quidem ut, quæ extrinſecus applicata nocent, deglutita tale quid haud præſtent. Accedunt his *Fr. Redi* & *Charras* experimenta, circa veneni viperini vim adornata, cuncta vero evincentia, illud epotum nec homini, nec brutis aliquid damni adferre, ſed vel cum morſu, vel alias, animalis plagæ inſtillatum, necare: quod ipſum confirmare poterat venenum hellebori, ex obſervatione *Arcæi* mediante ſagitta inficiens, minime tamen tale quid præſtans, ſi in adeo exili quantitate, quali telo illinitur, intrinſecus propinetur; ut taceam, venena immediate in ſpiritus & ſanguinem, non, quæ vulgo teritur opinio, in cor ſimiliaque organa ſolidiora agendo, œconomiam corporis evertere. Deinde nec adeo levis

Negatur.

vis ſanationis vulnera venenoſa obſervantur, ut malo quidem cydonio tolli queat eorum malignitas, utpote quibus ferrum & ignis vix ſufficiunt, raraque ſatis ideo dici debet avis vulnus venenatum interiora penetrans (quale *Arcæi* erat) ſanatum, cum ejusmodi violentiora remedia corporis interanea haud admittant. Potiſſimum, dum venenorum non eadem obſervatur formalitas, hinc nec eadem alexi pharmaca: ob quam ſolam etiam varietatem vulnera viſcerum venenoſa profundiora lethalibus accenſere convenit, quod nec de veneno, quo arma imbuta fuerint, adeoque nec de hujus antidoto, conſtet.

De cætero forſan non omnibus adeo abſurdus videbor, ſi huc & inter cauſas ſeu occaſiones lethalitatis generaliores retulero illam percuſſionum ſive plagarum conditionem ac habitudinem, intuitu cujus difficillimæ cognitionis exiſtunt illæ. Ducem hoc in paſſu ſequor *Hippocratem de Arte t. 19.* dicentem: *Quæcunque oculorum conſpectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur ac ſuperantur. Quæcunque vero ob id, quod non ſtatim cognoſcantur, ægri mala perpetiuntur, ea non ad medicos, curantes ipſos, tanquam ad ipſorum autores, referenda ſunt, ſed ad naturam ipſius ægri, itidemque ipſius morbi.* Et paulo poſt: *Quando igitur neque ex ægri narrationibus ad infallibilem certitudinem pervenire poteſt, alio certe reſpicere Medicum neceſſe eſt: quare hujus tarditatis non ars ipſa, ſed corporum natura, cauſa exiſtit.* It. *text. 21. Quare artis potententiam magis ex merito miremur, ſi quem ex clandeſtino morbo ægrum reſtituat, quam ſi impoſſibilibus & deſperatis opem ferre moliatur.* Unde quamvis ejusdem *Hippocratis* ſenſui literali, quoad illa verba, quæ *a. l. text. 20.* legere contingit, non omnimode ſubſcribam: *Medicus ſiquidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficiet etiam ad ſanandum,* ſubſcribo tamen ejus effato, quod de *Flatibus t. 2.* exprimit: *Si quis cauſas corporis affecti probe cognovit, potens eſt valde, adferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria corporibus, morborum natura perſpecta.* Et per conſequens, ſi illam, quam omnes concedunt, vulneris lethalis ætiologiam ſupponamus, quod nulla arte ipſi mederi liceat: nec Medico, ſeu Medicinæ potius, non cognita ſeu non cognoſcibilia, curare, multo minus ſanare, conceſſum, i. e. vulnera ejusmodi, horumque effectus latentes quia non dignoſcuntur, inſanabilia, hinc lethalia, dicenda, qualia in aliis partibus rarius, in capite frequentius eveniunt. Quemadmodum idem *Hippocrates de Capit. vuln. t. 9.* de Reſonitu ait, *& hanc calamitatem, ubi facta eſt, nulla re juvare queas. Nam ſi paſſus eſt hoc malum,*

Ob dignotionis difficultatem quædam vulnera ſunt lethalia.

Capitis percuſſiones difficulter dignoſcuntur.

lum, non eſt, quod ex ipſo exquirere poſſis, an paſſus ſit hoc malum, neque qua capitis parte.

Thoracis quoque. Quamvis nec Thoracis vulnera penetrantia adeo feliciter ſemper dignoſci ſoleant, hinc vim Lethalitatis intendere, oppido & ex variis Caſibus conſtet. Superius, ubi de ſitu partium vulneratarum, medelæ harum derogante, diſſerebam, enarravi, juvenis cujusdam pectus diſſectum multum cruoris ichoroſi monſtraſſe, nihil tamen aëris ſtrepiferi vulneratum hunc decubitus tempore per plagam expiraſſe, parum tantum ſanguinis per plagam excreviſſe, nullum fluctuationis ſenſum in Thorace percepiſſe, parum tuſſiviſſe, quinimo dyspnœam in eodem per aliquot dies omnino ceſſaſſe &c. uno verbo omnia deficiebant ſigna, quæ cavitatem hanc perforatam & ſanguine extravaſato ſcatere alias innuunt. Pariter. Anno 1707 d. 2 Auguſti de Coquo vulnerato Medicus ac Chirurgus, qui ejusdem curam geſſerant, deponebant vulnus pectoris quod d. 19. Iulii ipſi inflictum, musculum pectoralem ſiniſtrum ac intercoſtales perforaverat, vaſa mammaria ejusdem lateris cum Mediaſtino atque Pericardio laceraverat, hincque notabili ſaniei congeſtioni occaſionem præſtiterat, in vivo adhuc corpore nec candelæ cereæ applicatione, nec ſyphone, nec tubulo, nec flamma candelæ admota, explorari potuiſſe, ſed in Sterno, quorſum tendebat, terminari viſum, neque ægrum de dolore pectoris punctorio ſimilive conqueſtum, fuiſſe, per conſequens nec medelam adæquatam innuiſſe aut admiſiſſe: qualem plagam intuitu recenſitarum circumſtantiarum per ſe lethalem pronunciabam, utut Medicus indigitatus cum Chirurgo, leviores ob rationes contrarium ſentirent. Denique notabilem Caſum Pectoris Anno 1701. d. 14 Decembris Sigersdorfi Sileſiorum infauſta ſclopeti manuarii exploſione perforati, minus tamen dignoſcibilis, Acta Facultatis Noſtræ ſuggerunt in Nobili videlicet, cujus brachium ſiniſtrum globulis minoribus ictum, quique ſine ullis pectoris ſymptomatis, niſi ſpasmo Oeſophagi, tandem in univerſalem degenerante, die 26. Decembris animam exhalabat. Sectio Cadaveris globulus multos muſculos Brachii diverſos cum Vena Baſilica & Arteriæ brachialis ramo vicino perforaſſe ac laceraſſe, ſimul tamen intra eosdem muſculos & os Humeri eorum quinque Thoracem adiiſſe, hujus muſculum pectoralem & intercoſtales, primæ & ſecundæ Coſtæ ac dextrum Pulmonum Lobum penetraſſe, hinc extravaſationem Sanguinis notabilem concitaſſe, declarabat. In hujus Læſionis Lethalitate determinanda ambiguos ac diſſentientes deprehendimus Medicos, ad deponendum deſuper poſtulatos, licet unus horum cordatior illum, propter obſcu-

obſcurum & paradoxum ejus tractum ac terminum, a priore haud dignoſcibilem, incurabilem aſſeruerit: cujus ſententiam nosmet confirmabamus d. 21 Septembr. 1702. quod tendentia globulorum horum per Brachium ad Pectoris interiora nec ex Symptomatis, nec per luſtrationem ſolertiorem ullam, innotescere potuerit.

Vulnerationis circumſtantiæ externæ dignotionem plagæ etiam difficilem reddunt.

Non ſola autem ipſius læſionis conditio in ſe talis eſt, ut prudentiorum dignotionem, quam accuratiſſime quoque adornatam, effugiat: ſed, quemadmodum per circumſtantias Vulnerationis externas aliquando ad vulneris dignotionem ducimur, ita ſi & his deſtituamur, ſilet ac ceſſat omnis ars v. g. reperitur in via publica percuſſus, ſine ſuggillatione, vulnere, & nemo adeſt, qui teſtetur de percuſſione, nec ipſemet æger, quia ſine ſenſu & aphonus, quem *Hippocrates t. 10. & 11. ut paſſus ſit & quomodo interrogandum* ait, horum aliquid indicat, vel indicare valet: nonne hujus v. g. calvariæ contrafiſſura, hinc vaſorum cerebri ruptura, quia nullo modo dignoſci valent, incurabibilibus, adeoque lethalibus, adſcribendæ? ideo quod Ars, quæ non ſufficit ad dignoſcendum, nec ſufficiat ad ſanandum.

Item ſitus corporis, dum percutiebatur.

Quam difficultatem, partem internam primario læſam ac læſionis indolem curatius dignoscendi, aliquando etiam patrat ſitus ſeu figura corporis aut membrorum, ſub ictus illati momento obſervatus ad qualem ſe componere ſauciatus plerumque neſcit, nec Medico, nec Chirurgo fingere ſemper licet, magni interim momenti in hoc negotio circumſtantia, & quam vel caſus antecedanei, ratione obliquitatis vulnerum declarare poterant: quo ignorato tractu ſeu ſinu, partes profundiores, quæ læſæ, neceſſario nos latent, conſequenter modus illis medendi. Ne dicam de vulneribus, tenuiore enſis mucrone factis, & facile denuo concidentibus, qualia oculum Chirurgi aliquando fugiunt, nec quæ intrinſecus læſa, internoscere concedunt,

Figura vulneris aliquando hujus lethalitatem variat.

Sed magis forſan paradoxum erit, ſi per figuram vulneris hujus lethalitatem aliquando determinari, aut ad minimum intendi moderarique, dixero: non gratis tamen me hoc attentare, inde puto, quod quarumvis v. g. partium plagæ circulares, ſeu in orbem factæ, peſſimæ ac difficillimæ conſolidationis deprehendantur, ut præter experientiam *Pareus Chir. lib 8. cap. 4* ratione hoc evincit, quod labia vulnerum non, niſi per angulum, h. e. duarum linearum combinationem, uniantur, quod in vulneribus circularibus locum minus habeat, dum hæc figura unica linea obliqua abſolvatur: Vulnera quoque eo majora cenſeantur, quo magis diſtant eorum labia, quod vulneribus

bus ſphæricis contingat &c. Si proin viſceri alicui, cujus uſu integro ſine vitalitatis diſcrimine carere haud poſſumus, ejuſmodi circulare aut cujusvis ad coaleſcendum minus aptæ figuræ vulnus inferatur, nonne ideo, id eſt, ob figuram ſui incongruam, plaga redditur lethalis, alias & ſub alio ſchemate ſanabilis ac ſalutaris?

Quoniam nihilominus vix adeo frequens hæc lethalitatis ætiologia obſervatur, miſſis intrinſecis ad extrinſecas mortis a vulneribus progredior cauſas, inter quas, & quidem neceſſarias atque inevitabiles magis, primo ipſa vulnerati textura ſeu conſtitutio naturalis occurrit, quam vel craſis & conformatio congenita, vel ætas ſuggerit. Obſervo equidem ex Scriptorum, in lethalitatis formalitatem & cauſas inquirentium, lectione, eorum plures binas has vulnerum indigitatas circumſtantias illis tantum cauſis adſcribere, quæ illorum in ſe ſanabilia per accidens lethalia reddant; quod quidem illis per me liceat: oſtendere tamen haud vereor, eaſdem, aliquando ad minimum, vulneris lethalitatem per ſe inferre.

Vulnerati individualis conſtitutio vulnus aliquando per ſe lethale reddit.

Quippe quemadmodum, ubi judicium de hac expetitur, non, quomodo illa in genere, ſed quomodo in Paulo, v. g. Petro aliove individuo, a vulnere mortuo, ſe habeat, i. e. an immediata mortis cauſa in hoc ſubjecto determinatum vulnus, v. g. ventriculi, epatis, meſenterii &c. an ſecus, extiterit? quæſtio eſt: Sic Reſponſum quoque ſub iisdem terminis ſpecialioribus concipi debet, niſi concipiens ſtupiditatis notam penes ſagaciores incurrere geſtiat. Quod ſi E. ejusdem individui caput calvaria gaudeat tenuitatis extraordinariæ, adeo ut ab alapa aut baculi exilioris ictu frangatur: quæro, an fractura hæc per ſe, an per accidens, lethalis nuncupari debeat? Reſpondeo, non per accidens, quia percusſionem & mortem nihil cauſalitatis intercedit intermediæ, prout per definitiones ſuperius traditas & ab omnibus admiſſas ſuppono: ſed quoniam a partis percuſſæ conditione individuali hujusque læſione cuncta ſymptomata mortifera aut ipſa mors immediata immediate dependent, per ſe lethalis videtur. Pari ſiquidem fundamento ac ſi propter habitum individui robuſtiorem, hinc v. g. craſſitiem ac ſoliditatem calvariæ extraordinariam (qualem v. g. in cadavere fœmineo olim aliquando a me publice diſſecto mecum annotarunt trepanationi, in eodem ſubjecto adminiſtratæ, adſtantes, digiti nempe minoris craſſitiei parem) vehementius percuſſus nec fracturam, nec lethalia ſymptomata patiatur, hoc individuum mortis periculum non per accidens, ſed per ſe & per ſuæ texturæ reſiſtentiam, ſuperaſſe omnes aſſerent: ita ſi per texturam individualem, qua corpus ad reſiſtendum violen-

violentiis externis minus potens, aliud individuum percuſſum moriatur, a percuſſione, ut tali, ac per ſe hoc mori, evidens ſatis eſt. Porro vulnera abdominis, hujus muſculos & peritoneum perforantia, nihilque hujus ventris interaneorum lacerantia, communiter non lethalia obſervantur: quod ſi vero concipiatur ſubjectum, cujus vena atque arteriæ umbilicales præter conſuetum naturæ morem, patulæ ſint, ac ſanguine ſcateant, qualem conformationem *Coiter. obſ. anat. chir. pag. 117. Kerckring. ſpicil. anat. obſ. 7.* aliique Anatomici teſtantur, hocque ratione dicta ſaucietur, hinc ex vaſis illis unum alterumve diſcindatur, profecto vulnus hoc non, niſi per ſe lethale, vocari poterit. Præter reliqua viſcera Lienem dislocatum diverſi anatomici teſtantur, v. g. ad regionem hypogaſtricam & ſuper veſicam urinariam *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. Blaſius part. 1. obſ. med. 14, & Schraderus obſ. anat. med. dec. 3. obſ. 4.* ad medium abdominis ſeu regionem umbilicalem *St. Blanckart. collect. Med. Phyſ. cent. 4. obſ. 46.* & *C. Stalpart. van der Wiel. cent. 1. obſ. 37.* Si itaque contingat, ejusmodi hominis vulnerari regionem umbilicalem aut hypogaſtricam, & ſub hac reconditum Lienis viſcus celluloſum hujusve vaſa perforari ad mortiferam usque hæmorrhagiam: ſine dubio in hoc ſubjecto, cui ejusmodi lienis ſitus connatus, erit vocandum vulnus illud lethale, utpote quod hæmorrhagiæ illius primaria, immediata & ſolitaria cauſa, licet pluribus aliis individuis ejusdem regionis ſimilis punctura vix ullum notabile ſymptoma moverit.

Ætas lethalitati nihil derogat. v.g infantilis.

Par ætatis in diſcernenda percuſſionum mortalitate videtur ratio, cum in pueris v. g. caſus ejusmodi non tam fingere, quam quotidianos attendere, liceat, ſub qualibus vulnus per ſe lethale evenire poterat, in adultioribus minus tale: & quidem non tantum ratione teneritudinis totius, caloris majoris, minoris temperatiorisve &c. ſed potiſſimum conformationis partium vulneratarum naturalis, ætati huic adæquatæ atque perpetuæ. Revocare huc mihi concedatur plagas, abdomen ſine viſcerum læſione penetrantes, qualium modo mentionem feci, & quales in adultis nemo facile pronunciaret mortales: quod ſi autem ex tali pereat infans paucorum dierum, ac in ſectione hujus venter ille ſanguine plenus reperiatur, ob ſauciatam videlicet alterutram arteriarum aut venam umbilicalem, nonne per ſe, imo abſolute & ſimpliciter, lethale hoc dicendum puerili vulnus. Similiter ſi cranii ac cerebri in puero teneriore ſummam ponderemus mollitiem ac tenuitatem, nonne hæ illius habitudines, quominus nec levioribus ictibus ſuſtinendis ejus caput par ſit, faciunt, id eſt, ut calvaria facilius deprimatur, vaſcula, aut ipſi cum meningibus ac cerebro com-

munia, aut huic propria, rumpantur, molliora ac ſucculentiora ejus oſſa, annotante *Hipp. de Vuln. cap. t. 25. & Pavvio p. 219.* citius putreſcant, cerebrumque vehementius commoveatur, ejusque ad fluorem usque adhuc mollioris tractus cum functionum animalium diſturbatione ac extinctione diſtorqueantur, lacerentur aut omnimode obliterentur ſeu deſtruantur? hincque læſio, huic ætati minus tolerabilis, dicenda erit per ſe, & forſan aliquando abſolute lethalis? Præterea ſi v. g. ſanguis extravaſatus, ſub calvaria pueri tenerioris congeſtus, mediante trepano educi nequeat, vel quod mollior ipſius textura ejusmodi operationem ancipitem ſine convulſionum metu haud ferat, vel quod calvariæ flexibilitas ac teneritudo, ſeu hujus ſuturarum laxitas, inſtrumenti impetum vix ſuſtineat: ſane hæ incurabilitatis cauſæ non accidentales ſeu evitabiles, ſed res corpori ejusmodi ſecundum naturam ac neceſſario inhærentes, ictum talem per ſe lethalem faciunt, quod omnem medelam reſpuat. Nec Senectuti tantum eſt pondus, quod vulnus, ex quo juniores frequentius evadunt, ſeniori ſubjecto hinc fatis cedenti, pariter minus mortale extitiſſe perſuadeat; quaſi nimirum illud occaſio tantum, ætas vero immediata & effectiva cauſa, hujus eventus fuerit, i. e. ſanatus fuiſſet percuſſus, modo ſenectus non obſtitiſſet: & per conſequens non vulneratorem, ſed vulneratum, ad grandiorem ejusmodi ætatem evectum, mortis culpam gerere. Eo ipſo enim, dum, ſi vulnus haud illatum fuiſſet, ſenex, valetudine ſatis mediocri gaudens, forſan per plures adhuc annos vixiſſet, illud non occaſionalis, ſed vere efficiens, ſymptomatum & mortis cauſa pronunciari debet: ſenium vero cauſa tantum per accidens videtur, utpote quod, hincque corporis robur exilius, percuſſionis accidentibus reſiſtere haud poterat, aut eſt adjuvans atque accelerans duntaxat. Adeoque quamvis plaga illa non ſit tanta, quæ in juvene aut ætatis conſiſtentis homine robuſto convulſiones, aphoniam, febrem, gangrænam &c. concitare valuerit, viresque enormiter & ad mortem usque mox proſtraverit, ſufficit tantam illam exiſtere, quæ decrepito debiliori vere & effective talia ſymptomata graviora intulerit, quæ alias & ab intrinſeca cauſa haud emerſiſſent, & quorum, hincque evenientis mortis, cauſa, utique vulnus, judicari debet, nec aliter poteſt.

Nec Senilis.

Ad res & cauſas præternaturales propero, ubi an corporis vulnerati infirmitas, ſeu morbi præcedanei, vel ad hunc prædiſpoſitio percuſſionem per accidens tantum lethalem, efficiant, decidere mihi vix præſumerem, niſi præter ICtos quosdam, qui vulnerantem infirmum, ſi hic decedat, de homicidio teneri, etiam vulnere in ſe non exiſtente mortali, decernunt, *Galenum quo-*

que

que de cauſis procatarct. cap. 2. Zacchiam. lib. 5. tit. 2. quæſt 3. & 6. ac Fienum l. a. pro lethalitate per ſe militare animadverterem: ideo quod dato, vulnus non mortale, ex corporis vulnerati impuritate ac morbifica diſpoſitione mortale fieri poſſe, vulnerans morti proximam cauſam dediſſe videatur, & ex corporis infirmitate ſola, absque vulneris acceſſu, non deceſſiſſet idem ſubjectum.

Nec ſtatus valetudinarius vulnus non lethale facit.

Quia nihilominus ex Juris peritis *Caballus de omni genere homicid. n. 330.* & ex Medicis *F. Fidelis lib. 4. cap. 9.* a ſententia hac recedere videntur, pro quæſtione hac, dubiis multis undique ſtipata, ſolvenda, ante omnia & primo conſiderandum puto periculum ſeu gravitatem & levitatem vulneris, ut talis, quarum hæc ſeu vulnus leve, propter ſupervenientem mortem lethale per ſe proclamari nequit; id eſt, ſi hoc non utplurimum aut frequentius lethale fuerit: contra ſi periculum majus vulnusque in ſe gravius, quamvis forſan ſimile in ſubjecto firmiore aut robuſtiore ſanetur, vel ſanatum fuerit, in hoc tamen individuo, cui mortem per ſymptomata ſibi intrinſeca, inferebat, v. g. vulnus capitis per inſipientiam, convulſiones &c. omnimode mortiferum pronunciari debet; neque vulnerati v. g. exuperantia humorum pituitoſorum, ulcus pulmonum, ventriculi atonia &c. illud per accidens lethale reddent. Multominus occiſori favebit, ſi vulnere per ſe lethali decedat percuſſus, qui vitam miſeram & valetudinariam hactenus egit: quatenus in robuſtiſſimo quoque & ſanitate optima fruente ſubjecto idem eventus a ſimili vulnere obtigiſſet, id eſt ſola hæc plaga effectui illi funeſto ſine morbo antecedaneo, adæquata extitiſſet: Neque pro eodem ſub tali caſu res decidi poterit, quaſi, ſi morbi gravitas ac periculum evidens, v. g. phthiſeos aut hydropis conclamati, apoplexiæ quarti gradus, ſeu fortiſſimæ, vulnus, quamvis in ſe ut plurimum Lethale, mortis factæ cauſa non videatur, quod tale aliquando ſalutare obſervatum fuerit: cum mors ex morbo nihilominus antecedaneo incerta ſit, quatenus phthiſicos, hydropicos ac apoplecticos deſperatiſſimos aliquando inopinato convaluiſſe, præter Scriptorum teſtimonia Experientia loquitur, ita quidem, ut ex apoplexia v. g. mortuos ante triduum haud ſepeliendos lege publica cautum ſit. Imo etſi de funeſti morbi eventu certiſſime conſtaret, vix tamen conſtabit de ejus termino: ita ut vulnus ſuperveniens eundem antevertere forſan videatur, pereatque non ex illo, ſed ex hoc, vulneratus.

Si nimirum vulnus alias maxime periculoſum.

Nec antecedaneus morbus lethalitatem vulneris tollit.

Deinde diſtinguendum auguror inter cauſalitatem infirmitatis præcedaneæ minus neceſſariam ſeu ſeparabilem, qualis v. g. dum referente *Manardo* ex impuritate corporis eryſipelas ſimileve quid vulnerato accidit: & inter neceſſariam ac inſeparabilem magis, quam binis exemplis ſeu caſibus declarabo, quod

quod conceptu generaliore eam exprimere nondum audeam. Perfoditur. v. g. hernioſi ſcrotum, ut ſimul enormiter lædantur inteſtina, ad hoc devoluta, quod Vulnus Scroti in ſe neutiquam lethale, ob morbum hunc inteſtinorum in ſitu (qui pariter in ſe non mortalis) lethale evadit: id eſt, ipſe hic morbus antecedaneus cauſalitate ſua ad lethalitatem ita concurrit, ut ipſi nihil detrahat, ſed eandem potius conciliet. Contra, ſi vulneretur levius idem ſcrotum, intactis inteſtinis inhærentibus, & vulneri ſuperveniat inflammatio, quæ repoſitionem inteſtinorum moretur, hincque vomitus ſtercorei & cum aliis ſymptomatis mors eveniant, vulnus inflictum per ſe lethale dici haut poterit, quod evitabilis fuerit hæc cauſalitas ſeu inflammatio i. e. non ſemper & neceſſario ſuperveniat. Porro ſiniſtro v. g. rene, ulcere calculove, eousq; affecto, ut ſecretio & excretio urinæ in hoc per octiduum turbetur, aut, ut ſectiones cadaverum perhibent, plane conſumpto vel deficiente, qualia exempla ex *Solenandro ſect. 5. conſil. 5. Job van Meekren obſ. chir. 37. & Cornelio Stalpart. van der Wiel obſ. 52.* aliisque petere licet, ſi vulneretur dexter, non quidem vulnere in ſe lethali, id eſt, quod vaſa majora aut Pelvim petat, tali tamen, cui ſuperveniat inflammatio, hujus etiam functionem ſecretoriam ac excretoriam ad interitum usque ægri turbans; an in hoc ſubjecto non, niſi mortalis, poterit pronunciari plaga renis dextri?

Ferendo huic judicio me eo promptius applico, quod *Boerius deciſ. 323.* aliique Jurisperiti in caſu ejusmodi, ſi vulnera duo quis patiatur, quorum prius non mortale, poſterius mortale, exiſtat, ſentiant, poſteriorem vulnerantem de occiſo teneri, i. e. dolorem, vigilia ſimiliaque ſymptomata prioris plagæ, hincque emergentem infirmitatem, non impedire, quo minus vulnus poſterius, in ſe lethale, tale pronuncietur: per conſequens nec valetudo adverſa ſeu debilitas corporis præcedanea ulla alia vulneris revera mortalis, lethalitati, aliquid derogabit, ſed Medicos quoque lethale hoc dicere jubet ſana ratio. Imo quamvis ipſa pars morboſa, v. g. caput doloribus frequentioribus expoſitum, pulmo exulceratus, ventriculus anorexia & dyspepſia laborans, vulnere alias lethali afficiatur: quia nihilominus hæc pathemata morti ſubito inferendæ minus proportionata ſunt, ſeu eorum lethalitas non adeo evidens & certa eſt, vulnera ejusmodi, iis non obſtantibus, utique lethalia pronunciare conveniet: contra, ſi eorum periculum evidentius & horum lethalitas dubia, ſeu per accidens ſaltem eveniat.

Dubium. Aſt quid denique cenſendum, ſi vomica pectoris, apoſtema abdominis &c alias lethales affectus, a percutiente ita perforentur aut rumpantur, ut ad cavitates dictas præcipitata materia purulenta ægrum brevi interficiat? vel ſi

aſciti-

aſciticus vulneratus confertim nimis aquam, & cum hac animam, profundat? nonne vulnus ejusmodi cauſa mortis immediata erit? quod ancipites etiam hi morbi inexpectata plane ratione aliquando a natura ſolvantur, adeoque de eventu eorum ultimo in hoc quoque ſubjecto incerti ſimus? Ambigo.

Quod ſi vero de vulnere nec abſolute, nec frequentius, mortifero, ſed de tali, quod in ſe utplurimum ſanabile obſervatur, ſermo fuerit, ſimulque ejusmodi infirmitatis præcedaneæ ſeu ſtatus valetudinarii ſupponatur cauſalitas, quæ ſymptomata mortalia non neceſſario patret, i e. illud propter cacochymiam v. g. gangrænam febremque graviorem moveat: res dubia magis & iniquior forſan videbitur illius ſeveritas, qui ex ejusmodi caſu mortuum vulnere per ſe lethale occubuiſſe aſſereret, hinc vulnerantem homicidii accuſaret. Quoniam nihilominus, ſi de ſymptomatis conſtet, ea ex vulnere ipſo emerſiſſe, hoc in corpore cacochymico debili ac veletudinario ſe ut cauſa mortis proxima & efficiens habet, eo quod absque illo infirmus ſeu cocochymicus neutiquam deceſſiſſet; neque dici poteſt vulneri novum ſuperveniſſe morbum, quatenus conditio ſeu conſtitutio ejusmodi corporis non aliter fert, quin alias ſalutare vulnus in eo ſemper prava ſymptomata & per horum atrocitatem mortem cauſetur: dyscraſia illa viſcerum, cachexia, partis læſæ imbecillitas &c. cauſæ tantum per accidens, ſeu occaſionales, non effectivæ, pronunciari debent, utpote ratione quarum accidentibus, quæ idem vulnus ſequebantur, reſiſtere ſubjectum hoc morboſum minime poterat. Per conſequens, vulnus, quod in hoc vel illo individuo, intuitu determinatæ ſeu valetudinariæ diſpoſitionis, magnum & grave ſatis eſt, mortemque in ſimilibus ſubjectis utplurimum pediſſequam habet, accidentium quoque ſuorum & mortis hinc evenientis cauſa proxima audiet. Vt proin percuſſor ille, cujus *Bonetus Anat. pract. lib..4. ſect. 3. obſ. 29.* §. *1.* meminit, ſatis prudenter dixerit, audiens, cacochymiam bilioſam ab ictu externo commotam ſymptomata lethalia in percuſſo excitare potuiſſe, qui evaſiſſet, ſi illam humorum colluviem ante rixam pharmaco excluſiſſet: gratias ago pro ſalutari monito, nunquam enim deinceps cum quopiam altercabor, quin eundem prius ſic adoriar, cura tibi corpus expurgari & venas ſanguine depleri, demum te, prout promeritus es, mulctabo. An vero, qui illud intulit, Homicidæ nomen ac pœnam mercatur?. alterius eſt fori.

Etiam vulnus alias vix lethale, cauſa mortis eſt immediata in corpore debili ſeu valetudinario.

Contra, ſi vel vulnus ratione exilitatis, ſeu levitatis ſuæ tantis ſymptomatis, nec in valetudinario ſubjecto, inferendis non fuerit proportionatum, vel alias evidens ſit, accidentia hæc minime a vulnere, ſed a procatarxi corporis, ut tali, emergere, v.g. ſi vulneri cruris parvo ſuperveniat in cachectico gangræna, pulmoniaco

Quando diſpoſitio morbo, a vulnus per accidens lethale reddas?

pulmoniaco &c. ſubjecto ſtrangulatio: non ex hoc, ſed ex illa, mortuus judicabitur vulneratus, neque hoc lethale dicendum; cujus etiam generis videtur, quod paulo poſt ex *H. Augenio* in ſcenam producam. In præſentiarum exempli loco ſit ruſticus ille, ex pugno pectori inflicto mortuus, cujus hiſtoriam *Bogdan.* apud *Bartholinum cent. 4. epiſt. 11.* deſcribit. Sc. ebrius hic ex pugno pectoris ſupinus ſternebatur, extemplo conqueſtus de frigore, dolore lumborum & ambulandi difficultate, nihilominus poſt aliquot horas extra urbem ad ſuos ſe conferens: ubi decumbebat, ſanguinem ſpuebat & laterum graviſſimis puncturis excruciabatur, cum ſiti ingente, delirio & convulſionibus funeſtis. Ejus cadaver cum juſſu magiſtratus inſpiciceretur, in dorſo & lumbis comparebant maculæ longiuſculæ, inſtar vibicum, inciſæ tamen nihil ſanguinis extravaſati exhibentes, pudenda ad gangrænam usque livida, & in ſiniſtro Olecrano ecchymoma, fœtor ſimul horrendus. In aperto abdomine omnia integra & ſalva. Sub thoracis mamilla dextra, plagæ inflictæ veſtigium, macula nempe livida, ſine effuſione tamen cruoris, omnique coſtarum ac ſterni læſione: interiora vero hujus ventris cuncta quaſi fumo fuſcata conſpiciebantur, pulmones undique pleuræ adhæreſcebant, exſucci, intus putidi & inſtar puris inſpiſſati atque exſiccati. In cordis, omnino flaccidi, ventriculo utroque polypi ingentes, in capite vero pariter diſſecto nihil præternaturalis reperiebatur. Quem percuſſum non a percuſſionis violentia, ſed cordis & pulmonum imprimis prava diatheſi, periiſſe, idem *Bogdan.* cum Medico & Chirurgo ſociis egregie l. a. depoſuerunt.

Quod caſum concernit, quem ex *Manardo lib. 6. epiſt. 1.* allegat *Zacchias*, quendam ſc. ex vulneribus capitis binis levioribus vixque calvariam attingentibus, propter eryſipelas ac febrem octavo, & paralyſin atque loquelæ deperditionem duodecimo, die, ſine ullis pravis ſymptomatis, quæ de cerebri læſione ſuſpicionem movere poterant, præviis, ſupervenientes, decimo quarto deceſſiſſe: hæc equidem vulnuſcula vitioſorum humorum motui lethali aliquando occaſioni exiſtere & mortem inde ſecutam ex humorali æque ac locali procatarxi, non illorum magnitudine, contingere poſſe, *Manardo* facile largior. Quia vero nec cacochymiam totius, nec infirmitatem capitis, præcedaneam evincit idem, ac neglexiſſe videtur cadaveris ſectionem atque inſpectionem: in fabro illo ferrario, de quo quæſitus reſpondebat, an res ita ſe habuerit, ambigo, potiſſimum cum argumenta illius haud ſufficientis connexionis appareant.

Multo-

Multo minus *Zacchiæ* condeſcendere poſſum, qui dum vulnera hæc cum *Manardo* non per conditionem ſibi intrinſecam & ex ſymptomatis, a vulneratione immediate dependentibus, ſed a procatarxi individuali, lethalia reddita fuiſſe concedit, vulnerantem nihilominus proximam morti cauſam dediſſe, ſcribit: quatenus quæ in iisdem a *Manardo* ſupponitur, exilitas occaſionem tantum pravorum humorum motui ſubminiſtravit, ac proin ſymptomatum lethalium cauſa proxima vulnera vix extiterunt.

Memorabilis ac difficilioris ſolutionis mihi videtur Caſus, a Præfecto Quæſturæ Reinhartsbrunnenſis-Gothanæ Anno 1701. d. 12. Nov. Collegii Noſtri deciſioni expoſitus: quem prudentiorum diſquiſitioni commendo, ideo prolixiore paulo ſtilo eum delineans. Verberibus variis ac duris a duobus Compotatoribus excipiebatur, pedibus conculcabatur, tandemque de ſcala dejiciebatur præceps Valentinus Iuſt, Miniſter nominatæ Quæſturæ pragmaticus, Vir alias robuſtus & quadratus. Hic quotidie in pejus ruebat, licet parum hinc decumberet, conqueſtus interim de algore totius cum æſtu alternante, dolore pleuritico, oppreſſione pectoris, tuſſi ferina, appetitu Ventriculi proſtrato & Corporis Contabeſcentia evidente; donec poſt quatuor fere Septimanarum decurſum, ſub ardoris in dorſo vehementioris ſenſu, morte repentina ſuffocatus perierit. In ejus cadaveris Thorace Cordi ac Pulmonum dextro lobo, non ſine ſtupore, annatum cernebatur Steatoma glanduloſum, trium circiter libræ pondo, quod Scirrhum Cordis aut maris, Pericardii ajebant Proſectores. Pulmonum compages hinc inde ſimilibus tuberculis glanduloſis, mole globis bombardarum paribus, ſtipata erat: Spina autem dorſi a ſuperiore ad undecimam vertebram valde intorta atque incurvata, & in ſiniſtro Thoracis latere folliculus comparebat membraneus, palmam æquans, qui ruptus procul dubio, ſub ardore præcedaneo, quod continuerat, demum ad cavum Pectoris, ad ſuffocationem profuderat, ſerum cruentum notabilis quantitatis. Neque tumor ille Cordis ac Pulmonum a percuſſione hac ultima, ſed antiquioris originis forte ac proſapiæ, videbatur: Etſi, quod mirari meretur, ſine moleſtia horum Organorum & eorum actionibus conturbatis, virium attritione ullove valetudinis incommodo geſtarit eundem miſer ille. Curvatura vero Dorſi, hujus ſugillatio & Abſceſſus ſanguinolentus brevioris forſan ætatis & percuſſionis atque delapſus producta erunt. De qua re dum quærebatur, an lethalitatem involvat, dubie reſponſum fuit: Contorſionem equidem Spinæ, Sugillationem internam ac Apoſtema cruentum probabiliter a violentia illata facta fuiſſe; profuſionem

autem Seri ſanguinolenti una cum Cordis Pulmonumque tumore glanduloſcirrhoſo mortem hujus ſubjecti mutuo concurſu acceleraſſe, ac ſolas læſiones, ab extra factas, minime per ſe lethales aſſeri poſſe.

Atmoſphæræ habitudo aliquando lethalia per ſe reddit Vulnera.

Circumſtantiis externis neceſſariis, Lethalitatem vulnerum moderantibus ſeu determinantibus, accenſeo atmoſphæræ certam ejusmodi habitudinem, quæ quamvis forſan ad diætam potius ſeu ægri gubernationem ac Chirurgi Curationem, adeoque ad contingentia magis, videatur ſpectare, quin tamen ſub certa relatione eam rem inevitabilem magis aſſeram, nihil me moratur. Suppono nimirum ex diverſorum Celebrium Magnæque Experientiæ Scriptorum conſenſu, quibusdam non tam Zonis ac Climatibus, v. g. dum *Sebizius Examin. Vulner. prodr. part. 3.* vulnera capitis in Germania præ Hiſpanorum ac Italorum minus periculoſa & *Pavv. in Hipp. de Vuln. cap.* læſis capite aerem circa lineam æquinoctialem inſaluberrimum teſtatur, quam urbibus ac agris particularibus magis peculiare contingere cœlum, Vulneribus his vel illis modo propitium, modo infeſtum magis. Sic v. g. *Pareus de Renunciat.* de tempeſtate, quæ olim in obſidione Rothomagenſi & in agro Dionyſiaco regnabat, omnes glande, ſclopeto ignivomo eliſa, vulneratos de vita periclitatos fuiſſe perhibet, imo *Idem Chir. lib. 10. cap. 8.* cum *Gvidone de Cauliaco* capitis plagas Lutetiæ Pariſiorum contumaciores longe, quam Avenioni, ubi tibiarum vulnera difficilius, quam Lutetiæ, ſanantur, deprehendi, aſſerit. Atmoſphæram Florentinam *Vidus Vidius lib. 6. de Curat. membrat. cap. 2.* eandem cum Ferrarienſi *Quercetanus Sclopetar. cap. 3.* Florentinam cum Bononienſi *A. Luſitanus cent. 6. curat. 100. Ierem. Martius obſ. 18.* & *Ioh. Vdalric. Rumlerus obſ. 76.* capitis pariter vulneribus peſtiferam maxime referunt, contra, in agro Raguſæo & Romano vix enormiſſime capite ſauciatos decedere, poſterior ſubdit. Temporarium ejusmodi influxum de Mantuano aere teſtatur. M. *Donatus de Variol. cap. 2.* dum inquit: *jam agitur quartus vel quintus annus, quod in civitate noſtro Mantuana, quicunque in capite vulnerabantur, licet leve admodum Vulnus ipſis inflictum eſſet, quovis adminiſtrato auxilio ſanari minime potuerant, qui tamen influxus poſt tertium vel quartum annum penitus abolitus fuit, ita ut nunc fere nullus eadem in parte ſauciatus moriatur &c.* Denique in obſidione ultima Regni Candiæ Metropolis peculiarem & vulneribus adeo exitioſam aeris malignitatem annotarunt Chirurgi, ut potior ſauciatorum pars periret, teſtante hoc *Leonh. Taſſin Chirurgie Militaire.* Quibus ita ſe habentibus vulnera tali tempore ac in ejusmodi locis inflicta ſine dubio per ſe lethalia dici debent: quod aeris hanc texturam cœlive conſtellationem aut quamvis habitudinem, ſive endemicam ſive epidemicam, nec

ægro, nec chirurgo, emendare aut immutare, adeoque intuitu hujus effectus non minus accidentale quid ac aliarum provinciarum & locorum conſtitutiones, morbos communes producentes ac foventes, aſſerere, concedatur.

Pergo ad res contingentes ac ad Lethalitatem percuſſionum indifferenter magis ſe habentes: i. e. pro quarum diverſa relatione ad vulnus hoc modo mortale, modo non mortale, appellandum. Inter quas primo occurrunt ſymptomata, illi ſupervenientia, quæ inſulſi ac perverſi occiſorum defenſores, ut circumſtantiam, qua vulnus per accidens tantum eveniat mortiferum, allegant, id eſt, non ex hoc, ſed ex accidentibus, vulneratum occubuiſſe, judici perſvadere frivole ſatis moliuntur: cum nihilominus interdum perinde ſit, mortem ex ipſo vulnere immediate, ac ex ſymptomatis, evenire. Quatenus hæc & illud aliquando, imo forſan utplurimum, ut cauſa & effectus, inter quæ ſymptomata mediant, ſe habent; ſive hæc vulnerationem mox excipiant, ſive paulo poſt ſuperveniant: ita ut, qui ex hæmorrhagia vulneris moritur, moriatur revera ex vulnere, qui ex apoplexia ab ictu capitis vehementiore concitata, perit, a percuſſione interficiatur, pariter, qui a lipothymia & aſphyxia ſuccumbit, ex vulnere cordis, illarum cauſa immediata ſeu proxima, decedat. De cœtero quemadmodum ex ſymptomatum gravitate ac multitudine læſionis gravitatem in vivis adhuc, & antequam eorum læſas partes penitius inſpiciendi ac ſecandi copia fiat, auguramur, ex illorum abſentia plus ſalutis ſauciatis pollicemur: ita præter & poſt inſpectionem quoque factam attendere jubemur ſymptomata plura & vehementiora, ac vulneris ad mortem influxum ex horum ſyndrome colligimus; ſin mitiora aut nulla adfuerint, potiſſimum ſi vulneratus aliquandiu ſupervixerit, non raro de plagæ etiam atrocioris, mortalitate ambigimus, dum v. g. *H. Augenius tom. 1. lib. 9. epiſt. 2.* de vulnere quodam capitis judicium ferens, illud non lethale fuiſſe inter alia inde concludit, quod nulla ſymptomata, ut cerebri ac membranarum diſſciſſarum ſigna, ſc. vomitus bilioſus, corporis ſyderatio, adfuerint. Paucis, ſupervenientia & perſeverantia ſymptomata, v. g. febris, dolor, ſpaſmus ſimiliaque, ex quibus percuſſus in deterius labitur, ac mortem tandem obit, hunc ex vulnere mortuum præſumere faciunt, pro contraria vero militat præſumptione, ubi contrarium evenerit, i. e. nulla eorum vulneri ſuperveniunt, aut brevi evanescunt ſeu notabiliter remiſerint eadem.

Propter ſymptomata ſupervenientia vulnus lethale minus tale ſemper dici nequit.

Si multis & gravioribus ſymptomatis deſtituatur vulneratus, vulnus, non lethale videtur.

Cum autem ſymptomatum, vulneratis exitioſorum, triplex obſervetur genus, & horum alia ex vulnere ipſo, ut tali, hinc a parte læſa immediate, emer-

Symptomata vulneratorum triplicis ſunt generis.

emergant; alia aliam extra vulnus cauſam agnoſcant; alia indifferenter ſe habeant, id eſt, modo a vulnere, modo aliunde eveniant: probe omnes ac ſingulæ ponderandæ ſunt in vulnerato circumſtantiæ, & ex harum demum collatione, cujus generis ſint illa individui præſentis, prudenter inferendum.

Notæ, quibus an ſymptomata a vulnere, an aliunde dignoſcatur: 1. ſi turbent actiones ipſius membri vulnerati.

Primæ & ſecundæ claſſi accidentia dirimit I. functionum membri ſauciati & ſymptomatum emergentium collatio: i. e, ſi hæc illas turbent, a vulnere, contingunt, hocque lethale reddunt; ſin alterius generis fuerint, aliunde dedependent, nihilque lethalitatis ipſi adferunt. Sic v. g. vulnus ventriculi qui comitantur, ſingultus, nauſea & vomitus, qui affectus ſoporoſi, epilepſia &c. plagam capitis excipiunt, ex læſione, ut tali, eveniunt: proin ſi vehementius & ad mortem usque affligant, ex illis, hæc concitantibus, æger mortuus, eademque per ſe lethalia dici debent. Sin vero. e.g. Vulneri veſicæ ſeſe jungat dolor pleuræ punctorius, dyſpnœa, tuſſis cruenta &c, qualia non veſicæ functionem fruſtrantur, aliam extra illud hæc ſymptomata agnoſcunt cauſam: & per conſequens, ex his ſi pereat vulneratus, non ex vulnere perit; potiſſimum hac accedente circumſtantia, quod per prædiſpoſitionem vel naturalem, vel præternaturalem, in hoc vel illud ſymptoma magis pronum fuerit Individuum defunctum v. g. eryſipelas, epilepſiam &c. Pluribus caſibus ne Lectori nauſeam pariam, ſufficiant a *Fieno loco ſuperius alleg.* adducta: *Si quis læſus in ventre & ſupervenit apoplexia, & vulneratus eſſet Senex, probabile eſſet, illam apoplexiam ortam eſſe ex propria cauſa ac diſpoſitione cerebri & non ratione vulneris illius, quia talis morbus non eſt natus ſequi tale vulnus, & veroſimile eſt, talem apoplexiam eventuram fuiſſe, etiam ſi vulnus non fuiſſet inflictum, & proinde non vulneri, ſed apoplexiæ eſt imputanda mors. Sic ſi quis in capite vulneratus eſſet, & ſuperveniat phlegmone, & inde gangræna in pede, ex qua mors ſequeretur, tum cenſendum eſſet, illum non ex vulnere, ſed ex alio morbo qui fortuito ſupervenit, mortuum eſſe.*

Sive immediate, ſive mediate.

Neque tamen illa tantum ſymptomata, quæ actionem partis læſæ turbant, adeoque immediate magis ab hujus ſoluta unitate eveniunt, patratores mortis inſequentis exiſtunt, ſed claſſi huic pariter accenſenda veniunt, quæ alia minusque percuſſa organa afficiunt, modo conſtet, eadem a percuſſione illa, ut tali, quamvis mediate contingere: qualia a capitis læſionibus gravioribus omnium frequentiſſima obſervamus, v. g. vomitum bilioſum, dyſpnœam, urinæ ſuppreſſionem, alvi fluxum &c. quem, percuſſionibus capitis ſupervenientem, abſentibus quamvis aliis ſymptomatis, cerebri lacerati ſignum eſſe, & quidem utplurimum mortale, *Marchettus obſ. med. chir. 15.* aſſerit. Spectant

huc puſtulæ, in lingua ex ſphaceloſa cerebri corruptione exurgentes, & vel cum ſtupore & aphonia, vel cum partis oppoſitæ convulſione, per experientiam *Parei lib.9.c.9.* mortem inducentes: item illa materiæ purulentæ ex capite ad pectoris & abdominis cavitatem metaſtaſis, qua tractu temporis pleura, pulmones, lien, epar &c. eroduntur & apoſtemata ac ulcera contrahunt. Ita quidem, ut rei hujus ignari abſceſſus ejusmodi, in cadaveribus apparentes, in partibus illis immediate exortos clamitent, eosque, non vulnus capitis, mortis cauſam primariam exiſtiment, quod ex capite adeo copioſum pus ad inferna viſcera delabi, ſibi haud perſvadeant: quibus nihilominus *Pigræus chir. lib. 4. c. 9. Ballonius de Convulſion. in append. Joh. van. Meekren. obſ. Chir. 2. & 3. Ephemerid. Nat. Curioſ. ann. 2. obſ. 119. Bonetus Anat. pract. l 3. ſ. 17. obſ. 12. & lib. 4. ſect. 3. obſ. 16. & Marchettus l. a.* contradicunt, ac poſterior multijugam ſuam commendat autopſiam, & quidem ſub hac conditione ſeu circumſtantia infallibilem, ſi nimirum in ejusmodi vulneribus collum, potiſſimum parte ſua antica & laterali, doleat, tanquam ſigno delabentis ad inferiora materiæ purulentæ. Imo hic recordor gangrænæ in pollice pedis, ex leviſſimo capitis credito vulnere, in Adoleſcente contingentis atque in ſphacelum lethalem abeuntis: in cujus calvaria nihilominus præter fiſſuram exilem & inter binas meninges ſanguis purulentus reperiebatur. Hinc omne dubium circa caſum *a Smetio Miſcell. lib. 10. p. 561.* enarratum animo excutere nequeo, ubi quendam ex vulnere capitis cœſim inflicto, ſuperveniente pleuritide, poſt tertiam ſeptimanam mortuum, non vi vulneris, ſed morbi acceſſorii, periiſſe, putat: quod nihilominus pus ſub calvaria in ictus loco, contrafiſſuram in hujus lamina interiore, hincque fragmentum ſquamoſum, pollicis latitudinem habens, ſe in apertura capitis offendiſſe, ipſemet ſcribat.

Apoſtema & eroſiones partium inferiorum a capitis vulneribus.

Peculiare inſuper aliquid hoc in paſſu ſibi vendicant vulnera quorundam nervorum, in ſe equidem vix lethalia, intuitu tamen organorum, magni ad vitam uſus ac neceſſitatis, quorum actionem illa ſufflaminant, talia dici merentur; i. e. quamvis non in loco vulnerato, ſed in membro, ab hoc remotiore, eveniant ſymptomata, mediantibus quibus interficiunt, v. g. ſi ſaucietur collum, ſimul diſcindantur nervus octavi paris & intercoſtalis, hincque contingant deliquia animi, dyſpnœa ac tandem aſpyxia & ſuffocatio. Non pathemata mortifera ejusmodi tantum partium hic attendi volo, quæ ſine nervorum laceratorum integritate ac ſpirituum animalium influxu ordinario in actione vitali deficiunt, ſc. modo indigitatorum cordis ac plumonum, quod *Guido l. a.* ex *Avenzoare* innuit, quando, *ſi læſio fuerit in nervis anhelitus, moritur*

Vulnera nervorum ratione partium, ad quas abeunt, lethalia.

vitur patiens ſuffocatus brevi, ait: ſed illorum pariter membrorum, quæ per ſympathiam quandam communiter dictam, ſi quæ ipſis cum nervis, aut in extremitate, aut in medio, ſeu circa plexus, læſis, intercedat, lethalia ſymptomata ſuſtinent. Quid frequentius, quam a tendinum & nervorum in artubus contuſionibus & lacerationibus deliria, convulſiones alios ve affectus generari? qualia exempla *Glandorpius Specul. Chirurg. obſ. 41. 42. ac 43.* refert, quos, quamvis mortales eveniant, quia nihilominus ab ejusmodi externorum læſionibus emergunt, quæ, cæteris paribus, Chirurgiæ locum concedunt, lethales per ſe vix declaramus. Aſt liceat ita formare caſum, ut vulneretur plexus meſentericus ſuperior aut renalis, aut inſertio nervi ſtomachici reticularis circa orificium ſiniſtrum, hi vero in conſenſum trahant cor, aut cerebrum, & quidem per ejusmodi ſymptomata, quæ principium vitale hujusve influxum immediate magis deſtruunt: & tunc ſi quæratur, an vulnus hujus plexus nervei ſit lethale? tacebunt omnes, quotquot materiæ huic disquirendæ ſe hactenus dicarunt Scriptores.

Seu cum quibus conſenſum præſtant.

Cerebrum a nervi cujuscunque punctura, contuſione &c. in conſenſum rapi, *illamque ad nervorum* (reliquorum) *convulſionem excitandam promptam eſſe*, ratione continuitatis, quæ huic cum illo, ut ſuo principio, intercedit, *Galenum art. med, cap. 92.* animadvertiſſe, legimus: quia vero idem ſubdit, *ac tum præſertim cum nihil extrorſum expirat, obcœcato cutis vulnere*, non ſine ratione me acturum confido, ſi internorum ſeu in cavitatibus reconditorum nervorum majorum læſiones, quæ convulſionem totius funeſtam patrant, per ſe lethales aſſeram; quod omnem medelam, imo extremam quoque, ſc. præſectionem, propter ſitum, renuant. Verum vulnera plexuum ac nervorum abdominis Cor & Organa Pnevmonica ad mortem usque ſpasmis concitatis afficere poſſe, ac, ſi afficiant, ideo per ſe mortifera dici debere, paradoxum magis judicabunt, quos Anatome Nervorum, a Neotericis demum accuratius exculta, latet; qui nihilominus ſibi facile hoc perſuadebunt, modo, ſi forſan ipſi operi manum commodare detrectent, *Williſii* ac *Vieuſſens*, Scripta, improbo labore congeſta, legere malint; quod antequam ab iis impetravero, fruſtaneus foret conatus, quem in ejusmodi hominibus, qui primis fundamentis deſtituuntur, informandis impenderem.

2. Si mox cum vulnere emergant.

Præterea an accidentia lethalia a vulneris conditione, an aliunde, eveniant, dignoſcitur forſan II. ex tempore invaſionis, i. e. ſi mox cum vulnere, aut brevi poſt, aut tunc temporis, v. g. die quarto, quod inflammationis audit, ingruant plagæ, non alterius cauſæ, producta cenſeri debent quod talia

errores

errores in diæta & medentium incuriam imperitiamve, a quibus vulnus per accidens lethale fieri poterat, excludant: ſecus, ſi vulnerationem præceſſerint, aut tardius, ubi nimirum res in ſalvo videbatur, demum emergant eadem.

Ita cum pleriſque ſentit *Farinacius Conſ. crimin. lib. 2. conſ. 171.* quale quid tamen cum diſcretione ſeu judicio pleniore tantum admittendum. Non modo, quod ex ſolennioribus & inevitabilibus magis plagarum accidentibus quædam non primo ſtatim harum momento, ſed tertia quartave die demum, aliquando compareant, inflammatio ſc. Febris, dolor aliaque ex his emergentes moleſtiæ: verum quod aliquando talia accidentaliter quoque vulnerato longius poſt ſupervenire queant, quæ peculiaria in hoc conſtitent mala eaque graviſſima atque lethalia, & quidem immediate ex vulneris habitudine. Hujus loci reddere licebit caſus illos, quos ſuperius recenſui, ſc. ubi portiuncula pinguedinis vulnus Venæ Iliacæ ad plures dies eousq; obturabat, ut decimo tertio demum Hæmorrhagia lethalis vulneratum enecarit: item ubi ex relatione *Th. Bartholini* Arteriæ cruralis vulnus a grumo ſanguinis eousq; fuerit obturatum, ut enormior hæmorrhagia ad decimum quartum usque hinc interpellata fuerit, hocque ſymptoma tardius recidivans mortem attulerit. Vt taceam, tela, globulos ſimiliaque extrinſecus immiſſa atque aliquandiu relicta fluorem equidem ſanguinis lethalem aliquantisper interdum morari, haud tamen omnimode avertere. Proin perpetuæ conſequentiæ haud erit, ideo, quod ſymptomata percuſſum non ſtatim a principio præhenderint, vulnus non eſſe lethale: quemadmodum nec connexio undique valida videtur, pro inferendo vulnere lethali ex ſymptomatis mox corripientibus, ſi ſc. temporis tractu ſecundum rationem miteſcant aut ceſſent, prout ex tertia conditione eluceſcet.

Aliquando etiam tardius ſupervenientia.

Quod III. eo certius erit, ſi eadem ſymptomata a principio ad mortem usque perſeverarint, aut ſi alia ejusdem generis accidentia priſtina excipiant, v. g. nauſea vomitum, vertiginem epilepſia, utraque tamen in pejus ſemper vergant.

3. Si ad mortem usque durent.

Neque tamen cuncta ſymptomata, quæ vulnus mox ſequuntur, & ad mortem usque durant, ideo illius effectus credere convenit, ſed eorum quædam aliam quoque cauſam & apparatum morbificum internum agnoſcunt, ſi nempe vulneris conditioni non fuerint congrua, & procatarxis morbifica ex ſignis pateat. Ex quo fundamento *H. Augenius* v. g. loco allegato febrem continuam, in leviore capitis vulnere, ipſo vulnerationis die exardeſcentem non ſymptomaticam, ſed primariam, ait, i. e. quæ propriam habeat conſiſtentiam,

Non omnia ſymptomata, mox cum vulnere emergentia, hujus producta ſunt.

ſtentiam,

ſtentiam, a vulneris occaſione diſtinctam : quod vulneratus ab aliquo jamdum tempore prædiſpoſitionem febrilem, ſeu bilioſarum cruditatum congeſtionem, aluerit, hinc in cephalalgiam ac laſſitudinem totius ulceroſam inciderit, morbi imminentis prænuncias; evacuationem humoris peccantis præſcriptam neglexerit, & febris citius juſto eum invaſerit, antequam ſc. vulneris vehementia tanta vel putredo in cerebro vulnerato exoriri poterat. Nec, ſi melius quandoque ſe habeat vulneratus & ſymptomata aliquandiu remittant aut ceſſent, pereat nihilominus a plaga ille, in alias ab hac cauſas culpa ſemper referenda, eademve mox non lethalis proclamanda : cum annotante *F. Fidel.* l. a. *multas ac graves invenias ægritudines, ac præſertim malignas, quarum aliquando ſævities intermittat, mortem tamen propria natura adferunt,* quidni vulneribus quibusdam ſimile quid contingeret, ut & hæc videantur curari, ac æger melius inde habeat, illa nihilominus ſero poſtmodum per ſymptomata aut priſtina, aut nova, ad mortem usque ingraveſcant? Induciarum ejusmodi perfidiam ſæpius experiuntur vulnera capitis, quorum quædam parva, ſuperficialia & ſine omni calvariæ fractura videntur, cum nihilominus ſanguinis ex vaſe interiore, a contuſione lacerato, extravaſatus longiore demum temporis tractu, v. g. decimo quarto aut trigeſimo die putreſcat, ſuppuretur, cerebroque phlegmonem, ſphacelum aliaque mala & ſymptomata inducat.

Neque ceſſatio ſeu intermiſſio ſymptomatum ſemper aliunde hæc eſſe, evincit.

Etiam recidivant Symptomata.

Nec deficiunt Caſus, ubi poſt graviora vulnera & prava horum ſymptomata percuſſus quidem reconvaleſcit, recidivas nihilominus horum aliave experitur accidentia & moritur; quorum illud per robur naturæ, vim læſionis & accidentium ſuperantis evenit, hoc concipiendum, ſi cruor extravaſatus hactenus nec premendo, nec vellicando, aliquid moleſtiæ attulerit, tandem vero in putredinem abripiatur, inflammationem concitet & ſuppureſcat; In qualibus decernere vel ipſa Lex divina nos inſtruit, dum *Exod. c. 21.* Percuſſorem ab Homicidii pœna abſolvit, ſi percuſſus ad obambulandum reconvaleſcat: unde neceſſario inferendum, illum, qui poſt evidentem reconvaleſcentiam priſtinis denuo, vel aliis, corripitur ſymptomatis, hincque moritur, ex vulnere antecedaneo vix decedere, i. e. annotante *Grotio* in *text. alleg. Et Lex. & Mos, & Æquitas exceptiones legi addidere, ſi vulneratus aliquo tempore melius ſe habuerit, ut credi poſſit, magis Medicorum ac ſua negligentia mortuus.* Cui cœteris paribus *Th. Fienus Semiot. part. 1. ſ. 4. c. 1.* annuit, quod ex eo, dum Vulneratus poſt aliquot dies melius ſe habuit & convaleſcere incepit, vulnus non fuerit lethale, diſparente omni periculo ac difficultate; cum

ſi le-

ſi lethale extiterit, æger non melius, ſed paulatim pejus, ſe habuiſſet: adeoque quod tandem tam ſæva ſymptomata evenerint, certum reddere, quod vel ex parte Medici, vel ægri, aliquis error fuerit perpetratus, etiamſi is minus innotaſcat; vel quod alius affectus ſupervenerit, non ratione vulneris, ſed peculiaris ſuæ cauſæ & pravæ corporis prædiſpoſitionis &c. Dari nihilominus pergit *idem Scriptor* ejusmodi aliquando occaſiones, in quibus æger prius notabiliter reconvaleſcere videatur, ſuperviant nihilominus ſæva ſymptomata, hæcque cum ipſa morte vulneri imputanda fore; in quali nempe intus materia aliqua aut ſanguis ruptis vaſis extravaſatus & retentus, temporis progreſſu putreſcendo, ſuppuraſcendo &c. nova mala moveat, ut vulneribus capitis non infrequens contingat, levioribus primo viſis, decimo ſeptimo aut decimo octavo demum die peſſima ſymptomata ac mortem inferentibus. Extra talem caſum & ordinarie, ſi vulneratus melius ſe habuerit, & convaleſcere viſus fuerit, & per plateas aut ad templum exierit, poſthac nihilominus moriatur, mortem non vulneri, ſed alicui errori commiſſo, eſſe adſcribendam.

Tandem & IV. quemadmodum, ſi conſtet, vel Ægrum, vel Chirurgum enormiorem errorem commiſiſſe, ſymptomata, hunc excipientia, ſi talia fuerint, quæ, ut effectus illum ſequi queant, veroſimiliter gubernationi illi pravæ tribuimus: ita ſi talis non contigerit, nihilominus ſub ſymptomatis gravioribus obierit vulneratus, hunc ex vulneris ſymptomatis ſeu ex percusſione mortuum aſſerimus. Declaro hoc per exempla, quæ *Fienus loco allegato* ſuggerit. *Si*, inquit, *Chirurgus ſua ignorantia non ſciviſſet fluentem venam compeſcere, & inde ſecuta fuiſſet magna debilitas, vultus pallor, aſphygmia, eſt indicium, mortem eſſe ſecutam errore illius Chirurgi, quia talem errorem talia ſymptomata ſequi nata ſunt: Si Chirurgus neglexiſſet adhibere repellentia, & exinde ſecuta fuiſſet magna inflammatio, vel nimis frigida adhibuiſſet, & exinde ſecuta fuiſſet gangræna, ex eoque mortuus eſſet* (vulneratus) *veroſimile eſt, eum mortuum eſſe ex errore Chirurgi, non vulneris magnitudine: nam tale ſymptoma natum eſt ſequi talem errorem commiſſum. Si æger continuo vinum bibiſſet, & ſecuta inde fuiſſet vulneris inflammatio, vel ſanguinis fluor, aut magna febris, & ratione ejus æger mortuus eſſet, veroſimile eſt, eum ex errore proprio, & non vulneris magnitudine, periiſſe.*

4. Si non ab errore ægri vel chirurgi.

Ac de his Vulneris ſymptomatis locum habet, quod cum *Boerio* ſuo plerique ICtorum aſſerunt, ſub his ſi moriatur vulneratus, ex vulnere eum decedere, utpote quæ, ut effectus, teſtantur de ſua cauſa, vulnere ſc. hujusque gravitate: i. e. hæmorrhagia impetuoſior, cui mederi nulla arte licet, dum

interimit, vulnus vaſis ſauciati perimere dici poteſt, Imo circumſtantiis his probe obſervatis determinari valet, quæ accidentium indifferentium, ſeu quæ modo vulnus ſequuntur, modo ex alia quadam cauſa oriuntur, v. g. febres, vomitus &c. in individuo præſente revera a vulnere, quæ aliunde, dependeant: illa augurando, quæ mox cum vulnere aut conſueto tempore apparent, & cum illo ingraveſcunt, tanquam illius immediatos effectus & mortis cauſam immediatam; poſterioris vero generis, quæ longius a percuſſione & quovis tempore, non ſolenni, eveniunt.

Vulneris etiam lethalitas confirmatur, ſi diætam congruam obſervarit, Æger & Chirurgus cuncta præſtiterit.

Deinde prout, ſi Æger ac Chirurgus in gubernandis ac tractandis Vulneribus ſuis muniis rite fungantur, nihil eorum intermittant, quæ Artis præcepta exigunt, nullumque errorem vel in diæta, vel Chirurgia ac Pharmacia, committant, vulneratus nihilominus decedat, illorum lethalitas arguitur aut dubia confirmatur: ſic, ſi de malo regimine aut eorum alteruter, aut uterque, convincatur, niſi mortalitas evidens plane, ſeu vulnus in ſe mortale, extitiſſe, ex aliis ſignis & autopſia conſtet, mortis culpa in hos redundat, & illud eventui huic per accidens tandem occaſionem præbuiſſe dicitur. Æger accuſatur, ſi negligentem aut cervicoſum in admittendis ac adhibendis remediis ſe geſſerit, ſi ſex rerum non - naturalium rationem accuratiorem non habuerit, aut intempeſtive ſeu tardius Chirurgum advocarit. Chirurgus vero ſeu Medicus Vulneris, in ſe levioris, periculum ad mortem usque intendit, ſi non agat, quæ in artis potentia ſunt, ſi v. g. venam minus tempeſtive ſecet, hæmorrhagiam vel non, vel intempeſtive ſupprimat, ſanguinem axtravaſatum, feſtucas, fragmenta oſſium ſimiliaque exterius immiſſa non educat, item, animadvertentibus *Boerio deciſ. 323. Farinacio de homicid. quæſt 427. p. 3.* aliisque Iuris Commentatoribus, incantationibus potius, quam remediis naturalibus, ſanationis aleam committat &c. Quales tamen ex Percuſſi & Chirurgi erroribus formatæ exceptiones ſuas limitationes pati ex *cap. 1.* repetendum. Hoc loco ſaltem attendendum, quid circa vulneratum plerumque eveniat, qualem hic & Chirurgus circa eundem ſe geſſerint: quo his diligentius inter ſe collatis demum conſtet an ex habitudine ipſius plagæ, an aliunde, ſymptomata prodierint. Interim nec, quod rudiorum ac imperitorum commune aſylum eſt, ſufficit, feciſſe Chirurgum ac molitum fuiſſe cuncta, quæ in ipſius poteſtate erant; ſed tunc demum ab omni culpa abſolvitur hic, ſi, quæ in artis poteſtate ſunt, præſtiterit. Quatenus Percuſſiones ejusmodi, ratione ſuarum circumſtantiarum, tales aliquando operationes poſtulant, quarum nomen ejusmodi Magiſtri inertiæ vix norunt, nec inſtrumentorum congruorum

Chirurgorum imperitia culpoſa.

rum

rum apparatu inſtructi ſunt, aut illa applicare ſciunt. Quibus nihilominus remediis ignoratis aut neglectis ægri, qui ex vulnere haud perirent, imperitiam ſui Chirurgi morte luunt, adminiſtratis iisdem aliquando a certo interitu vindicantur: cujus inſcitiæ exempla funeſta ac deploranda, v. g. intermiſſi trepani, neglectæ extractionis fragmentorum calvariæ, paracenteſeos thoracis &c. a Scriptoribus paſſim enarrantur & quotidianæ in Germania noſtra obſervationis ſunt, modo illa recenſere haud puderet.

Applicare non vereor trivialibus noſtris Magiſtris querelam, quam de Hiſpanis ſui temporis plerisque *Arcæus l. a. lib. 1. cap. 3. & lib. 2. c. 5.* jactabat, *qui vel nihil aliud norunt, quam quod a ſuis ejusdem farinæ magiſtris didicerunt, vel, quod miſerrimum eſt, ſuam quisque libidinem, ſuum privatum errorem, nullo, neque indocto etiam, auctore, ſequuntur:* item, *qui neque eos, qui* (fundamenda artis) *intelligunt, interrogandos ducunt, neque doctiores conſulere, neque expertos magis adire, & duces ſequi, commodum ſibi aut honeſtum arbitrantur. Hinc etiam fit*, pergit, *ut ſi gravis aliqua & magni momenti curatio contingat, tamet ſi nonnihil jam illius cognitionis, vel ex temporis longitudine, vel ex ingenii felicitate, vel alia ratione, ſibi pepererint, tamen inſtrumentorum, aut inventorum, aut inveniendorum, uſu, quibus ea res effici poſſit, careant, cum nulla talia ipſis vel videre, vel cogitare, unquam contigerit. Si quæ vero illis forte ſint, neque ea norunt, neque iisdem uti didicerunt. Quotus enim quisque in hac citeriori Hiſpania eſt, cui abaptiſti (ſive terebellum, ſive trepanum, vocare malis) uſus notus ſit, imo iſtis plerumque terebrandi officium ut periculoſiſſimum & lethale omnino damnatur, aſſerentibus fieri non poſſe, dum trepano utaris, quin ea &c.* Nec prudentioribus & conſcientioſis adeo iniqua noſtrisque chirurgis incongrua videri poterit cenſura *H. Fabr. ab Aquapendente*, per quam insigniores Veterum operationes nunc obſoletas *de thorac. ſect.* ait, & quidem inter alia ideo, *quia non reperiuntur eximii Chirurgi, ſicut deceret, qui calleant anatomen, & tuto noverint perforare, & id genus omnes operationes tuto moliri, ſed formidoloſi plerique.*

Neque vulneranti favere poteſt iniqua & inhumana quorundam illatio, quod, quia hæ vel iſtæ operationes generoſiores, provinciis & locis noſtris minus uſitatæ, aut Chirurgi illarum ignari ſint, earum neglectus culpa in hos devolvi haud queat; ſed circumſtantia hac non obſtante, vulnus, ex quo moritur percuſſus, per ſe lethiferum appellari debeat: cum nec multitudo errantium & ignorantium, nec illorum tenacitas, *qui*, juxta *Arcæum*, *eandem ſemper inſiſtunt viam, quam prætergredi nullo modo aut poſſe, aut debere quen-*

quam putant, errori aut inſcitiæ huic tantum patrocinium parere valeat, quod vulnus penes Chirurgos eruditos ac peritos non mortale, in gratiam ſtupidiorum Tonſorum mortale reddat; potiſſimum quia non, quid fiat, ſed quid fieri debeat, attendendum eſt, hæcque vel incuria, vel imperitia, noſtrorum Chirurgorum ille ipſe obex obſervatur, qui ſanioris artis & ſalutarium operationum ex his noſtris provinciis Colonias excludit.

Obſervatio.

Aliquot præterierunt anni, cum a Principis vicini Quæſtore ad cadaveris percuſſi inſpectionem ac ſectionem vocarer, ſimul tamen a me Chirurgus illius loci juratus conſilium peteret ratione ſocii vehementius pariter læſi, vitam adhuc miſerrimam agentis. A quo cum circumſtantias paulo accuratius reſciſcerem ex perforatione calvariæ aliquid ſpei mihi & illi pollicebar, hinc inſtrumenta, huic operationi adæquata, ſimul apportabam, nec ſine ſucceſſu. Accedens percuſſum ſine omni fere ſenſu ac motu, ultra biduum, niſi convulſivis intercalaribus, & absque rationis uſu reperi, ex quibus aliisque ſignis, quæ huc referre vix quadrat, incerta illa de Trepano ſpes vires potiores penes me acquirebat, hinc ſectionem cutis præparatoriam (nullum enim vulnus conſpiciebatur) a Chirurgo poſtulabam, quam inter miſeri ejulatus & boatus trepidus & tremebundus ſatis peragebat. Aſt, ubi terebra applicari debebat, imperitiam, quam hactenus egregie celaverat, qui multas clades cruentas ac vulnerum graviorum deligationes atque curationes olim enarraverat, nec trepanum ſe unquam tractaſſe, nec hujus uſum vidiſſe, ingenue & & cum ſuſpirio fatebatur: ut aut percuſſum triſti prognoſtico relinquere, aut ipſemet Chirurgum agere, coactus manum admoverim, & quem intuitu imperitiæ Tonſoris noſtri incurabilis inſanabilem pronunciare debuiſſem læſum, annuente Benedictione Divina, ab orco revocaverim.

Trepanum feliciter adminiſtratum.

Atque ex circumſtantiarum harum, tanquam totidem Lethalitatis & Non-Lethalitatis cauſarum, hactenus enarratarum, ponderatione, quibus fundamentis inniti debeant Renunciationes vulnerum ſeu percuſſionum, quæ mors excipit, & quando hæc per ſe, quando per accidens, mortifera enunciare deceat, ſatis ſuperque eluceſcere puto: modo membris ſingulis earumque læſionibus rite applicentur regulæ hæ generaliores, quod in Sectione ſequente annitar. In præſentiarum ex dictis tria formare mihi licet porismata, quorum primum ſit: *Inſpectionem vulneris ad judicii ejusmodi rationalis concinnationem neceſſarium ac primarium eſſe Inſtrumentum.*

Inſpectio vulneris ad Renunciationem maxime neceſſaria eſt.

Sc. Jurisperitorum plurimi in vulnere mortali ac non mortali diſcernendis nonnullis conjecturis utuntur, quarum priorem ab obitus tempore petunt,

tunt, mortali obiiſſe vulnere præſumentes, qui intra biduum triduumve deceſſerit, quaſi, juxta *Maſcardum*, *natura ipſa per ſpatium ejusmodi breve eum ex vulnere mortuum domonſtraret:* Alii terminum hunc lethalitatis ad octiduum, alii ad decimum tertium usque diem, alii ad octavum menſem, alii, per Legem Lombardorum, ad annum usque, alii longius, ſi nimirum per totum hoc intervallum ſymptomata a vulnere indies ad mortem usque ingraveſcant, extendunt, v. g. idem *Maſcardus* & *Gomeſius*, & quidem poſterior his verbis: *Si poſt vulnus illatum in continenti deceſſerit vulneratus præſumitur ex vulnere & ejus occaſione deceſſiſſe; ſi vero probetur*, pergit, *quod poſt vulnus illud ſemper & continuo fuerit infirmus, & tandem deceſſit, ſimiliter præſumatur ex prædicto vulnere & ejus occaſione deceſſiſſe &c.* Eo ipſo nihilominus, dum horum Doctorum, quidam latiorem, quidam anguſtiorem, vulneris, quod recens vocant, terminum concipiunt, imo plerique eorum ad judicium Medicorum inſimul recurrere jubent, v.g. *Maſcardus Concluſ. 1039.* alii non attendendum eſſe ajunt, quanto tempore quis ſupervivat, ſeu quandocunque moriatur, modo alias, Vulnus mortale eſſe, conſtet: equidem ita probabiliter ſatis concludere poſſumus, brevi vel de recenti (ſc. vel mox, vel intra paucas horas) poſt illatum vulnus læſus mortuus eſt, E. ex vulnere, ut tali, obiit, aſt ſoli huic illationi inhærere, adeoque cadaver non aperire, periculoſum maxime videtur. Quamvis enim terminus vitæ brevior & vulnerationem immediate magis excipiens mors maxime probabiliter, vulneratum non culpa propria aut Chirurgi periiſſe, innuat; quin tamen v. g. ex diſpoſitione ejusdem ægri morbifica aut morbo latente, cujus terminus ultimus ſeu lethalis cum percuſſionis momento coincidat, aut paulo poſt contingat, mors ſub vulnere exili minusque periculoſo aliquando evenire queat, non eſt, cur adeo præfracte dubitemus.

Non ſufficit Mortis a percuſſione celeritas pro lethalitate inferenda.

Exempli gratia ſuppono, geſtaſſe quendam polypum cordis aliquandiu in pectore, vulneratur is in capite, paucas poſt horas hoſpes ille peregrinus, vel ratione magnitudinis & conformationis ſuæ, vel propter fervorem ſanguinis ab ira concitatum, ſuffocat, adeoque brevi poſt percuſſionem obit læſus: quis hunc a vulnere periiſſe ideo diceret, quod mors paulo poſt illius illationem contigerit? Nondum biennium eſt, cum in vicinia Vir quidam Nobilis ac ſtrenuus, ætatis conſiſtentis, habitus formoſioris atque athletici, ſine ſymptomatis evidentioribus ſub diæta accuratiore vivens, uno verbo, cui ſummam ſenectutem promiſiſſet quilibet, ad latus uxoris repente occumberet, cujus ſubitaneæ mortis cauſa in cadavere ruptura ſiniſtri cordis ventriculi pro-

Obſervatio.

ſi prope oſtium Aortæ, hincque cruoris ad pectus profuſio deprehendebatur. Hunc E. ſi paucis ab obitu horis leviter ſauciari contigiſſet, v. g. in abdomine, nonne, ſolius temporis rationem habens, ex vulnere mortifero deceſſiſſe, autumaſſet? phœnomeni revera exitioſi ignarus, & talis quidem, cujus nulla ſigna præcedanea comparebant, & quale vix unquam viderunt Proſectorum oculatæ manus. Quadrat huc Caſus, quem ex *Bogdanii* literis ad Bartholinum ſuperius tranſcripſi, Ruſtici ſc. ex pugno pectori inflicto poſt quatriduum defuncti: Ex cujus circumſtantiis cunctis percuſſionem illam cauſam mortis ſubitaneæ remotam, quæ internam procatarxin moverit, vel concomitantem duntaxat ſecundum regulas artis pronunciarunt ad deponendum Requiſiti.

Neque mors tardior ſemper non lethale reddit Vulnus.

Multo minus ex temporis a vulnere illato diuturnitate negative deponendum, i. e, vix ſequitur, periit demum poſt nonum, vigeſimum aut trigeſimum diem aut totidem ſeptimanas vulneratus, E. non vi vulneris occubuit, ſeu Vulnus hoc per accidens tantum tale quid præſtitit: quatenus intercedere ejusmodi nonnunquam valent & ſolent circumſtantiæ dilatrices, quæ mortem certam & inevitabilem dubiam reddunt, prout v. g, ſuperius de punctura quadam Venæ Iliacæ internæ innui, quæ a portiuncula pinguedinis accumbente forſan obturata, ad decimum tertium usque diem ſuperſtitem reliquerat fato brevioris termini alias mancipatum. Quemadmodum enim inter reliquos præter vulnera morbos non acuti tantum & quorum tempora breviora ſunt, ſed chronici quoque infiniti, vere & per ſe mortales deprehenduntur, nec horum diuturnitas lethalitatem excludit: Ita nulla apparet ratio, cur vulnus tardius interficiens ſeu chronicrum, minus per ſe enecet, modo conditio vulneris eventui fuerit adæquata, id eſt, tale hoc extiterit, cui manus Medica nihil medelæ conferre potuerit, actio nihilominus hinc læſa œconomiam vitalem enormiter, quamvis lento ſatis motu, evertat. Quippe ſi termini brevitas mortisve celeritas, ut talis, vix perpetuo lethalitatem per ſe infert, aut concludere permittit, niſi vulneris conditio reſpondeat: neque vulnus in lentam mortem abiens ideo ſalutare dici poterit, ubi ejusmodi circa idem obſervantur circumſtantiæ, quæ illud lethale pronunciant. Imo ſi ex illis vulneribus, quæ utplurimum mortifera, quosdam aliquando evadere contingit, hæc nihilominus mortalibus per ſe adſcribuntur: nonne horum aliquod, aliquandiu ſalutem promittens, poſt plurium dierum aut ſeptimanarum decurſum fallere atque enecare poterit,

terit, & quidem per naturam ac formalitatem ſuam intrinſecam? prout ſuperius jamdum indigitatum fuit.

Crebrioris ſane numerantur caſus, ubi poſt plures demum dies ſanguis extravaſatus, pus ſimiliaque heterogenea, per trepanum, a Chirurgo priore neglectum, cum ſalute ægri, minus ſperata, fuerunt educta, v. g. animadvertente *Sculteto Armament. Chir obſ. 5.* decimo ſeptimo læſionis die, & ſeptimana vigeſima nona, juxta *Eundem obſ. 13.* item annotante *Lamsvverde append. ad Scult. obſ. 11.* vigeſimo primo & *obſ. 48.* trigeſimo ſexto demum die: quales ſane percuſſos tandem, operatione hac poſthabita, certa quamvis lenta, morte perituros fuiſſe, non eſt ambigendum, ut vel, aliis miſſis, *Sculteti obſ. 7.* contuſio capitis, ob intermiſſum terebræ uſum, centeſimo die mortem inferens declarare poterat. *Trepanum cum ſalute ægri tardius admotum.*

Sunt E. nonnulli, & quidem non tantum *Medici*, ſed ex *ICtis* quoque *Farinacius*, qui negotium hoc ita determinare ſatagunt, quaſi, ſi ſymptomata plus minus graviora, in continenti a vulnere, aut brevi poſt, emergentia, ad finem usque perdurent, cognata ſibi ſocia adſciſcant, aut in hæc commutentur, pariter ad mortem usque perpetua, lenta etiam mors illud pro cauſa proxima & efficiente agnoſcat, ſin vero non mox, ſed poſt aliquot demum dies, compareant, vulnus minus mortale præſumatur. Aſt horum regula vix tantæ autoritatis æſtimari debet, quin ex vulnere quoque immediate tardius ſuccumbat læſus, cui ſymptomata non ſtatim in principio enata, modo poſtmodum exurgentia læſioni fuerint adæquata, v. g. contuſioni capitis cephalalgia, vertigo, paralyſis, &c. ac vulneris conditio Lethalitatem involvat. Ita *Lamsvverde obſ. 48.* refert, juvenem quendam ex caſu contuſionem, hinc binas fiſſuras in dextro ſyncipite paſſum, ad trigeſimum ſextum tamen usque diem ab omnibus ſymptomatis immunem manſiſſe, tempore vero hoc elapſo febrem, vomitus, convulſiones ſimiliaque huic morbo communia ſuſtinuiſſe, quæ trepanum tandem mitigavit, ægrumque ad brevem reconvaleſcentiam præparavit. Quod ſi vero hæc ſimiliaque remedia fuiſſent prætermiſſa, aut etiam, ob ſitum materiæ peccantis ſimilesve circumſtantias, fruſtraneo conatu applicata, nonne mortem certam ex ejusmodi percuſſione ſibi augurari potuerit miſer vulneratus, tanquam hujus effectum proximum atque immediatum, quamvis tardius eveniſſet, quod metuiſſet?

Rectius proin judicant v. g. *Salycetus Boerius*, & *Farinacius*, ſi alias conſtet, vulnus, quo læſus periit, extitiſſe mortale, vulneratum ex vulnere deceſſiſſe, præſumi, quandocunque moriatur idem, etiam ex intervallo: id eſt,

non attendi metam temporis volunt, ſed ſi vulnus ex ſua natura fuerit mortale, & vulneratus proceſſerit, ut inquiunt, de malo in pejus, ac tandem mortuus ſit, ſemper illum ex vulnere obiiſſe, hocque per ſe lethale, dicendum.

Neque ad lethalitatem determinandam ſufficit inſtrumenti lædentis conditio.

Altera, cui communiter innituntur Jureconſulti, conjectura inſtrumenti lædentis eſt conditio ſeu habitudo, quam moles æque ac figura ejus ſuggerit, utraque diverſitate ſui vulnus gravius leviusve innuens. Verum quia & huic circumſtantiæ ſoli innixi pariter in ancipiti relinquimur, quousque penetrarint eadem arma, & quam partium internarum tetigerint; fallax ſatis videtur, quam inde petimus, præſumptio: cum a ſolo manus ictu ſeu inflicta alapa contuſiones capitis & ἐγκεφάλȣ commotiones deplorandas aliquando eveniſſe, præter Practicorum teſtimonia frequens confirmet experientia. Simili ratione lapidis fuſtisve craſſioris impetum ſuſtinent ſine ulla commotione quorundam calvariæ tenaces, dum aliorum olla fiſſilis admodum ab icto baculi ſeu ferulæ exilioris in fragmenta ſecedit; quorum diſparum ſucceſſuum exempla frequentiora mecum teſtabuntur multi Medicorum ac Chirurgorum, imprimis cadaverum ejusmodi ſectionibus vacantes.

Nec ſola ſymptomata.

Tertio ex ſymptomatis inſuper gravioribus ac mitioribus de Lethalitate judicium formant: quam firmum autem hoc ſit, ex illis, quæ ſuperius dicta, ſuppono. Quam tandem conjecturis his addunt, loci vulnerati & partis læſæ conditionem ac vulneris magnitudinem, pariter prolixius jamdum delineatas ac circumſcriptas, ſola inſpectio Vulneris accuratior manifeſtat, quod erat probandum.

Sed potius partis læſæ conditio ſectione indaganda.

Quæ etiam determinat, an apparatus morboſus ſubfuerit?

Imo eadem cadaverum per peritos luſtratio, quoad reliquas circumſtantias, imprimis procatarxin morboſam, in judicio accuratius enunciando, inſigni pollet emolumento. Tales corpori nonnunquam inexiſtere apparatus morboſos, ſeu partium internarum vitia conformationis & unitatis, quæ illato vulnere faciunt, ut ex hoc, cui alias haud ſuccumberet, mortuus credatur vulneratus, aut ad minimum ambiguus linquatur Magiſtratus æque ac Medicus, utri horum morborum in acceptis ſit ferendus illius obitus, ex iis, quæ de infirmitate corporis præcedanea hujusque influxu in mortem cæſi vario diſſerui, repeto: quibus nihilominus determinandis ſola autopſia perſpicaciſſimus deprehenditur judex v. g. an ſubfuerit vomica pulmonum, apoſtema abdominis, horum ruptura, polypus cordis ſimiliaque, a quibus triſtem vix hactenus opinati fuimus eventum, imo interdum vix per ſomnium cogitaſſemus; quæ cum plaga tamen de mortis, ſubitaneæ aliquando ſatis, cauſalitate certant.

Sed

Sed ad alterum nunc Conſectarium generale progredior, Cadaveris Inſpectionis vim atque auctoritatem, in deponendo ſuper lethalitate, non parum reprimens: *Sc. operationem hanc in Renunciationibus rite condendis non eſſe inſtrumentum ſolitarium.* Id quod vel ideo minus paradoxum videri poterat, quod, qui de Lethalitate vulnerum judicare poſtulatur, huic non tantum innoteſcere conveniat, quæ pars & quam late quamque profunde ſauciata, reliquæque vulneri inhærentes circumſtantiæ, ſed præterea requiritur, ut de vulnerati ætate, diſpoſitione ante vulnus perpeſſum, item de cunctis illis, quæ a momento inflicti vulneris primo ad mortis usque articulum illi contigerunt, ipſi accuratius conſtet: ſc. qualia fuerint arma, quibus illud infligebatur, v.g. an venenata? qualem coluerit vulneratus diætam? ſub qua cœli plaga aut atmoſphæra degerit? an Chirurgus & Medici tempeſtive advocati? qualem hi adhibuerint ſolertiam? quomodo adſtantes ſuo functi fuerint officio? quoto die expirarit &c? Neceſſariam harum rerum, quæ extra vulnus ſunt, notitiam eſſe, *Celſus lib. 5. cap. 26.* poſtquam quæ vulnera lethalia ac non lethalia, quæ facilioris, quæ difficilioris, curationis, per ipſorum membrorum vulneratorum naturam determinaverat, his verbis ediſſerit. *Quin etiam confert aliquid & ætas & corpus, & vitæ propoſitum & anni tempus, quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcens, quam ſenior; valens, quam infirmus; neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt; integri habitus, quam corrupti; exercitatus, quam iners; ſobrius & temperans &c.* Vtpote quibus circumſtantiis aut ignoratis, aut neglectis, ſæpius fit, ut Medicus Lethalitatem per ſe & per accidens diſcernere, uno verbo, de eadem certi quid pronunciare, nequeat: imo Collegia quoque, ob denegatam illarum notitiam, inſpectionis ſeu vulneris hiſtoria quamvis transmiſſa lecta ac relecta ſententiam abſolutam ſuſpendere aut eousque interdum limitare coguntur, donec pœnam ordinariam ſubterfugiant occiſores.

Inſpectio & apertura cadaveris non ſufficit ad deponendum.

Sed quæ circa vulnerationem & vulneratum contigerunt circumſtantiæ attendendæ.

Cujus erroris ſcandalive vitandi cauſa prudenter agit Magiſtratus, qui in vulneribus non tantum periculoſis, ſed deſperatis quoque, Chirurgo ordinario, aut prius advocato alterum adhuc, imo Medicum peritum, adjungit, non tantum ſcil. quo nihil eorum, quæ in artis poteſtate ſunt, intermittatur, adeoque ſi decedat vulneratus, vulneranti lethalitatis per accidens exceptio ſuccidatur; ſed, quod præprimis hujus loci, quo, quæ decubitus tempore ſucceſſive contigerunt, ab his accuratius animadvertantur, adeoque vel ipſimet homicidii & non-homicidii certiorem probationem ſuppeditent; vel

Chirurgus aut Medicus priori Chirurgo in gravioribus vulneribus jungendus.

ad Inſpectionem & Renunciationem requiſitos de his circumſtantiis, ut teſtes oculati, admonere & informare queant.

Inſpectio & ſectio aliquando nihil declarant.

Accedit inſuper & hoc, tales aliquando contingere percuſſiones mortiferas, Capitis v. g. & Præcordiorum, brevi ac non raro in momento enecantes, quæ utut nullam ſenſibus evidentem poſt ſe relinquunt unitatis ſolutionem ſeu Lethalitatis notam, minime tamen ideo pro non lethalibus haberi debent, ut ſuperius innui, in ſectione vero ſubſequente ſpecialius comprobare conabor; ſi nimirum aliæ circumſtantiæ ejusmodi ictuum impetum & vim ſingularem evincant, v. g. Sanguinis & Lymphæ profuſio. Neque virulentiæ ab armis venenatis vulneri affrictæ ejusmodi ſemper habitudinem mihi perſvadere poſſum, quæ ſenſoria noſtra afficiat: ſed vel ex notitia, quam de infectione armorum diligentior inquiſitio ſuppeditat, vel ex ſymptomatis, illam colligere jubemur.

Doctrina de Renunciationibus vulnerum hactenus imperfecta fuit.

Tertium dictorum poriſma penes me ſupprimere mallem, aut ex iis hoc eliciendi facultatem aliis concederem, ne arrogantiæ criſtam tollere, aliisque, qui hoc argumenti genus olim evolvere conati fuerint, aliquid vel autoritatis, vel famæ detrahare viderer: aſt eo ipſo, dum poſt *Fortunatum Fidelem & Ambroſium Pareum, Codrenchio* quoque, *Sebizio, Svevo, Corbeo &c.* ſuas lucubrationes publico exponere licuit, ſic nec horum manes, niſi æquo animo, ferent ſpero, ſi demum dixero: *Nec ſufficienter, nec pro rei exigentia hanc de Vulnerum Renunciationibus Doctrinam hactenus fuiſſe excultam & traditam, proin emendatione indigere.*

v. g. quoad nervorum vulnera.

Non gratis me hoc aſſerere judicabunt ſublimioris judicii Ingenia, ſi attendere iis placeat, quæ mox ſubnectam. Sc. primo plusquam ſuccincti videntur plerique Scriptorum quoad Nervorum vulnera per ſe lethalia determinanda, qui error aut defectus Anatomes ſuperiorum temporum imperfectioris ſoboles eſt, aut, ſi mavis, fœtus abortivus eorum, qui ultra *Veslingii* Syntagma Anatomicum & *Sennerti* Inſtitutionum Epitomen ſapere noluerunt, ſuisque ſapere ſub fide Juramenti Hippocratis interdixerunt. Sicut enim alias in pathologia, prout quidem hæc in Scholis hactenus tradebatur, plerorumque morborum cauſæ tantum aut in humorum exuperantia, defectu & pravitate, aut viſcerum obſtructionibus atque imbecillitate, hincque vaporum meteoriſationibus, fuerunt ſuppoſitæ, & vix ullus Doctorum, ſi *VVilliſium* aliosque modernos excipias, generis nervoſi per totum corpus diſperſi, & an hujus ſchematis ac diſtributionis occaſione, ramulis nervorum exilioribus læſis ipſum eorum principium ſeu cerebrum vel alia organa intermedia, in conſen-

conſenſus triſtes ac deplorandi interdum eventus rapi queant, rationem habuit: Ita parum aut nihil ex Scriptoribus modo allegatis mihi promittere potui rationalis vulnerum Nervorum lethalium judicii. Aliquando nihilominus illa per ſe mortifera exiſtere, aſſerere haud vereor, illarum videlicet propaginum, quarum, profundius ſitarum, vel puncturis, in convulſiones univerſales & epilepſiam conjicientibus, vel quibus velæſionibus enormioribus, quibus organa vitalia, ſeu cor ac inſtrumenta pnevmatica, activitate ſua defraudantur, conveniens haud adhiberi valet medela. Suppono enim, nervorum vulnera non adeo prompte coaleſcere, nec pati ſummam viſcerum horum viralium in œconomia totius conſervandæ neceſſitatem animæ ſenſitivæ eclipſin ſeu ſpirituum animalium irradiationem interceptam diuturnam, quin mox tota corruat machina. Quoniam E. ab his motoribus cordis & pulmonum motum, cum vita paribus paſſibus ambulantem, dependere, ex phyſiologicis conſtat: haud ſine ratione infero, vulnera nervorum octavi phrenici & intercolis paris frequentius per ſe lethalia exiſtere. Quamvis enim experientiæ conforme, nervis in habitu ac extremitatibus corporis læſis, i. e. punctis, contuſis &c. in iisdem organis, aut toto corpore convulſiones lethales concitari, his tamen plerumque medelam fieri & mortem hinc imminentem declinari, conſtat: pari nihilominus ratione ac Vaſorum ſanguiferorum, profundius latentium & quibus ob ſitus rationem remedia congrua applicare haud licet, lacerationes vulneribus per ſe lethalibus accenſemus, non obſtante, quod in artubus eorum hæmorrhagiæ utplurimum & commode ſatis refrænentur; ita nec, quod nervis exterioribus ſauciatis remedia ſuppetant, ingruentia aut metuenda eorum ſymptomata graviora interpellentia ac ſolventia, de interioribus, v.g. plexibus abdominis, qui auxilia adæquata reſpuunt, idem nobis polliceri valemus. Et ſi aliquando ex ejusmodi punctura, in ſpaſmos totius, vel organorum vitalium, conjiciente, quis convaleſcat, aut dubium manet, an talis vel tanta fuerit nervi læſio, quam oculis uſurpare haud licet, aut ſalutaris ejusmodi eventus rarioribus phœnomenis, ſeu naturæ monſtris, accenſeri debet.

Nervorum quædam vulnera lethalia

Pergerem ad Lymphatica vaſa, quo etiam lactea cum receptaculo lumbari & ductu thoracico ſpectant, de quibus pariter penes hos, qui Vulnerum Lethalium Examina nobis tradiderunt, altum obſervatur ſilentium; quorum nihilominus rupturas ſeu vulnera ac Chyli atque Lymphæ nutritiæ profuſiones aliquando maxime lethales ut pronunciemus, ſanior ratio ſvadet: aſt tractatui ſpecialiori forſan doctrina hæc congrue magis reſervatur

Nihil aut parum hactenus traditum de lethalitate vaſorum lymphaticorum & lacteorum.

vatur; ſufficiat in præſentiarum innuere, neminem hactenus judicium ſuum illi applicuiſſe.

Ex vulnerum lethalium claſſe præter rationem hactenus quædam excluſa, v. g. Thoracis,

Alterum in Prædeceſſorum argumenti hujus ſcriptis deſiderandum eſt, quod recte equidem ſupponentes, partium ad vitam immediate magis neceſſariarum vulnera per ſe mortalia exiſtere, excluſerint nihilominus quasdam ex harum claſſe, forſan pari jure cum corde, pulmonibus, cerebro &c. hanc prærogativam actionisque nobilitatem ſibi vendicantes, hinc eidem lethalitati obnoxias. Thoracis ambitus, quem cum pleura coſtæ, ſternum, ſpina & muſculi intercoſtales formant, vulnera penetrantia cum coſtarum fracturis affectibus maxime periculoſis a pleriſque accenſentur, neminem tamen mihi legere contigit, qui hæc aliquando per ſe lethalia conjecturarit, ideo ſc. quod nec ratione actionis, nec uſus, compagem hanc ad vitam immediate neceſſariam concipere poterat ullus eorum, qui in inſpiratione pulmones active ſe habere, putabant, obliti *Galeni* ſui dogmatis, paſſim ab eodem inculcati & a pluribus modernis comprobati, pulmones ad motum thoracis moveri, i. e. ad reſpirationem paſſive magis concurrere. Quo conceſſo ipſis facile conſtitiſſet, teſtudinem hanc oſſeo carneam membris vitalibus ac nobilioribus eſſe annumerandam, hinc vulnera ejus majora, i. e. quæ reſpirationem inſigniter lædunt ac ſufflaminant, plus minus mortifera præſumenda: idem olim jamdum annotante eodem *Pergameno 6. de uſu part. cap. 3.* dum a magnis vulneribus, alterutram thoracis partem ſeu ventrem penetrantibus, animal repente parte dimidia reſpiratione privari, plane autem reſpiratione deſtitui aſſerit, ſi pars ejus utraque fuerit confoſſa. Quæ triſtis hujus eventus cauſa intermedia ſit, ex Phyſiologicis commode deciditur, ſive Carteſianam & Svammerdamianam, de aeris ab explicato thorace in pulmones impulſione, ſive Illuſtris Boylii hypotheſin, de pondere ac elaſticitate ejus, admittamus: quia tamen non Tyronibus, ad quos materia hæc non ſpectat, ſed veteranis magis Artis Cultoribus, hæc trutinanda propono, ſpeculationibus his chartam conſumere nolo.

Item fracturæ coſtarum.

Par ratio videtur fracturæ coſtarum non unius, ſed Plurium, aut ſterni ſimul, integro quamvis manente integumento cutaneo ac muſculis quoque ſubſtratis minus læſis: utpote qua ratione extenſio ac conſtrictio pectoris reſpiratoria inſigniter turbatur, ſicque impreſſio illa vitalis, quam ab aere ambiente fluidum ſanguinis recipit & expectat, brevi & perinde, ac ſi fauces laqueo conſtringantur aut quovis modo obturentur, ceſſat. Bina ejusmodi exempla in praxi annotavi, fractarum ſc. coſtarum, brevi interficientium, utraque

qui-

quidem in ſenioribus ſubjectis, & viris decrepitæ ætatis, percuſſionibus nihilominus per ſe lethalibus adſcripta. Nempe Anno 1679. menſe Februarii alter horum a fratre (ut ajebant hæreditatis maturandæ cauſa) cum tanto impetu ſternebatur, ut durius allidens ſcamno latus dextrum intra nycthemerum ſuffocatus occumberet: nihil tamen violentiæ præter ſuggillationem partium externarum, quam coſtas nothas tres ſuperiores ac verarum duas inferiores transverſim fractas reperi. Pariter 1609 menſis Maji die ſexto, a Magiſtratu requiſitus ſecui cadaver hominis, qui currus onuſti rotis ſubactus poſt paucas horas ſub maximis anguſtiis expiraverat: offendi autem in hoc lateris ſiniſtri coſtas novem & dextri duas ſuperiores confractas, ſextam, ſeptimam vero & octavam ejusdem lateris luxatas; quamvis nonnullorum vaſorum intercoſtalium arteriæ mammariæ ſiniſtræ rupturas, ſanguinisque ad cavum thoracis extravaſationem in hoc miſero acceleraſſe non dubitarim. *Obſervatio.* *Alia.*

Simile quid de ſpinalis medullæ parte inferiore, ſc. intra vertebras thoracis ac lumborum, ſauciata communiter v. g. *Foreſtus lib. 6. obſ. chir. 4.* & *Fallopius de vuln. in genere cap. 4.* aſſerunt, quaſi nec nervorum hujus diramationum, nec fluidi horum cerebralis, viſceribus abdominis inferendi, tanta foret neceſſitas, ut hujus influxu intercepto actiones vitales inhibeantur, quamvis viſcera hæc ſenſu & motu priventur. Verum quemadmodum *Hippocrates ſ. 3. Coac. 387.* & *Celſus lib. 5. cap. 26.* caudicis hujus medullaris vulnera, ſine illius ſuperioris partis ab inferiore diſcretione, mortalibus accenſent: ſic rariora forſan numerare continget exempla eorum, qui ex thoracis & lumborum medullæ plagis enormioribus reconvaluerunt; & quas harum *Fallopius* ſanatas perhibet, forſan non adeo magnæ fuerunt, ut vel illius verba innuunt. Si propriam denuo allegare licet experientiam, Anno 1683. die 30. Aprilis in agro vicino, globulo ſclopeto minore eliſô, Centurioni cuidam Cæſareo perforabatur intra ſecundam ac tertiam lumborum vertebram, ſpina dorſi, ſimulque funis medullaris medietas ſiniſtra, ita tamen, ut nec dextra omnino intacta maneret, unde præter dolores atrociſſimos mox febris continua, cum delirio & convulſionibus ſubinde intercurrentibus, ſudor algidus, fœcum ac urinæ ſuppreſſio, diſtenſio abdominis & præcordiorum anguſtiæ ſummæ oriebantur finemque vitæ die 8. Maji imponebant. Quod vulnus unius ejusdemque generis cum illo mihi videbatur, quod *Tulpius l. 3. obſ. 27.* deſcribit, utut locum ictus in ſpina non determinet hic: ſub intercoſtalium nihilominus nervorum exortu illud auguror, quod alvi ac veſicæ excretiones impeditas hinc- *Item ſpinalis medullæ partis inferioris vulnera.* *Obſervatio.*

hincque tenſionem abdominis prima & potiſſima illius ſymptomata referat. Quæ quidem, ſi vulneri medela fieri nequeat, v. g. in hoc ſubjecto, cui vivo æque ac mortuo adſtiti, propter globulum & fragmenta ſpinæ nulla arte extrahenda & ſub ſectione demum comparentia, Lethalitati inferendæ capacia videntur: quod ſecretionibus & excretionibus his ſublatis maſſa ſanguinea heterogeneitatibus ipſi haud proportionatis gravetur, viſcera cuncta ac genus vaſorum a ſero reſtagnante inundentur ac tandem his & abdomine præter modum tenſis ſuffocetur vulneratus. Imo perinde ac ex nervo particulari, in extremitate artuum lacerato frequentius in conſenſum rapitur cerebrum, hincque in lethales convulſiones totum conjicitur corpus: quid mirum, ſi a trunco quaſi hoc nervorum, cui rarius medela fieri poteſt, læſo idem contingat?

Tertio diſquiſitioni ſobriæ vix unquam expoſitum legimus, quid de Percuſſionum plurium ſimul factarum, ſingularum equidem minus lethalium, ſyndrome cenſendum ſit, ſi ex tali moriatur percuſſus? numne ſc. hæc Lethalitatem inferat? Vbi ſane affirmativa probabilis ſatis videtur, ideo quod plurium membrorum contuſiones, lacerationes aut vulnera multos dolores inflammationes & ſpaſmos patrent, adeoque ſanguinis & ſpirituum motum hinc inde enormius turbent, v.g. contundatur Muſculus temporalis, Inguina cum Peritoneo, lacerentur Membranæ Cerebri &c. Quinimo ſæviores fuſtigationes ac flagellationes, quibusvis durioribus inſtrumentis, in partibus externis ad ſuggillationem usque factas, quamvis vaſa interna haud lacerarint, interficere, experientia conſtat: ſi imprimis Percusſus infirmior ac valetudinis cauſariæ fuerit, v. g. phthiſicus, hecticus, anheloſus, lipothymiis facile expoſitus, febricitans &c. nihil interim erroris vel a Percuſſo, vel Chirurgo, commiſſum & graviora mox ſymptomata ſecuta, fuerint. Quatenus nempe hinc factæ ſuggilationes circulationem ſanguinis vitalem atque ſpirituum maximopere interpellant.

Lethalia vulnera dicebantur, quæ minus talia?

Denique pro argumenti exigentia doctrinam hanc olim haud fuiſſe traditam, hinc evincere poſſem, quod aliquando vulnera minus lethalia per ſe lethalibus adſcripſerint, v.g. veſica fundi vulnera cuncta, contra revera lethalia minus talia proclamarint, v. g. Lienis, ſubſtantiam hujus viſceris tantum, non vaſa ejus majora, afficientia: quem utrumque errorem, ſimilesque plures, minus pariter accurata ſitus, connexionis atque texturæ organorum peperit luſtratio. Imo tandem eousque crevit quorundam Spirituum narcoſis, ut organi haud exiſtentis vulnera inter ſimpliciter lethalia redegerint, Retis ſc. mirabi-

Imo partis, quæ corpori humano non inexiſtit.

mirabilis, vere mirabilis, quippe in Anatomicorum ejusmodi mirabili cerebro ficti potius, quam ejus baſi ſubtenſi. Cenſuræ hujus fundamentum ex Modernorum Anatomicorum conſenſu prolixe exponerem, niſi illis ingeniis cuncta, quæ nova, ſordeſcere noſſem: forſan proin tolerabilior ipſis erit virgula cenſoria *Iacobi Berengarii Carpenſis*, ante ſesquiſeculum Anatomen ac Chirurgiam docentis, qui in *Iſagoge in Anatom. Corpor. hum.* ubi *Experientiam ſenſualem ſibi Aurigam* ait, *iſtud Rete ego nunquam vidi*, ingenue fatetur, fatua ejusmodi inſomnia ſe ſucceſſoribus diſcuſſurum ſperans, Proh! fruſtra. Aſt ne ulli in recenſendis pluribus hujus generis ſolœciſmis anatomico-pathologicis moleſtiam creem, hæc pro firmando poſteriore hoc Corollario & pro parte hujus materiæ generali evolvenda nunc ſufficiant.

Modo illud adhuc adjecero, nullum Medicorum jure culpari, nec penes hunc ignorantiæ ſiparium dici poſſe, multo minus eundem erubeſcere debere, ſi poſt caſus difficilioris enarrationem inconcinnam, aut ubi forſan omnium circumſtantiarum, ad accuratius nihilominus deponendum ſcitu neceſſariarum, notitia minus ſuppetit, Iudicium ſuum detrectet, ſuſpendat, aut dubie vel ſub conditione deponat: approbante circumſpectam hanc modeſtiam *Codronchio meth. teſtif. c.3.* ubi quemlibet Medicum ſententiæ potius Peritorum magis ſe ſubmittere, quam in Caſu minus firmatum frivole ac in alterius præjudicium & Iuſtitiæ violationem decernere, ſuadet. Cui adſtipulatur *F. Fidelis in Concluſ.* Operis, *de Relat. Medicor.* hoc contextu: *Sed illud etiam ignorandum non eſt, in nonnullas rerum occaſiones Medicum nonnunquam incidere, ut, cum nihil certi de re propoſita conſtet, dubia omnia incertaque referre nos etiam oporteat. Non ſemper enim promptæ ſunt rerum atque affectionum notæ: ut propterea in dubia atque ancipiti Medicorum relatione ſatis juſta eſſe posſit excuſatio.* Et perperam agit, qui rationibus concludentibus minus ſufficienter inſtructus caſum ancipitem dirimere audet, i.e. tale quid aſſerere ſibi præſumit, de quo ipſemet dubitat, aut dubitare poterat debebatque.

Sententiam ſuam aliquando ſuſpendere poteſt Medicus deponens.

Non adeo diu eſt, cum de vulnere transverſali tendinis majoris, qui patellam in crure ſiniſtro obtegit atque firmat, ab inſultu improvido equi inflicto, deponere me poſtulabat Prætor hujus Civitatis, poſtquam nimirum ab hoc ortus & per Abdominis lateris ejusdem integumenta ad umbilicalem usque regionem aſcendens Sphacelus, ſimulque Inteſtinorum aliqualis Gangræna vulneratam tertia die occiderat. Lethalis hæc videbatur contuſio, ratione Sphaceli ac Gangrænæ brevi ſupervenientis; aſt minus talis, quod

Exemplum.

K præter-

præter Tendinem nominatum nihil laceraverat,& ſymptomatum alias gravio-rum expers: hinc malui potius in ambiguo linquere, quam frivole aſſerere negareve,caſus hujus lethalitatem.

Quinimo nec Collegiis de ſententia ferenda ambigentibus, & interloquendo, ut ajunt, minus accurate atque confuſe a Medico ac Chirurgo obſervata atque relata technice ac perſpicue magis explicari poſtulantibus, hæſitantia ejusmodi vitio verti debet: Ita tamen, ut defectus momentoſos innuant, quibus illos erroris, obſcuritatis, præcipitantiæ &c. convincant, ſicque perſpicuitati ac veritati eruendæ occaſionem præſtent. Quamvis Medicis cum cœteris Peritis Leges harumque Interpretes, v. g. *Baldus prim. conſtit.ff.* n.16.*Maſcardus concluſ.*1069 *Gailius obſ.*111. *atque Pacianus* l.1. *cap.47. num. 25.* in hoc faveant, ut non ſemper de rei veritate, ſed credulitate ſeu probabilitate etiam tantum, in cauſis nempe, quæ in ſenſus minus incurrunt, nec alias certo ſciri poſſunt, deponant, etiam in ejusmodi caſibus, ubi Magiſtratus illorum Relationem jurejurando confirmari poſtulat.

SECT. II.
DE RENUNCIATIONE VULNERUM IN SPECIE.

IN quas & quot claſſes Vulnera ſeu Læſiones lethales intuitu functionum vitalium dirimi queant, ſuperius dictum: nunc ubi earum ſingulæ perluſtrandæ, his recenſendis ordo ille appropriatus eſto, quem corporis ſtructura ſuggerit, adeoque a capite mihi initium petere liceat, hinc ad thoracem & abdomen horumque partium vulnera deſcenſuro.

CAPUT I.
DE CAPITIS VULNERIBUS LETHALIBUS.

De Capitis Vulneribus judicium difficile.

SAne ſi in ulla parte corporis vulnerum lethalium ætiologiam determinare difficile, Capitis & Cerebri percuſſiones ſunt, quæ diſparis plane eventus obſervantur, dum earum graviores aliquando ſanantur, ex levioribus vero interdum

terdum moriuntur percuſſi, quod utrumque præter Autorum obſervationes frequentior comprobat experientia: videnturque capitis vulnera peculiare ac diverſum quid a plerisque reliquis alere, ut vel ex ipſorum ſymptomatis atrocioribus evidens fit, ratione cujus ſedula iis non minus in curatione, ac ſi ferendum fuerit de mortalitate eorum judicium, adhibenda erit prudentia atque opera.

Phænomeni hujus rationem redditurus *F. Fidelis lib. 4. ſ. 2. c. 6.* i. e. cur capitis vulnera ſua natura nunquam tuta ſint? tres imprimis indigitat circumſtantias, partis nempe naturam, errandi facilitatem, & curandi difficultatem. Cui equidem per potiſſima adſtipulor, modo ratione partis affectæ (cum ille de integumentorum tantum externorum vulneribus differat) addatur, leviſſimam etiam cerebri denudationem aliquando mortem præſtare, ſi nimirum ab incongruo aere, qualem ſæpius vix diſcernimus, alteretur hujusque textura tenerrima, hinc mutabilis valde, immutetur. Imo, quæ circumſtantia & nocendi ratio non infrequens forſan, ipſius cerebri ingens commotio ejusque tubulorum enormior concuſſio, complicatio atque contorſio, quam nulla oculorum acies diſcernit, mortis ſub vulnere alias exili exiſtit cauſa, ab imprudentioribus vix animadverſa.

Quibus addo Contrafiſſuras, de quibus inferius prolixius agetur, item rupturas Vaſorum profundius reconditorum, hincque ſanguinem ejusdem loci extravaſatum, aut cruorem, qui ex vaſis etiam elatioribus laceratis ad inferiora deſcendit, v. g. ad oſſis Temporum inferiorem partem, quæ organa auditus aſſervat: quia nimirum nullo artis inſtrumento inde educi valet, niſi forſan aliquando Natura inimitabili tendentia ejus excretionem per meatum auditorium præſtet. Hujus generis Percuſſionem Capitis ejusque a Medico atque Chirurgo factam Relationem Anno 1679. d. 23 & 29 Septembr, Collegii Noſtri Cenſuræ exponebat Quæſtor Libenwerdenſis. Vbi quidam Andreas Pfennig ex ictibus violentioribus altero die mortem obierat, in Calvaria vero ejus diſſecta prope Os Petroſum, ſeu intra hoc & Duram Meningem, aliquid Sanguinis congrumati, forſan per canaliculorum vicinorum rupturam huc depoſiti, reperiebatur; licet nec in hoc oſſe, nec cæteris Calvariæ partibus, ulla fractura comparuerit. Per ſe nihilominus lethalis hæc extravaſatio, ob ſitus declivitatem, fuit pronunciata,

Equidem enormiores Capitis contuſiones præter phænomena externa ſymptomata diverſa ſibi familiaria habent, e quibus rupturas ejusmodi intrinſecas dignoſcere, non adeo difficile deprehenditur: Sc. ſi mox ab ictu in humum

proſternantur percuſſi, ſenſus cum motu aboleantur, ſanguinem per os, nares ac aures illi profundant, oculi inflantur ac inflammentur, vomant, ac remittentibus etiam his ſymptomatis inſequentibus diebus gravitate capitis notabili premantur. Dantur tamen illarum quoque leviores, quæ, quamvis non mox in principio, certe temporis progreſſu, propter extravaſationem quoque cruoris minorem, graviora ſymptomata patrant, ac præter opinionem enecant, adeoque nec his fidendum.

Vulnera integumentorum capitis externorum haud lethalia ſunt.

Quia autem ictus capiti illati vel ejus tantum integumenta exteriora afficiunt, cutem ſc. cum ſubſtratis muſculis, vel cranium, vel ἐγκέφαλον: de prioribus notandum, hæc quocunque modo læſa, mortem per ſe haud inferre, niſi cerebri ingens commotio ſimileve ſubſit. De muſculi temporalis vulnere equidem vetus eſt nonnullorum cantilena, ejus contuſiones inciſionesve grandiores per ſe lethales exiſtere, ideo quod *Hippocrates 3. Coac. prænot. 369. de Vulner. Cap. t. 19.* ſectionem hujus muſculi convulſionem oppoſiti excipere, ac de *articul. t. 27.* muſculos hos p.n. alteratos ac tenſos febrem continuam & ſoporem inducere, aſſeruerit: cujus eventus triſtis hanc rationem vulgo reddunt, quod arteria & nervis inſignioribus gaudeat. Quamvis potior videatur interior ejusdem ſtructura radioſa, ſeu ex totidem muſculis penniformibus compoſitio, cujus intuitu vix in ulla ſui parte, exterius carnea viſa, lædi poteſt, quin laceretur unus alterve tendo diverſorum muſculorum, hujus compagem conſtituentium: imo nec radioſus ſimplex, ſed biventer & ex duobus quaſi compoſitus obſervatur, quorum, inſtar binarum laminarum, ſibi inſtratarum, extremitates tendineæ in medio illius compagis coëunt; ut taceam pericranium, illi ſuperinſtratum, aut hinc emanans, cujus læſiones periculi magis plenas teſtatur experientia, per continuitatem ſc. quæ ipſi cum dura matre intercedit. Quibus addendum, quod muſculus hic nervos ſuos a caudicibus, ex Cerebro ſeu Medulla oblongata, immediate magis emergentibus, hinc brevioris ab eorum exortu diſtantiæ, recipiat, binos a tertio & unum a quinto pari: facilius proin hoc ſenſuum & motus organum cum ſuis membranis, ad febrem usque, delirium, paralyſin, convulſiones &c. in conſenſum rapiat.

Nec vulnera muſculi temporalis.

Aſt eo ipſo, dum *Hippocrates* ex Muſculi Crotaphitis plagis non convulſionem univerſalem, ſed particularem tantum, oppoſiti nempe ejusdem nominis muſculi, & ex illius, per maxillæ luxationem, tenſione ſoporem febremque continuam, quibus nihilominus tempeſtiva oſſis translocati reſtauratione mederi licet, hinc ſymptomata per ſe lethalia ex læſionibus ejusmodi evenire,

evenire, minime aſſerit; neque ulla pars huic muſculo præ reliquis peculiaris, id eſt, cui laceratæ non adæquata remedia ſuppetant, contigit: traditionem hanc mirari ſeu ridere potius, quam refutare, congruum mihi videtur, & quæ contuſiones ac vulnera ejusmodi excipit, mortem ex accidente ſaltem aut propter alias læſiones coincidentes, ſupervenire, puto.

Stant a partibus meis infiniti medici ac Chirurgi, qui hunc muſculum partim caſu enormiter vulneratum, partim manu provida Chirurgi inciſum, feliciter coaluiſſe perhibent, quorum pauciores allegare impræſentiarum ſufficiet: Prioris nempe claſſis *Pavvium in Hippocrat. de Vuln cap. p. 147. Fontanum. in epit. Veſal p. 14. Scultetum arm. chir obſ. 3. Glandorpium Specul. Chir. obſ. 11. & 12. Volcherum Coiter. obſ. anat. chir p. 111. Cattierium obſ. 9. & Wieſeman of Wounds cap.* 9. poſterioris vero, i. e. ſectionem chirurgicam ejusdem muſculi in caſu neceſſitatis haud omnimode declinantis, ſed cum ſalute ægrorum factam perhibentis, *Fontanum* l. a. *part. 3. Borellum cent. 2. obſ. 20. Pavvium* l. a. *p. 176. Riverium obſ. a Fomio commun. 19.* & *ab Aimar commun. 4. Marchettum obſ. chir. 15. Job. van Meekren obſ. chir. cap. 1. Cornelium van de Voorde Lichtende Fackel der Chirurgie p. 476.* & *hujus Scholiaſten.* l. a. *item VViſeman* l. a. Quibus propriam experientiam jungo, per quam olim *Lugduni Gallorum* in Noſocomio, quod *l' Hoſtel de Dieu* vocant, in puero 10. circiter annorum dextrum muſculum temporalem caſu ab alto ita contuſum atque laceratum fuiſſe recordor, ut ſuperveniente ſuppuratione os ſubjacens hinc inde nudum plane, imo in hoc ſub illius latere poſtico fiſſuram cernere contigerit, cujus perſequendæ cauſa ejus inſignem ſatis fibrarum lateralium faſciculum incidere cogebatur Chirurgus; qui nihilominus poſt delirium, febrem & convulſiones exantlatas ſanitati priſtinæ reſtituebatur. Item militem conſiſtentis ætatis, cujus ſiniſter Crotaphites obliquo vulnere verſus genam usque ſecuri diſciſſus erat, paucis tantum fibrarum in medii profundo intactis faſciculis, quique præter illius antagoniſtæ convulſionem hæmorrhagiam inſignem & febrem aliquot dierum, nihil ſymtomatis patiebatur, paucarum ſeptimanarum cura ad cicatricis usque cutaneæ inductionem ſanatum eodem in loco relinquebam. Imo provocare poſſem ad Acta Publica Quæſturæ Sckeudicenſis vicinæ, a cujus Præfecto Anno 1679. d. 7. Julii ut de fœmina quadam, uxore civis noſtratis, in pago, *Schönau* dicto, vehementius vulnerata, deponerem, poſtulabar: in qua præter vulnus brachii dextri & manus ſiniſtræ plagam capitis obſervabam; ſpithamam circiter longitudine æquantem, i. e. ab occipitio per temporum ſiniſtrum & frontem ad naſum usque vergentem, ſimulque muſculum tempora-

Exempla Vulnerum muſcul. temporalium ſalutarium.

Obſervatio.

Alia.

Alia.

lem ac ejus vaſa enormiter, calvariam quoque & meninges cum cerebro, cujus etiam aliqua portio excernebatur, in occipitio non leviter inciſa, deprehendi, cum aphonia ſenſuumque fere omnium per biduum ablatione, febre tamen non adeo magna: quæ nihilominus miſera in hanc urbem & ad ſuos delata intra aliquot ſeptimanas ſanata fuit.

Paucis, niſi vel calvariæ Fractura, vel cerebri commotio & vaſorum ruptura plagæ aut contuſioni Muſculi temporalis conbinentur, hæ mortem vix unquam inferunt. Cujus limitationis intuitu nec adeo paradoxa videri poterat *Anton. de Heide obſerv. medic. 20*: dum muſculus Temporalis forma crucis inciſus in cane equidem concitabat Hæmorrhagiam profuſam; brevi tamen inhibitam, qui ſine ullis gravioribus alias ſymptomatis brevi convalescebat; ſine dubio, quod vulnus hoc ſimplex omnino extiterit, nullaque contuſione concuſſioneve cerebri ſtipatum.

Calvariæ fracturæ per ſe haud lethales.

Porro Calvariæ Fracturæ in ſe nunquam mortem inferunt, ſed propter adjuncta tantum, ſine quibus tamen rarius contingunt vel contingere valent, ſc. commotionem cerebri inſigniorem, vaſorum interiorum rupturas, fragmenta membranis ac cerebro infixa, aut hujus compreſſionem atque lacerationem: Proin ſi funeſtus iis ſuperveniat eventus, ejus ætiologia ab una alterave harum ſimiliumque circumſtantiarum erit petenda. Neque omnis vaſorum intra calvariam Ruptura & ſanguinis Profuſio, calvariæ depreſſio cerebrive compreſſio & Vulnus ac a fragmentis punctura mortem infert: ſed fracturæ conditio demum diverſa ejusmodi pathemata horumque circumſtantias modo per ſe, modo per accidens tantum, lethalia reddit; illud quidem ſi ratione fracturæ adjunctis his congrua medela fieri nequeat, hoc, ſi eandem admittant. Commotio vero cerebri mortis cauſa quando & quando non, judicari debeat, inferius declarabo.

Fracturæ cranii aliquando mortales evadunt, vel quod non dignoſcantur.

Chirurgia E. illorum, quia in eo conſiſtit, ut vel læſionibus internis admoveantur remedia adæquata, vel educantur ac removeantur heterogenea, ſymptomatis lethalibus occaſioni exiſtentia, nempe calvaria depreſſa, feſtuca pungens & ſanguis atque ſanies comprimentia & putreſcentia: ante omnia hic mihi ex ſuperioribus repetere concedatur illud *Hippocratis* effatum, Medicum, qui ſufficit ad cognoſcendum, ſufficere quoque ad ſanandum; & per conſequens fracturas calvariæ, quas vel ratione exilitatis ſummæ, vel ut contrafiſſuras, dignoſcere haud licebat, ſolerti quamvis adhibita indagatione, ſi enarratarum circumſtantiarum graviorum aliquam cum pravis & pertinacibus ſymptomatis ſibi combinatam gerant, mortifera per ſe præſumerem, ut-

pote

pote quibus non perſpectis, aut vix dignoſcibilibus, nec medicina applicari poterat. Deinde, utut ſatis manifeſta ſit fractura, i. e. quam oculus aut ſpecilli contactus dijudicet, eo ipſo nihilominus, dum ratione ſitus ſimiliumque circumſtantiarum, de quibus ſucceſſive in ſequentibus differendi dabitur occaſio, intrinſecus latentibus congrua remedia denegantur, etiam hoc nomine fracturæ aliquando mortiferæ evadunt, v. g. ſi ſanguis extravaſatus ſub meningibus & interioribus ἐγκεφάλȣ receſſibus hæreat.

Sc. poſthabitis fracturarum enarrationibus, quas alii cum *Hippocrate* ſub quinario, alii cum *Paulo* ſub ſenario, numero complectuntur, ſub ea diſparitate mihi hoc loco illas concipio, ut ala ſit Fiſſura, alia effractura ſeu depreſſio, alia Contuſio ſeu colliſio, alia Sedes, aliaque Contrafiſſura: hinc in earum mortalitate evolvenda ita procedo. *Fracturarum calvariæ ſpecies.*

Fiſſura quia vel evidens, vel cœca ſeu abſtruſa magis, illa vix unquam lethalis eſt, quod vel immittendis medicamentis ac educendis moleſtiis ſatis pateat, vel quod, ſi per auguſtiam ſuam operas neceſſarias haud admittat, de ſui dilatatione nihilominus Chirurgum admoneat: adeoque ſi inde moriatur percuſſus, ex accidente tantum talis dici debet. Aſt de Cœca ſeu Capillari ſi conſtet, omnem prudentiam indagatricem ipſi fuiſſe adhibitam, hanc tamen nullo modo conjecturari licuiſſe, v. g. ſi verenda mox in principio haud emergant ſymptomata, ſubitanea tamen aut lenta etium aliquatenus morte & præter expectationem ſuccumbat æger, hanc, ſi aliqua mortis cauſa, etiam ſi talis, quæ alias commode ſatis ſublata & educta fuiſſet, ſub calvariæ ſectione reperiatur, lethalem enunciarem, quod malo haud perſpecto aut minus perſpicuo non valuerit fieri medicina. Paradoxum hoc aſſertum videbitur pluribus, imo ejus contrarium in Collegiis non raro renunciari novi, ideo quod fiſſura in ſe nihil lethalitatis involvat, ſanguis extravaſatus ac ſanies tempeſtive ſatis educi queat, terminus mortis interdum ſatis longus, v. g. in caſu ſequente: aſt difficultatem dignotionis probe ponderantes, hanc ſummam, difficilem quoque omnimode, curam, inviti poſt hac fatebuntur, ac in accuſando magis chirurgo, quam vulneratore, haud adeo præcipites ſe dabunt. *Fiſſura cranii qualis per ſe lethalis.*

Comprobant hoc Obſervationes frequentiores. v. g. penes *Paw. in Hippocr. de vuln. cap. p. 82.* qui refert, quendam a compotatore in Bregmatis os dextrum poculo ſtanneo percuſſum, hujus tamen integumentis mollioribus apertis nihil fiſſi in Olla repertum fuiſſe, ægrum pancratice ſe habuiſſe & obambulaſſe: donec poſt decimum menſem inter ambulandum vertigine correptus

reptus conciderit & brevi poſt expirarit, apertoque Cranio in ictus loco os plane putridum fœtidumque cum Meninge comparurerit; ideo ſc.quod ab inſenſibilibus ſtaminum, ſeu fibrillarum oſſearum, tabularum calvariæ meditullium intercurrentium, contuſionibus lacerata fuerint vaſa illi intertexta, quorum Cruor exſtillans Os in inflammationem, hocque Meninges & Cerebrum in conſenſum lethalem, abripuerit cui ſimilem Hiſtoriam *Valleriola* in *Comment. in Hipp. de vuln. cap. ad c. 15.* ſuppeditat. Ejusdem forte generis dicenda erit occulta illa Rima, quam *Tulpius Obſ. 1. c. 2.* deſcribit, & ex qua, omnibus remediis irritis periit ſexta die Vulneratus: cujus Cranium, tam vivi, quam cadaveris, diſſectum foris illæſum plane deprehendebatur, intus nihilominus ſui fiſſuras, una cum ſanguine, ad baſin Cerebri depoſito, & Cerebello ſyderato oſtendens. Sane Tabulam Calvariæ externam ictui illato minus cedere, findi nihilominus plus minus internam, hinc inde experimur, qualis læſionis ſpecies lethalitatem plerumque pediſſequam habet, ſi non ob aliam cauſam, certe vaſa lacerata, hincque ſanguinis ad interiora profuſionem. Ita v.g. *Fallopius in Hipp. de vuln. cap.* 13. perhibet, ſe in Nobilis cujusdam Studioſi Occipitio percuſſo (raſo etiam) nullam equidem vidiſſe fiſſuram, donec Lamina ſuperiore penitus abraſa inferior largam ſatis ſtiterit. Simile quid de Sutore quodam Pariſienſe, lapide percuſſo *Anonymus ille Gallus*, cujus aliquoties jamdum memini, *L' art de faire des Rapports*, narrat, hunc equidem intra quindecim dies ſanatum evaſiſſe, poſtmodum vero duris ſymptomatis prehenſum quinta circiter ſeptimana expiraſſe: ſuper hujus Dura matre repertam fuiſſe ſaniem purulentam, quæ hanc lividam maxime reddiderit, & in Cranii pariete interno viſam fiſſuram cum aliquali hujus eroſione, recta quidem ſub loco, qui ictum exceperat, integra Lamina exteriore. *Hic caſus* inquit *Berengarius de fract. cran. part.* 2. c. 1. *inter alios timendus eſt, quia Medicus cum maxima difficultate poteſt judicare illam ſpeciem læſionis maxime ſenſu, ſed judicio tantum præſumptivo judicabit, viſis accidentibus, quæ ſequuntur ad talem ſpeciem &c.* Quæ tamen pariter aut non mox eveniunt, aut fallunt.

Minoris E.periculi erit fractura latior & patula magis præ arctiore, atque inepte argumentantur ab illis frequentius ſanatis ad minores, capillares ac minus ſenſibiles; cum hæ plures perimant, ob rationes indigitatas, ſanguinis imprimis ad ἐγκέφαλον profuſionem; illarum enormiores quoque feliciter curari, experientia crebrior comprobet. *Etenim etſi rima ſit tam anguſta,* inquit *Ægineta*, ut *ſenſum exiguitate fallat, tamen pluribus mortis cauſa fuit:* quanquam non tam ob rimam ipſam, quam ob ſanguinem ſupra interiora

Cal-

Calvariæ profuſum, tale quid eveniat. Ad quos latentes fiſſuras quoque referendæ, quæ in Oſſibus Calvariæ profundioribus v. g. Oſſium Temporum inferiore parte, Oſſe Sphenoide, Orbitarum Oculorum &c. eveniunt, ſub baſi Cerebri latitantes, hinc nulla oculorum mentisve acie comprehenſibiles, & læſionibus Capitis per ſe lethalibus annumerandæ. Non quidem in ſe, ſed quatenus vaſa ſanguifera rumpunt, aut ſub iisdem teſtæ aut fragmenta ſecedunt, membranas cerebrumque pungentes ac vellicantes: qualia educere, nulli arti conceditur, exitium nihilominus ægro parant.

In ſpecie ſi fiſſura in ipſam inciderit ſuturam, difficillimum eam dignoſci, *Hipp. de Vuln. capit. 16.* tradit, *Fallunt* enim, inquit, *& mentem & viſum Medici hæ ſuturæ, fiſſuræ ſpeciem referentes & reliquo oſſe aſperiores exiſtentes, niſi vehementer diſſectæ fuerint ac diſſolutæ.* Seu ſecundum *Fallopium in Hippocr de vulner. cap. c. 19.* quoniam aſperitas ſpecillo deprehenſa non indicare facit Vulnus ſuturæ, & ambigui recedimus ab exploratione facta; num illa naturalis, i. e. Suturæ propria, num præternaturalis, ſeu a percuſſione ſuperinducta: *Credimus*, pergit *Fallopius*, *enim ſuturam tangere, & erit vulnus, & econtra, Oculus etiam decipitur, qui videbit ſuturam, & credet os eſſe fractum*; niſi forſan ſuturæ ipſæ rimam patiantur latiorem, ſeu hiatum manifeſtum, quem diſſolutionis nomine Hippocrates innuit, dehiſcentiam forte commodius dicere liceret. Per conſequens ſi nec oculus, nec ratio, his vitiis detegendis, ſemper adæquata, quid mirum, mortem, quæ ejusmodi fiſſuras inſequitur, ex conditione vulneris, non imperitia Chirurgi, obveniſſe dicamus, i. e. has, quod iis mederi haud licuerit, per ſe lethales aſſeramus. Cunctos vero Medicos mihi adſtipulantes promitto, fiſſuram, qua interaneorum læſorum remedia excluduntur, aut heterogeneitatibus ad mortem usque moleſtis exitus denegatur, ſemper lethalem eſſe: quod quibus modis evenire queat, inferius tradetur.

Alias vero etiam aliquando evenire ſolet, quod ter ſibi in Praxi viſum *Berengarius Carpenſis l. a. part. 1.* tradit, partem Cranii, a re obtuſiore percuſſam, partem oſſis ſibi oppoſitam, per ſuturam tamen ſibi connexam, eousque impellere, ut commiſſura illa intermedia plus minus evidenter aut omnino non ſolvatur & hiet, huic tamen intertextæ villæ membraneæ ac vaſa conquaſſentur ac lacerentur, hinc cum ſanguine e vaſis ruptis deſtillante temporis ſucceſſu putrefiant & in pus abeant. Quod, quemadmodum, cute haud lacerata, difficilioris pariter cognitionis, ſic difficilioris quoque medelæ eſt: atque ideo Læſio hujus generis utplurimum, hinc per ſe, lethalis erit dicenda.

Nec ſedes lethalis. Inciſio ac punctura alias Sedis nomine venientes in ſe mortis cauſa minime dici debent: quia utplurimum cum vulnere evidentes ſatis & in oculos incurrunt, ideoque patulam viam immittendis remediis & educendis noxiis concedunt, vel de amplianda illa nos monent.

Effractura per ſe non lethalis. *Niſi forſan educi nequeant heterogenea;* Neque Effracturarum talis exiſtit conditio, quin ſenſibus ſatis obviæ ſint ac cæteris paribus Chirurgiam promptius admittant: niſi quod aliquando ſanguis & ſanies una cum fragmentis oſſis ſui eductionem detrectent. Quæ ſanguinis ac ſaniei evacuationem morentur, paulo poſt dicetur: de teſtis vero ſeu fragmentis a calvaria ſecedentibus & vel extremitatibus ſuis acutis, quaſi ſpiculis, meninges ac cerebrum pungentibus ac perforantibus, vel mole ſua eadem comprimentibus monendum, utraque ratione hæc exitioſa valde exiſtere. Quippe ſive mole, ſive aculeis, in membranas agant, illa comprimendo, his irritando & in ſpaſmos eas concitando, circulationem per vaſa turbant & graves inflammationes movent; cerebrum vero ſimul in ſphacelum conjiciunt, ſpirituum diſpenſationem inhibent & apoplexiam provocant. Per conſequens ſi vel fragmenta hæc ita ſe habeant, ut commode protrahi nequiverint, vel eousque læſerint, ut protracta quamvis, effectus graviores pone ſe reliquerint: lethales capitis percuſſiones aliquando *Aut enormius læſerint fragmenta.* reddere poſſunt. Priore nempe ratione, ſi portio oſſis avulſa ſeu fragmentum ſub os integrum ita ſe receperit, ut ubi hæreat, neſcius Chirurgus illud apprehendere & extrahere haud valeat, aut v. g. ad baſin cerebri hujusve interiora adeo profunde, aut in ſimilem quendam locum, depoſitum fuerit, ubi inſtrumentorum uſus ſilet, v. g. ex fractura orbitæ oculi, oſſis cuneiformis &c. Imo quamvis commode ſatis, mediante ſive Trepano, ſive per ipſam Effracturam patulam, tale oſſiculum protrahatur, adeo ut Symptomata graviora ad unam alteramve horam remittant, & ſenſus ad priſtinum ſtatum ac vigorem ſe denuo recipiant, redeunt tamen illa, paulo poſt cum impetu: vulnus, propter ejusdem duriorem impreſſionem factam, etiam hoc remoto, percuſſum interimit, hinc lethale manet.

Contuſio cranii aliquando non lethalis; Ambigua magis videtur Contuſio ſeu Deſeſſio calvariæ, quia enim ab hac modo fovea remanet, modo eadem deletur, in priore caſu, etiam citra ullius ſymptomatis apparitionem Chirurgo metum rupturæ tabulæ internæ ac vaſorum illa incutere & Elevatorii atque Trepani uſum commendare poterat. Quinimo hæc Introceſſio Cerebro ac Membranis comprimendo vim infert, ſeu motum Sanguinis & ſpirituum plus minus evidenter turbat, in adultis utplurimum cum Fractura. Adeoq; ex colliſione illa, quam cum externæ tabulæ lacu-

na

na, ſine ulla accidentium moleſtia in juvene teſtatur *Paw.p.91.* poſt trimeſtre eveniens mors Artificis potius ſecuritati & negligentiæ erat adſcribenda. In poſteriore nec de eadem conſtat, nec talem, niſi ex ſymptomatum vehementia ſuſpicari, aut per cadaveris ſectionem judicare, licebit; hinc ejus effectus haud ſemper attendere, multo minus avertere, poterit ſagacisſimus, & ſine dubio non culpa Chirurgi, ſed Aggreſſoris, perit percuſſus. *Aliquando talis,*

Ex Contrafiſſura, Oppoſitione ſeu Reſonitu demum ſi moriatur idem, cum ſanguine extravaſato, fragmentorum ad interiora ſeceſſu ſimilive circumſtantia, non ſine ratione me hanc per ſe lethalibus fracturis accenſere, illi annuent, qui in primis artis Principiis evolvendis operam ſuam aliquando collocarunt. Hos enim ex *Hippocrate de Vuln. capit. t. 9.* non poſſunt latere hæc verba: *Si os vulneratur alio capitis loco, quam quo ulcus habet homo, quintus hic modus eſt, quod Infortunium ubi accidit, nulla re juvare valebis: non enim ſcire potes, ubinam malum hæreat, imo num æger vulneratus ſit, aut quanam capitis parte, etiamſi maxime quæras, certior fies.* Hinc *Pavv. p. 106. vere infelices ac infortunatos ejusmodi percuſſos proclamat, qui nec ipſi ſciunt, an, & quo loco læſi ſint, nec Medicus ac Chirurgus hac de re certior fieri poteſt, niſi cum jam conclamatum eſt.* Et *Pareus* 9. c. 8. ait, cum nullo certo ſigno hoc Fracturæ genus dignoſci valeat, ſi quando ex tali mors conſecuta fuerit, venia dignum cenſendum eſſe Chirurgum. *Propter difficultatem dignoſcendi.*

An ejusmodi Contrafiſſuræ dentur, ſeu unquam exiſtant, prolixe equidem diſceptare novi Doctores æque, ac Practicos, ut cernere eſt penes *Fallopium in Hippocr. de vuln. capit.* c. 14. *Berengarium part. 2. c. 2. Ioh. Baptiſt. Corteſ. in Hipp. de vuln. cap. part. 2. t. 2. A. a Cruce Chir.* l. 2. *cap.* 1. *Pareum* l. 9. c. 8. *Sennertum pr.* l. c. *part. 1. c. 23. Diemerbroeck. anat. l. 11. c. 4. Iohn. Brown of Wounds c. 33.* & *Anton de Heide annotat. in Cornel. van de Voord Fackel der Chir.*. horum aliis illas aſſerentibus, aliis negantibus: inter quorum illos reperio *Pareum, L. 4. Nicol. Florentinum Serm. 7. ſum.* 2. tr. 4. c. 1. *a Cruce, Pawium anat. ſuccent. Losſ. 1. obſ. 1.* Quibus ſane obſtrepere nefas, multo minus Berengario ſubſcribendum, quando illos, qui ἀπήχημα ſ. ἀπύχημα teſtantur, purum mendacium dicere frivole clamitat; poſtquam in linea mox antecedente poſſibilitatem ejus nihilominus non diffiſus fuerit, perdifficilem tantum dixerit. Medicos Chirurgosve ajunt decipi per hoc, quod contingere queat, aliquem in uno latere lapide, fuſti, percuti, ſine ullo ictus aut fracturæ veſtigio, ſimul tamen eundem percuti in oppoſita parte, aut hac percuſſum in terram cadere, ſeu parieti allidere &c. ut in hac frangatur Calvaria, quod

a priore percuſſione eveniſſe, imprimis ſi de poſteriore ictu aut alliſione minus conſtet: ut credamus illam partis oppoſitæ læſionem factam fuiſſe ab uno ictu, quæ ab alio ſeu altero fuit facta, v. g. caſu in terram. Quod equidem aliquando ita ſe habere facilis largior, quin tamen interdum etiam ejusmodi Infortunium accidere queat, nihil prohibet. In præſentiarum interim, ne theoriæ præ praxi plus litare videar, neminem adeo difficilem ac obſtrepentem mihi in hoc auguror, etſi nulla unquam Contrafiſſura detur, ſi modo duabus diverſis Capitis partibus inferantur ictus, quorum unius inflictio aut inflictionis locus ex quacunque occaſione nos lateat, etiam hunc per dignotionis difficultatem incurabilem præſtiturum fracturam hinc factam, eamque per conſequens ideo per ſe lethalem.

Celſus equidem *lib. 8. cap. 4.* modum eam dignoſcendi ſuggerit hunc, ut ſi quis graviter vapulet & mala ſubſequantur ſymptomata, neque in parte, qua cutis diſciſſa eſt, rima reperiatur, in parte altera inveſtigetur, num quis locus mollior ſit & tumeat, hicque aperiatur: imo alii alia his addunt ſigna, nempe quod æger manum illi loco frequentius admoveat, &c. Aſt cuncta hæc inſufficientia ac fallacia ſatis teſtatur Chirurgorum multijuga experientia, quatenus non raro in illa quoque cranii parte, in ſectione cadaveris, offendimus fiſſuram, in qua nullus tumor nullaque laxitas cutis conſpiciebatur: imo qualis tumor cutisque ſeceſſus expectari poterit, ſi lamina calvariæ interna, externa integra, Reſonitum fuerit paſſa, aut orbitæ oculi, ſub muſculo temporali, oſſi cuneiformi ſimilibusque locis, cuti non immediate contiguis, ejusmodi Infortunium imprimatur? qualia phænomena autopſia non raro ſuggerit. Vnicum horum exemplum recenſere lubet. Requiſitus Anno 1669. Semptembr. Taucham, Oppidulum vicinum, ut cadaver Chriſtiani Voigtii, ex ictu fuſtis defuncti, aperirem, in fronte hujus prope & circa ſupercilium dextrum ſuggillationem ſine vulnere, nihil vero in oſſe ſubſtrato fiſſuræ, contuſionis &c. aſt ſub prora cerebri in orbita ejusdem oculi dextri contrafiſſuram ſesquipollicaris longitudinis, ad ſellam turcicam abeuntem, hinc eodem in loco, duram matrem ruptam, offendi, offenditque mecum Chirurgus, qui laboris impatiens hanc intempeſtive abrumpere maluiſſet. Ægrorum delirantium ac ſub torpore, i. e. ſine ſenſu & motu decumbentium, manus, caput hinc inde contrectans, aut nulla, aut minus fida, index eſt. Præterea non in parte percuſſioni ſemper oppoſita, ſed in vicina quoque aliquando Contrafiſſura fit, imo in eadem ſc. ut modo dictum, non lamina externa, quæ ictum excepit, ſed interna, fiſſa, ut vel ex *Fallopio in Hippocr. de Vuln. cap. 14. Pareo*

lib. 9.

lib. 9. c. 8. Pavv. p. 108. Tulpio lib. 1. obſ. 2. & Sculteto Obſ. 14. patet. Imo nonne evenire poteſt, ſicut Inſpectiones cadaverum edocent, ut in parte percuſſa excitetur fiſſura, patiatur nihilominus contrafiſſuram alia quædam remotior, de qua, quia illa evidens, nec ſomniare quis poterat? Et certe, *ſi quis non, niſi mera fretus ſuſpicione,* inquit *Pavvius*, *hanc illamve capitis partem explorandi cauſa ſecet, nihil inibi detrimenti inveniat & æger poſtmodum moriatur, non poterit crudelis Medici evitare nomen, verum notam tam ſibi, quam arti, inuret non eluendam.* Neque tamen contrafiſſura immediate lethalitatem patrat, ſed pariter, ut modo indigitatum, vel ratione ſanguinis extravaſati, vel fragmentorum inſignium, quæ vel aculeis vel mole ſua membranis ac cerebro exitioſa exiſtunt, & quorum neutrum, utpote haud exploratum, protrahi poteſt: Sanguinem ſub contrafiſſura vix ullus diſputabit; aſt tantum ictus illati ad contrafiſſuram usque eſſe potentiam, ut in teſtas majores minoresve interior calvariæ lamina ſecedat, mirari, haud tamen omnimode negare, conceditur. Miſerum hujus phænomeni exemplum eſt, quod *Pavv.* l. a. refert, de Juvene quodam, qui capite pronus in terram conciderat & tertio poſt caſum die obierat: cujus calvaria diſciſſa omnino integra & ſine omnis læſionis veſtigio comparuit, ab interna parte nihilominus evulſo fragmento ingente, quod per utramque cerebri partem perque intermediam hujus diviſuram ſe trajecerat. Cui addere convenit, quod *Pareus lib. 9. cap. 8.* perhibet, cujusdam Nobilis, caſſide armati, bregmatis lethaliter icti, laminam internam externa integra in multas teſtas ſeceſſiſſe: imo quotidie tale quid evenire, ſectionibus ejusmodi cadaverum vacantes mecum fatebuntur. Per conſequens, ſi aliquando ejusmodi Infortunium tempeſtive detegatur, huicque æger eripiatur, raro contingentibus hoc erit annumerandum, imo pauciſſima forſan (ſi quæ) penes practicos reperimus exempla eorum, quorum contrafiſſura comparuerit, hæcque cum lethalibus ſuis adjunctis ſeu effectibus ſublata fuerit.

Contrafiſſura non immediate ſed mediate demum, lethalis exiſtit.

Propero ad interiora Calvariæ, ubi mox de Duræ ac Piæ meningis vulneribus quæſtio exoritur, an hæc inter lethalia referenda? quale quid ſimpliciter affirmare haud poſſumus, niſi forſan intuitu reliquarum circumſtantiarum, ſc. rupturæ vaſorum, cerebri concuſſionis aut vulneris inſignioris, mors aliquando ſuperveniat. Quemadmodum enim cerebri compages nec leviſſime vulnerari valet, niſi inſtrumentum vulnerans hæc ejus involucra penetret, ex læſione nihilominus illa frequentius convaleſcunt ægri; ita cur ſola hæc involucra lacerata mortis cauſam quis præſumeret, haud apparet. Potiſſimum

Duræ ac Piæ Matris vulnera ſunt ambigua.

 cum

cum Craſſam integram, ſi inter hanc & tenuem ſanguis extravaſetur, vel pus colligatur, incidere & aperire haud vereantur Chirurgi peritiores, ut vel ex *Glandorpii Specul. Chir. obſ. 4. & Blankart Collect. Med. Phyſ. cent. 1. obſ. 27.* legere poterunt, quibus hoc paradoxum nimis videtur.

Cujus etiam generis videtur Experimentum tentativum *Antonii de Heide*, ab hoc *obſ. 19.* delineatum, quo, poſtquam trepano Canis Calvariam perforaverat, forcipe prope Sinum falciformem aperiebat, eum in finem, ut ſymptomata, hujusmodi læſionis connexa obſervaret. Hæmorrhagiam ſanguine draconis & linteo carpto brevi ſedabat, adeo ut poſt breve animi deliquium ad ſe rediret & pane ſicco aliisve (licet minus avide) vesceretur, nullis ab hinc aliis gravioribus ſymptomatis correptus.

Etſi lubens fatear, ejusmodi inciſiones arte & manu ſuſpenſa factas haud undiqvaque æquiparandas eſſe Lacerationibus ac Rupturis horum Panniculorum, cum impetu ſeu violentia majore concitatis: dum harum poſterioribus combinantur Fractura, Cerebri concuſſio &c: tenſiones quoque ruptoriæ ac ictus impetuoſius illati plus doloris præ inciſione artificiali parant, hinc ſpasmis gravioribus totius involucri aliarumque partium occaſioni exiſtunt. Ne advertam, in parte laterali, vel a fractura Calvariæ remotiore ac profundiore, cui remedia commode adminiſtrari nequeunt, laceratas Meninges Lethalitatem utplurimum conſectariam habere. Senſus delicatioris ſunt hæ membranæ, hincq; vulneratæ in Paralyſin ac demum Convulſiones abripiunt partes, ideoq; per ſe mortales nuncupari valent earum lacerationes, ſi fruſtra admota fuerint remedia congrua: & ſi forſan unum vel alterum a læſione ejusmodi evadere conſtet, aphorismo tamen univerſali occaſionem parare nequeunt, per axioma; *rara non ſunt artis.* Urgens interim magis videtur Lethalitas in Vulnere Piæ matris, quod vaſis ſanguiferis nullibi non cernatur hæc intertexta, quæ ſimul rupta multam cruoris profundunt: Cerebrum quoq; Integumento hoc denudatum ab aere ambiente brevi corrumpatur, ejusque dolorifica conſtrictione ad exteriora protrudatur atque elevetur.

Ratione læſionum Duræ Meningi obvenientium adhuc attendi meretur Membranæ hujus textura ſingularis, qua in ſuperficie ſui interna fibrarum craſſiorum & tantum non lacertoſarum ſtrata bina, ſe interſecantia, in extima ſimplex tantnm, ſiſtere *Anton. Pacchionus de dura mening* c. I. ediſſerit, hæcque pluribus figuris exprimit: Per quam conformationem ac alternativam ſui conſtrictionem Cerebrum ejusque vaſa comprimat, fluidum a ſanguine derivatum in ſubſtantiam ejus corticalem & ex hac intra nervorum tubulos medullares exprimat atque propellat,

pellat, ut *cap. 4.* prolixe tradit. Adſtipulatur huic theoriæ *G. Baglivius de fibra motric.* c. 5. ubi Duram Matrem maximum humani corporis Elaterem ait, qui perpetua ſua oscillatione ſecretiones fluidorum varie promoveat varieq; dirigat, hinc ſolidis ac fluidis imperet: vulneratus vero, inflammatus aut quocunque modo læſus convulſiones, deliria, jactationes aliosque motus inordinatos in Cerebro ac partibus inferioribus præſtet toti plus minus pernicioſos. Quam theoriam etiamſi haud per omnia meam faciam, admonitus a *Ridley* Anglo, dum in *tr. de Anatome Cerebri* duræ Matris motum arteriis Cerebri, cum plerisque Anteceſſorum, in acceptum refert, poſtmodum, cum Baglivii hypotheſin, de motu Duræ meningis proprio & hujus influxu ad cætera organa, intelligeret, ſingulari experimento, in cane vivo adornato, quod ex *Trans. philoſophic Angl.* excerptum in *Act. Erudit. Lipſ.* Ann. 1705. menſ. Maji reperitur, priſtinam ſententiam vindicare, motumque Cerebri a peculiari hujus Membranæ textura, ab aliis aſſertum, evertere conatus fuit. Ipſa nihilominus ejus ſtructura, ſimplici telæ ſatis abſimilis, ſed ſenſibiliter lacertoſa, & ſymptomata, ejus ſtatum morboſum comitantia, innuunt, eam machinæ corporis vitali uſum non exiguum præſtare, adeoque violatam motus hujus generoſiores varios vitiare. Adeo ut minus paradoxe aſſerere liceat, violentiores involucri hujus rupturas aliasque unitatis ſolutiones Convulſionem, Paralyſin ac non raro mortem inferre: atque hoc quidem plus minus, quo modo has, modo illas, fibrarum illius ſeries faſiculosve violari contingat. Qualem quidem diſparitatem ſpecialius animadvertere non licuit, augurari tamen in genere fecit hoc, quod, tradente *Pacchiono* c. 6. loci diverſitas in dicta membrana, in quo contactus violentiores hæc experitur, cuive hæc vel illa acriora admoventur, majus minusve periculum inferat, v. g. prope falcem, cujus lateribus Glandulas quoque ſpiſſius ſeu copioſius adhærescere, idem Autor *de glandul. duræ matris* aſſerebat.

Sinuum duræ matris vulnera ſunt lethalia. De Vaſorum, Involucris his intertextorum, lacerationibus mox dicetur, inſpecie quoad ſinus duræ matris hic monendum, eorum vulnera, niſi leviſſima forſan, proter enormiores ſanguinis profuſiones, ſemper lethalia pronunciari debere: ſive cranio eousque aperto, ut patulo ſatis vulneri medicamenta ſtyptica admovere concedatur, ſive eodem clauſo, hisque remediis aditu intercluſo. Nec in dubium hoc vocabit, qui ſanguinis uberrimum confluxum ad receptacula illa, imprimis majora, novit, firmareque idem poſſem diverſis Autorum teſtimoniis, niſi inſequentibus caſibus ſat fidei adſcriberem, Facultatis noſtræ cenſuræ 1669. d. 7. Aprilis & 1678. d. 16. Novembr. expoſi-

tis.

tis. Nempe in priore, cuidam furca, aut, ex Occiſoris relatione, baculus extremitatis acuminatæ, per orbitam oculi dextri eousque adigebatur, ut proceſſum falcatum in antica parte hujusve ſinum duobus foraminulis pertuſum & ſanguine vacuum, declararet inſpectio die tertia ab ictu mortui. In altero, quidam fuſte majore percuſſus repente ſine motu & ſenſu conciderat, & ni fallor, tertio die obierat: in cujus calvaria fractura ingens ſimulque quartus duræ matris ſinus ruptus viſus fuit, ſanguine multo ſub eadem membrana & intra cerebri anfractus atque cavernas collecto. Quod ſi tamen cranii fractura latior, dubia ideo videri poterat hæc lethalitas, quod ſub hac circumſtantia ille ſanguinis fluxus mortalis commode ſatis compeſci queat, & quidem præeunte *Marchetto*, qui *obſ. med. chir. 4.* vulneri capitis latiori, per medium cerebri, ubi hoc a falce dividitur, usque ad corpus calloſum penetranti & ſinui falcato cum aliis vaſis diſſecto, goſſypium uſtum, bolo armena, ſanguine draconis & albumine ovorum imbutum, una cum filamentis aridis intrudendo, hæmorrhagiam enormiſſimam ſiſtebat. Sed quamvis experimentum hoc Celebris adeo Chirurgi in dubium vocare mihi haud præſumam, ambigo nihilominus, an levior & ſuperficialis ejusmodi ſtypticorum applicatio vaſis ſeu receptaculis tantis, quæ præter ſanguinem venoſum arterioſum ſimul excipere, eorum pulſus & manifeſta ſatis arteriarum inſertio perſuadet, obturandis ſufficiat: quatenus cerebri ſubjacentis mollities nullam ab altera parte renitentiam compreſſivam præſtat, & in membris externis, niſi ſimul adplicari queat deligatio congrua, fruſtraneus eſt reſtringentium uſus: violentiorem vero & duriorem ejusmodi remediorum infarctum, hinc compreſſionem potentiorem, cerebrum mollius ſine ſpirituum diſpenſationis graviore ac lethali læſione, an feret, quod ſanguinis extravaſati mole, aliquando non adeo ingente, mox gravatur?

Obſervatio. *Item.*

Vaſorum cerebri vulnera cur lethalia?

Lacerationes ac rupturæ vaſorum ſanguifluorum reliquorum, ſive cerebro, ſive membranis, implicatorum, proin Plexus quoque Choroidei, ſi tales fuerint, per quas enormior ad extra ſanguinis contingat profuſio, lethales per ſe cenſentur: ſive apertura calvariæ tanta fuerit per quam ſtyptica applicare liceat, hæc nihilominus tanto malo avertendo vix unquam proportionata ſint, ut ex modo dictis ſuppono; ſive ſitus ac tractus vaſis lacerati talia reſpuat, v. g. arteria illa per fiſſuram magnam limborum cerebri anteriorum decurrens Hinc neceſſario cum ſanguine deficiente oſcillatio hujus vitalis fatiſcit & ſyncopen apoplexia lethalis brevi excipit ſeu comitatur.

Sin

Damnum ſanguinis extravaſati ſub calvaria.

Sin vero idem ſanguis extravaſatus intra calvariam congeratur, duplex pariter cerebro inde emergit damnum: alterum ab ejus mole ſeu pondere, alterum ab ejusdem corruptione ſeu putredine. Illa ſiquidem cerebrum brevi ad apoplexiæ concitationem comprimitur; hac vero idem ſphaceloſum redditur, ac poſt deliria, vertiginem ac convulſiones ſpirituum pariter emanationes turbantur: per conſequens, ſi ſanguis ille tempeſtive ſatis educi nequeat, mortis cauſa vera & proxima dici meretur. Quamvis enim aliquando per nares atque aures idem aliquando ſponte, cum percuſſi ſalute, rejiciatur: fortuitum tamen ſatis & ſolius naturæ potentioris effectus quia hoc eſt, artis regulis condendis minus adæquatum videtur; cum pluribus miſeris beneficium hoc extraordinarium illa denegat, neque toti Hippocratis & Galeni peritiæ abſtruſas has illique ſoli reſervatas, vias tercreac ſimile levamen iſtis adferre concedatur.

Non omnis cruor, inter calvariam & duram meningem hærens, trepano evocari poteſt.

De ſanguine ſub cerebro, in hujus ſubſtantia, plicis & concamerationibus, intra hoc ac cerebellum atque circa medullam oblongatam collecto, idem aſſerunt plures, ſi non omnes: illum vero, qui intra calvariam & membranam craſſam deponitur, aliquando Trepano educi poſſe, adeoque lethalitatem non ſemper patrare, in propatulo eſt. Quia nihilominus Medici minus cauti & malitioſi occiſorum Procuratores Chirurgiam hanc omnibus ejusmodi caſibus adæquatam credunt, hinc ejus omiſſionem inter neglecta & errores, quibus per accidens ſaltem mortalis evadat plaga, referunt; non cuilibet ſanguini ſub calvaria immediate hærenti evacuando hoc remedium ſufficere, adeoque aliquando grumos illos per ſe mortem inferre, ſequentibus declarabo.

Cur trepano non ſemper locus conceditur.

Ob ſymptomatum gravitatem & mortis celeritatem.

Nolo in præſentiarum prolixus eſſe in explicanda difficultate, quam aliquando læſionis locus admovendæ terebræ parit, dum v. g ex conſenſu plurimum Artiſtarum conſtat, frontis illi parti, quæ ſuperciliis propinquior eam applicari haud poſſe: alia plura inſuper, hac ſuperata, ſunt quæ operationem illam prohibent, ſeu prudenter negligere jubent. *Primum* horum eſt ſymptomatorum mox ſumma gravitas & mortis hinc evenientis celeritas; ratione quarum circumſtantiarum ingentem ſimul cerebri fibrarum medullarium commotionem aut enormiorem ſanguinis profuſionem ſubeſſe concludimus: quarum hæc ſæpe tanta, ut, quamvis aliquid cruoris per foramen modiolo deſcriptum prodeat, reliquum illius tamen ejusmodi ponderis aliquando obſervetur, quo cerebrum ad apoplexiam usque comprimat, aut putredine ſua idem ad ſphacelum usque lethalem brevi contaminet, quod multum ſanguinis bre-

vi educi nequeat. Imo fieri haud poteſt, quin multus ſanguis extravaſatus per totum ἐγκεφάλȣ convexitatem diſpergatur, ſemperque decliviorem vacui partem petat, hinc nullo inſtrumentorum apparatu evocabilis. Neque obſtabit, quod *Berengarius* l a. *cap. 11. Roonhyſen obſ. chir. p. 161.* ac 139. *Heide* in *not.* ad *Corn. van de Voorde nieuvvlichtende Fackel der Chir.* p. 475 ac demum *Anton. Pacchion. de duræ mening. fabrica & uſu cap. 3.* non in ſuturis tantum, ſed undique craſſam meningem calvariæ alligari, hincque ejusmodi deſcenſum cruoris fieri haud poſſe per autopſiam & contra commune dogma tradant; Quippe eo ipſo, dum a percuſſionibus capitis membrana eadem ab oſſe plus minus ſecedit & abrumpitur, via patula & locus conceditur ſanguini, ex ruptis vaſis profuſo, ſeſe latius explicandi & ad latera ac inferiora deſcendendi. Præterea quamvis non cunctos, quibus cerebrum concutitur, neceſſario perire, lubens concedo: quodſi nihilominus enormior ejusmodi quaſſatio fuerit, ſanguini equidem, ad calvariam profuſo, extrahendo trepani uſus quadrabit, minime tamen corriget illas cerebri tubulorum interiorum diſtorſiones aut lacerationes lethales. Neque hac Chirurgia educere licebit ſanguinem ſub ejusmodi concuſſionibus ad cerebri interiora rejectum, a quibus nihilominus vehementiora mox in principio ſymptomata eveniunt, & per conſequens in ejusmodi caſu, fruſtranea erit modioli applicatio. Adeoque utut etiam hujus extravaſationis illa fuerit conditio, cui Chirurgia hæc in ſe foret adæquata: eo ipſo nihilominus, dum, ut dictum, citius expirat percuſſus, ac prudens ſuper eandem conſilium capere hancque congrue adminiſtrare poterat Chirurgus, non hic, ſed ipſa læſionis natura, cauſa mortis dici debet. Accedit, quod rupto majore aut pluribus vaſis ſanguis equidem extravaſatus modiolo evocetur, non tamen impedire queat idem inſtrumentum, quin illo educto ex rupturis his novus ſcaturiat, hicque ſi non cerebrum comprimendo, certe vires diſſipando, ægrum, cujus calvaria terebram ſuſtinuit, enecet.

Aliquando quod de ſanguine extravaſato haud conſtet.

Deinde a Trepano nihil ſalutis expectandum, hujusque neglectus ex percuſſione per ſe lethali vix per accidens tantum lethalem faciet, ſi ſigna deficiant ſanguinis extravaſationem alias indicantia: quales quidem caſus determinare mihi haud præſumo, binis tamen vel trinis declarare conabor. Si nempe contingat, quendam remotis arbitris, ſeu nemine vidente, percuti, ut ſine ſenſu & motu mutus concidat, uno verbo ſine omni phantaſia & rationis uſu percuſſus reperiatur, nullum vulnus aut tumor ſimileve, ex quo a violentia quadam externa hæc ſymptomata lethalia eveniſſe, ſuſpicari liceat, compareat

reat, hinc nec æger, nec alius quiſpiam, percuſſionem innuere poſſit: talis ſi ſub torpore illo, ex ſanguine ſub cranio collecto, & alias per trepanationem educibili, moriatur, nonne illa ſanguinis profuſio per ſe mortifera erit judicanda, ideo quod cauſæ mali haud cognitæ non valuerit congrua fieri medela?

Aſt ne caſus ejusmodi fingere aut ſomnia alere videar, provoco imprimis ad ingenuorum Medicorum ac Chirurgorum experientiam, quorum ſane unus vel alter, ſi non frequentiora, certe aliqua, ſibi aliquando obveniſſe exempla teſtabuntur, per recenſitas aut his ſimiles circumſtantias difficultati intimatæ obnoxiarum, hinc per ſe lethalibus adſcribendarum, capitis percuſſionum: quibus nihilominus, ne ἀσύμβολ(ος) plane cenſear, quid mihi anno 1688. obvenerit, adjiciam. Vocabar ſc. die 6. Septembris a Præſidii ſuburbani Gubernatore, ut ſecarem cadaver militis gregarii, & de læſionibus ejus deponerem. Sanus hic veſpera antecedanea ex hoſpitio ſuo ad tabernam cum commilitone prodierat, mane in compito reperitur ſemimortuus, aphonus ſc. ſine ſenſu & motu, deportatur ad ſuos & poſt paucas horas fatis cedit. Nemini conſtabat, an a violentia externa, an pathemate cauſæ intrinſecæ lethalia hæc ipſi contigerant ſymptomata, niſi quod eo jamdum defuncto ſocius egregie vulneratus narrabat, quosdam homines ignotos & per viam graſſantes ſe cum ſocio fuſtibus ſimilibusque inſtrumentis invaſiſſe, donec fuga ſibi proſpiciens ipſemet vulneratus mortuum dereliquerit. Nullum violentiæ ullius externæ in toto hoc cadavere comparebat veſtigium, niſi brachium dextrum maxime ſuggillatum, hinc de mortis cauſa proxima incertus primo medium & inferiorem ventrem, & cum in his nihil eorum, quæ ominabantur, offenderem, caput quoque aperiebam, nec in hujus cute, ſed ſub muſculo demum temporali ſiniſtro effracturam cum ſanguine extravaſato ſuper dura matre deprehendebam.

Quæro itaque, qua ratione quave arte ſanguis ſub calvaria extravaſatus in hoc ſubjecto dignoſci potuiſſet, cum, quid ipſi obvenerit, nemo deponeret, neque ipſe vulneratus (ſecundum conſilium *Hippocratis l. a. t. 10. & 15.*) *interrogari potuerit quid paſſus ſit & quomodo?* & per conſequens, quid agendum fuerit? an terebrandum in caſu, ubi morbi natura hujusque circumſtantiæ latent; demum vero, an artificis culpa occubuerit miſer hic? Hærebunt quoad bina priora quæſita omnes, poſtremis negative reſpondebunt prudentiores. Unde infero, vel propter has ſolas circumſtantias percuſſionem illam ſua natura extitiſſe lethalem.

Pariter hujus generis erit ſanguis, qui e vaſis in loco extra percuſſionis locum, ſive cum, ſive ſine, contrafiſſura ruptis, emanat ac colligitur: de cujus extravaſatione quamvis ſatis certi ſimus, eum nihilominus, quia de particulari ipſius ſitu haud conſtat, trepano protrahere vix conceditur, concederetur forſan, modo, ubi hæreat, innoteſceret. Item, ſi quis percutiatur baculo exiliore, nulla vero primo aut altero die gravia patiatur ſymptomata, nec vulnus, aut ſuperficiale tantum, compareat: qua conjecturandi arte fiſſuram crani laceratave vaſa ſanguinea intelligeret, hinc qua temeritate perforationem cranii & eductionem ſanguinis, ſibi ignoti, adornaret, Chirurgus? Quodſi interim moriatur ille ex improviſo, uter horum cauſa mortis? an Læſus? an Chirurgus? an Percuſſor? Ultimus ſane mihi omnium quam ſuſpectus videtur.

Quod inter duram ac piam matrem hæreat.

Tertio ſicut ſanguinem, qui intra cerebri plicas & concamerationes, ſub eodem, cerebello & ſub dura matre hæret, modioli uſum detrectare plures mecum convenire ſuperius monui, ita de poſteriore, ſi in capitis ambitu ſuperiore, immediate ſub meninge fluctuet, hoc aſſerere, nimis durum videre poterat illis, qui ex *Glandorpii*, *Blankarti* & *de Heide* obſervationibus ſuperius allegatis recordantur, aliquando ſanguinem purulentum, ad ſpacium, huic ac tenui intermedium, depoſitum, inciſa priore, cum vulnerati euphoria ac ſalute, eductum fuiſſe: quin tamen rupturis utplurimum, adeoque per ſe, lethalibus, ejusmodi caſus accenſeamus, ſingularia hæc nihil nos morari debent. Quatenus extravaſatus hic ſanguis indeve producta ſanies non ſemper adeo ſenſibili, & ad protuberantiam usque meningis turgeſcentia ſeu tendentia, qualem in hiſtoriis ſuis ſcriptores hi teſtantur, exitum molitur, hinc artis miniſterium poſcit: ſed probabilius eſt, illum fluxibilitate & gravitate innata inferiora potius, quam ſuperiora, capitis petere, adeoque v. g. ad baſin cerebri, aut inter hoc & cerebellum ſe inſinuare, unde ſane nulla arte elicietur; ut taceam, ſi in ſaniem putrilaginoſam abierit, quod aliquando derepente fit; ejus congeſtionem ſub involucro hoc ſine piæ matris & cerebri ſubſtantiæ ſingulari alteratione ſeu corruptione vix fieri poſſe.

Quod duræ matri tenacius agglutinetur.

Nec ille ſanguis, qui immediate ſub calvaria, etiamſi circa bregmata, colligitur, trepano ſemper cedit, ſi nimirum *quarto* citius grumeſcens duræ meningi plus minus tenaciter agglutinetur, hänget an ſo feſte als Pech / ut in cadaveribus non, niſi duriore raſione, hinc detergatur, & lenta ſuppuratione ſeu putredine demum, ſecernatur, hinc forſan tarde ſatis per aperturam factam, excernitur, interim cerebri compagi vel mole, vel fra-

cedine

cedine, moleſtus & œconomiam ejus brevi ſufflaminans ac deſtruens. Quam circumſtantiam nihilominus a paucis attendi, proh dolor! quotidiana edocet experientia.

Ipſius denique cerebri ac cerebelli plagas *Hippocrates ſ. 6. aph. 18. 3. coac. 387.* & *1. de morb. l. 3.* mortales ait: quia nihilominus ex harum gravioribus quosdam evadere, præter experientiam frequentem ſcriptorum fide dignorum monumenta perhibent, quorum quædam in *ſectione prima* allegavi, pluraque his addere poſſem, ex quibus in præſentiarum ſufficiat a *Berengario de fract. cran. c. 13.* & a *Volch. Coiter. obſ. anat. chir.* p. 111. producta exempla, cogitarunt de limitationibus variis Chirurgi, quibus, quousque vulnerum horum lethalitas ſe extendat, definirent; quamvis vix adeo congruis & phænomenis quotidie obvenientibus haud adæquatis. *Cerebri & cerebelli ſubſtantiæ vulnera quæ lethalia?*

Potiſſimum vero per diſcrimen inter Cerebri corticis & medullæ plagas ambiguitatem hanc declinare attentarunt: quaſi corticali tegmini illatæ per ſe mortem minime inferant, ſemper tamen medullam penitiorem penetrantes. Sed hos, quam inepti ſint illi conceptus, docere poterant ex medullaris ſubſtantiæ profundiore aliquando laceratione non minus convaleſcentes, quam e corticalis vulnere ſuccumbentes. Alii inter vulnera ventriculos penetrantia & non penetrantia diſtinguunt, v. g. *Fernel. 7. pathol. cap. 8.* dum inquit: *Si cerebri quoque ſubſtantia offenditur, ut facile ſit cum amplificatum, id, (ut plenilunio) omnem calvæ capacitatem implet, mens labat, ſymptomataque omnia ingraveſcunt, ac ſæpe cerebri portio, non citra vitæ perniciem excidit. Aſt ſi altius in cerebri ventriculos vulnus ſit inflictum, aut ſi transfoſſi ſunt oculi, repentina mors inſequitur.* Verum cum non minus ventriculorum vulnera ſanata, ac hos non penetrantia mortem attuliſſe, multis hiſtoriis, quarum nonnullæ ſectione prima allegatæ, comprobari poſſet, merito & hæc diſtinctio phænomenis cunctis ſolvendis haud adæquata erit: potiſſimum cum ex pravo ſuppoſito, quaſi nempe intra ventriculorum horum concamerationes ſpiritus animales elaborentur, natales ſuas trahere videatur. Non is equidem ego ſum, qui propter unum alterumve raro contingentium i. e. ſalutaria aliquando ventriculis cerebri vulnera, hæc e lethalium claſſe eximam, ſed illa per ſe mortifera utique pronuncio: minime tamen ideo, quod ventriculos penetrarit inſtrumentum lædens, ſed quod magnæ cerebri portionis continuitatem ſolverit, antequam vacuitates has attigerit idem. *Corticis æque ac medullæ.* *Ad ventriculos penetrantia & non penetrantia.*

Puto E. in cerebri plagarum lethalitate determinanda hac ratione procedendum eſſe, ſalvis tamen aliis ſagaciorum judiciis. *Primo* ſc. reſpiciendum erit *Circumſtantiæ in lethalitate hac determi*

-nanda attendendæ.

1) Magnitudo & profunditas vulneris.

erit ad illarum magnitudinem ac profunditatem, pro quarum diverſitate corticis æque ac medulloſæ ſubſtantiæ vulnera modo mortifera, modo non-mortifera, dici poterunt: prioris generis quælibet majora, poſterioris ſalutaria, cæteris paribus, minora neque adeo profunda. Ita tamen ut medullæ vulnus, intuitu corticalis vulneris minus, mortem nihilominus per ſe inferat, quatenus inſtrumentum percutiens ad hanc penetrare nequit, quin corticis totam profunditatem emetiatur, ſimulque plura vaſorum ſanguiferorum laceret: item quod ob ſitus conditionem remedia vel plane non, vel difficulter admodum, eidem applicare concedatur.

2) Vaſa ſanguifera lacerata.

Alteram conditionem formant vaſorum majora minorave, plura aut pauciora, diſciſſa ſeu rupta, per quam corticis æque ac medullæ vulnera uni ſubjecto exitioſa, alteri ſecus, exiſtunt: illud ſc. ſi ſanguinis ingens copia profuſa partem vulneratam cum toto debilitet, aut intra meninges ac cerebrum collecta huic vim inferat. Spectant huc vulnera plexus choroidei, quorum hæmorrhagiam nulla arte compeſcere licet, Cruor etiam ex hoc profuſus recondita magis cerebri, imprimis medullæ oblongatæ principium, comprimendo & ſecum in putredinem vindicando, lethaliter afficit.

Vulnera capitis ab inſtrumentis ſecantibus minus periculoſa iis, quæ a contundentibus.

Hinc factum, ut quidam ex modernis Chirurgis v. g. *Pavv. in Hipp. de Vuln. capit. Wieſeman of Wounds & Blankart. in Collectaneis Med. Phyſ.* vulnera cerebri inſtrumentis ſecantibus inflicta, quia utplurimum cerebrum non adeo graviter commovent ſeu concutiunt, minus periculoſa autument his, quæ a caſu ab alto, obtuſis atque gravioribus telis, lapidibus &c. emergunt: ideo ſc. quod hæc majorem in cerebro excitent tremorem ac concuſſionem, hinc vaſorum ſanguiferorum rupturam nunquam non comitem habeant. Quam quidem circumſtantiam *Tertio* loco iis, qui ſuper lethalitate deponere poſtulantur, commendo, cum vulnus cum concuſſione cerebri vix unquam ſine ejusmodi ruptura & ſanguinis profuſione concipi queat, vel in cadaveribus reperiatur: unde fit, ut illud mox enormiora ſuſtineat ſymptomata, ſenſuum nempe ablationem ſeu torporem inſignem, aphoniam, qualia in plagis ſimplicioribus & acutis magis inſtrumentis concitatis, non, niſi temporis tractu & ex ſuperveniente putredine ac ſphacelo cerebri, eveniunt.

(3) Commotio cerebri juncta.

(4) Diverſitas partium, hinc influxu ſpirituum deſtitutarum.

Quarto ſicut ex Anatomicis nunc ſuppono, corticale cerebri ac cerebelli tegmen inſtar cribri glanduloſi ſe habere, ex cujus acinis infinitis emanantes totidem fibrulæ ſeu canaliculi medullares fluidum ibi ſecretum ad totam machinam hujusque cuncta organa diſpenſant: ita unam præ altera, tam corticis, quam medullæ, portionem vulneratam mortis cauſam exiſtere probabi-

babile ſit, illam ſc. quæ viſceribus nobilioribus & ad vitam vel immediate, vel mediate magis, facientibus, deſtinata, ſeu quæ ratione vulneris nervis ejusmodi membrorum ſpirituum animalium influxum denegat aut intercicipit.

Quales equidem cerebri tractus ſeu areolas nemo Proſectorum a priore determinare poterit; ſed ex ſymptomatum, vulnerationem ipſam mox excipientium, indole ac vehementia tantum, aut periclitantis vitæ termini brevitate eas, ſtochaſmo ſatis rationali, auguramur. Ita v. g ſi ſingultus vulneribus ejusmodi ſuperveniat, radices nervi phrenici, ſin palpitatio cordis, ſyncope & aſphyxia, ſin dyſpnœa, tractus cerebri nervis cardiacis ac pneumonicis dicatos, a vulnere laceratos præſectosve eſſe, probabile videtur: uno verbo ex ſymptomatis vitalibus, plagis cerebri, ſine concuſſione illius, ſupervenientibus, plus minus lethales has præſumere ac declarare convenit.

Præmonſtratorem mihi hoc in paſſu reperio *Sennertum pr. lib. 5. part. 4. cap. 3.* dum vulnera cerebri, etſi hoc ſit pars nobilis, quatenus cerebrum lædunt, minime lethalia exiſtimat, ſed quatenus ob eadem cordi & facultati vitali vis infertur, cujus ſedes cerebrum non eſſet, ſed facultatis animalis. Hinc ubi prognoſis de ejusmodi plagis formanda, diſtinguere inter ſymptomata animalia atque vitalia, quam accuratiſſime monet: judicando ex poſterioribus ſemper caſum quam deſperatiſſimum, ex prioribus neutiquam, cum ex vulneribus ejusmodi non raro ſenſus omnes interni ac externi motusque ſpontanei enormiter lædantur ſine vitæ diſcrimine; ſi vero facultas vitalis inde periclitetur, mortem ſequi neceſſe ſit, Quemadmodum autem ſymptomata alia facultati vitali vel immediate, nempe pulſum læſum ac turbatum, reſpirationem deficientem ſeu ſuffocationem, vel mediate magis, v, g. actiones ventriculi & inteſtinorum depravatas ac interceptas, vim inferre ex *ſect. 1.* repeto: ita non minus hæc, ac illa, vires extreme abſumentia, mortalia, & vulnus cerebri, quod ea patrat, mortiferum dici debent.

Imo *quinto* non contemnenda aliquando erit circumſtantia Vulneris exilitas, ſi nimirum hæc impediat, quo minus ſanguis extravaſatus in apricum prodeat, ſed intus coerceatur, aut ad nobiliores magis ejus partes v. g. medullæ oblongatæ principium, ſe demittat. Monet me de hac Hiſtoria, quam *Timæus Reſpoſ. medicin. 18.* refert, *ſc. Nobilis quidam Sileſiacus Francofurti ad Viadrum nocte illuni & tempeſta per plateas divagatus in excubitores ſeu vigiles urbis incedit, a quibus in oſſe ſiniſtro capitis ad ſuturam coronalem bipenni acuta punctim, in hypochondrio autem dextro enſe lato & hebete caſim, vulneratus*

(5) *Exilitas Vulneris.*

tus illico concidit ἄφωνος, die tertio ſuperveniente Epilepſia forti & covulſionibus expiravit. Cui caſui ita hoc ſuum judicium ſubnectit, *Vulnus in hypochondrio dextro pro lethali habendum non eſſe &c. Alterum autem in capite mortem intuliſſe nullum eſt dubium: fuit enim, ut in apertione cranii conſpeximus, valde profundum & utramque meningem ipſosque cerebri ventriculos penetrans adeoque anguſtum, ut ſanguis, cujus magna copia ad baſin cerebri defluxerat, nullo modo evacuari poſſet.*

(6) *Certarum cerebri partium.* In ſpecie vero & *ſexto* utplurimum, ſi non ſemper, & per ſe mortifera deprehenduntur corporis calloſi, fornicis, corporum ſtriatorum & medullæ oblongatæ tam crurum quam caudicis hujusque protuberantiarum vulnera, utpote non tantum partium, medullari cerebri ſubſtantiæ continuarum, ſed talium quoque, in quibus ex utroque hemiſphærio cerebrali emergentes canaliculi fibroſi, tanquam in centro, ſeu communi trunco, concurrunt, ac proin in quibus, exigua inciſione ſeu laceratione plures ad organa vitalia abeuntium nervorum radices, manipulatim quaſi, præſecantur ac dilacerantur: de qualium ſurculorum læſione ex ſymptomatis mox ab ipſa vulneratione evenientibus, certiores reddimur, v. g. ſingultu aut vomitu effero, pulſu maxime inæquali ac intermittente, idem dyſpnœa &c.

(7) *Et cerebelli.* Quemadmodum tandem & *ſeptimo* hujus loci ſunt plagæ cerebellum ſubeuntes, utpote quod motibus involuntariis intrinſecus, nempe cordis, diaphragmatis, ventriculi atque inteſtinorum, magis, quam cerebrum, videtur litare, quatenus par nervorum quintum, ſextum, octavum, eisdem organis vitalibus dicatorum majorem ab illo, quam ab hoc ſpirituum animalium copiam recipiunt, prout nunc ex illis, quæ Anatome moderna de nervorum intercoſtalium, octavi paris & phrenici exortu atque mutua implicatione nobis detexit, ſuppono. Imo ſi experientiam conſulamus, vix unum forſan obſervare continget, qui ex lacerato cerebello evaſerit, cum plura paſſim obvia ſint illorum exempla, quibus ſatis ingentia quoque cerebri vulnera coaluiſſe perhibetur. Referre huc mihi liceat experimentum, cujus *Perrault Mechanique des animaux part. 2. cap. 7.* & *Vieuſſens neurograph. lib 1. cap. 20.* meminerunt: Nimirum animalis capite per ſuperiora aperto, hincque diſſecto & exempto cerebello, hoc illico mori, integro quamvis cerebro & medulla oblongata; contra inſigniter ſatis in ſimili ſubjecto lacerato, imo evulſo, cerebro, ut intactum maneat cerebellum, ad aliquot horas ſatis commode adhuc reſpirare animal ejusque cor palpitare. Idem in catellis junioribus, quibus calvaria adhuc mollior & ſuturæ hiſcentes, per ſuturam ſagittalem

lem adigendo cultellum in cerebellum, tentavi, vidique eosdem poſt leviores partium externarum concuſſiones expiraſſe., remota vero calvaria in uno totam fere illius compagem perforaſſe, in altero ad medulloſum ejus nucleum tantum penetraſſe, inſtrumentum.

Quibus denique capitis læſionibus cunctis ſubnectere convenit σεῖσιν, i.e. Agitationem ſeu commotionem cerebri, quæ quemadmodum modo pluribus reliquis capitis læſionibus major minorve combinatur, modo ſine his a ſola concuſſione illius contingit: ita in priore caſu aliquando lethalitatis ſociam, in poſteriore ſolitariam, cauſam, illam auguror. Talem qui patiuntur, v. g. ex lapſu aut alliſione violentiore, docente *Hippocrate 7. aph. 58. 3. coac. 370.* & *1. de Morb. t. 3.* ac *Galeno in Hipp. ſ. 7. aph 58. obmuteſcunt, ſine ſenſu & motu concidunt, imo, nec apertis quamvis oculis vident, & fere ſeu utplurimum moriuntur:* uno verbo frangitur tali quaſſatione cerebri robur vehementer, ut munia ſua peragere nequeat: qualem concuſſionem a ſternutatione etiam experimur, interdum adeo gravem & lethalem, ut mos precandi ſalutem ſternutantibus, etiamnum hodie ſolemnis, olim hinc originem ceperit. *Cerebri commotio lethalis.*

Quorum quidem phænomenorum duplex ſub cerebri commotione exiſtit cauſa, i. e. quemadmodum hæc modo cum ruptura vaſorum, cerebrum ambientium ac tranſeuntium, modo ſine hac, fit: ita eadem ſymptomata graviſſima aliquando a cruore extravaſato, aliquando ſine hoc, a ſola partium cerebri quaſi dislocatione & ſitu mutato, dependent. Ruptorum vaſorum ſanguineorum ex concuſſione capitis exempla infinita hinc inde ex Medicorum ac Chirurgorum hiſtoriis depromere liceret, neque ullus talium notitia deſtituetur, cui cadavera ex percuſſionibus capitis defunctorum ſecare & luſtrare conceſſum. Plura horum proin & ego enarrare poſſem, tria tamen tantum malo, utpote de vaſis majoribus teſtantia. Anno 1674. d. 22. Septembris a Quæſtore Delitiano requiſitus, Landsbergæ aperui calvariam Chriſtophori Köſſlers hoc genere mortis trucidati, ita quidem ut mox ſine ſenſu & motu cum ſtertore concidiſſet ac expiraſſet: in quo præter fracturas & fiſſuras oſſium diverſas cerebri a fragmentis lacerationes, item vaſorum tam per ambitum hujus decurrentium, quam eidem intertextorum, rupturas, illum Carotidis arteriæ ramum inſignem, qui intra fiſſuram cerebri dextram magnam, ab orbita oculi per maximam ejus hemiſphærii partem abeuntem, reconditur, divulſum mecum viderunt Chirurgus atque adſtantes. Anno 1675. d. 9. Maji a Nobiliſſimo hujus Civitatis Senatu vocabar ad pagum vicinum, Kohl-Garten / ut Vetulæ, quæ pariter ictu atque Lethargo & ſub auditus loquelæque *Duplici de cauſa.* *Propter rupta vaſa ſanguinea.*

amiſſione obierat, caput inſpicerem: & ecce, in hujus integumentis, nec mollioribus, nec durioribus, niſi inter cutem & calvariam tantillum ſanguinis extravaſati, aliquod violentiæ perpeſſæ veſtigium cernere licebat, inter duram & Piam meningem vero, intra cerebrum & cerebellum ac ſub baſi utriusque multum cruoris, ex ramo ſc. arteriæ carotidis ſiniſtræ, ad vertebralem ſub cerebro deflectentis, effuſi. Denique poſtulatus Anno 1685. d. 15. Ianuar. a Quæſtore Sckeudicenſi aperui cadaver Iuvenculæ, ſedecim circiter annorum, & ex lapſu quarto die defunctæ, in cujus capite nihil omnino violentiæ effectus obſervare dabatur, quamvis cruor ex ore & naribus vivæ pariter ſatis copioſus promanaſſet, ac mortuæ promanaret: donec aperta calva & elevato cerebro Carotidum ramus ſiniſter anterior ruptus ſanguinis illius ſcaturiginem monſtraret.

Vibratio cerebri tremoriſi unde.

Pro illa autem Cerebri vibratione lethali, quæ ſine ejusmodi arteriarum aut venarum ruptura contingit, commodius concipienda, ſuppono ex mechanicis, dura quævis, hinc calvam quoque, non ex meris partibus ſeu machinulis ſolidis, ſibi undique exacte contiguis, congeſta eſſe, ſed prout ex ſtaminibus, non ex omni parte cohærentibus, & quæ innumeræ poroſitates ac ſpatiola intercipiunt, in quibus ſtringi ac flecti poſſunt, coagmentantur, ita eorum totam quoque compagem ab ictu violentiore aliqvantiſper conſtringi, ejusque impetus momento ceſſante, denuo dilatari poſſe, percuſſa proin neceſſario tremiſcere. Qui tremor in oſſea hac galea fieri nequit, quin ad cerebrum & partes ipſi intertextas propagetur: utpote quæ illi non tantum contigua, ſed per vaſa & membranas continua, ſunt: Imo, quemadmodum pariter ex doctrina Percuſſionis hujusque potentiæ evinci poſſet, (multis paradoxum ac impoſſibile viſum) vibrata calva cerebro motum, motu ſuo velociorem ſeu vehementiorem, imprimit, ſimili modo, ac pila ſimileve corpus ſuper tabulam ligneam aut incudem ferream quieſcens, ad harum percuſſionem tremorificam velocius longe his, quæ ictus extrinſeci vim immediate magis ſuſtinent, exagitatur & in altum projicitur, quantum ſc. ſpatium ambiens ipſi concedit; & proinde cerebrum ad calvariæ contuſiones quatitur atque ſubſultat, ac quidem motu pariter tremorifico, plus minus, prout vel percuſſio major minorve, vel ſpatium in ejus ambitu amplius aut anguſtius, eſt.

Propagatur ad corpora contigua.

Hinc a calvaria quoque ad cerebrum.

Vnde ratione prioris circumſtantiæ evenit, ut innuente *Hippocrate de Vuln. cap. t. 13.* ictus rectilinei obliquis utplurimum gravius afficiant, imprimis perpendiculares & vertici illati: utpote quorum major eſt vis, in ſe perpendiculariter recurrens & quaſi duplicata, hinc potentius non tantum quatit cal-

variam

variam ac cerebrum, ſed hoc vel ideo potentius, quod cranio illud hic vicinius ſit, eique propius adhæreſcat. An vero ſpatium inter cerebrum & cranium in ſenibus latius, juxta *Hollerii* in ſæpius allegatum *Hippocratis* Aphoriſmum *Scholiaſten*, primaria & ſolitaria cauſa ſit, cur in his magis agitetur a percuſſione cerebrum? vix aſſererem: cum naturalis ejus flacciditas & ſubſidentia, ætati huic ſolennis, ac ſpatii vacui amplioris cauſa, plus forſan lethali ejusmodi eventui litet.

Et propter meatuum cerebri contorſiones, ſubſidentias &c.

Hujus enim meatus ſeu fibrulæ aut canaliculi medullares, tanquam nervorum primæ propagines ſeu radices, a Vibratione ejusmodi comprimuntur, ſubſident, contorquentur aut quomodocunque tonus eorum vitiatur, imo illæ aliquando propter ſummam ſui teneritudinem, lacerantur: cunctis tamen his modis œconomia ſpirituum animalium inſigniter turbatur, perinde ac a ſubſidentia cerebri alterius cauſæ apoplexiam lethalem *Platerus obſ. lib. 1. pag. 16.* & *Barthol. cent. 4. hiſt 68.* annotarunt, cujus formale ſymptomata, commotioni cerebri ſupervenientia, conſtituunt.

Non omnes, quibus cerebrum concuſſum, mox adeo duris corripiuntur pathematis.

Velocius ſeu protinus ſub vibratione illa vehementiore eadem invadere *Hipp. loc. alleg.* tradit, quale quid nihilominus haud perpetuæ obſervationis eſt: quatenus non omnes, quibus cerebrum quaſſatum, mox aphoni concidunt, ſed plures aliquando dies ſine ejusmodi proſtratione mediocriter ſatis ſe habent, quale quid *Dodonæus obſ. medic. 1.* perhibet, in quodam, qui baculo in temporum ſiniſtro, ad oſſis petroſi uſque fiſſuram ingentem percuſſus, primo non niſi, levi & interpolato ſopore, corripiebatur, poſt plures demum dies in graviorem degenerante atque enecante. Cui ſimilis eſt ille caſus, quem *Valeriolæ lib. 3. Obſ. 8.* debemus, quo Vinitor in ſyncipitis parte ſiniſtra lapide ictus, ſine vulnere, ſine fractura fiſſurave, ad aliquot dies ſine gravibus ſymptomatis manebat, his demum poſt ſeptimum ſupervenientibus, moriebatur; ſub cujus calvaria multum puris & membrana aliquantum corrupta, comparuit. Præterea ipſe *Hippocrates 5. Epidem. ægro 24.* quendam, a Macedone in caput percuſſum, equidem mox corruiſſe, (forſan notante *Pavvio p. 150.* potius *præ percuſſionis robore ictusque vehementia, licet non perturbaretur cerebrum*) tertia vero demum die voce & poſt hac ſenſibus privatum fuiſſe, refert: Ut vel ex hac ipſa Hiſtoria, cum in pluribus equidem, non tamen cunctis, præcipitem ejusmodi ſymptomatum metum incutere voluiſſe, inferendum veniat. Aut cum *Berengario l. a. cap. 5.* dicere oportet, aliud eſſe commotionem cerebri, ut talem, id eſt hujus medullarium tractuum confuſiones ſeu conturbationes, aliud ſub & cum ea contingentes valorum ſanguiferorum

 ruptu-

rupturas ac cruoris depletiones: quarum illæ, ſi vehementiores, quia ab ictu ſeu alliſione corporis durioris immediate dependent, repente ſeu ſubito mutos reddat, reliquisque motibus ac ſenſibus privet: quæ vero ratione rupturæ arteriarum ac venarum tale quid patret, non ſemper mox ſub ictus momento, ſed aliquando tardius, vim ſuam lethiferam exerat, poſtquam nempe ſanguis putreſcit, & hoc modo ſpirituum diſpenſationem turbat.

Confunduntur equidem bini hi de cerebri exagitatione conceptus ab illis quoque Scriptoribus, quos Doctores bene meritos venerantur Prudentiores, Claſſicos vocant temulentis præjudiciis occæcati: aſt ipſimet *Hippocrati* forſan illi injuriam faciunt, qui ſolius cerebri ſubſtantiæ vibrationis ſeu quaſſationis eventum talem ait, nulla habita vaſorum ſanguineorum ruptura, horumque fluidi rejecti. Sunt ex Primatibus Artis noſtræ alii magnæ autoritatis, ex quibus brevitatis cauſa unicum *H. Augenium tom. 1. lib. 9. epiſt. 3.* loco plurium nomino, qui accuratius longe inter commotionem ſubſtantiæ cerebri, & ſi per vehementiam contuſionis aliquæ venæ in cerebro fuerint abruptæ, indeque ſanguis effuſus ac putrefactus mortem attulerit, diſtinguunt: quorum prius ſine altero, i. e. quaſſationem cerebri ſatis violentam & lethalem absque vaſorum ſanguineorum laceratione, a capitis contuſione aliquando evenire poſſe, frequens evincit experientia teſtanturque modo nominatus *Berengarius* l. a. atque *Wiſeman. of VVounds cap. 9.*

Quæ cerebri commotio lethalis?

Quod ſi E. a Commotione cerebri, proprie tali, quis moriatur, ejus percusſionem per ſe lethalem, pronunciarem, ſi nimirum pathemata hinc emergentia non ſolam facultatem animalem, ſed ſimul vitalem, mox enormius turbarint, & remedia, alias congrua, eis amoliendis aut ſolvendis haud ſuffecerint. Prout enim de vulneribus Cerebri dictum, eorum quædam hoc, alia aliud, accidentium, plus minus lethalium, genus concitare, diverſis nimirum ejus partibus ſeu tractibus præſectis: ſic probabile eſt, ab agitatione cerebri graviore modo hos, modo illos, nervorum ſurculos ſeu fibras radicales, præter naturam contorqueri, comprimi, laxari, tendi &c. ac pro harum diſparitate alia atque alia phænomena morboſa fieri. Dum v.g. *Heurnius* in *Hipp. 7. aph. 58.* quosdam σείσιν ejusmodi perpeſſos tota vita ſua ad guſtandi & odorandi potentiam non rediiſſe, narrat: *G. Segerus Miſcel. Nat. Cur. Dec. 1. ann. 2. obſ. 120.* in alio ex caſu obmuteſcentiam ſine ulla inſuper læſione, tandem curatam, teſtatur; quale quid pariter de quodam, cum inſequente tamen poſt octiduum morte, *Blankart. Collect. Med. Phyſ. cent 4. obſ 28.* perhibet. Quibus demum adſtipulatur *Berengarius* l. a. dum ait: *Poſt concuſſiones atque agitationes cerebri, ſecundum nervos ruptos, ad quæ vadunt tales, varia evenire accidentia:*

qui

qui textus verba quamvis ſpiſſiorum ſpirituum Cephalotomis de nervorum tantum ex cerebro emanantium caudicibus intelligenda videantur, quin tamen ad radices quoque eorum extendi queant, nihil impedit: cum quæ occaſiones radici ſubtrahunt fluidum animale, ipſi quoque nervo hoc intercipiant.

Sin itaque nervorum cardiacorum, thoracis, phrenicorum, ventriculi &c. ſurculi radicales, i. e. nervi hi ſub primo ſtatim ſui ex cerebri meditullio exortu, per hujus generis vibrationem figuram ſitumque mutent, eorumve tonus eousque vitietur, ut vitalium functionum una vel plures graviter hinc turbentur: Contuſionem capitis, quam lethalia ejusmodi ſymptomata, propter cerebri inſigniorem commotionem, mox excipiunt, mortalem per ſe præſumere ſana ratio ſuadet. Quæ vero ratione ſanguinis extravaſati tale quid præſtat, pro circumſtantiarum illarum, de quibus ſuperius, ubi de ruptura vaſorum, occaſione fracturarum calvæ, dicebatur, diſparitate, modo per ſe, modo per accidens ſolum, lethalis audiet.

A commotione Cerebri vehementiore abſceſſus Pulmonum, Epatis &c.

Atq; illud quidem in iis eo certius, quorum Cerebrum concuſſum in conſenſum adeo evidentem interiora Thoracis atque Abdominis abripit, ut Pulmonem cum Pleura, Epar ac Lienem inflammari, hinc ſuppurari contingat. Penes Anteceſſores hujus generis obſervationes legere vix datur, teſtantur tamen lethales *P. Marchettis obſ. med. chir.* 15. *Scriptor ille anonymus Gallus L'art de faire les Rapports*, cujus aliquoties memini p. 80. 81. atque *Ant. Pacchionus de duræ meningis fabrica & uſu.* Apoſtematum horum ætiologiam redditurus *Marchettis* l. a. ex dolore colli conjuncto ſibi perſuadet, a vulnere Capitis ad Thoracis cavum delabi horum materiam: quæ longiore mora Pulmones ac Pleuram erodat, ex quibus ſanies ad Abdomen defluens in Iecore ac Liene puſtulas excitet, quibus diſruptis materia purulenta in abdomen deponatur. Quamvis mox addat; alios de ratione hac fiendi hæſitare, ac potius credere, Abſceſſus in viſceribus his, ſine metaſtaſi ſaniei ex capite oboriri: ideo imprimis, quod vix appareat, qua ratione adeo copioſum pus, quo mediam Thoracis & Abdominis cavitatem in plerisque fuiſſe refertam ipſemet commemorat, ex Capite ad inferiora hæc delabi queat. Quibus adjicio, nec per ſectionem cadaverum ejusmodi manifeſtari vias ſeu meatus, per eroſionem factos, per quos devoluta fuerit ad Thoracem ac Abdomen purulenta hæc materia; nec longiore demum temporis mora ſemper illam congeri, ſed interdum brevius poſt factam percuſſionem, v. g. intra triduum, intra quod exile tempus ille *Anonymus* ex ingente Epatis abſceſſu cujusdam Ca-

Unde horum materia.

pite vulnerati plus quam ſeptem Vncias ſe eduxiſſe, Pulmonisque totam ſubſtantiam pure ſuffuſam ſe vidiſſe, perhibet ; qualis humoris corrupti moles forſan e Cerebro nunquam foret expectanda, utpote quod in ejusmodi caſibus raro ſimul ſuppuratum cernitur, dum in Capite indigitati ſubjecti nihil niſi exiguum ſanguinis congrumati, reperire licebat. Idem confirmat Obſervatio *Pacchioni*, qua refert, quendam in Occipite vulnus accepiſſe, nullis pravis ſignis hactenus comitatum, donec poſt octuageſimum a decubitu diem fragmenti, Meningi adhæreſcentis, rudior extractio totius corporis concuſſionem, partium cunctarum refrigerationem, ſudorem gelidum, pulſum admodum debilem & dolorem inteſtinalem concitarit. Quo evaneſcente tenſionem Abdominis factam, manuum compreſſioni aliquomodo extrinſecus cedentem, interius vero valde dolorificam, cum inflammatione & exquiſitiore dextri Hypochondrii ſenſu, bilis vomitu & tertia die morte inſequente. Nihil puris intra Calvariam defuncti, ſed aliquam tantum ſeroſitatem, in Epatis autem gibbo abſceſſum inſignem, ex quo ſeri ac puris crudi copia in Abdominis cavitatem profluxerit, fuiſſe deprehenſum. Ex quibus concludendum, graviores Cerebri concuſſiones tam in ſe, quam per abſceſſus ejusmodi Medii ac infimi Ventris, mortiferas maxime contingere : adeoque in eorum, qui ex Capitis percuſſione obierunt, cadaveribus etiam horum extiſpicia fore inſtituenda, quo nimirum de ſingulis circumſtantiis ſatius conſtet.

Commotio cerebri cum Lymphæ evacuatione.

Addo denique his capitis ac cerebri contuſionibus atque concusſionibus illam, ubi loco ſanguinis Lympha ſeu ſerum extravaſatur, & ad cerebri interiora, v. g. ventriculos depoſitum, vel ſolum, vel propter illius tractus medullares ſimul turbatos atque diſtractos, enecat : quorum hoc celerius utplurimum & cum gravioribus mox ſymptomatis, illud lente ſatis, contingit. Rem ita ſe habere, variorum Authorum Obſervationes comprobant, v. g. *Joh. Chiffletii obſ. rar. 11.* qui puerum, 14. annorum, poſtquam caput caſu ex alto alliſiſſet, it. a commilitonibus in dolio rotatus fuiſſet, in leviſſimam febrem, ſtuporem inſtar temulentiæ ac dolorem capitis incidiſſe, ſubinſequente vero obmuteſcentia dentiumque ſtridore duos poſt menſes mortuum, & ejus cerebri ventriculum dextrum Aquæ libram unam continuiſſe, refert. Cujus quoque generis eſt, quod *Berengarius* cap. 13. de Nepote Cardinalis Strigonienſis perhibet, ſe ex capite hujus inſigniter vulnerato, ſeu ampla fovea in cerebri ſubſtantia excitata, copioſam aquam, per vices coacervatam, evacuaſſe, ſexageſſimo vero die hujus portionem de novo collectam & coercitam Epilepſiam cum rigore & tremore univerſali concitaſſe, qua tamen denuo evacuata vulnus conſolidatum & æger priſtinæ ſanitati reſtitutus fuerit. Porro *Bonetus Sepulchret. lib. 1.*

ſect.1. obſ.13. de puero ſeptenni ac ingenii vivaciſſimi narrat, eum, cum ſupinus ex ſedili in occipitium graviter cecidiſſet, mox de ingente capitis dolore, nullius læſionis notis exterius comparentibus, conqueſtum fuiſſe, cum inſequente vero decimo die iſchuria, decimo quinto fatis ceſſiſſe. Sub cranii integumentis diſſectis in occipitio, ubi ictus fuerat, amplius librá una ſanguinis concreti, in anteriore capitis parte, inter cerebrum & meninges ingentem ſeri copiam, delituiſſe. Refero huc bina exempla, quorum alterum Amici relationi debeo, alterum propriis uſurpavi oculis. Sc. narrabat prior ſe Amſtelodami apud Blaſium vidiſſe Cranium pueri hydrocephalo defuncti, quem contraxerat, quod nutrici ulnis ſeu ſinu elapſurum hæc pede altero comprehenſum violentius levarit atque ſúccuſſerit. Ego vero A. 1683. d. 7. Jun. poſtulatus a Prætore hujus civitatis in ſuburbio aperui caput pueri ſeptennis, qui baculo in caput percuſſus, poſt cephalalgias, modo vigilias, modo ſomnolentiam, vertiginem, convulſiones capitis, motum atq; erectionem impeditam ac pedum vacillationem die vigeſimo ſexto occubuerat, in quo nullum violentiæ externæ veſtigium, præter concamerationem ventriculorum anteriorum ſero limpidiſſimo ſcatentem, hincque corporis calloſi portionem, intra bina hemiſphæria cerebri conſpicuam, maxime attenuatam ſeu diſtentam, annotavi. *Obſervatio.* *Obſervatio.*

Contra ab ictibus ejusmodi capitis gravioribus extravaſatum ſerum, quandoque cum euphoria per aures excretum, teſtantur nonnulli, v.g. *Langelottus Miſcell. Nat. Cur. Decur. 1. ann. 6. obſ. 12.* Certum nempe Principem Romæ ex lapſu ab alto tam valde capitis latus ſiniſtrum lapidi impegiſſe, ut ſemianimis absque ſenſu, motu & loquela ad integrum fere diem jacuerit, venæſectione tantillum ad ſe revocatus: ita tamen, ut abhinc cephalalgia immani & continua preſſo a Medicis Trepanum decretum fuerit. Quod dum capiti admovere tentant, ex ſiniſtra aure latex quidam ſeroſus ſtillare incipit, qui Medicos ac Chirurgum ab operatione deſiſtere & naturæ molimen admirari jubet, cujus robore primum duæ ad minimum & ſucceſſive octo libræ ſeri fuerint excretæ. Cui ſimilis videtur hiſtoria, quam *Cornel. Stalpart van der Wiel obſ. rarior. part. 1. obſ. 15.* deſcribit, Fœmellam nempe quandam cono ligneo in bregma ſiniſtrum percuſſam omnem ſenſum & motum perdidiſſe, vomuiſſe & tantillum ſanguinis ex aure ejusdem lateris profudiſſe, cum levi ſaltem cutis laceratione, aſt ſine omni calvariæ fractura: quæ tamen poſt venæſectionem aliorumque congruorum applicationem ad ſe redierit & per quinque continuos dies multum aquæ ſeroſæ, duarum circiter librarum, cum euphoria & ad reconvaleſcentiam usque excreverit.

Lymphæ ad cerebri interiora extravaſatio lethalis. Vnde hoc ſerum ſit, vel quæ ejusdem, ab ictibus capitis violentioribus, extravaſationis ætiologia, disquirere hujus loci vix videtur, nec ego, an ex vaſorum Lymphaticorum, cerebro intertextorum, utpote, nondum a Profeſſoribus viſorum, ruptura, an medullarium cerebri meatuum laxitate ſimilive morboſa conſtitutione, hincque ſeri motu impedito ſeu eructatione, tale quid dependeat, determinare præſumo: illud præſentis magis inſtituti videtur, an profuſio & circa meditullium cerebri facta congeſtio, ſi ſymptomatis lethalibus occaſioni extiterit, per ſe lethalis dici mereatur? Quod equidem aſſerendum puto, quatenus ſub calvaria, multo magis intra cerebri ambitum, contingens hydrocephalus nullam curationem admittit, i. e. aqua, ut cauſa mali continens ſeu proxima, nulla arte educi valet: unde tractus cerebri comprimendo neceſſario ſenſuum omnium torporem aliaque ſymptomata lethalia, pededentim inducit, vel de laxitate meatuum cerebri extraordinaria, ſecretioni ac diſpenſationi fluidi nervei exitioſa, teſtatur.

Object. Nihil enim movet, quod *du Hamel Philoſ. Vet. & Nov. tom. 6.* ſeu *phyſic. part. 3. c. 6.* ex relatione Dodardii profert, ſc. illum diverſis temporibus duorum infantum, hydrocephalorum, capita aperuiſſe: quorum anteriores ventriculi, cum tertio unam & continuam cavitatem efficientes, aqua pura & limpida quamvis turſerint, uterque nihilominus eorum aliis morbis, qui nullo modo capitis affectus dici potuerint, laborarit & citra omnem convulſionem interierit; hincque aquam intra cerebrum concluſam apoplexiam haud inferre, concludit. *Reſp.* Quippe utut talis colluvies non ſemper & mox ſymptomata graviora cerebri ac generis nervoſi inducat, & aliquando ex alia cauſa mors præmatura hydrocephalo affectos, antequam illa vim ſuam in organa illa abunde exerat, tollat, quale exemplum *Veſalius* quoque *de hum. corp. fabr. l. 1. cap. 5.* proponit: particularia tamen & rariora hæc phænomena tantæ conſequentiæ haud ſunt, ut eos, qui morbo hoc, ſive per cauſam intrinſecam, ſive violentiam externam, concitato, defunctos non a ſeri hac congeſtione ſuccubuiſſe, evincant. *Dubium, an hoc ſerum a procatarxi, an a percuſſione?* Plus dubitandi rationis involvit dignotio, qua certi reddimur, an, quod intra calvariam reperitur, ſerum percuſſionis ſeu colliſionis, an potius cauſæ cujusdam internæ & antecedaneæ, productum ſit? i. e. ex ſymptomatum collatione ſemper equidem recte inferimus, colluviem illam horum & mortis inſecutæ cauſam exiſtere; rarius vero determinari poteſt, an hæc aliquandiu jamdum latitarit, an a violentia externa promanarit?

Atque hæc de Lethalitate Percuſſionum Capitis, pro Inſtituti ratione ſufficere crederem, niſi frivolos Homicidarum Defenſores, ne dicam, Medicos Artis ignaros ac malitioſos, variis technis, imprimis per medelam minus decenter adminiſtratam, illam ſuſpectam reddere noſſem; quibus quidem in parte generali me ſatisfeciſſe puto. Inter hos tamen defectus quia frequentius Trepani uſum neglectum perperam referunt, & per hunc vulnus Capitis per ſe lethale, aut per temerariam peritiæ jactantiam, aut mercedis cruentæ aviditatem, per accidens tantum tale pronunciare ſatagunt: pro negotio hoc adæquate ventilando opus eſſe ratus paucis adhuc, quod olim in Diſſertatione quadam *de Trepanationis difficultatibus* tentaveram, innuere caſus, in quibus Chirurgia hæc neceſſaria, ſeu in quibus, non ſine imperitiei culpa, negligatur. Quo ex his demum plenius conſtet, quando illa male & in pernitiem Vulnerati fuerit omiſſa, ſicque non tam vulnerantis violentia, quam vulneri inflicto medentis errore, illum periiſſe, ſeu Percuſſionem per accidens demum lethalem evaſiſſe.

Frequentius propter Trepani uſum intermiſſum per accidens tantum lethales pronunciantur Capitis percuſſiones.

Sc. Vtilitatem ac Neceſſitatem Modioli experimur, ſeu ſecundum rectam rationem ejus applicationem ſuſcipimus, non in quibusvis Capitis plagis, ſecundum *Petri Martyris Troni* doctrinam, neque tamen tantum ex Præcepto *Lanfranci*, ubi os Calvariæ fractum incluſum ἐγκέφαλον premit aut pungit: ſed, ex *Hippocratis*, *Galeni*, *Celſi* ac plerorumque, antiquorum pariter ac modernorum, ſententia, in quibusvis ejus percuſſionibus, ubi aliquid p. n. ſub Cranio hærere auguramur, quod per hanc ejusdemve fracturam anguſtiorem progredi ac educi nequit, tollendum tamen vi primariæ indicationis. Id eſt non ipſa Capitis læſio fracturaque Calvariæ, ut talis, Chirurgiam hanc perforatoriam poſtulat, hincque nullius conſequentiæ pronunciatum: Capiti, gravius etiam, ſauciato non adminiſtratus fuit Modiolus, E. hic percuſſus culpa negligentius medentis & ex accidente, periit. Sed certæ demum ejus conditiones ſeu adjuncta, h. e. quicquid occaſione percuſſionis ſimilisve violentiæ externæ aut ad ἐγκεφαλον detruſum delapſumve huic graviora ſymptomata parat, aut cujus deſcenſum metuere jubemur. Prioris generis ſunt, præter ab extra immiſſa telorum fragmenta &c. cruor, ſanies, lympha & calvæ fruſtula, quæ ſui eductionem exigunt, ne mole præmant, acrimonia ſeu heterogeneitate rodant, vellicent ac aſperitate lacerent atque mortificent: Poſterioris claſſis obſervamus ſaniem, rodentem pariter ac ſphacelantem, quæ ex oſſe plus minus contuſo, hinc carioſo facto, aliquando etiam ſine evidentiore fractura, ad interiora Capitis deſtillat.

Trepani uſum quæ poſtulent?

Ab ejus uſu neglecto excuſant.]

Quorum tamen eductionem morantur, & Chirurgiam hanc, penes peritos æque ac imperitos adeo decantatam, difficilem reddunt, aut, ſi de educendis his horumque ſitu ac loco ſpecialiore minus certo conſtet, hinc deficiente ſeu ignorato indicante deficiat indicatum; aut illa commode educi renuant: ſive hoc pariter ratione eorum ſitus, ſive alterius cujusdam circumſtantiæ, contingat. Cruorem a percuſſionibus Capitis extravaſari, tandemq; in pus ſaniemve converti, ex cadaverum ſectione quam manifeſtum eſt; in percuſſis viventibus vero difficillime dignoſcitur, imprimis ſi nulla, aut non evidens, ſimul contigerit Fractura. Ex ictus gravioris momento fractum Cranium, rupta Vaſa Sanguinemque effuſum ominamur: quia nihilominus illius impetum majorem tale quid non ſemper patrare, leviorem aliquando profundius lædere, crebrius edocemur: hinc formata conjectura illi percuſſionis adjuncto ſeu effectui minus deprehenditur adæquata. Poſtquam ipſam fracturam ſenſibus ſemper dijudicare haud conceditur; ſigna ejus aliquando nulla, aut fallacia admodum, exiſtunt: prout ſuperius prolixe ſatis indigitatum dedi; aſſentiuntur etiam in hoc omnes Artifices. Nec ſymptomata vehementiora, quæ extravaſationem ejusmodi comitantur, ſc. proſtratio in humum ſubitanea, vomitus bilioſus, oculorum rubedo, aphonia, torpor ſenſuum &c. Commotioni Cerebri incruentæ, i. e. meræ & ſine vaſorum ruptura factæ illius concuſſioni, adeo infrequentia obſervantur, ut neceſſario ac ſemper vaſorum ſanguiferorum rupturam innuant: eadem aliquando evaneſcunt, hinc Chirurgum ſecurum reddunt, donec ex improviſo & cum majore atrocitate recrudeſcant ac operationem irritam faciant. Neque his caſibus perpetua & inſeparabilis eſt Sanguinis per Nares atque Aures eruptio, quam inter ſigna certiora extravaſationis ejusmodi numerant, ſed hujus majori ac graviori tantum gradui combinatur: cum nihilominus tantillum Cruoris, quod ſine notabili Cerebri ſuccuſſione ac durioribus ſymptomatis ſub Calvaria colligitur, temporis tractu, aut dum in ſaniem convertitur, horum lethalia patrat. Haud audiendi, qui, quod in ictus momento percuſſus non ceciderit, non vomuerit, viderit audiverit &c. ejus Calvariam integram & illæſam nihilque ſanguinis ſub illa extravaſatum ajunt: poſtquam Experientia convincimur, Cranium aliquando ſine ullis aut majoris momenti Symptomatis, non tantum leviter contundi, ſed enormius quoque confringi.

Si heterogenea ſ. educenda minus dignoſcantur.

Fallit ictus gravitas in ſanguine extravaſato dignoſcendo.

Lymphæ extravaſatio.

Difficilius longe eſt Lymphæ dignoſcere profuſionem, niſi evidens Cerebri concuſſio eam ſuſpicari faciat; extra quem caſum, quia tardius utplurimum

rimum

rimum congeritur, ſymptomata ejus aut nulla, aut leviora, obſervantur, aliqualis tantum nempe ſenſuum ſtupor, capitis gravitas ac dolor, vertigo, ſomnolentia cum vigiliis intercalaribus. Saniem ex cruore productam auguramur, & quidem temporis demum tractu, ex Commotione Cerebri graviore antecedanea &c. vaſa rumpente, ac ſymptomatis quotidie ingraveſcentibus, juxta illud *Hippocratis, dum pus fit, febris ac dolor augetur:* quam tamen dum educere molimur, res utplurimum deprehenditur deſperata, hinc irrita Operatio. Et naturæ miraculis adſcribendum, quod in Iuvene phrenetico Veneto teſtatur *H. Saxonia prælect. pract. part. 1. c. 3.* cui ſuborto abſceſſu, purgata fuerit ſanies per aures, oculos & nares: quemadmodum pariter, quod penes *Glandorpium Specul. chir. obſ.* 4. legimus, de quodam pugili, cui cum graviter in Capite vulnerato tertia die gravia ſupervenirent ſymptomata, ut ſuſpicio de materia quadam præter naturam ſub Cranio collecta contingeret, hoc cum Dura matre aperto ingens ſaniei copia effluxit & æger ſanitatem recuperavit.

difficilius quoque dignoſcitur.

Dubia pariter Saniei collectio.

Neque tamen in hoc caſu a Calvariæ perforatione aliquid certi promittendum, & pauci illorum quibus ejusmodi ſuppuratio aut potius corruptela ſanioſa contingit, evadunt, ſanie quamvis copioſius promanante, perinde ac illis, quibus extravaſatio ingens, parum ſpei ſupereſſe videtur. Per moram nempe diuturniorem, quam, antequam, in pus abeat, ſub Calvaria trahit Cruor, decubitu interim ſuo multum hujus partium contentarum corrumpit: atque hoc equidem eo magis, cum non verum e ſanguine extravaſato hic formetur pus, ſed in liquamen potius putrilaginoſum idem convertatur; quod fœtor ejus cadaveroſus aliaque phænomena, quibus a pure ingenuo illud quam alieniſſimum obſervatur, innuunt. Proin tunc demum & tardius hujus corruptelæ ſe exerentia ſymptomata equidem materiæ ſubſtantia peccantis eductionem ſuadent, corruptionem tamen atque fracedinem ſimul enormem, quæque omnem artis vim ſuperat, ſimul declarant.

Nec puris collectio ſemper admittit trepanum.

Quæ vero ſanies occaſione Fracturæ ex Diploes vaſis laceratis in Panniculum deſtillat, niſi hæc evidens & gravioribus mox Symptomatis illa ſe manifeſtarit, vix cognoſcitur, adminimum non in principio morbi ac tempeſtive, ſed ubi virium lapſus Chirurgiam generoſiorem prohibet; i. e. fruſtra patet, cui mederi haud conceditur. Quinimo in illa Fracturæ ſpecie, quam Contuſionem ac Deſeſſionem ajunt, Medulla vaſculoſo-carnea, tabulis Calvariæ intertexta, modo laceratur, modo comprimitur, hinc ſanguis vel ad Diploen profunditur, vel intra vaſcula compreſſa ſtagnat, ſub utroque ſtatu pu-

Nec in Deſeſſione Trepani uſus ſemper locum habet.

treſcit

treſcit, & os ad inflammationem usque corrumpit: ita quidem ut hujus tubus aliquando panniculo inſtillatus hunc cum cerebro ad lethalitatem usque ſyderet, in uno ſubjecto citius, in alio tardius, i. e. aliquando poſt plures demum ſeptimanas, ne dicam totidem menſes, prout Hiſtoriæ a *Paw: in Hipp. de vuln. Cap. p. 82. & 91.* enarratæ teſtantur. Qualis vitii medela Modiolum frequentius poſtulat, antequam nimirum os contuſum per moram corrumpatur & ejusmodi ichorem oſſi vicino pariter, ac ſubſtratæ Membranæ corruptivum generet: de eodem nihilominus experimur, difficillimæ ſatis conjecturæ illud contingere. Quod in oſſe nulla ſenſibilis aliquando contingat mutatio, nulla relinquatur & compareat in hoc vel exiliſſima rima vel fovea: Dum, advertente *Fallopio* & *Vertunio in Hipp. de Vuln. cap.* ejus compages ab ictu compreſſa depreſſave mox in ſtatum ſeu formam priſtinam, ſc. per Elaſticitatem ſuam intrinſecam, reſilit ac reſtituitur; quatenus in eadem continuum, non juxta magnas, ſed minores & intrinſecas tantum, ſui particulas, i. e. per meram attritionem, ſolvitur.

Nec Fragmenta oſſis ſemper uſum Trepani innuunt.

Quod demum feſtucas & fragmenta majora minorave Calvariæ, tabulæ potiſſimum interioris, attinet, Membranis ac Cerebro diverſis modis moleſta, præter Fracturæ ac Commotionis Cerebri cœtera ſigna dolor equidem, cum inſequente partium harum Inflammatione hincque delirio aut torpore talia innuere creditur: quia tamen dolor hic aliquando non, niſi confuſe, a percuſſo, ſub delirio torporeve, ſentitur, aut de eodem ille conqueritur, nec a dolore ipſius Fracturæ ſquammæ pungentis vellicatio commode ſemper diſcernitur. Neque fragmenta ejusmodi, ſi vel minus aſpera, vel læviore ſui ſuperficie Membranam contingunt, moleſtiam ſemper ſenſibilem concitant, adeo quidem ut talia interdum in Cadaveribus reperiantur, quæ in vivente adhuc ſubjecto nullo modo augurari licebat: incerta hinc quoque manent horum ſigna, & manus Chirurgi prudentis hæſitat in eductione eorum per Trepanationem tentanda.

Porro eductio ejusmodi heterogeneorum, Calvariæ immerſorum dubia manet, quamdiu dubii hæremus de particulari eorum ſitu: i. e. an ſub Bregmatis, an ſub Temporum, an Occipitis, oſſibus, an ſuper Oculorum Orbitas, in Calvariæ baſi, in Cerebri Subſtantia ac Venticulis &c. lateant. Atque hoc quidem, ſi regionem Capitis percuſſam ignoremus, ſi Contrafiſſura ſubfuerit, plures ictus forſan ſuſtinuerit æger; ut taceam, hæterogenea hæc aliquando priſtinum ſitum mutare & ex altiore loco ad profundiorem volutari. Qualis ſane circumſtantia ancipites nos reddit, cui Capitis lo-

co admovenda ſint inſtrumenta, labitur interim tempus & cumulantur Symptomata.

Quibus ita ſe habentibus nemini Medicorum ac Chirurgorum vitio verti poteſt, ſi in rebus adeo obſcuris, & quas nulla ſenſus ac rationis acies in apricum ponere valet, hallucinentur ac fallantur, & ſubeſſe ſibi perſvadeant Cruorem extravaſatum, feſtucam &c. hærere hæc in illa Capitis provincia, unde Modioli ope educi queant, haud cogitent vero de alia, quæ ſedes eorum vera exiſtit. Poſtquam nempe in illis & horum circumſtantiis ſingulis penſitandis aſſiduitatem & peritiam ſuam comprobarunt; utut eos erraſſe eventus doceat: nec negligentiæ aut ruditatis accuſandus, qui Capite vulneratum, ſub cujus calvaria, poſt obitum ſecta, cruor, ſanies, fragmenta oſſis &c. reperiuntur, haud perforavit, multo minus plaga, ob inter miſſam hanc Chirurgiam, per accidens tantum lethalis pronuncianda. Eodem ſiquidem jure, quo veniam meretur, qui in caſu, quo cum Indicante Prohibentia majoris momenti concurrunt, calvariam haud perforat, nec ob neglectam Operationem Vulnus minus lethale evadit: nec quamdiu de Cruoris extravaſatione, ſanie fragmentulis latentibus &c. horumque ſitu ſpecialiore incertus, erroris convinci valet, qui illa educere minus molitus fuit; & plaga ejusmodi, ob dignotionis difficultatem, inſanabilis ſeu per ſe lethalis jure meritoque decernitur.

Non præcipitanter cum trepano agendum.

Propter Trepani neglectum vulnera Capitis haud ſemper per accidens lethalia evadunt.

Accedit huic dignoscendi difficultati alia, hoc eſt, Heterogeneorum illorum conditiones diverſæ, per quas ſui eductionem plus minus detrectant, quarum forſan in fluidis frequentior & majoris momenti eſt ſitus ſeu deſcenſus eorum profundior, ratione cujus Trepanum non admittunt, aut irritam reddunt Operationem, ſi ſc. in ipſam Cerebri ſubſtantiam, Ventriculos aut Baſin fuerint profuſa. In Cruore extravaſato ſimul attendi meretur, eum nonnunquam ſub Calvaria eousque condenſari, ut Duræ meningi inſtar glutinis ſpiſſioris aut picis adhærescat, hincque in cadavere vix multo conatu ac ferramentis deradi queat. In quali ſane caſu a Perforatione Calvariæ parum ſperari valet, dum agglutinatus hic panniculo grumus per aperturam factam protinus haud excernitur, mora vero diuturniore, imo forſan intra nonnullas horas, ἐγκέφαλον ad Apoplexiam uſque lethalem comprimit, aut ſucceſſive, dum in pus abit, idem graviter corrumpit: quod phænomenon nihilominus nulla arte dignoſcere conceditur. *Iohannes Baptiſta Carcanus Leonis* equidem *de vulner. capit. ſerm. 2. lect. 5.* coagulum hoc diffitetur, ſeque ſanguinem ſub oſſe extravaſatum nunquam grumoſum conſpexiſſe, ſcribit, alios

Situs fluidorum dignotio difficilis aliquando uſum Trepani dubium reddit.

quoque idem aſſeveraſſe, memini: talem nihilominus hinc inde offendi, expertus teſtor, provocans ſimul ad aliorum Medicorum autopſias, Cenſuræ Collegii Noſtri expoſitas. Regerere ac diſcernere commemoro negantes, Congelationem hanc in cadaveribus demum evenire, neutiquam in iis, qui adhuc ſuperſtites: aſt vidiſti fluidum cruorem in vivorum Olla? & quid obſtat, quo minus in viventibus talem concipiamus ſanguinem extra vaſa rejectum, inteſtino ac locali motu deſtitutum; poſtquam ex partibus vivorum ſuggillatis v. g. in Capite ipſo, per factam inciſionem grumos ſpiſſiores educi comperimur.

it. quod ſitus feſtucarum educendarum variet.

Fragmenta oſſium pariter aliquando ſitus ratione ſui eductionem morari per experientiam edocemur, dum a fracturæ loco ad alium interdum ab ipſo ictu illato hujusve inſtrumento dimoventur, cujus exemplum d. 12. Febr. 1686 Budiſſa ad Nos delatum, ubi fragmentum oſſis Bregmatis ſiniſtri in & ab eodem ſub Calvariam longius detruſum, in quodam Adam Gottfriedt Fürſten, ablata hujus ſummitate reperiebatur, quod per Fracturam, quamvis patulam ſatis, cerni non poterat. Adjuta forſan horum devolutione aliquando per motum quendam corporis aut capitis incongruum, aut ſi fracturæ vel aperturæ Trepano factæ linteamina ſimiliave improvide ſubtrudantur, ſicque teſtæ dictæ de loco ſuo propellantur. Aliquando a profundiore Cranii parte effracta hæc oſſicula ſecedunt, quorum extractioni nullum Inſtrumentum, proin nec Modiolus, adæquatum deprehenditur, v. g. ab oſſis Sphænoidis proceſſu, Criſta Galli &c. aut Cerebro deſuper quoque profundius immerguntur ut nec reperiri, nec eximi, commode valeant.. Cujus utriusque caſus exempla in uno ſubjecto, George = Hauſſmann/ ſuppeditant Acta Pegavienſia, lethalis proin per ſe a Noſtro Collegio Anno 1705. menſe Iulii pronunciati: utut aliquot a Percuſſione dies melius ſe habuerit æger, ceſſarint aliquandiu Febris, Vomitus ac Vertigo, illeq; demum per Diætæ errores evidentes Febrem de novo cum aliis ſymptomatis gravioribus ſibi contraxerit. Quibus accedit tenacior Teſtarum, vel Oſſi vicino, vel Duræ Matri, adhæſio, cujus ratione ſine ſummo aliquando periculo illæ ſe avelli haud patiuntur; quamvis earum celerem remotionem urgeat dolor, quem lacerando aut pungendo Meningibus ac cerebro gignunt. Cujus rei ſingularem hiſtoriam *Ant. Pacchionus de Dura Matre obſ. 3.* recenſet de Septuagenario, qui in occipitio vulnus, nullis pravis ſignis comitatum acceperat. In quo cum poſt octuageſimam a decubitu diem Chirurgus oſſis, Meningi paulo adhærentis, extractionem prope Suturam Lambdoideam tentaret, repentina totius concuſſione partiumque ſingularum refri-

Harum eductionem quoque moratur earum firmior cum interioribus nexus.

refrigeratione hic correptus fuerit, ſudore inſuper gelido, pulſu imperceptibili, doloreque ad inteſtina: quo evanescente tenſio in abdomine apparuerit, manuum preſſioni aliquoties extrinſecus cedens, interius vero dolorifica, cum inflatione exquiſitioreque dextri hypochondrii ſenſu. Acceſſerit his Bilis vomitus & tertia die mors.

Impedit denique hanc Chirurgiam aliquando temporis brevitas, ſeu ſubitanea nimis ſauciati expiratio: vel quod non mox in principio adeo prava ſymptoma illam feſtinantia obſerventur, nec de circumſtantiis ejusmodi conſtet, unde talia imminere metuendum, vel quod præſto ſint Symptomata, ſi non prohibentia, certe retardantia, eandem, v. g. Hæmorrhagia gravior. Cujus intuitu etiam, ſi ſine Integumentorum mollium vulnere Capiti contigerit læſio, hinc arte prius fuerit parandum, non ab ipſa mox facta inciſione Trepanum admoveri valet, ſed altera demum die & fluxu ſanguinis, qui eam neceſſario comitatur, ſedato; vel quod hic in langvorem ac animi deliquia conjiciat percuſſum, hinc Perforationem interpellet; vel quod hanc ipſam & Operatorem in negotio hoc ex arte expediundo turbet. Interim dum perit miſer, culpa in illum minime conjicienda, utpote qui officium ſuum haud negligit, ſed in hoc peragendo inpeditur: linquit vulnus per ſe, non reddit, per accidens, lethale. *Item temporis brevitas, ſi non adſint ſymptomata Chirurgiam hanc poſtulantia, obſerventur potius prohibentia.*

Ex quibus diſcernere erit, quando in plagis Capitis Trepanatio aut ſeſecundum, aut præter rationem ſanam negligatur, & quando hujus omiſſio earum Lethalitati deroget: quamvis minus dubitem, hujus generis plures mergere poſſe caſus, qui pro Chirurgis, qui Modiolum non applicarunt, interpellent.

CAPVT II.
DE
MEDVLLÆ SPINALIS ET NERVORVM VVLNERIBVS LETHALIBVS.

Cerebri productio & quaſi caudex cum ſit ſpinalis medulla, ita tamen, ut cinerea ſubſtantia, qualis Corticis ad inſtar Cerebri compagem medullarem involvit, ab hac in Spinali medulla obvolvatur, & ratione hujus ſitus diverſi Cerebrum inverſum commode ſatis forſan dicatur, hujus quoque & ſpinæ læſionum examen, intuitu Lethalitatis huc refero: adeo quidem, *Spinæ læſiones.*

ut, dum conformatione & officio ipſi cum cerebro convenit, ideo etiam a *Galeno* alterum nuncupatur, harum læſiones aliquando mortales augurari conveniat. Quas accuratioris Doctrinæ gratia diſpeſcam in ſpinæ luxationem, fracturam, vaſorum ſanguineorum & ipſius funis medullaris vulnera ſeu lacerationes.

Spinæ luxatio aliquando per ſe lethalis.

Spina ſicut vel ad poſteriora, vel ad latera, vel ad anteriora luxatur, ita, quia priores binæ luxationes reſtaurationem prompte ſatis admittunt, poſterior nunquam, aut non ſine ſumma difficultate & periculo, hæc, ſi tanta, in tali ſpinæ loco fuerit, quæ & ubi motus ſeu actiones, plus minus vitales, turbat ac interpellat, mortis, quæ ipſi pediſſequa, cauſa vera & prima dici meretur, comprimendo ſcil. medullam incluſam, emanationem fluidi cerebralis ad organa vitalia intercipiens, aut ad convulſiones horum depravans. Per organa vero hæc non thoracis tantum viſcera a Galenicis καϑ' ἐξοχὴν ſic dicta, ſed abdominis quoque potiſſima, ſubintelligere jubet *Hippocrates 2. prædict. t. 26.* dum ait: *Si ſpinalis medulla aut ex caſu, aut ex alia quapiam cauſa externa, aut ſua ſponte, laboravit, & crurum impotentiam facit, ut nec tactum quidem percipiat æger, & ventris & veſicæ, adeo ut primis quidem diebus ſtercus aut urina niſi coacte reddatur. Quum autem morbus invaluerit, & ſtercus & urina, non urgente homine, prodit, moritur poſtea non multo interpoſito tempore.* Viſcerum enim abdominis functiones, quamvis vitalitati non immediate proſpiciant, ſine illorum tamen functionum integritate vitalitas diu integra perſiſtere nequit: per conſequens ſi per ſpirituum animalium influxum interceptum munere ſuo haud fungi valent, cauſa tale quid præſtans per ſe lethalis præſumitur, adeoque non tantum, juxta *Avicennam*, vertebræ colli luxatæ mortem inferunt, ob nervos, reſpirationi aut pulſui cordis inſervientes coarctatos aut quocunq; modo tenſos, ſed dorſi quoq;, imo lumborum, ſuperiores, ſi nimirum ventriculi, inteſtinorum & veſicæ urinariæ contingant ſpaſmi enormiores, aut ipſum cerebrum, quod ſatis frequens, hinc in conſenſum rapiatur.

Vertebræ Dorſi ad Interiora ſeu anteriora non, niſi per ſummam violentiam dimoventur, aut excidunt, ob renitentiam & firmamentum, quæ a vinculis & ligamentis ſuis habent, qualia potius rumpuntur, quam ut tantam extenſionem ferant: hujusque dearticulationis reſtitutio vix ſperari valet, nec inflammationi dictorum ligamentorum, hinc nec convulſionibus inde ortis, mederi conceditur. Adeoque mortifera utplurimum deprehenditur illa, quod Medullam vehementius comprimat, tendat quoque violentius ner-

vos

vos,ad interiora magis decurrentes, hinc diverſas actiones tam vitales, quam animales, fruſtret: quod a ſpina extrorſum luxata vix metuendum, nec Medullam, nec hinc excurrentes Nervos, adeo potenter comprimente.

Luxatio unius Vertebræ plus nocet, quam plurium.

Quinimo circa Spinæ Luxationem adhuc attendendum, quod ab Antiquis non minus, ac Modernis, Chirurgis, v.g. *Pareo* & *Fournier* notatum legimus: mortalem magis evenire Luxationem unius Vertebræ, præ plurium ſibi contiguarum ſimul facta dislocatione. Quatenus unica tantum, extra ſitum ſuum compulſa, Medullam Spinalem in acutum magis angulum cogit atque ſecum abripit, ut hæc proin arctius compreſſa, torſa & tantum non diſrupta emanationem fluidi nervei ad partes magis intercipiat: quodſi vero plures Vertebræ ſibi contiguæ ſimul dislocantur, in angulum obtuſum & leviter tantum illa inflectitur, hinc equidem ejus actio aliquantum, haud tamen omnimode, fruſtratur, & fluido illi aliquid adhuc tranſitus patet. Ita ratiocinari jubet *Hippocrates* de *articulis*, quando t. 43. unum tantum ſi verticulum exilierit, ſpinalem medullam hoc magis comprimere, ſi non etiam abrumpere, tradit: & t. 45. eandem Medullam diſtorſiones Spinæ circularis, i. e. ad gibboſitatem conſpicuam factas, facilius ferre, non angularem.

Conquaſſatio Spinæ aliquando lethalis.

Recenſitis his Spinæ Luxationibus cum *Galeno* jungo hoc, ubi Vertebræ equidem de locis ſuis minus dimoventur, ſed intra ſedes ſuas manent, laxantur nihilominus harum Ligamenta eousque, ut illarum contiguitas ſenſibiliter lædatur, ſeu juncturæ earum plus minus a ſe invicem recedant, quod Quasſationem ſeu Seiſin communiter ajunt, Elongationem forſan appellare liceret. Qualis equidem Ligamentorum atque Articulationum laxitas non ſemper tantum periculi involvit, ſi nimirum a cauſa interna, & quæ lente magis agit, eveniat: ab impetu tamen externo violentiore ſi tale quid eveniat, ſubito utplurimum interficit, vel in ipſo ictus momento, vel brevi poſt, contuſo nimirum hinc ſeu vehementius commoto ac tenſo fune medullari. Exemplo ſit quidam Ioh. Nicolaus Selinger Curienſis, qui ab ictu violentiore, Nuchæ inflicto, poſt nonnulla verba prolata aliosque leviores ac paucos motus atque greſſus mortuus conciderat; cujus Cervicis articulatio adeo laxa obſervabatur, ut hic facile intorqueri & facies in dorſum converti potuerit, nihil vero luxationi analogum, ſed Integumenta tantum cum Muſculis multo cruore ſuffuſa, comparuerint, prout d. 16 Nov. 1673. Nobis relatum, & Sententia noſtra deſuper rogata, fuit. Cui ſimile quid præſtabat jactus, Cervici Magdal. Catharinæ Mritſchin illatus, ſubitanea itidem hujus percuſſæ mortis cauſa: de quo Deſſavienſes 26. Martii & 5. Octobr. 1685. noſtrum Judicium poſtulabant.

 Quibus

Quibus ex *Pareo 15.c.17.*addo illud Medullæ ſpinalis vitium,a variis pariter violentiis ſeu ſuccuſſionibus eveniens,ſi nimirum illa ab immotis plane Spondylis divellatur abſcedat atque concutiatur, i. e. ſimile quid Commotioni Cerebri ſuſtineat: quale quid paſſos vix unquam reconvaleſcere, Idem Autor ſentit. Pugna in Nucha percuſſum epilepticum evaſiſſe, ipſemet recordor.

Object. Quamvis enim v. g. ex *Hildano cent. 5. obſ. 68.* theſi huic regeri queant exempla, duorum, qui ex luxatione vertebrarum lumbarium, miſere ſatis, *Reſp.* evaſerint, i. e. ſatis diu adhuc vixerint; peculiaris tamen horum eſt ratio, aſſerto meo minus contraria. Quatenus in neutro horum unquam fecum & urinæ contigerat ſuppreſſio, per conſequens nec adeo ingens medullæ compreſſio in his concipi poterat: imo rariores forſan ſunt luxationum ejusmodi ſpinæ eventus, cum ipſe *Hildanus* de poſteriore fateatur, ſolius naturæ beneficio potiſſima ſymptomata remiſiſſe.

Item Fracturæ Deinde nec fracturæ ſpinæ a mortalitatis culpa ſemper immunes videntur, ſi nimirum hinc ſecedentia fragmenta medullam eousque ſubeant ac penetrent, ut eximi nequeant, adeoque vel comprimendo vel pungendo, hinc alia viſcera nobiliora ac cerebrum in conſenſum trahendo, enecent: pari enim ratione fragmenta ejusmodi hic ajunt, ac in cerebrum agere eadem, ſuperius dictum.

Rupturæ hujus vaſorum ſanguineorum. Tertio cum ingentibus gaudeat arteriis ſinubusque venoſis idem funis medullaris, his vel per conquaſſationem tantum, vel per fracturam ſpinæ, ruptis vel vulnere diſciſſis & cruore intra tubum ſpondylorum congeſto, hic perinde, ac cerebro affuſus, ſanguis mortis cauſa evadit; i. e. tam comprimendo, quam putreſcendo, ſpirituum hinc emanationes turbat; & quidem eo magis, quod pro eodem educendo haud ſuppetant inſtrumenta Chirurgica, qualia nihilominus in quibusdam caſibus ars cerebro conceſſit ſatis commoda ac ſalutaria.

Etiam ipſius medullæ vulnera. Demum quarto ipſius medullæ ſpinalis vulnera, quæ ejus ſummitatem ſeu principium in cervice, paulo profundius, afficiunt, imprimis transverſalia, conſenſu omnium mortifera per ſe proclamantur, in ſpecie *Foreſti 6. obſ. chir. 4. Fallop. de Vuln. in genere c. 4.* ideo quod partes ſubjacentes omnes ſi non ſenſu privent, motus nihilominus earum, v. g. diaphragmatis, thoracis, cordis &c. enormiſſime turbent & plane auferant. Dum vulnerata in hoc loco Medulla Spinali per Nervos ex eadem utrinque promanantes, nec ad muſculos intercoſtales, nec Diaphragma, nec Cor &c. poſthac emanant Spiritus animales, actionibus horum organorum miniſtrantes. Caſum præſentis negotii

gotii ſuppeditant *Acta Facultatis Noſtræ* Anno 1641. de quadam Cultro latiore inter quartam & quintam Cervicis Vertebram illata punctura profundiore, Cerebri hanc productionem vulnerante ac vulneratum ſeptimo die enacante, hinc per ſe lethalis pronunciata. Aſt inferioris ejus tractus, imprimis lumbaris, plagæ, a multis pro non mortalibus habentur, v. g. *Galeno de Sympt. cauſ. l. 1. c. 5.* ac *Sennerto pr. l. 5. part. 4. cap. 3.* ideo quod partium, quibus hujus nervi deſtinantur, ſenſu & motu, ſine vitæ diſcrimine carere poſſimus, & v. g. inde contingens fecum alvi & urinæ incontinentia vitalitati nihil deroget. Alii circumſpectiores ſe gerentes diſtinctione, inter vulnera majora ac transverſalia, & inter longitudinalia ac minora, negotium decidere conantur: illa per ſe lethalia, hæc minus, pronunciantes. Quibus denique accedit *Foreſtus*, qui punctim illata, utut minora, æque mortalia, ac majora quævis, ait.

Verum repetere hic mihi liceat ex ſectione prima, utique aliquando vertebrarum thoracis inferiorum & lumbarium ſuperiorum medullam quoque lethaliter vulnerari, & pro effato illo magis magisque confirmando exemplis, ibi recenſitis, hiſtoriam ex *Panarol. pent. 5. obſ. 7.* ſuperaddo, famuli ſc. cujusdam Cardinalis, qui globulo ſclopeti minoris, quatuor digitis ſub regione renum, per medium ſpinalis medullæ trajecto, vulneratus triginta poſt horas expiravit. Qualium vero hujus generis conditionum plagæ, qualium non, mortem per ſe inferant, difficile dictu: cum exempla illorum, qui hinc evaſerint rariſſima, & forſan a *Fallopio* tantum, ſi ab ullo, obſervata, referantur, ut dubius hæream, an quæ judicentur ac judicata fuerint in defunctis vulnera ſpinæ non lethalia, cum fundamento talia dicta fuerint, aut dicantur. *Tam inferioris, quam ſuperioris, ejus partis.*

Quæ enim non lethalitatis cauſa vulgo venditatur, quod a parte Medullæ thoracica & lumbari propullulantes nervi ad organa minus vitalia pertingant, ſed ignobilioribus duntaxat ſpiritus pro ſenſu & motu communicent, quarum nihilominus functionum privatio, v.g. in retentione fecum atque urinæ læſa, mortem neceſſario haud inferat: ideo ſuſpecta videri poterat, quod ea conceſſa nec transverſalis & omnimoda præciſio partis Medullæ inferioris mortalis dici queat, quam tamen plerique talem aſſerunt, utpote quæ non plus damni, quam minores Nervi, ſcil. ſenſus & motus defectum, imprimeret. Plus Lucis nobis ſuggerit hoc in paſſu *Galenus 4. de loc. aff. cap. 3.* ubi ex luxatione vertebrarum medullam ac nervos modo tendi, modo comprimi, ab his vero partium reſolutiones, ab illis ſpasmos ſeu convulſiones, emergere ait: cui adſtipulatur *Celſus l. 5. c. 26.* his verbis: *Medullæ, quæ in ſpina eſt diſcuſſa, nervi*

 reſol-

reſolvuntur aut diſtenduntur, item *Pareus l.9.c.30. Spinalem medullam vulneraretam teſtantur oborta convulſio aut paralyſis, urinæ & fecum citra voluntatem excretio, aut omnimoda ſuppreſſio.* Quæ ſi vulneratæ non minus medullæ, ac propter luxationem ſpinæ male ſe habenti, applicentur; concederem equidem, quæ inferioris medullæ partis luxationes ac vulnera organorum paralyſes tantum comites adſciſcunt, minime, quæ convulſiones, utique lethalia, præſumi debere, non tantum, quod urina & alvus hinc pertinacius ſupprimantur, quale eorum ſymptoma utplurimum mortiferum præter *Hippocratem* l. a. experientia quotidiana teſtatur, ſed quod cerebrum ac ſuperiores partes quoque, ſi caudex ſpinalis non omnimode præciſus, ſimul in conſenſus ſpasmodicos rapiantur. Imo confirmant me in hac ætiologia reddenda non tantum exempla ex *Hildano* ſuperius producta, ejusmodi ſubjectorum, quæ luxationem ſpinæ, haud reſtauratam, ſine ſpasmis, verum cum ſola relaxatione ſphincterum veſicæ, podicis ac crurum, ſalutarem experta fuerunt: Verum probabilitatem quoque haud exilem ipſi conciliat *Foreſti* monitum, dum l. a. puncturas majoribus ejus vulneribus combinat: easque pari jure lethales judicari debere, ac hæc, aſſerit. Sine dubio, quod pari modo, ac nervorum puncturæ, ſpasmis producendis aptiores, quam inciſiones, exiſtant. Imo denique quid impedit, quominus propter commercium, quod nervo intercoſtali cum vertebralibus inferioribus pariter ac ſuperioribus intercedit, alia viſcera, ventriculus, inteſtina tenuia, Lien &c. in conſenſus ſpasmodicos abripiantur lethales? dum vomitus quoque a læſæ medullæ portione lumbari evenire, in propatulo eſt, teſtaturque exemplum poſterius ab *Hildano* communicatum.

Etiam punctura lethales.

Illud ratione ſummitatis ſpinalis medullæ nunc ex *ſect. 1.* denuo moneo, non tantum latiores ac transverſales ejus inciſiones, ſed, ut modo de inferiore illius portione annotavi, puncturas quoque exiliores, mortem patrare, hinc, intuitu ſymptomatum, lethalium nomen mereri: quod nemini adeo paradoxum exiſtimari poterit, modo nervorum puncturas atrociora ſemper inciſionibus majoribus movere pathemata, ac cerebrum cum toto corpore vehementius exagitare, attendat, ſic enim facile, quid de nervo hoc totius corporis maximo, ſeu nervorum plurium faſciculo, expectandum ſit, præſumet.

Nervorum quorundam vulnera lethalia ſunt.

Addo denique his judicium de Nervorum vulneribus, quæ pariter aliquando per ſe interficiunt, & quidem ſub conditionibus ſequentibus. Nempe primo læſiones illorum truncorum, qui organis vitalibus miniſterium motus ac ſenſus, præſtant, imprimis octavi ſeu vagi paris, intercoſtalis ac diaphragmatis: utpote qui præſecti reſpirationem, pulſum, & ventriculi aliorumque viſcerum

viſcerum, vitalitati litantium, functiones enormiter imminuunt ac tollunt; quadantenus ſaltem lacerati eosdem motus & actiones per ſpasmos graviſſimos & in univerſales degenerantes, depravant. Quamvis enim trunci hi, mox ab exortu ſuo, aliquatenus vulnerati, cum aliis nervis partium externarum hoc commune videantur habere, ut per colli latera decurrentes topica medicamenta admittant: quia tamen hæc ſæpe minus ſufficiunt ſpasmorum interim, hinc concitatorum, violentia æque intenditur atque extenditur, ultimum vero remedium, ſc. eorum amputatio hic nullum locum reperit, quod hac facta ſenſus & motus in partibus vitalibus maxime deſtruatur, ex ſitu hoc magis externo nihil aut parum lethalitatis vulneribus ejusmodi decedit, ut taceam, hunc adeo profundum eſſe, ut vel hujus ratione illorum præſectionem moliri temerarium ſatis videatur.

Præterea quamvis ſine dubio celerius longe jugulet, ſi uterque recenſitorum parium nervus ſimul afficiatur, nec ideo tamen alterius horum inciſio, ſi ejus ſymptomata graviora atque pertinaciora, non lethalis auguranda, quaſi per ſocium integrum reſtitui ac emendari queat, quod ab alterius vitio tollebatur ac depravabatur: obſtat enim, quod nihilominus tantæ ac lethales ex lacerato uno nervo præcordiorum anxietates, palpitationes &c. evenerint, quibus nulla arte ſuccurrere licuerit, ſine dubio quod integritas nervi ſolitarii non ſuffecerit pro motibus illis vitalibus integris conſervandis. In ſpecie vero quoad ſpasmos a nervorum uno, quadantenus ſaltem læſo, res evidentior eſt: quippe ſi unum membrum alterum, interdum ſatis remotum, ratione commercii nervorum, in conſenſum trahit, cur idem in ejusdem organi lateribus diverſis non fiet? ut nimirum v. g. diaphragmatis pars, lienem ſpectans, ratione nervi ſui, male ſe habentis, in convulſiones concitata, partem ſui, epati contiguam, ſimul convellat, ideo quod nervi unius fibrillæ capillares ubique alterius ſurculis mire implicentur, hinc motuum irregularium ſtimulos invicem communicent. Quod quidem in Ventriculo ac reliquis abdominis viſceribus promptius concipiendum, quatenus illius nervi paris vagi ante ſui inſertionem ſibi aliquoties inoſculantur, intercoſtalis vero propagines & plexus pluribus in locis coeunt ac invicem communicant. *Etiam ſolitariorum.*

Deinde mortis inſequentis cauſa immediata exiſtunt quorumcunque illorum ramorum ac plexuum, profundiora atque interna corporis perreptantium, adeoque remediorum congruorum uſum reſpuentium, lacerationes aut puncturæ: ſi nempe doloribus, convulſionibus, febribus ac deliriis occaſioni fuerint & ſub his ac cognatis ſymptomatis enecarint. Alia ſententia erit ferenda *Item horum ramorum & plexuum.*

renda de artuum & habitus externi nervis horumque læſionibus & exin dependentibus ſpasmis, utpote quibus non unum remedii genus ſuppetit, quamvis in intenſiores ac univerſales ſpasmos conjiciant vulneratos. Anceps nihilominus hæreo de illorum caudicibus, ſummitati humeri & femoris implantatis, ſi ab harum incisionibus aut punćturis tale quid contigerit, miſerumque illæ enecaverint. Quippe ratione profundioris, quem obtinent, ſitus topicorum admotorum vis non penetrat, inciſionibus vero iisdem viam parare, ob grandiorem vaſorum ſanguineorum, incumbentium & accumbentium, propinquitatem, temerarium admodum videtur. Si ad extremum ſeu ultimum provoces auxilium, humeri ſc. aut femoris extirpationem, & hoc plus audaciæ, quam rationis, ſapit conſilium: ac operationem illam in hac artuum ſummitate, trunco adeo vicina, vix audebit Chirurgus prudentior, cui convulſiones atroces atrocioribus ad motem usque cumulare religio eſt.

Imo forſan artuum etiam.

CAPVT III.
DE
COLLI VVLNERIBVS
LETHALIBVS.

Quibus colli partibus lethalia vulnera contingant?

QUatuor, præter ſpinam, partium genera in collo obſervantur, quarum Plagæ frequentius funeſtos eventus habent: ſc. Vaſa illius ſanguifera, Nervi, Aſpera Arteria & Gula: quamvis rarius contingat, unam earum ſolitarie ſauciari, cum ſibi vicinæ maxime exiſtant cunćtæ; hinc lethalitas per concurſum plurium læſionum non raro intendatur.

Vaſis ſanguiferis.

Arteriarum Carotidum ac Cervicalium, Venarum Iugularium internarum & vertebralium diæreſes impetuoſas ac lethales excipere hæmorrhagias, nullo auxilio coercibiles, *ſećtione prima* indigitatum: ideo præprimis, quod ligaturam ſtrićtiorem, comprimendis ſuis aperturis ac compeſcendo ſanguini neceſſariam, propter imminens hinc ſuffocationis & apoplexiæ periculum, ſuſtinere nequeant. De jugularium externarum plagis mitius ſit judicium, majoribus etiam, utpote quibus obturandis remedia Chirurgica ſuppetunt, & *M. A. Severinus Effic. Chir. de phlebot. c. 16. Horne in notis ad Botall. ac in Microtechn. Hildan. cent. 4. obſ. 14. & River. pr. l. 1. c. 2.* venarum harum aperturam diverſorum Medicorum teſtimoniis pariter ac propria experientia approbant, minimeque habet *Botallus*, cur *de modo incid. venam* &c. phlebotomiam hanc Chirur-

Venarum jugularium inciſio an tuta?

Chirurgis adeo diſvadeat, aut timide ſatis concedat, quamvis nec quibusvis tonſoribus committendam. Imo, quia immediate ſub cute degunt, ſi non compreſſione, certe ligatura, earum inciſiones conſtringere & eruptionem ſanguinis reprimere licet, notante *Blanckart Collect. cent. 3. obſ. 65.*

Plurium horum vaſorum aliorumque organorum hujus loci ſimul ſauciatorum exempla frequentioris obſervationis ſunt, ipſeque teſtari poſſem: bina loco plurium ſunto. Requiſitus Anno 1672. 23. Octobris a Prætore Civitatis Noſtræ inſpexi cadaver adoleſcentuli 12. vel 13. annorum, cujus colli tota anterior facies a juvene nequiſſimo cultro lanionino eousque dilaniata erat, ut omnes hujus muſculi, ſcil. Maſtoidei, Sternothyroidei, Caracohyoidei, Trachea, Oeſophagus, utraque Carotis, ambæ Venæ Jugulares internæ atque externæ reſecta comparuerint, hinc ex multis vulneribus una mors contigerit. Anno 1678. d. 28. Julii a quodam Militum Centurione poſtulatus, in pago proximo, Lindenau, luſtravi vulnus, quod Pediti punctim illatum erat, ingens valde & ab antica colli parte, ſub mento, per integumenta ac muſculos, ſub auricula dextra, verſus cervicem penetrans, quodque utrumque muſculum Sernohyoideum & Sternothyroideum, dextrum Coracohyoideum & Maſtoideum, ejusdem lateris Venam jugularem internam & externam, Carotidem ac Nervum Octavi paris, imo cum enſis, (forſan dum retraheretur) inter Os Hyoidis & Laryngem retrorſum declinaverat, ſummitatem ſimul Gulæ totam fere, reſecuerat. Quibus ex Reſponſis Facultatis Noſtræ addo plagam, Wittenbergæ 1668. 9. Martii cuidam cæſim inflictam, & a cervice ſub aure ſiniſtra atque maxilla ad colli anteriora declinantem: qua cum muſculis accumbentibus vena jugularis externa tota per transverſum, interna vero ac Carotis cum Vertebra Cervicis ſecunda ad medietatem diſciſſa hujusque medulla ſimul tacta cernebatur, a cujus enormiore hæmorrhagia vulneratus altero die ſuccubuerat. *Obſervatio.* *Obſervatio.* *Obſervatio.*

Quia vero rariora exiſtunt exempla, ubi unum ſeu ſolitarium horum colli vaſorum lethaliter laceratur, caſum, ad Nos pariter Juſſu Sereniſſimi Ducis Mechlenburgenſis An. 1685. 10. Julii transmiſſum, referam. Fabri nempe ferrarii ſervi collum parte antica cultro d. 25. Novemb. anni præcedentis perfoditur, unde hæmorrhagia inſignis, ac nullis remediis, niſi cauterio actuali, cedens, eveniebat: eſchara vero 7. Decembris recedente & fluore ſanguinis recrudeſcente 14. ejusdem ſauciatus fatis cedebat. Cadaver, dum perluſtrabatur, Vena jugularis interna, ad duorum digitorum latitudinem ſub maxilla inferiore, oblique inciſa cernebatur, fluoris cruenti lethalis autor: muſculi vero adſiti a ſanguine *Obſervatio.*

poſt

poſt eſcharam inductam, extravaſato, congeſto ac putreſcente jamdum corruptionem notabilem contraxerant. A certo quodam Collegio Medico punctura hæc per accidens tantum lethalis judicabatur, quod læſus ad decimum nonum usque diem vixerit, nullaq; primis diebus graviora, niſi lipothymias, (hæmorrhagiæ potius, quam vulneri adſcribendas,) ſymptomata paſſus fuerit, ac ex commotione demum animi vehementiore hæmorrhagiæ recidiva cum febre ſupervenerit &c. Quibus nihilominus haud obſtantibus & ſatis declinatis argumentis, Facultas Noſtra Medici ac Chirurgi de Vulneris Inſpectione deponentium, ſententiæ adſtipulabatur, utique lethalem per ſe illam aſſerens.

Tracheæ ſummitatis Vulnera.

Nervorum, per collum decurrentium, Vulnera quæ & cur mortifera ſint, *capite præced.* innui. Aſperæ arteriæ plagas vero quod concernit, cadunt hæ vel in partem ejus externam, vel in internam, ſeu ſub jugulo reconditam. Bronchi externi inciſiones, majores ac cartilagineos illius circellos lacerantes, difficillime conſolidari, in propatulo eſt, coaleſcere nihilominus aliquando ſi non per ſe, certe, per intermedium callum, imo ligamenta illa carneo-membranea, cartilaginibus interjecta, excreſcentiis ſuis, quamvis relicta poſt ſe raucedine, has inciſuras obturare, adeoque majores etiam fiſtulæ hujus ſpiritalis hiatus coire, teſtantur *Joubertus de affect. thorac. cap 1.* per *Albucaſis*, *Avenzoaris* & propriam experientiam *Braſavola in Hippocr. de rat. victus acut. 2. f. 35.* (qui magnam annulorum, ad numerum quinarium, anteriorem partem lamina ferrea dilaceratam, ac ſanatam vidit) *Pareus lib. 9. cap. 29. Tulpius lib. 1. obſ. 50. Bartholinus Cent. 5. hiſt. 89. Timæus Reſponſ. 14. & Blankart Collect. cent. 4. obſ. 47.* Neque audiendus erit *Jacotius in Hippocr. Coac. lib. 1. ſect. 3. aph. 16. & Foreſtus 6. obſ. Chir. 4.* qui majores ejus inciſiones lethales ajunt, utpote quibus allegati *Jouberti*, *Braſavolæ*, *Tulpii & Blankarti* hiſtoriæ contradicunt.

Etiam cartilaginum, ſanata.

Coalitum horum Tracheæ Vulnerum Suturam proprie ſic dictam juvare, *Petrus* von der Stille/*Chir. part. 2. tr. 4. cap.* 14. *Pareus* lib. 9. c. 29. *Pigræus Chir.* l. 4. cap. 12. ac *Bartholin. 5.* hiſt. 89 teſtantur, quemadmodum ſuturam per glutinum, *Tulpius* 1. *obſ.* 50: caſu nihilominus & ſine ejusmodi medela quosdam, quibus canalis ille profunde ſatis præciſus, eundem *Pareum* & *Pigræum* l. a. perhibere *Sect.* 1. c. 2. innui: quorum relationibus, quod ad me ab amico in ſimili Caſu tranſcriptum erat, adnectebam.

Cartilaginum Laryngis per-

Quin tamen percuſſiones ſeu contuſiones cartilaginum Laryngis, maxime Arythænoidearum, aliquando per ſe mortem inferant, haud ambigo, ſi nimi-

nimirum per ictum violentiorem earum connexio laxior eousque turbetur, ut ſibi propius adactæ ſeu arctius conniventes Glottidem eousque claudant, quo inſpiratio & exſpiratio inhibeatur, illis vero diducendis haud ſuppetant remedia. *cuſſiones aliquando lethales.*

Tracheæ autem ſub claviculis & in thorace reconditæ vulnera utplurimum ſuffocando enecant, hinc ſub tali circumſtantia per ſe lethalia dici debent, quod ars naturam in conſolidando juvare nequeat, ſoli vero hujus robori commiſſa opera, quorum ſucceſſus incerti, judicio ſuper lethalitate enunciando normam ſuppeditare haud valent, cum non de hujus, ſed de artis potentia, ubi de Lethalitate deponendum, quæſtio ſit: alias vulnus illud Aſperæ Arteriæ ac Venæ jugularis *Pareus l. a. præter expectationem & divino potius favore, quam arte, ſanatum fuiſſe*, non ſcripſiſſet. Symptoma ſiquidem inde emergens tantum eſt, ut ei per unam alteramve horam ſuſtinendo minus par ſit principium noſtrum vitale, brevi hinc ſuffocationi obnoxium: quippe enormiter hinc turbatur reſpiratio, quatenus aer externus pulmonum cavernoſam compagem minime ſubit, ſed ad pectoris cavum depoſitus illos non tantum non diſtendit, ſed undiq; etiam comprimit. Quam circumſtantiam cum vulgo non attenderint, factum, ut ad canalis hujus coalitionis poſſibilitatem tantum reſpicientes, errorem non exiguum commiſerint ejusmodi vulnera minus lethalia decernentes. *Vulnera aſperæ arteriæ partis internæ, ſeu inferioris, ſunt lethalia.*

Gulæ denique ſeu fiſtulæ cibariæ vulnera penetrantia, pariter modo lethalia, modo minus talia, ut accuratius diſcernantur, attendendum puto, alia canali huic evenire adhuc intra collum conſtituto & ab hujus organis reliquis ſtipato, alia, ubi per cavitatem thoracis & per diaphragma ad ventriculum dimittitur; item, quædam horum eſſe majora, quædam minora. Quo ſuppoſito exiliora & ſummitati ejus, cervici accumbenti, illata vix unquam morti exponere, probabile ſit: quatenus vel ratione exiguitatis parum inflammationis ac doloris metuendum, aut, quod ejus ſupervenit, gulæ quidem functionem turbat, imo forſan aliquando interpellat, fruſtratio tamen hæc non tanta, quin ad unum alterumve diem eam ſine certo vitæ diſpendio ſuſtinere queamus: Nec per vulnus hoc elabentia deglutita ſpatia aliena ſubintrant & in his putredinem concipiunt: remeda denique ſatis commode hic applicare conceditur. Et ne ſine experientia merus theoreticus prodeam, ex *Schenckio Bonacurſii* obſervationem hujus loci faciam, qui quendam, carceribus detentum, poſtquam ſibi gulam, qua parte tracheam ſpectat, ſauciarat & hiatum digito eousque ampliarat, ut per ipſum medicamenta cum alimen- *Gulæ Vulnera quæ lethalia?* *Non partis externæ.*

tis transmitterentur, paucis diebus ſanatum narrat. Ejusdem generis eſt hiſtoria, quam *Pigræus Epit. Med. Chirurg. lib. 4. cap. 12.* refert. Sc. in ſylva duo juvenes a latronibus jugulabantur, quorum unus mortuus, alter ſe mortuum ad aliquod tempus ſimulavit, maximo largiſſimoque vulnere in faucibus accepto, ab una enim jugularium externarum incipiens ad partis adverſæ alteram deſinebat ita tamen, ut illæ minime offenderentur. Miſſus proin a Regina, de eo certiore facta, Pigræus miſerum illum prægravi vulnere jacentem reperit, capite demiſſo equidem loquentem, ſed eo elato aerem per vulnus expirantem & aphonum. Vt mali magnitudinem melius dignoſceret, lac ipſi bibendum dedit, quod per vulnus effluebat, ſupinus vero cum hoc hauriret miſer, ad ſtomachum deſcendebat; ita ut œſophagum haud omnino reſciſſum eſſe, colligeret. Quo viſo idem Scriptor ſutura valida ac firma plagam ſe firmiter conjunxiſſe & per viginti duos dies lacte tantum, reſupino ſemper collo hauriendo, eum aluiſſe ait: donec poſtmodum ſolidioribus veſci cœperit & vulnus, ad exilioris tantum foraminis circa tracheam, remanentiam, coaluerit.

Sed internæ. Verum ſi interior, ſeu in thorace deliteſcens, gulæ portio pertundatur & quidem vulnere paulo majore, nulla quia medicamenta nec Chirurgiam admittit, alimentis vel tranſitum ad ſtomachum, ratione tumoris ac doloris denegat, vel ad cavitatem pectoris aſſumta transponit, in qua, tanquam loco ſibi alieno, computreſcendo ſymptomata lethalia patrant: vulnere per ſe lethali deficere dici debet æger.

Cur transverſalia œſophagi vulnera longitudinalibus periculoſiora? Communiter addunt, inciſiones gulæ transverſales longitudinalibus graviores eſſe, v. g. *Suevus de Inſpect. Vuln. part. 2. pag. 17.* qui tamen ratione vera videtur deſtitui, dum juxta Doctrinam *Veſalii* exteriorem ſeu carneam gulæ tunicam ex fibris transverſalibus, internam ſeu nerveam ex rectis contextam putat. Docet quippe cum *Fallopio & Fabr. ab Aquapendente* autopſia præter tunicam interiorem nerveam, ex fibris longitudinalibus coagmentatam, carneam duplicis fibrarum ſtrati, in ſubjectis humanis reperiri: quorum exterius ex ſtaminarum rectarum manipulis craſſioribus, interius ex transverſalium circulis tenerioribus paratum: ita ut ex transverſis ſimplicioribus ac tenuioribus fibris, ſecundum tractum gulæ diſciſſis, minor metuenda ſit vulneris apertura, quam ex longitudinalibus, internis pariter ac externis, laceratis.

CAPUT

CAPUT IV.
DE
THORACIS VULNERIBUS LETHALIBUS.

IN Thorace præter Spinam diverſa pariter obſervantur membra, quorum plagas excipiens mors his, ut cauſæ per ſe, adſcribitur: nempe Cor cum ſuis vaſis, Arteriæ & Venæ Mammariæ atque Azygos, Pulmones, Ductus Thoracicus, Diaphragma & Nervi Intercoſtales, Phrenici ac Octavi paris. Aſt horum organorum integumentis externis ſeu teſtudini Carneo-oſſeæ aliquando vulnera per ſe mortalia contingere poſſe, nemini Scriptorum unquam in mentem venit: ita ut de his exclamandum veniat, quod de eorum Chirurgia facit *Guido de Vuln. ſpec. cura. cap. 5. De Vulnere thoracis, magnum eſt mirabile, quia ita parum de ipſis maxime, quantum ad membra continentia, invenimus tractatum a Galeno, neque ab Halyabate, neque ab Avicenna &c.* Nec ideo ullum eorum reprehendendum eſſe, pluribus perſuaſum videtur, qui ſc. partium harum externarum uſum & actionem ad vitam non adeo neceſſariam concipiunt, id eſt, cum *Sennerto noſtro* pulmones proprio motu, non ad dilatationem thoracis, extendi &c. putant: qualis nihilominus generis homines, dum veteribus cauſam dicere, haud requiſiti, annituntur, Principi Medicorum & Antiquiori longe Doctori, *Galeno*, contradicunt, qui hinc inde in ſuis Commentariis, v, g. *lib. 2. de Hippocr. & Platonis decretis c. 6. de Cauſis Reſpirat. c. 2. 6. de Uſu Partium c. 10. ac de Motu Thorac. & Pulmon. c. 1. Nullum pulmones innatum habere motum, ſed ſemper indigere thorace ad motum, item, Pulmonis dilatationem & contractionem thoracem gubernare*, magna animi contentione aſſerit. Quibus ita ſe habentibus, id eſt functione thoracis ambitus ad vitam immediate neceſſaria, inferendum puto aliquando, majora thoracis vulnera, quibus illa eousque turbatur, ut brevi hinc ſuffocetur vulneratus, lethalibus per ſe non minus accenſeri debere, ac ſi a mole majore, thoraci incumbente, quis interficiatur, ſeu comprimendo ſuffocetur.

Etiam thoracis integumentorum quædam vulnera ſunt lethalia.

Pulmones motum thoracis ſequuntur.

Quotidie equidem pectus perfoſſum, modo interanea illius intacta maneant, conſolidari, obſervamus & infinita forſan vulnerum ejusmodi ſanatorum ex ſcriptoribus corradere poſſem; Majorum tamen & latiorum, i. e. a quibus motus thoracis ac pulmonum inſigniter læſus, aliquod ſalutare penes neminem legere aut obſervare mihi datum; proin & cum cauſalitas horum ſuffo-

catoria evidens maxime, donec reſectionem v.g. quatuor vel plurium coſtarum, harumque interſtitiorum coaluiſſe audiam, vulnera ejusmodi lethalia verebor, confirmantibus idem animalium vivorum ſectione, hujus phænomeni experiundi gratia adminiſtrata, & *Galeni* dogmate *Sectione Prima ex 6. de Vſu Part. c. 3.* allegato. Vrget quippe maxime Reſpirationis neceſſitas, neque tamen vel ſutura, vel glutine, vel deligatione, labia ejusmodi hiatuum fortuitorum ſibi adducere & combinare conceſſum, quin thoracis motus, vel impetuoſior in hunc conatus, qualem in pectore ſauciatis experimur, hoc interpellet atque inhibeat, expiret vero interim percuſſus.

An unum ſolummodo thoracis latus vulneratum tantum exitii præſtet, dubitare jubent eadem *Galeni* verba, dum a magnis vulneribus in alteram thoracis partem penetrantibus, animal repente dimidio tantum reſpirationis multari, tunc vero demum eadem omnimode deſtitui, ait, ſi cavitas illius utraque fuerit perfoſſa. Verum eo ipſo, dum dimidium ſeu reſiduum illud reſpirationis ſanguinis oſcillationi vitali aliquandiu continuandæ non ſufficit, i. e. unius lateris pulmo vix tantum elateris aerei ſuppeditat, quantum viribus totius perpetuandis dimenſum: brevi forſan quoque hinc deſtruetur & ceſſabit functio vitalis tota, a febre acuta, neceſſario ſuperveniente, ſimul enormiter conturbata. Imo quid dicendum erit de vulnere unius lateris inſigniore, mediaſtinum ſimul perforante, hinc per aeris utrinque incongruam irruentiam utriusque pulmonis explicatione inſpiratoria cohibita?

Etiam fracturæ coſtarum aliquando lethales ſunt.

Idem vel ſimile fatum truculentum aliquando obſervatur Fracturarum coſtarum, i. e. nec hæ mortis, nec percuſſor forſan homicidii, culpa ſemper ſolvi poterunt. Si Scriptorum ſuper hoc aſſertum ſuffragia forent petenda, nullum plane, qui lethalitatem hanc ſuſpicetur, offenderem: aliquaudo equidem has fracturas periculoſas, non tamen per ſe lethales, dicentium v.g. *Hippocratis de artic. l. 51. & 52. item 5. epid. t. 13. Galeni in Hipp. de artic. Celſi lib. 8. cap. 9. Epiphan. Ferdinand. Hiſt. 64. Foreſt. 8. obſ. Chir. 6. & Sennert. pr. l. 2. part. 2. c. 25.* Aſt cum de vita & ſpiritu hominis ferenda ſit ſententia, rem non ſola autoritate decernere, ſed penitius disquirere, conveniet: potiſſimum cum inter Jureconſultos *Marium Giurbam Conſil. 17. §. 17.* ipſa hæc Medicorum dogmata ſeduxerint, ut Coſtarum fracturas læſionum per ſe mortalium claſſe exemerit, firmatum conſenſu *Cæpollæ lib. 3. Conſil. 61.* Quem tamen loco allegato neutiquam de fractura coſtarum lethali aut non lethali diſſerere, ſed tantum, ex contuſionibus vel ictibus illarum, quarum oſſa duriſſima, inſtrumento obtuſo fieri poſſe læſionem mortalem, negare, ſi non *Giurbæ*, verum ipſius *Cæpollæ*, verbis fidem adhibeamus, conſtabit. Sc. non

Sc.non unius alteriusve,ſed plurium ſimul coſtarum,ut ex ſuperius ſeu in *ſect.1.*allatis obſervationibus ſuppono,*κάταγμα καυληδὸν* ac *σύντριμμα* mortalia videntur: quod nullum vel ipſamet,vel ſtrangulatio hinc imminens,adæquatum admittant remedium:Sive enim fracturas has concipias cum fragmentorum receſſu, ſive horum contiguitate: illis tamen ſi ad interiora ferantur, nec reducendis, nec reductis conſervandis, ars ſemper ſufficit. Quemadmodum enim harum fracturam quamlibet, ſic ingentem quoque ſeu plurium coſtarum, mox carnium ſeu integumentorum inflatio, ab aere pectoris intrinſeco erumpente, excipit, ita ſine dubio hæc impedit, quominus reſtitui vel componi poſſint illarum extrema reponenda. Quippe non fiet hoc per ſpiritus retentionem ac tuſſim, cum aer internus, a quo motum illum reductorium expectemus, coſtarum & pleuræ ambitum elabens, illas haud elevet: manui reponenti rariſſime conceditur locus, prout omnes Chirurgi peritiores aſſerunt; & quidem multo minus, ſi ejusmodi carnium receſſus & intumeſcentia adſit. Nec *Veſalii*, *Parei* & *E. Ferdinandi* glutinoſum aut conſtrictivum Emplaſtrum tantæ ſemper obſervatur efficaciæ, ut impetuoſius avulſum coſtarum fragmenta depreſſa attollat, ſi illa integumentis externis non fuerint continua, adeoque nec cum cute attolli queant: neque demum ultimum illud *Parei* aliorumque remedium, integumentorum nempe inciſio & per vulnus cum hamulis ſimilibusque inſtrumentis adornanda coſtæ elevatio, ubi plures fuerint fractæ, rei difficultati proportionatum obſervatur. Adaptatis vero coſtarum fragmentis continendis haud ſemper ſuppetere encheiriſes,experti fatebuntur,cum quæ uni vel alteri, coſti firmandæ ſufficiat mediocris deligatio pluribus non ſit adæquata, ſtrictiorem autem non ferant anxioſi & vix anhelantes ejusmodi miſeri.Vno verbo,ſi*Pareus lib.13. c.11.* unius coſtæ fracturam ad interiora vergentem, propterea,*quod membranam coſtalem pungat, inflammationem excitet, in empyema facile deſituram, nec tam facile reſtitui queat, ideo,quod libere & plene abſolvi nequeant in hoc fracturæ genere, quæ ſunt ad reſtitutionem neceſſaria, nempe trahere, continere, impellere, ſeu adjungere* curatu difficillimam pronuntiat: quid de quinque, ſex vel plurium coſtarum,effractura ominabimur? Habent ſiquidem pauciores ruptæ hoc beneficium,ut harum paraſtatæ integræ ipſis inſtar ferularum ſint,quæ pariter, ac in cubito radium fractum ulna, aut in tibia hujus os fibulam fractam, ſeu vice verſa, eas ita detinent, ut fragmenta earum ſibi contigua maneant, diſlocationem coſtarum ruptarum vicinarum impediant ac repoſitis firmamento ſint: quali deſtituuntur plures idem fatum expertæ. De cætero ſicut aerem thora-

Plurium ſc. ſimul.

Quoniam non reponi poſſunt.

Nec reſtaurata contineri.

thoracis internum virtute ſua elaſtica pulmonum compreſſionem & expirationem multum juvare, ex fundamentis phyſiologicis ſuppono; ita dum extra clauſtra ſua naturalia ſub inflatione integumentorum externorum, magis tenſibilium, idem erumpit, ſpiram ejus valde dilatari ſeu fatiſcere, adeoque expirationis quoque motum enormiter gravari, probabile fit.

Comprobare hanc Fracturæ Coſtarum Lethalitatem puto Caſum 22. Iulii 1689. Facultatis Noſtræ judicio expoſitum: Vbi quidam Nobilis, fuſtibus agitatus ac de exquiſitisſimis doloribus lateris dextri conqueſtus ſexto a percuſſione facta die obierat, in cujus cadavere diſſecto quatuor Coſtæ inferiores diffractæ cernebantur. Quam læſionem, in ſpecie Coſtarum, nominatum Collegium per ſe & abſolute lethalem, cui nulla arte mederi conceſſum, quæ Pleuritidem incurabilem induxerit, Reſpirationem ad Suffocationem turbantem, enunciabat: quamvis nihil remediorum, nec Venæ ſectio quidem, fuerit adminiſtrata, nec Sanguinis extravaſati, qualis nihilominus ex Vaſis Intercoſtalibus ſimul ruptis probabiliter prodierat, ulla mentio facta fuerit. vid. ſect. 1. cap. 3.

Verum quemadmodum meam hanc de Thoracis integumentorum percuſſionibus opinionem nemini obtrudere audeo, ita & illos, qui huic ſuffragantur, monitos volo, ut illam, caſibus ſpecialioribus applicantes, circumſpecte agant, & quas vel mihi, primum tale quid proponenti, non licuit innuere ac determinare, circumſtantias amore Publici ac Iuſtitiæ ſuppleant, vel me devium ea, qua Viros honeſtos decet, modeſtia ad rectam magis viam reducant.

Cordis Vulnera lethalia.

Cur Ventriculorum.

Cur Vaſorum coronariorum.

Etiam Vulnera Subſtantiæ Cordis ſunt lethalia.

Ego interiora Pectoris nunc aggredior, ubi primo occurrit Cor, cujus Plagas, ſi vel alterutrum aut utrumque ventriculum penetrent, vel Vaſorum Coronariorum aliquod lacerent, per ſe mortales periti æque ac imperiti judicant: illas quidem non, quaſi animæ ſenſitivæ altithronium, caloris innati ſedes & officina ſpirituum vitalium Cordis hi Receſſus ſint, ſed quod ſanguine per eaſdem profuſo ejus influxus vitalis ad totum intercipiatur; hæ vero, quod per hæmorrhagiam horum vaſorum, ſatis equidem particularem, ipſi Cordis compagi muſculoſæ vitalitas atque activitas ſubtrahatur, adeoque hoc inde langueſcens in officio publico expediundo deficiat. Pariter ſi, intactis his ventriculis & vaſis propriis, ſubſtantia tantum ejus exterior ſaucietur, utut ſub tali fato ad triduum, quatriduum &c. aliquando ſupervivant tale quid perpeſſi, caſus nihilominus & hic inter utplurimum, adeoque inter per ſe, lethales, referri debet, annuente *Vido Vidio lib. 7. de curat. membr. cap. 7.* & confirman-

firmantibus idem hiſtoriis, productis a *Pareo lib. 9. cap. 30. Horſtio lib. 11. obſ. 18. H. ab. Heer. obſ. 11. atque Joh. van Meekren. obſ. chir. 32.* Non poteſt enim fieri, quin muſculi hujus propulſoris actio maxime vitalis a fibrarum ejus ſpiralium uno vel altero faſciculo præfecto notabiliter turbetur, cui tamen ſymptomati maxime urgenti ejusque cauſæ nulla chirurgia, ob loci ſeu ſitus profunditatem motumque cordis perpetuum, mederi licet: Et ſine dubio evidentior erit lethalitas Lacerationis majoris, v. g. juxta *Heer* baſeos æque ac coni ſimul; ſeptum utrique ventriculo intermedium, annotante *Horſtio* & *van Meekren*, penetrantis; aut juxta *Pareum* cum magna ſanguinis profuſione ſeu inſigniorum Ramorum Coronariorum diſciſſione contingentis.

Atque hæc quidem Cordis vulnera modo repente interficiunt, ſc. perforantia alterutrum vel utrumque ejus thalamum, modo tardius poſt aliquot demum horas ac dies, nimirum carnem tantum & vaſa ejus coronaria lacerantia: quatenus in illis non tantum Circulationis Antlia, ſeu organum movens, rumpitur, ſed ſanguis quoque diſpenſandus, antequam canales adæquatos ſubeat, profunditur; in his moventis tantum textura laceratur, hincque ejus impetus retunditur. Unde paradoxum maxime & inter miracula pathologico-anatomica referendum, quosdam perforatis illis ventriculis plures horas, imo dies ſupervixiſſe, v. g. Ventriculo dextro Nauclerum, quinto demum die fatis cedentem, cujus *Barthol. cent. 1. hiſt. 77.* meminit, item Civem illum Parieſienſem, eodem demum tempore mortuum, de quo *Blegni Zodiac. Gall. ann. 2. April. Obſ. 10.* videatur. Eodem Ventriculo dextro Vigiliarum cujusdam Magiſtri ſervum transfoſſum quartum diem ſupervixiſſe *Miſcell. Curioſ. Decur. 2. ann. 3. obſ. 113.* Ruſticum, ſimilem puncturam ſuſtinentem ſeptimum attigiſſe, *obſ. 114.* teſtantur: Militem ex vulnere ejusdem ventriculi die decimo ſexto demum obiiſſe, *tabula penſilis, in Bibliotheca Academiæ Gröningenſis ſuſpenſa, tradit.* Franciſcam a Tulpha, quæ quamvis præter alia Vulnera duo in dextrum ſinum penetrantia exceperit, ultimum nihilominus halitum ad quartum usque diem compreſſiſſe *Panarolus pent. 5. obſ. 45.* annotavit: item juvenem ad nonum usque, cum non adeo magna hæmorrhagia, mente ſana, motu cordis ſatis valido, tuſſicula ad juvandam ſanguinis excretionem voluntaria, nec ſine omni alimentorum uſu, ad decimum usque, refert *Diemerbrock. anat. l. 2. c. 6.* ad vigeſimum tertium, ex communic. *J. B. Fontani Bonnet. Sepulchr. lib. 4. ſ. 3. obſ. 23. §. 12.* Septimo poſt ictum demum die quendam, cui Cordis baſis cum cono per inſignem lacerationem, duobus ſclopeti globis, transverberata, mortuum *H. ab Heer. obſ. 11.* perhibet. Quemadmodum

Quidam transfoſſis ventriculis cordis diu ſatis ſuperſtites manent.

dum eodem loco narrat, quendam, cujus Cor quaternis bombardæ globis perfoſſum, nihilominus quintum diem ſupervixiſſe. Nolo hujus loci facere, quæ de Cervo, poſt dextrum, ventriculum glande plumbea a Serenisſima Electrice Brandenburgica olim trajectum, inſtar mortui proſtrato & poſt tres horæ quadrantes quatuor circiter millia paſſuum aufugiente, ex *Diſſertatione* 1687. *Francofurti ad Viadrum* habita, legimus: Cum præſto ſint illorum exempla, qui perfoſſo utroque ventriculo ſatis diu ſuperſtites permanſerint, v. g. Studioſus ille Ingolſtadienſis, quem vulneratum plateæ ſatis longæ ſpatium curſus confeciſſe, mente porro & ſenſibus integerrimis per horam fere integram conſtitiſſe, ex obſervatis *Cyriaci Lucii* narrat *Bonnet. l. a.* §. *16.* item juvenis, ſimili ratione ſauciatus, quinta demum hora expirans, de quo *Miſcell. Curioſ. Dec. 2. ann. 2. obſ. 188.* videantur; ut *Jacotium in Hipp. Coac. &* *Th. a Veiga in Galen. de loc. aff.* taceam cervam quandam ſagittam, ex longo tempore cordi infixam, geſtaſſe, perhibentes, item Cordis porcini, cui bacillus acutus ante ſemeſtre transfixus inhærebat, quod penes *Platerum* ſe vidiſſe *H. ab Heer l. a.* aſſerit.

Cur quidam poſt vulnera cordis non ſtatim moriantur?

Quæ ſimilesve hiſtoriæ, quamvis raro contingentibus merito accenſeantur & fundamentis anatomico-pathologicis ponendis minus adæquatæ ſint, earum nihilominus aliquas ætiologias ex circumſtantiis, iis combinatis, reddere, non adeo forſan difficile erit. Nimirum probabile eſt, quorundam ejusmodi ſauciatorum vitam protrahi *primo* ab exilitate plagæ, ut de ſuo vulnerato ſuſpicatur *Diemerbrock. loc. alleg.* & experientia Zootomiæ vivorum incumbentium comprobat, dum acus ſimileve inſtrumentum pungens, ventriculis cordis adactum, parum ſanguinis educit, & *Glandorpio Specul. Chir. cap 38.* teſte, cuniculus, cujus cor *Sanctorius* inſtrumento acuto perforarat, vivus nihilominus ad multos menſes permanſit: quatenus paucæ admodum organi hujus fibræ per puncturam lacerantur, ſed leviter tantum divelluntur, quæ extracto inſtrumento pungente priſtinum ſitum & habitudinem facile repetunt. *Deinde* corde vulnerati terminum vitæ ultimum ſufflaminare videtur ipſemet ſpecialis magis locus, per quem ſubintrarat inſtrumentum lædens: dum idem *Diemerbrock. l. a.* præter vulneris anguſtiam in caſu ſibi obſervato rationem hanc putat, quod ſuperiori ventriculi parti, inter valvulas, fuerit illatum, ita ut in conſtrictione cordis omnis ventriculi dextri ſanguis per vulnus non mox expelli valuerit. *Tertio*, quemadmodum aliquando obſervamus enſe transfoſſos, quamdiu hunc intra vulnus gerunt, haud adeo repentinam experiri ſyncopen, vel mox concidere, extracto telo ſtatim cum ſanguine animam dimittere:

mittere: ſic a ratione vix omnino alienum, in corde ſimile quid aliquando fieri poſſe, ita ut non adeo paradoxum cenſeri debeat, quod *Jacotius* & *a Veiga* de cerva a longo tempore ſagittam, & *H. ab Heer* de porco baculum cordi infixum geſtante, ſcribunt, cum eadem inſtrumenta quas puncturas parabant, obturarint; neque illud, quod de acu dextro cordis vaccini ventriculo transverſim infixa huicque rubigine conferruminata ex obſervatione *Celeberrimi Anatomici du Vernay*, *Peyerus parerg. anat. med 3. c. 6.* refert. Imo probabile eſt, ſimile aliquando a grumo quoque ſanguinis fieri poſſe, ut in Pariſino illo, ſub finem demum quinti diei ex vulnere dextri ſinus mortuo, cujus ſuperius ex *Zodiac. Gall.* memini, annotarat Chirurgus, qui cadaveris ſectionem adminiſtraverat, *vid. Blegni l. a. menſ. Iunii obſ. 6.* quamvis non dubitem, huic caſui, quæ modo ex *Diemerbrockio* prolata, quoque applicari poſſe, cum immediate pariter ſub auricula ictus ventriculum ſubintrarit. *Quarto* hujus generis concipienda obliquitas vulneris, qualem in Nauclero ſuo cauſam auguratur *Th. Bartholin.* l. a. cur adeo diu in hoc interrupta perſtiterit ſanguinis & vitæ chorea. *Quinto* Autor Obſervationis 113. *Miſcel. Curioſ.* alleg. in ſervo illo, cujus vulnus Cordis Ventriculi deſcripſerat, individuale ac peculiare ſibi concipit texturæ robur, per quod poſt acceptam plagam in fibris Cordis nihilominus tantus remanſerit vigor, ut ſeſe a cono ad baſin contrahentes ſub ſyſtole vulneris labia ſimul conſtrinxerint, liberumque Sanguini in Arteriam pulmonalem impulſum conceſſerint: fibris vero iisdem relaxatis Cordeque ad diaſtolen ſeu priſtinum ſtatum redeunte hiantes Ventriculi a venis denuo ſufficienter adimpleti fuerint, donec doloris ex vulnere ſenſus fibris illis ſeu compagi cordis magis communicatus paulatim defecerit Machinæ hujus vitalis motus &c. Nec *denique* a veriſimilitudine procul abeſt, ſingularem quandoque cordis fabricam mortem neceſſariam interpellare: quatenus, obſervante *Joh. van Meekren* l. a. quidam corde vulneratus ſextum diem ideo ſupervixerat, quod organum hoc, pericardio ſuo hinc inde alligatum, motus ſuos minus libere exercere, hinc nec ſanguinem adeo pleno rivo projicere, potuerit. Etſi nec improbile videatur, ideo Vulnus hoc Cordis tardius enecaſſe, quod neutrum horum Ventriculorum perforarit, ſed Septum tantum his intermedium in Baſi cordis læſerit, ut ex Exemplari Belgico (non Latino) perſpicuum eſt: adeoque non flumine mox præcipiti, ſed lenta magis ſtilla, ſanguis ex hoc Viſcere promanarit.

An pericardii vulnera ſint lethalia?

Antequam Cordis vulnera dimittam, ratione hujus involucri notetur, ejus plagas *a Rondeletio de dignoſc. morbis c.* 21. & *F. ab Aquapend. Chirurg.* l. 7. c. 21. ſemper, a *Suevio part. 2. c. 8.* aliquando, lethales judicari, ſi tantæ fuerint, per quas humor ejus ſeroſus omnimode effluat: Eo ipſo tamen, dum horum poſterior cum aliis ſupponit, humorem pericardii ſecundum naturam colligi ſingularemque uſum cordi ac toti præſtare, ita quidem, ut ejus defectum & profuſionem hectica excipiat; de his vero dubitare jubet ſana ratio: nec ætiologiam lethalitatis hujus (ſi qua eſt) admittere conveniet. Sc. non immerito cum *Veſalio, Th. a Veiga, Matthæo Curtio, Lindano &c.* dubito, an fluidum hoc corporibus vivis & ſecundum naturam conſtitutis, ut pars integralis, inſit? cum *R. Columbi* autopſia in animalibus vivis facta, tale quid minime evincat: vel quod nihil, aut parum ejus ſub extiſpicio hoc compareat, vel quod, ſi compareat, in mortis potius articulo & ſub illis anxietatibus, quibus animal per aperturam pectoris exponitur, congeratur, quod ante non exiſtebat. Videtur enim ſerum hoc in ſe quidem ſuccus laudabilis & naturalis, aſt ſitu peccans & per motus cordis impetuoſiores ac circulationem per pulmones impeditam p. n. ſecretus: pari modo, ac in corporis partibus diverſis arte talem ſeri congeſtum parare licet, circulo nempe ſanguinis per vincula, venis injecta, intercepto. Adeoque non mirum, in cunctis, quocunque morbo, defunctis illud reperiri, utpote quibus in agone ad minimum reſpiratio & circulatio per pulmones fatiſcit: copioſius tamen in his, qui ex hydrope, aſthmate, phthiſi ſimilive pathemate ſtrangulatorio peribant, ita ut in phthiſico ejus uncias quinque *J. D. Horſtius Obſ. anat.* 18. teſtetur. Qui violenta morte pereunt, quia pariter vel aquis ſubmerguntur & ſtrangulantur, vel confoſſi & decollati, i.e. ſine notabili circulationis turbatione expirant: non in his, ſed in illis tantum, lympham hanc cardiacam animadvertere licet, ut aliquoties, in publicis æque ac privatis ſectionibus, oſtendi.

Humor pericardii an naturalis?

Cauſa vulnerum pericardii lethalium.

Quodſi proin ex lacerato inſigniter pericardio quendam obire contingat, imputandum hoc erit vel continuitati, quæ ipſi cum diaphragmatis parte tendinea intercedit, vulnere ejusmodi ſolutæ, hincque reſpirationi turbatæ, vel inflammationi, cui ſaccus hic membraneus cum partibus, quibus continuus exiſtit, exponitur, vel aeris forſan contactui, cordi minus proportionato, hoc erit tribuendum. Priori ætiologiæ cauſam dicit *Antonius Algiate*, quem ablata parte pericardii quidem ſanatum, ſuſpiria tamen alta duxiſſe, nec multis annis ſupervixiſſe, ex *Cardano Schenckius* refert: inflammationem vero harum partium mortalem exiſtere, cur mirabimur? Quemadmodum denique

que Cordis texturam ab aere per vulnus pericardii ſubintrante ad corruptionem repentinam ſatis alterari, probabile reddunt, inteſtina, omentum, pulmones aliaque organa, extra ventres ſuos devoluta & ab atmoſphæra mox in ſphacelum conjecta.

Et quæ contra hanc vulnerum Pericardii Lethalitatem aſſertam adducuntur, v. g. ex *Benivenio de abdit. morb. cauſ.* & *Cardano* ad *Hipp. 6. aph. 18.* parum movere poterunt, quod meris conjecturis innitantur. Quamvis vix concipi vel fieri queat, Folliculum hunc Cordis ſine partium aliarum circumſtantium aut adſitarum læſione vulnerari, adeoq; de habitudine ejusmodi plagæ ſolitaria vix unquam diſquiri, quin lacerata ſimul fuerint Vaſa, Intercoſtalia, Mediaſtina, Pulmo &c. Ita ut crebrius complicata hinc emergat Lethalitas.

Cum Corde communi lethalitati involvuntur hujus Vaſa ſanguiflua quatuor majora, ſi ea vulnerari contingat, cujus aſſerti experientiam caſus triſtiſſimi infiniti comprobant, rationem *Hippocrates de Corde t. 5.* ſuppeditat. Hæc quippe, nomine Venæ Cavæ & Pulmonalis, Arteriæ pulmonalis atque Aortæ, ad ventriculum illius utrumque demiſſa & ex hoc exurgentia, *fontes ſunt humanæ naturæ, & flumina ſunt, quibus totum corpus irrigatur; atque etiam homini vitam conſervant, & ubi deſiccati fuerint, homo moritur.* i. e. totum corpus his laceratis fluido vitali neceſſario defraudatur, ſive hoc ex eo rejiciatur, ſive vaſa tantum deſerat, & ad cavum thoracis depoſitum, tam mole, quam putredine, hujus membris moleſtum evadat. Exempla vulnerum ejusmodi funeſtorum vel ex Actis Facultatis Noſtræ, vel ex Inſpectionibus a me adminiſtratis proferrem, niſi penes omnes Conſcientioſos & Prudentes Medicos aſſertum hoc in confeſſo eſſe, noſſem. Potius ſtupeo tantam quorundam Medicorum malitioſam ruditatem, qui talia vulnera, utut in momento hinc concidant icti, pro per accidens tantum lethalibus defendere & homicidis contra conſcientiam cauſam dicere ſatagunt: quale quid quendam de Aortæ trunco, mox a ſui exortu perfoſſo, ante paucos annos, quod Arteriæ non ſint partes principes, arteriarum & venarum vulnera ſæpius conſolidentur, non omnis profuſio ſanguinis ſit lethalis, hic e cavitate thoracis educi queat, naturæ ejusmodi plagarum conſolidationes ſint poſſibiles, ſimilibusque frivolis argumentis ſuſtinere conatum fuiſſe, Acta publica loquuntur.

Vaſorum cordis majorum vulnera ſunt lethalia.

Accenſeamus his vulnera Vaſorum Subclaviorum & Mammariorum, item venæ Azygos, ex truncis illis immediate magis emanantium & in eosdem ſe terminantium; quæ mortis certiſſimæ pariter cauſa proxima exiſtunt: vel quod ſanguinis affluxu hinc ſpolietur totum, vel quod thoracis organa motuum

Item Subclav. Mammar. & venæ azygos.

tuum ſuorum vitalium ab hujus congeſtione lethales patiantur moras, ut hiſtoriæ, *a Ballonio lib.2. conſil.22. Boneto Sepulchr. l. 4. ſ. 2. obſ. 24.* §.2. evincunt.

Quibus non ſine ratione accenſeo Vaſorum Intercoſtalium læſiones ejusmodi, quarum occaſione multum cruoris ad cavitatem pectoris profunditur: de quibus tamen quia *Sect. 1.* cap. 3 prolixius diſſerui, Lectorem eo remitto. Sanguis enim hic congeſtus Viſcerum vitalium motus enormius turbat atque cohibet, ac tandem in ſaniem ſeu pus ichoroſum degenerans ad ſuffocationem usque eorum texturam corrumpit ac deſtruit. Cujus eductio per Paracenteſin non adeo facilis eſt, ac communiter creditur; vel quod plagas ejusmodi cavum illud penetrare, non æque ſemper conſtet, vel quod adornata hæc Chirurgia eductoria ſucceſſus felicioris raro obſervetur. Vtriusque Exempla evidentiora *ſect. 1. c.* 3. recenſui: priori in præſentiarum hoc addo. Anno 1707. menſe Iunii in ſauciati cujusdam Thoracis latere ſiniſtro Medicus ac Chirurgus deprehendebant puncturam, ad Sternum inclinantem, quæ an Pectus perfoderit, nec Candelæ cereæ, nec Siphonis, nec Tubuli applicatione, iisdem experiri licebat: quin, potius eam in Sterno terminari, cuncta tentamina innuerent & Symptomatum levitas optima quævis ſperare juberet; donec poſt aliquot dies cochleare circiter ſeri corrupti hinc promanaret & percuſſus obierit. In cujus Cadaveris Thorace Puncturam illam intra tertiam & quartam Coſtarum ſuperiorem illius cavum ſubiiſſe, ac Muſculum ſub Sterno Triangularem ſiniſtrum, Mediaſtinum & Pericardium laceraſſe, vidi, ita quidem ut lateris dextri ſpatium Intercoſtale pariter ad cutem usque perforarit. Venter hinc medius, pure ſanioſo repletus, Pleuram & Cordis ſuperficiem externam corrugatam ac craſſiorem, Ventriculum vero hujus dextrum maxime compreſſum, monſtrabat: punctura vero deſcripta a me Lethalis dicebatur.

Vaſorum Intercoſtalium læſiones lethales.

Pulmonum Plagæ non ſemper lethales obſervantur, hincque forſan *Hipp. 6. aph. 18. & 2. prædict. 19.* harum inter lethalia haud meminit, ſuntque frequentiora illorum exempla, qui transfoſſis iisdem, quamvis raro ſine gravioribus ſymptomatis, ad multos annos ſuperſtites manſerunt, qualia in *Sect. 1.* innui, his vero nonnulla ex *Pigræo & C. Stalpart. van. der Wiel*, utpote memoratu præ reliquis digna, in præſentiarum addo. Nimirum *Prior Chirurg. lib. 4. cap. 14.* de Nobili quodam, in pectore non longe a mamma enſis ictu, dorſum in oppoſita parte trajiciente, percuſſo refert, quod, quamvis hic trajectus ſine pulmonis læſione fieri non potuerit, parum tamen puris per vulnus prodierit & ſine febre aliisque ſymptomatis intra quadraginta dies perfecte

Non omnia Pulmonum Vulnera ſunt lethalia.

fecte ſanatus fuerit: donec quadrageſimo febre ac aliquali dyſpnœa correptus paulo poſt per tracheam puris albi & percocti ultra libram ejecerit, indeque optima ſemper valetudine uſus fuerit. Addit huic notabilem maxime hiſtoriam cujusdam militis, qui ſclopi ictu in thorace vulneratus tribus aut quatuor a ſanatione menſibus per eandem arteriam aſperam ſatis craſſum tribusque ad minimum digitis longum coſtæ fragmentum emiſerat, ab eoque tempore nullum plane ſymptoma ſenſerit. *Poſterior* autem *Cent. 1. obſ. 39.* perhibet, juvenis cujusdam dorſum prope ſcapulam eousque perfoſſum fuiſſe, ut enſis mucro per pectoris quendam muſculum intercoſtalem ad cutem usque ferretur, isque multum ſanguinis tuſſiendo rejiceret, ſanatum nihilominus intra quatuordecim dies prodiiſſe. Item *Obſ. 31.* alium juvenem ab enſe, pariter thoracem trajiciente, humi proſtratum ſine motu & ſenſu aliquandiu decubuiſſe cum inſequente hæmoptoſi duarum circiter menſurarum & paralyſi unius lateris ſatis diuturna: qui nihilominus tandem cum loquelæ & motus in crure aliquali reſtitutione ſanabatur, manu reſoluta permanente.

Memini ipſemet Iuvenculæ villicæ, quæ ante annos viginti circiter ſclopeti exploſi ictum ſuſtinuerat, cujus globuli, piſum circiter æquantes, plures ſummitatem Pectoris dextram perforarant, ita quidem ut horum quatuor per Scapulum ejusdem lateris hujusque Os denuo prodierint. Altera a vulnere ſuſcepto die, cum illam, pro Prognoſi formanda, viſitarem, ſputum cruentum ſpumoſum, tuſſim, dolorem pungitivum cum aliquali dyſpnœa penes eam annotabam, ex qualibus Symptomatis & regione Thoracis vulnerata Pulmonum partem granulis illis plumbeis transfoſſam, hinc vulneratam non omnis vitæ periculo expertem declarabam; quæ nihilominus ſenſim reconvaleſcens, ſub raucedine & dolore loci tenſivo ac gravativo cum aliquali anhelitus difficultate, ſuperſtes manſit.

Multos tamen, modo brevius, modo tardius, ex pulmonum ictu ſuccumbere præter *Hipp. 3. coac. 388.* eadem experientia evincit; adeoque organi hujus Vulnera per ſe lethalia cenſeri debent, quæ aut plures, aut majores earum arteriarum vel venarum ramos, aut tracheæ propaginem inſigniorem, penetrant lacerantve, Vaſorum ſanguifluorum pneumonicorum lacerationes lethales præter *Timæum Reſponſ. 16.* Acta Facultatis Noſtræ comprobant. v, g. in Viro quodam, Sulæ Francorum 1683. d. 19. Junii glandis ſclopetariæ ictu trajecto, hincque paucas poſt horas obeunte: in cujus cadavere viſa fuerunt clavicula dextra & pulmonis ſummitas perforata, hujus vero vaſorum rami majores lacerati, hinc ſpatium thoracis idem multo ſanguine repletum.

Multa tamen.

Obſervatio

tum. Cui ex propriarum obſervationum Cataſtro tres paris eventus caſus jungo. Quippe anno 1674. die 13. Februarii, vocatus a Nobili in Viciniam, ſecui & inſpexi cadaver, cujus pectus non glande plumbea, ſed chartacea tantum, trajectum monſtrabat ſub ala ſiniſtra e regione papillæ intra quintam & ſextam coſtam vulnus, cum quintæ effractura & pulmonis ſiniſtri lobi inferioris hujusque vaſorum inſigni ſeu ſesquiunciam æquante dilaceratione, qua intra Nycthemeron cum hæmorrhagia inſigni, difficultate ſpirandi & cordis anxietatibus obierat percuſſus. Primo Decembris ejusdem anni in conflictu quorundam Studioſorum & Præſidii Curiæ noſtræ illorum cujusdam, qui mox cum vitæ ſuo exordio Cognomen a Morte ſuſceperat, latus ſiniſtrum venabulo nefario mortaliter pertundebatur, ut per vulnus ſatis ingens, ſeptimæ coſtæ partem, octavam totam & utriusque ſpatium intermedium trajiciens, cum cruore langueſcentem animam ſexto ejusdem menſis deponeret: in cujus cadavere cum diaphragmatis ambitu carneo ſiniſtri pulmonis fibram ſuperiorem ad unciæ longitudinem perforatam ſimulque aliquot hujus viſceris vaſa, inprimis tres inſigniores ramos arterioſos, lacerata, hincque pulmonem ac pleuram inflammatam, videre contingebat. Porro A. 1679. d. 27. Sept. ad Inſtantiam Prætoris urbani luſtravi cadaver juvenile, Civis ſuburbani filii, qui thorace ſub ala pariter ſiniſtra, intra ſextam ac ſeptimam coſtam, enſe perfoſſus triduo poſt fatis ceſſerat; ideo quod pulmo ejusdem lateris cum venæ pneumonicæ ramo ſiniſtro ſauciatus fuerat.

Obſervatio. *Obſervatio.* *Obſervatio.*

Vulnera pulmonum, propter vaſa ſanguifera lacerata, mortalia.

Majora itaq; pulmonum vulnera, quia ſine divulſione vaſorum ſanguiferorum fieri nequeunt, item minora, venam arteriamve inſigniorem penetrantia, ſemper per ſe lethalia dici merentur, & rariſſime evadunt, qui talia ſuſtinent. Obſtare equidem huic pronunciato videntur ejusmodi quorundam Scriptorum obſervationes, quæ ingentem ſatis pulmonum prominentem portionem, ſine vitæ detrimento reſciſſam perhibent, v. g. *Hildani Cent. 2. obſ. 32. Schenkii ex Rolando obſ. p. 267. ac Tulpii l. 2. obſ. 17.* verum diſpar horum phænomenorum & plagarum hactenus deſcriptarum ratio eſt. Quippe, quam *Hildanus* annotavit, apicis pulmonis lividi præſectio ferro candente, hinc absque notabili hæmorrhagia, fiebat: in *Schenckii* hiſtoria pulmonis portio, propter ſanguinis, ab anguſtia & conniventia vulneris thoracici, appulſum interceptum, pariter ſine hæmorrhagiæ metu amputabatur. Quam *Tulpius* quoque, quia partem pulmonis prorumpentem emortuam filo conſtrictam extirpabat, prudenter ſatis evitabat.

Quadrat

Quadrat huc *Ruyſchi Celeberrimi obſ. anat chir. 53.* ubi ex vulnere thoracis partis inferioris, in famulo cujusdam Nautæ Pulmonis particula prominebat, quam Chirurgus imperitior pro Omenti portione habens illico vinculo ad reſcindendam deligando præpararat. Advocatus *Ruyſchius* admonebat Idiotam, Plagam non Abdomen, ſed Thoracem, penetraſſe, & eam, quæ emineret, ab illo ligata, Pulmonis portionem eſſe: hinc vulneri digeſtivo & Emplaſtro defenſivo ſingulis diebus fore proſpiciendum, donec illa ligata emoreretur ac ſua ſponte decideret & pulmo in ipſo vulnere conſolidaretur; quod cum reconvalescentia ægri contigit.

Futile & nullius valoris argumentum ſane eſt, quo in defendendis homicidis communiter utuntur, quaſi ſub compagis Pulmonum ab ulcere profundiore eroſione & non exiguæ hujus portionis conſumptione quidam diu ſatis & per annos (quamvis ſub valetudine plerumque cauſaria) ſuperſtites degant: proin nec Vulnera eorum adeo exitioſa & brevioris interitus cenſeri poſſe. Alterius plane rationis eſt Suppuratio ſenſim & ſine Hæmorrhagia præcipiti emergens, ac Plaga, enſe, globulo &c. inflicta: cum hæc ſine cruoris enormiore vel ad extra, vel ad Pectus, profuſione, quæ Lethalitatis cauſa proxima, nunquam contingat; qualem ulcera illa nesciunt. Ulcera Crurum aliarumve partium externarum per plures annos ſuſtinent nonnulli ſine vitæ dispendio, Vulnera eorum, graviorem Hæmorrhagiam quæ comitem habent, brevi cum ſanguine animam deponunt.

Præterea vulnera pulmonum illa quoque, quæ, illæſis vaſis ſanguiferis, aſperæ arteriæ intra eos reconditum ramum perforant, mortem per ſe patrare, ipſe *Hippocr. Coac. l. c.* innuit his verbis: *Moritur autem etiam ſi in arteriam & pulmonem magnæ plagæ fiant, ita ut pulmone percuſſo paucior ſpiritus per os procedat, quam is qui ex vulnere elabitur:* confirmante idem experientia v. g. *Glandorpii,* qui *obſ. 25.* quendam nautam ex læſione rami aſperæ arteriæ cum impetuoſiore aeris per vulnus tranſitu & ſanguinis ſpumoſi eruptione ſexta die deceſſiſſe, narrat. Eſtque hujus eventus cauſa in promptu, quod aer, qui pulmones diſtendere & ſanguini molecolas vitales concedere debebat, libere & ſine omni hoc effectu per plagam pulmonis æq; ac pectoris exhalet: aut ob vulneris anguſtiam in thorace retentus ac pulmones comprimens ſuffocando magis perimat. *Item propter ramos trachea læſos.*

Nec ductus Chyliferi ſeu Thoracici lacerationes, hactenus ab hujus argumenti Scriptoribus neglectæ, lethalitatis notam effugiunt: non tantum quod hac ratione, quæ per canalem hunc alias fieri ſolet, chyli traductio intercipiatur *Ductus thoracici vulnera lethalia.*

cipiatur, ſicque ſanguis commeatu neceſſario intercludatur, ſed quod lympha pariter, e corporis partibus reflua, ex canali ſanguinis exturbetur. Aſſerto huic ejusque ætiologiæ egregiam fidem faciunt experimenta bina, a *Lovvero de Corde cap. 5.* perſpicue ſatis tradita, & a quovis, mediocriter in ejusmodi tentaminibus exercitato, facile adornanda; quibus intra thoracem canis viventis tribus a paſtu horis lacerata receptaculi lumbaris ſummitate aut ipſo canali chyloſo-lymphatico cruor e vena vel arteria poſtmodum ductus pauca lympha nulloque chylo dilutus conſpicitur, animal paucis diebus elangueſcit & expirat, ventre hoc lympha ac chylo extravaſato ſcatente, ac Viscera vitalia ſubmergente.

Lethalitatem equidem hanc dubiam reddere poterat hiſtoria fluxus ex vulnere chyloſi, quam ex *Langeloti* relatione *Bartholinus Cent. 3. epiſt. 37.* tradit, quod Baro quidam circa mediam dorſi vertebram ſclopeto læſus, glande ſubter ſiniſtram ſcapulam exeunte, primo quidem non adeo male ſe habuerit, poſt quatuordecim tamen dies per vulnus inferius, ſuperiore conſolidato, extillarit liquor albicans, parum ſimul flaveſcens, & quidem per plures menſes, ægro quotidie ſub febricula veſpertina magis magisque debileſcente & contabeſcente, utut bene appeteret & victu lauto atque pleniore quotidie uteretur, tandem tamen eousque reſtituto, ut febricula & fluxu per quatuordecim dies remittente, habitus quoque corporis floridior comparuerit. Donec idem, ex alimentorum calidiorum abuſu animique commotione vehementiſſima, ejusdem fluxus recidiva una cum epilepticis convulſionibus ac poſtmodum hemiplegia correptus, paucos poſt dies e vivis ſublatus fuerit. Sed vindicabit Illam ab ambiguitate, ſi (propter cadaveris inſpectionem minus accurate peractam) dicamus, forſan non ipſum truncum, ſed ramun ejus tantum alterutrum, infra coalitum communem, ſauciatum fuiſſe, ut pro portione quadam Chyli & Lymphæ advehenda alter adhuc ramus quadantenus ſuffecerit. De cætero mortem certam non parum forſan morata fuit illa circumſtantia, quod fluidum hoc extravaſatum e vulnere promanarit, nec congeſtione ſua cordi pulſanti, nec organis reſpiratoriis, impedimento fuerit; contra in thorace reſervatum functiones has vitales graviter turbet.

Diaphragmatis plagæ quæ mortiferæ?

Pro Diaphragmatis vulneribus mortalibus diſcernendis vulgo diſtinguunt cum *Galeno in Hipp. 6. aph. 18. & 5. meth. medend. c. 9.* inter vulnera nervoſæ & carnoſæ parti inflicta, nervei ſ. tendinoſi centri vulnera per ſe & neceſ-

ſario

ſario lethalia, carnoſæ vero peripheriæ modo cum *Fallopio* & *Vido Vidio* gravia tantum, ac difficilioris curationis, modo cum *Foreſto* utplurimum, hinc per ſe, lethalia pronunciantes. Verum quamvis negari haud poſſit, carneæ diaphragmatis ſubſtantiæ vulnera minora aliquando ſanata fuiſſe, qualia exempla præter *Alex. Benedictum*, *Hollerius in Hipp. 6. aph. 18. Glandorp. Specul. Chirurg. obſ. 27. ac Diemerbrock anat. l. 2. c. 3.* narrant; & quidem non tantum per texturæ rationem, qua ad conſolideſcendum hæc magis apta, ſed quod coſtis maximam partem propinquior eadem circumferentia remedia commodius admittat: Majora nihilominus aut multiplicata v. g. bina, non, niſi morte, expiari, præter experientiam communem ratio ſvadet, dum per hæc quoque actio reſpiratoria vitalis turbatur, & inflammatio ſuperveniens cerebrum ac nervoſum genus æque facile, ac ſi pars ejus tendinea ictum ſuſtineat, in conſenſus ſpasmodicos ciet.

Etiam carnoſa illius partis.

Imo ambigere licet, nonne quæ a Medicis ac Chirurgis hactenus vulnera nerveæ Diaphragmatis portionis ex præjudicio credita fuerunt, ipſam ejus carnoſitatem penetrarint: dum quæ communiter traditur, diaphragmatis conformatio autopſiæ accuratiori haud concordat, & a Modernis Profectoribus evincitur, non hujus tantum circumferentiam carneam exiſtere, ſed ex duplici & digaſtrico quaſi muſculo illud componi primo *Steno* aſſerit, quorum ſuperior ac latior peripheria ſua circulari coſtis & ſterni extremitati adhæreſcat, altera ſui parte in aponeuroſin tendineam abeat, inferior a vertebris lumborum carnoſo pariter corpore ſurſum feratur, & cum prioris aponeuroſi tendinem communem formet. Ita quidem, ut Septi hujus portio, quam tranſit Gula, quamque nerveam ſeu tendineam hactenus crediderunt omnes, revera carnea ſit, adeoque ex hujus vulneribus qui pereunt, non ex tendineæ, ſed carneæ, expanſionis læſione expirent. Breviter, utriusque Diaphragmatis ſubſtantiæ vulnera per ſe lethalia ſunt: quia nerveæ ſemper & neceſſario, carneæ frequentius, ſeu utplurimum talia obſervantur. Accedit, raro Diaphragma ſolum ſauciari, quin ex Visceribus vicinis unum pluraque ſimul lædantur, hincque Vulnus complicatum Lethalitatem intendat.

Diaphragmatis ſtructura olim male fuit explicata.

Interim vix adeo mirari convenit, ſi vulnera Septi mortem aliquando non mox pediſſequam ferant, illa ſc. per quæ Ventriculus atque Inteſtina ſurſum & intra thoracis ambitum rapiuntur, hinc foramen factum obturant, imo hujus limbo tandem agglutinantur, qualia phænomena *Pareus lib. 9. cap. 30. Sennertus prax. lib. 2. part. 2. cap. 15. & lib. 5. part. 4. c. 3. ac Blanckard. Anat. pract. ration. obſ. 1.* referunt; quamvis eadem cum viſcerum hac translocatione re-

Viſcera abdominis ad thoracem rapta lethalitatem aliquando ſufflaminant.

pente quoq; interemiſſe, i. e. irrepentia hæc motum cordis & pulmonum mox ad ſyncopen & ſuffocationem usque turbaſſe, idem *Pareus l. a. H. ab Heer obſ. 25. Glandorp. obſ. chir 28. & Blanckard. l. a. obſ.* 2. teſtentur. Nihilominus, ſive brevi, ſive poſt menſium demum fluxum, moriatur ab ejusmodi viſcerum mutato ſitu perfoſſus, lethalis tamen dici meretur hic Diaphragmatis ictus: quod arti nullus ſuppetat modus, per quem raptus ille impediatur ac transloca-ta interanea retrahantur, etiamſi de his (phænomeno alias ſatis abſtruſo) conſtaret. Etſi etiam ſine ejusmodi Viscerum Abdominis translocatione Diaphragmate enorminus ſauciatos Fatum aliquot dies ſuperſtites conſervaſſe, Obſervationes teſtentur: v. g. ex relatione illius Galli Anonymi, cujus a me aliquoties mentio facta fuit, Ubi enſis vulnerans Hypochondrium ſiniſtrum compagem Diaphragmatis carnoſam primum, hinc dextræ partis tendinoſam, perforaverat: expirarit tamen poſt triduum demum vulneratus ſub Febre graviore, Delirio & Convulſione Sardonica.

Contuſio Septi lethalis.

Spectat huc ejusdem Septi Contuſio, non tantum illa, quæ cum Cruoris enormiore extravaſatione contingit, qualem *Timæus Reſp. 15.* brevi lethalem perhibet: ſed quæ etiam ſine hac momentaneam ſuffocationem infert, percuſſis ſc. hypochondriis aut regione epigaſtrica. Repentinæ ab ejusmodi Diaphragmatis concuſſione ſtrangulationis exemplum ex penu propriarum obſervationum *Sect. 1.* protuli, ſimileque me aliquando ab Amico audiviſſe recordor, qui ſuperioribus annis, juſſu Magiſtratus ſui, ſecuerat cadaver pueri, commilitone globi nivalis in Epigaſtrium jactu proſtrati & extincti, nihil tamen rupturæ ſimilisve violentiæ præ ſe ferentis. Sine dubio, quod vehementius concuſſum Septum ſpaſmum ejusmodi compreſſivum experiatur, per quem ad tempuſculum intercepta reſpiratio percuſſum e vivis rapiat.

Nervorum thoracis lacerationes lethales.

Demum Lacerationes Nervorum per ventrem medium decurrentium Intercoſtalium, Vagi paris & Phrenicorum, ut mortiferæ maxime, huc revocandæ, ſive utriusque, ſive alterutrius tantum, lateris propagines aut plexus exiſtant, prout ſub finem *cap. 2.* monui. In ſpecie hoc evidens maxime eſt in nervis & plexibus cardiacis ſingulis, quatenus ab horum ruptura uni tantum cordis ventriculo eveniens ſpasmus aut reſolutio alterius quoque motum cum Reſpiratione neceſſario turbat: ut ponderata habitudine, qua ad ſe invicem & pulmones hi gandent, facile cuivis perſpicuum fiet.

CAPVT

CAPVT V.
DE ABDOMINIS VVLNERIBVS LETHALIBVS.

IN Abdomine quemadmodum pariter diverſa diverſique muneris ſunt organa; ſic eorum ſauciatorum intuitu ventri huic plura præ Thorace contingunt vulnera mortalia: Sc. innuente *Hippocrate* locis aliquoties allegatis, Ventriculi, Inteſtinorum, Hepatis, Veſicæ & Vaſorum Majorum, quibus non immerito Lienis, Folliculi fellis, Meſenterii, Pancreatis, Omenti, Receptaculi lumbaris, Renum Vterique lacerationes pleræque accenſentur. *Vulnera abdominis lethalia.*

Ventriculi Vulnera vel ratione vaſorum ſanguiferorum, vel ratione compagis ſibi propriæ, lethalia obſervantur: dum per illa contingens hæmorrhagia totius corporis viribus enormiter derogat, ſanguinis vero ad interiora facta profuſio mole atque putredine Viſceribus vim infert: per hæc autem digeſtio alimentorum horumque diſtributio, fluidis, vitalibus univerſalibus æque, ac particularibus, materiam ſubminiſtrans, turbatur atque aboletur, imo illorum vel crudorum, vel digeſtorum, ad ventrem rejectione hujus interanea pariter materia moleſta & in ſui ac horum exitium vergente obruuntur. *Ventriculi, duplici ratione.*

Frequentiora nihilominus annotantur & penes Autores conſignata leguntur exempla eorum, qui a percuſſionibus Ventriculi reconvaluerunt, v. g. *Galenum in Hipp. 6. aph. 18. Fallopium de Vulnere in genere c. 4. Chr. a Veiga in 6. aph. 18. Schenckium obſ. p. 348. & Glandorp. Specul. Chir. obſ. 30.* quibus accedunt hiſtoriæ famoſiſſimæ illorum, quibus cultrum, vel demente temeritate, vel imprudentiore conatu, per gulam ad ventriculum demiſſum, per epigaſtrii regionis inciſionem eductum fuiſſe, narratur *a Crollio in præf. Baſil. Chymic.* & *Daniel. Beckero* in peculiari *de Cultrivoro Pruſſiaco* libello deſcriptæ. Quo referre licebit adoleſcentem illum ruſticum prope Halam ſedecim annorum, qui anno 1691. d. 3. Ianuarii inter petulantias juveniles Cultrum ore prehenſum improviſo pronoque in terram lapſu faucibus profundius impegit, ſociisque & aliis accurrentibus, quod extrahi illum poſſe diffiderentur, cereviſiam ac oleum, ad gulam lubricitandam, ſuffundentibus, in ventriculum demiſit. Poſt varios dolores ac moleſtias, modo ſedatos, modo recrudeſcentes, menſe Ianuarii inſequentis anni tumor quidam durus non procul a Scrobiculo Cordis enatus,

tus, cum rubore & dolore intenſo, paulo poſt aliquantum evaneſcens, Maji menſe denuo tamen prominens & Abſceſſum innuens, qui 24. dicti menſis ſpatha Chirurgi apertus materiam purulentam ac graveolentem fundebat, die 18. Iunii apicem cultri monſtrabat, donec die 2. Auguſti culter integer, quamvis hinc inde corroſus ac mole imminutus, feliciter extraheretur, & ab eo tempore, ſenſim conſolidato ulcere, incolumis viveret Adoleſcens. Tranſcripſerat hanc Hiſtoriam, qui illi medendo adſtiterat, ad nos, *Actis Eruditorum ann.* 1692. *menſ. Decembr.* cum figuris Cultri devorati inſertam. Quibus & ſimilibus, *quo Hippocratis*, *Galeni*, *Celſique* ſui effata defendant, Vulnerum Ventriculi varias conſtituerunt claſſes eorum commentatores, harumque alias lethales, alias non lethales, ſibi conceperunt. Diſtinguebant ſiquidem I. inter parva & ſuperficialia tantum & inter penetrantia ac latiora, illaque minus, hæc maxime, mortalia judicabant: II. inter Ventriculi læſi partes, id eſt orificia & fundum, illorum plagas ſemper & neceſſario, hujus utplurimum tantum, mortiferas pronunciantes; quamvis alii faſtigio tantum fundi, ſeu eminentiæ bina orificia interjacenti, hujusque læſionibus hanc prærogativam tribuerint.

Orificiorum. Verum quemadmodum orificiorum plagas penetrantes ſemper lethales cenſeo, ſcilicet ſiniſtri, ob deglutionem impeditam, plexuum nervorumque inſigniorum inevitabilem lacerationem, connexionem cum Septo transverſo, hincque inflammationem dolorificam ſingultuoſam & convulſivam; dextri ob chyli diſtributionem impeditam vel depravatam & vomitus bilioſos enormiores: utriusque vero quod ratione ſitus profundioris remedia congrua ſibi applicari haud patiatur. *Ac fundi.* Ita haud apparet, cur non vulnera fundi quoque, ſi cum his ſimilibusque ſymptomatis moriatur percuſſus, per ſe lethalia debeant pronunciari, utpote quæ pariter ideo perimunt, quod medelam neceſſariam ratione ſitus naturalis reſpuant, aliorum vero conſolidationes aut naturæ favoris ſingularis, aut cœcæ fortunæ, opus fuerint. Neque enim, ut aliquoties monui, locum hic habet illa, quam in prognoſi vulnerum adeo frequenter decantant, limitatio, quaſi orificiorum plagæ ſemper & neceſſario, fundi ut plurimum duntaxat, mortem inferant: quatenus non de futuro, ſed præſente, eventu, id eſt, non, an moriturus, ſed mortuus, ſit percuſſus, deponere poſtulatur Medicus; vel eo ipſo, dum ex vulnere utplurimum funeſto periit hic, hoc per ſe interfeciſſe videtur vulneratum, prout in *Sectione prima* prolixius oſtendi.

Neque enim I. Symptomata alterius generis, pauciora, aut Orificiorum vulnerum pathematis mitiora minusve lethalia patitur ſauciatus Ventriculi Fundus, chyli nempe digeſtionem ac diſtributionem fruſtratam, nauſeam, vomitus, convulſiones &c. quæ ſane Vulnerato interficiendo ſatis potentia exiſtunt. Nec II. craſſior magisque carnoſa eſt hujus ſubſtantia tunicacea, prout hactenus cum *Sebizio* & *Suevio* ſibi ſuisque Lectoribus multi, dogma ſui *Galeni* denuo poſthabentes, quo in *Hipp. aphor.* ſæpius nominatum Vulnera, ad ſtomachi cavitatem penetrantia, non tam propter hujus ſubſtantiam, quam quod ipſis non, ut partibus externis medicamenta poſſimus imponere, incurabilia ait, perſuaſerunt. Carnoſiora longe ſemper obſervantur bina oſtia, & fibrarum muſculoſarum faſciculis pluribus atque craſſioribus, imo inſuper circularibus, inſtructa, tenuioribus ſemper comparentibus parietibus ipſius Cavitatis: ita ut, qui contrarium aſſerunt, eos vel contra autopſiam loqui, vel nullum ventriculum humanum vidiſſe, dicendum foret. Multo minus III. majorem præ fundo ſenſibilitatem prætendere poterunt oſtia bina vel ex his ſiniſtrum propter plexus ingentes, in quos circa idem abit par vagum, quatenus plexus illi hic locorum haud terminantur, aut ab his majores ac plures nervi in eorum tunicas abſorbentur, ſed ab iis emanantes propagines per totum undique ventriculi ambitum feruntur, imo a plexibus Nervi intercoſtalis abdominis diverſis infiniti & conſpicui nervorum faſciculi egrediuntur fundo magis, quam orificiis proſpicientes. Denique nec IV. adeo evidens eſt habitudo fundi, pro admittendis medicamentis, major quam oſtiorum: dum quoad extrinſecus immittenda difficultas ratione ſitus ubique eadem, a traumaticis vero internis ſeu epotis haud plus ſperare poteſt fundus præ orificiis, quaſi illa in hoc diutius morentur, eumque non adeo feſtinanter, ut hæc, præterlabantur, i, e. quamcunque hujus regionem Tibi concipias perforatam, exiliſſima, aut potius nulla, illorum in plagam conglutinandorum erit efficacia. Si enim ſummam, ad hanc minime pertingunt, hujusve unitatem læſam attingunt optima balſamica: Si inferiorem, per hujus aperturam facilius effluunt & abdomen gravant, quam illius labia conglutinant: Sin denique mediam, etiam hujus plagæ viam potius patulam medicamentis illis concedunt, quam ut ab illorum momentaneo contactu aliquid virtutis recipere queant; eas vero ſi non attingant, nec inde delibare poterunt balſamum labia illarum.

Carnoſiora ſunt orificia fundo.

Non magis ſenſibilia ſunt orificia præ fundo.

Neque tandem video, qualem prærogativam habeat jugum fundi, orificiis intermedium, quæ Cordatum & Rationalem Medicum, in hujus vulneribus

Etiam ſummitatis fundi vulnera ſunt mortalia.

ribus mortalibus judicandis ambiguum reddere poſſit: imprimis cum, quem unus vel alter hunc in finem *Galeni in 6. aph. aph. 18.* allegat, commentarium aut nunquam legiſſe, aut non recte intellexiſſe, aut perverſe applicuiſſe, videatur. Verba quippe illa: *Tenuium autem inteſtinorum natura & ventriculi magis non parum participant carnoſæ ſubſtantiæ, & ideo in ſumma parte vulnerata ſæpius agglutinantur &c.* non ſummitatem loci, ſed ſuperficiem externam ventriculi & vulnera non penetrantia determinant, ut præter *Sebizium ac Suevum* vel ſuccedanea innuunt: *Tota autem diſciſſa usque ad eorum cavitatem, rariſſime &c.* vel hoc evincit, quod, dum Ventriculum inteſtinis combinat hoc loco *Galenus*, haud pateat, quid per horum ſummitatem, niſi ſuperficiem externam, ſibi velit. Quodſi vero ex percuſſionibus ejusmodi aliquos evadere contingat, ratio duplex potiſſimum ſubeſſe videtur: nimirum vel quod faſtigium hoc ventriculi non adeo prompte conſcendant ac per hoc rejiciantur contenta, præprimis ſi vulnus exilius; vel quod diaphragmati magis contiguum cum eodem facile coaleſcat: quæ phænomena tamen quia naturæ ac fortunæ potius, quam artis, opus ſunt, vulnera hæc nec in genere, nec in individuis, ex illis ſuccumbentibus, reddunt minus mortalia.

Quo tamen his meis de fundi Ventriculi plagarum lethalitate aliquid luminis & firmamenti ab Experientia quoque accedat, provoco ad Scriptorum Obſervationes, in ſpecie *Foreſti*, qui *lib. 6. obſ. chir. 5.* quendam quatuordecim circiter a fundi ventriculi vulnere, alium a ſimili viginti quatuor horis, obiiſſe perhibet, *A. Luſitani Cent. 1. Cur. 67.* qui Architectum Pauli Tertii, Summi Pontificis, ex ventriculi fundo enſe perfoſſum, altero die mortuum ait. item *H. ab Heer, Obſ. 25.* qui Granorum Mercatorem, cujus ventriculi fundus cultello transfoſſus, ad trigeſimam tantum horam ſupervixiſſe refert: & *Th. Bartholini*, puellam, bombardæ minoris globulo ad ventriculi fundi ſiniſtram protuberantiam hujusque cavitatem usque ictam, ſequenti mane expiraſſe narrantis. Quibus ex *Actis Collegii Noſtri* adjicio binos caſus, quorum alter de vulnere lethali in fundi imo, alter in ſummo, teſtatur. *Obſervat.* Sc. Anno 1668. 12. Maji Serveſtæ Studioſus quidam militis Hypochondrium ſiniſtrum, mox ſub coſtarum verarum ultima ita vulneraverat, ut gladius in fundum ſtomachi, hincq; ad latitudinem digitorum duorum transverſorum a pyloro per eundem ventriculum & hypochondrium dextrum tranſierit, ex quo ictu ille cum vomitibus frequentioribus potulentorum hauſtorum, ac cardialgia, ſudore frigido altero die perierat, potulentæ pariter materiæ menſuris quatuor circiter ad abdominis

cavum

cavum profuſis. Qualem percuſſionem quamvis præter Medicum quendam privatum Collegium aliquod in Vicinia non per ſe lethalem pronunciarit, aliud judicium poſtulatum ſuper eundem caſum ſuſpenderit: Noſtra nihilominus Facultas per ſe & abſolute mortalem, non ſine rationibus decidendi, evidentibus judicavit. Pariter A. 1671. 26. Sept. in Oppido Voigtlandiæ, Reichenbach, calcearius calcearii hypochondrium ſiniſtrum fere eodem loco, ſc. ſuper coſtarum notharum prima, & ipſum Ventriculi fundi faſtigium, e regione orificii ſiniſtri, ac duobus digitis transverſis ſuper pylorum denuo, perfoderat, ut hic cum dolore circa ſtomachum inſigni, ſiti, vomitibus & convulſionibus intra biduum expirarit, & quidem Vulnere ſine omni dubio lethali. *Obſervat.*

Quod ſi proin præter ſummitatis ventriculi etiam reliqua fundi vulnera, in plagis lateralibus, antica &c. aliquando conſolidentur, quintuplicem ſuſpicor imprimis hujus eventus ſalutaris cauſam occaſionalem. Nempe (I) ſi minora, fieri hoc poterit per corrugationem ventriculi naturalem & beneficio ſtrati fibrarum muſculoſarum tunicæ carneæ, tractui vulneris paralleli, contingentem: (II) Si peritoneo, diaphragmati & abdominis muſculis agglutinentur & cum horum labiis coaleſcant, ut in Ruſtico illo Kunnersdorffienſi, cui, annotante *Schenckio*, per vulnus Epigaſtrii ſatis diu alimenta prodierant, ſanato factum, tumor externus, mole pugnam æquans & non raro dolores graviſſimos excitans, probabile reddit, ſimileque in Adoleſcente ruſtico Hallenſi factum, ex ciruumſtantiis enarratis colligitur: vel ſi (III) portiuncula omenti ſe inſinuans ejus inciſionem obturando coalitionem juvet. Quod (IV.) etiam forſan evenit, ſi per vulnus ejusdem abdominis regionis latius labia ventriculi ſauciati integumentis externis adducere & una eademque ſutura hæc colligare liceat; quale quid ex voto ſatis ſucceſſiſſe ex obſervatione *Oethei Schenckius*, *Suevus*, *Corbeus* aliique referunt, idemque confirmat *C. Stalp. van der Wiel cent. 1. obſ. 39.* Item (V.) ſi Apertura ejusdem ventriculi ratione contiguitatis arctioris cum labiis plagæ externæ ita occalleſcat, ut per meatum ſeu ulcus hoc patulum, quæ moleſta, rejiciantur: cujus phænomeni exemplum in Ruſtico Bohemo, venabulo lato in Stomachum ſub orificio ſiniſtro icto, ex *Cornace* & *Iul. Alexandrino* allegati, ſi Wielium excipias, narrant, ſc. vulneris interni & externi labia per callum communem ita coiiſſe, ut per eorum hiatum deglutita ad lubitum emittere, eodem vero linteis obturato illa retinere, valuerit, ſicque aliquot annorum ſpatio vitam protraxerit. Nec (VI.) rationi omnimode repugnat, quo nonnullos Scriptores inclinare obſervo, *Cur aliquando Ventriculi Vulnera non enecant?*

quo-

quorundam forſan Ventriculos carnoſiores exiſtere, adeoque per habitudinem quoque hanc individualem vulnera felicius eluctari.

Sicut autem, prout in *ſectione prima* innui, quæ per ſingularem Naturæ benignitatem aut circumſtantiam ſatis fortuitam aliquando ſanatæ plagæ alias, ejusdem generis viſas, lethalitate haud eximunt, niſi ex particularibus univerſalem concluſionem, invita Logica naturali, eruere malis: ita, dum plura ventriculi vulnera lethalia, quam ſalutaria obvia ſunt, in ſubjectis, quæ occaſione horum ac cum ſymptomatis gravioribus, his læſionibus adæquatis, perierunt, & quibus non adeo propitia fuit vel natura, vel fortuna, talia cujuscunque Ventriculi partis, mortem per ſe intuliſſe aſſerere nunquam vereor, potiſſimum ſi nec ſauciatus, nec Chirurgus, erroris convinci queat. Habent enim cuncta hoc commune, quod remedia illis commode applicari haud valeant, vomitibus vero ac convulſionibus totum exagitent brevique enervent, his ipſis ſubſultibus diſcontinuatarum partium coalitionem turbent atque impediant, aſſumpta vero vel omnino e corpore proſcribant, vel ad abdominis cavum deponant.

Inteſtinorum Vulnera lethalia. Ventriculo prout continua ſunt Inteſtina, & quidem tam ratione ſubſtantiæ quam uſus, hæc diſciſſa aut quocunque modo lacerata idem cum illo habent fatum. Sc. Vulnera horum per ſe lethalia comprobant infinita eorum exempla, qui inteſtinis ſauciati expirarunt, contradicentibus aliis obſervationibus, quamvis paucioribus, nonnullos eadem ſalvos atque incolumes evaſiſſe. Vnde factum, ut diverſam ſemper διάκρισιν meditati fuerint rerum harum Scriptores, ſc. modo cum *Galeno in 6. aph. 18.* vulnerum *Superficiariorum* & *Penetrantium*: modo cum *Hippocrate 3. Coac. 389. Magnorum* & *Parvorum*, modo cum *Eodem Longitudinalium* atque *Transverſorum*; modo denique cum *Galeno 6. meth. med. cap. 4. Tenuium* & *Craſſorum*: adeo quidem ut ſuperficiaria, parva, recta ac craſſorum periculoſa tantum, penetrantia vero, majora, transverſa ac tenuium per ſe mortifera, proclamarint. Et quidem poſteriori limitationi ipſe quoque *Hippocrates* primam occaſionem ſuggeſſiſſe videbatur, dum 6. *aph. 18.* & *24.* inter partes lethaliter ſauciatas tenuia tantum numerat inteſtina: eo ipſo tamen dum *2. prædict. 19.* inteſtina in genere, &. 3. *Coac. 389.* tenue æque ac craſſum mortem cauſari, ait, eandem diſtinctionem quaſi tollit, neſcio tamen quo caſu, inter Canones fundamentales relatam; pariter etiam *Celſus l. 5. cap. 26.* poſtquam ſervari non poſſe ſcripſerat, cui inteſtinum Jejunum aut tenue aliud vulneratum, mox omnium Inteſtinorum plagarum difficilem eſſe curam, pergit:

Pri-

Primam itaque ac Secundam διάκρισιν promptus largior, Tertiam vero ac Quartam concedere nequeo: cum Arti non plura ac efficaciora ſuppetant remedia pro vulnere longitudinali & Craſſo Inteſtino, ac pro transverſo & Tenui, conglutinando ſeu uniendo. Transverſa vulnera rectis cur difficilius coëant, hæc forſan ſubeſſe videtur ratio, quod fibris tunicæ extimæ ac mediæ ſeu carneæ longitudinalibus diſſectis nullo amplius vinculo contineantur circularium manipuli: contra his præſectis, illis harumque potentia contractoria integris, conniveant magis vulnera, minime tamen in cadaveribus, ſi patula reperiantur, pro non lethalibus habenda. Concedo pariter, Tenuium Inteſtinorum plagas vel ideo magis exitioſas exiſtere, quod nobilior eorundem videatur Actio, ſc. Chyli perfectio atque diſtributio, quod difficilius longe coaleſcant craſſis, quodque majoribus & copioſioribus vaſis ſanguifluis & lacteis inſtruantur. Nec tamen Craſſorum functio ſordidior, quam in congerendis & egerendis ſtercoribus præſtant, talis eſt, quæ ſine vitæ certo diſcrimine per vulnus fruſtrari queat: neque facilitas & difficultas coaleſcendi ex Vulgi hypotheſi a ſubſtantiæ diverſitate dependet, ut ipſemet *Galenus comm. 6. aph. 18.* innuit, ſed ex ſitus diſparitate, per quam Colon maximum ſui tractum, ambitui ac integumentis abdominis externis non tantum contiguum, ſed continuum quoque, deprehenditur, tenuibus profundius reconditis atque implicatis.

Cur vulnera inteſtinorum transverſalia periculoſiora.

Cur tenuium Vulnera.

Concludo E. cum *Hippocrate*, ictus, inteſtina quæcunque penetrantes, imprimis majores, & graviora ſymptomata pediſſequa habentes, per ſe mortales exiſtere: quod 1. a contentis ſuis ac flatibus diſtendantur, & motu periſtaltico perpetuo exerceantur, hinc difficulter coaleſcant; 2. facile inflammentur ac gangrænoſa evadant, ac 3. chylum atque feces ad Aqualiculum profundant; nec 4. remedia ſibi rite applicari patiantur:

Vulnera tenuium æque ac craſſorum ſunt lethalia.

Vulnerum Inteſtinorum lethalium hiſtorias plures Scriptores conſignarunt, v. g. *Valeriola lib. 2. obſ. 8. & 9. Benivenius de Abdit. c. 76.* in ſpecie v. Ilei *Glandorpius obſ. 32. Salzmann. obſ. anat. p. 10.* & *Bonetus Sepulchret. l. 4. ſ. 2. obſ. 25 §. 9.* it. Coli *Tulpius l 3. c. 20.* ac *Salmuth. cent. 1. obſ. 18.* Quibus addo Caſum a Quæſturæ Martisburgenſis Præfecto Facultatis Noſtræ Iudicio expoſitum, cujusdam, qui 1678. 27. Decembr. duorum transverſorum digitorum altitudine ſupra os pubis cultello confoſſus, 1679. 4. Ianuarii ultimum diem obierat: propter Ileum ſectione longitudinali, vix craſſioris Digiti capace, laceratum, hincque cum reliquis inteſtinis inflammatum atque ſphacelatum. Nec deſunt tamen, quibus eorundem Inteſtinorum plagæ ſalutares contigerunt,

Obſervat.

runt, qualium meminerunt *Albucaſis l.2.c.5. Pareus l.9. cap.33. Holler. in 6. aph.18. Fallopius de Vuln. in genere cap.4. & de Vulner. pecul. cap.17.* atque 19. *Valeriol. l.4.c.9.* & quidem Ilei *Ephemerid. Nat. Curioſ. Dec 1. ann. 3. ob. 176.* Coli vero *C. St. van der Wiel. cent. 2. obſ. 25.*

Vulneris Coli (ex quo ſauciatus die quarto vita defunctus) Lethalitatem quondam ſc. A.1691.22. Auguſti a Defenſore impugnatam, a Collegio v. Noſtro eodem anno ac menſe vindicatam, Acta hujus ſuggerunt: cujus utriusque argumenta recenſere forſan e re erit. Defenſori ambigua videbatur illa ideo imprimis, quod 1. Profectores negligentiores Inteſtinum nominatum minus aperuerint, hinc ejus valvulæ læſionem, unde lethalitatis potiſſimum momentum petierant, non tam viderint, quam augurati fuerint, 2. quod per integumenta Abdominis dilatanda vulnerato inteſtino Medicus, qui ægri curam geſſerat, vulneraria ſeu balſamica non tempeſtive injecerit, alias ſalutaria. 3. Hinc inde conſtet, vulnus ejusmodi cum Peritonei & Muſculorum vulnere aliquando ita occalluiſſe, ut per hiatum relictum ſcybula inteſtinorum ad plures annos, ſine vitæ periculo, rejecta fuerint: 4. non tam Vulnus, quam ſanguinem extravaſatum ac in Ventre congeſtum, ſupervenienti Inflammationi & Gangrænæ Inteſtini occaſionem dediſſe: ac tandem 5. Vulnera hujus generis ſanata quandoque legantur. Aſt dubia hæc ſolvebat Facultas, regerendo ad (1) quod, quamvis Valvulæ Coli laceratio ab Inſpectoribus nec viſa, nec exacte probata, ex Plagæ nihilominus loco, Principio nempe hujus inteſtini, læſionem illius opinari liceat, & utut hæc minus lacerata fuiſſet, motus tamen Inteſtini periſtalticus ex ſimplici hujus vulnere, hincque neceſſario ſuperveniente dolore ac inflammatione, depravari potuerit: ad (2) deficere Indicans adæquatum ad Abdominis Integumenta dilatanda ad Injectiones admovendas; incumbens etiam Vulneri Coli Ileum illas ad hoc forte non admiſiſſe, neque has ejusmodi duplex vulnus conglutinare potuiſſe: ad idem & (3) a particulari ad univerſale non valere conſequentiam, h.e. ex uno Exemplo caſu magis, quam arte, hujus vel illius ſanati vulneris non inferendum, quaſi omnia ejusdem partis Vulnera medelam admittant: ad (4) Inflammationem ac mortificationem Coli utique Vulneri hujus potius, quam extravaſato ſanguini, adſcribendam: ad (5) vero idem, quod ad 3. dicendum, ſc. ab illo, quod rarius contingit, ad plura nõn fore concludendum Proin hoc Vulnus Coli duplex ratione doloris, inflammationis ac gangrænæ, hincque evenientibus lipothymiis, ſingultus vomitus ac rejectorum Clyſterum per Os, per ſe lethale eſſe dicendum.

Et

Et ſic in exque genere experientia Fato potius, quam Arte, a Vulneribus Inteſtinorum reconvaleſcentium, non, niſi hoc, concludere nobis convenit; vulnera Inteſtinorum natura ſua & in ſe non neceſſario, ſeu ſemper, ſed utplurimum tantum, exiſtere lethalia: hincq; inferendum, E. eorum plura illave frequentius ſunt talia, hæc nimirum, quibus conſolidandis Medicina defuit, adeoque ſymptomata mortifera declinare haud potuit, ob difficultates modo indigitatas. Quæ vero eorum ſalutaria contingunt, obſervantur vel cum hiatu, ſeu apertura ad exteriora hiſcente, per quam præterlabentes feculentiæ excernuntur; vel cum inteſtini pariter ac abdominis plagæ occluſione & coalitione. Prius ſolennius eſt craſſis inteſtinis, & quidem per ſitus & connexionis cum ventris hujus integumentis rationem, qualia Exempla *Cabrolius obſ. 13. Hildan. cent. 1. obſ. 74. Platerus obſ. lib. 3. p. 880. Bauhinus in append. ad Rouſſett. parerg. 1. Ephemerid. Nat. Cur. Decur. 1. ann. 3. obſ. 8.* & *ann. 9. obſ. 121.* & ex *S. Satleri Diſputatione, Suevus de Inſpect. Vulner. part. 2. c. 19.* quamvis ex tenuioribus tale quid Ileo quoque cum vitæ, quamvis miſeræ forſan, integritate accidere poſſe, ſequentes binæ hiſtoriæ declarent. Refert quippe *Fernelius pathol. lib. 6. cap. 14.* Viro cuidam ex accepto ventris vulnere præciſum tenue inteſtinum prodiiſſe, ex quo alvi excrementa minus ſolida aut cohærentia per multos annos emanarint, ea via, quæ ad anum ducit, intercepta. Pariter *Blegni Zodiac. Gallic. ann. 2. Iun. obſ. 4.* narrat, ab acinace quendam vulnus recepiſſe in parte dextra inferioris abdominis regionis, paulo ſupra annulos, proceſſibus vaginalibus peritonei tranſitum concedentes, quo ictu transverſim & omnino diſſectus fuerit tubus inteſtinorum, non procul a loco, ubi definit Ileum. Quod vulnus quamvis abſolute lethale pronunciatum & pro deſperato relictus fuerit percuſſus, ea tamen fuit hujus felicitas, ut extremitas ilei reſecti, extra vulnus ad ulnæ ſextæ partis longitudinem elata, tandem recti inteſtini munus in ſe ſuſceperit &c.

Cur quædam inteſtinorum plagæ ſalutares?

Quod autem aliquando omnimode ac perfecte coaleſcant inteſtinorum vulnera, fieri poteſt I. per communem cum integumentis externis cicatricem, ſi illud vulneri externo e diametro opponatur, quale quid Colo, per continuitatem illam, quæ cum peritoneo & muſculis abdominis ejus parti externæ intercedit, quam frequentiſſimum eſt. II. Si vulnus abdominis tantum, quantum pro conſuendo inteſtino lacerato neceſſarium, hoc conſutum interdum coaleſcit, ſi nimirum ſubſtantiæ craſſioris & copioſiore pinguedine obſitum fuerit, qualem experientiam in Colo *Glandorp. obſ. 32. ac Ephem. N. C. Decur. 1. ann. 3. obſ. 176.* teſtantur; non enim in omnibus futuram hanc æque feli-

Cur quædam inteſtinorum vulnera non lethalia?

citer ſuccedere penes *Bauhinum* loco modo allegato videre eſt. III. Si forſan omenti, inteſtinis innatantis, portio caſu aperturæ ejus ſe ingerat, hocque ad coalitionem usque perfectam obturet.

Meſenterii vulnera quæ lethalia. Meſenterii rupturæ vix adeo facile interficiunt, niſi quatenus hujus vaſa majora cum glandulis vel pluribus, vel majoribus, lacerentur. Vaſa hæc quia ſunt tam Sanguifera, quam Lactea, utraque per fluoris ſui, plus minus vitalis, profuſionem Letho cauſam dicunt: illa quidem, ſive ſanguis e corpore proſcribatur, ſive in ventre congeratur; hæc, ſi intra abdomen cumuletur chylus ſeroſus & aſcitem formet. Prioris, ſeu hæmorrhagiæ lethalis, exempla frequentiora ſunt, quamvis oppido raro tales animadvertere liceat vaſorum meſenterii ſanguifluorum lacerationes, quin ſimul inteſtina aliave viſcera mortaliter læſa conſpiciantur. *Obſervat.* V. g. Juſſu Magiſtratus oppidani 1669. 13. Auguſti luſtrabam interanea juvenis, hypochondrio ſiniſtro perfoſſi, & paucas abhinc horas defuncti: in quo præter Meſocoli vaſa ſanguinea diverſa, hinc multum ſanguinis extravaſati, Jejuni extremitatem inferiorem perforatam vidi. Pariter in cadavere Civis cujusdam hujus urbis 1671. 25. Sept. ab enſe, itidem hypochondrium ſiniſtrum ſubeunte, hujus Inteſtini Jejuni principium, epatis partem dextram & folliculum fellis cum Venæ Meſentericæ trunco perfoſſa, hincque itidem non unam ſeu ſolitariam mortalitatis cauſam, in uno defuncto, cernere dabatur. *Obſervat.* Superiore tamen anno d. 17. Junii in Cive quoque oppidano, vulgo dem Frantzöſiſchen Koche dicto, qui ex punctura regionis Epigaſtricæ tertia die expiraverat, obſervavi, ictum per omentum in meſenterii centrum penetraſſe, ſicque præter vaſcula Epiploica exiliora propaginem arteriæ meſentericæ ſuperioris inſigniorem trasverſim reſecuiſſe: unde abdomen ſatis vaſtum & obeſum cruore extravaſato & ad corruptionem inclinante turgebat.

Quæ vulnera Lacteorum lethalia? Circumſpectius paulo mihi judicandum videtur de Lactearum venarum vulneribus. Nempe lacerato uno vel altero tantum harum ſurculo, etiam ſatis magno: hinc notabili quamvis Chyli ac Lymphæ portione profuſa ac Maſſæ Sanguineæ ſubtracta: per reliquos nihilominus ramulos integros, quia tantum Chyli, quantum pro vita perpetuanda indigemus, advehitur: nec chyli hoc diſpendium, nec ramulorum horum lacteorum inciſiones, phænomena per ſe lethalia pronunciare conveniet. Quod ſi autem hæc vulnera cum multa & mox præcipiti chyli ac lymphæ ad abdomen profuſione contingant, viſceribus ejus moleſta ac tandem ſuffocatoria, haud perſpicio, quid auxilii illis ſperandum: cum perinde ac in aliis Aſcitis ſpeciebus, niſi aquarum ſcaturigo obturetur, hoc in

in caſu fruſtraneus ſit Paracenteſeos conatus. Illud tantum hac occaſione monitum volo, minime, ut communis ſert traditio, Chylum ac Lympham extravaſatam intra corporis ambitum ſeu cavitates adeo facile corrumpi aut putreſcere; adeo hanc illorum nocendi ætiologiam hoc loco haud attendendam eſſe. Quotquot enim ſecui aſcite vel hydrope pectoris extinctos, ſerum horum chyloſum nihil vel graveolentiæ, vel ſaporis nauſeabundi, præ ſe unquam tulit, niſi corruptio viſceris cujusdam enormior fracedine quadam illud infecerit: imo vix annus præteriit, cum in Viro, ſumme aſcitico (magis ad ejus & uxoris inſtantiam, quam ut ipſi aliquid hinc ſucceſſus promitterem) per Inſtrumentum Barbetianum Paracenteſin adminiſtrarim, qua repetitis vicibus eductum ſerum, quod per menſes aliquot in aqualiculo quam moleſte geſſerat, coloris lactei, odorisque ac ſaporis ſvavioris atque ſubdulcis, uno verbo inſtar lactis ſeroſi & omnis corruptionis ſeu fracedinis ignarum, deprehendebatur. *Chylus & Lympha non adeo facile corrumpuntur.* *Obſervatio.*

Glandularum Meſenterii eadem eſt ratio, ſi nimirum harum læſio tanta, per quam Chylus ac Lympha cum impetu ad abdominis cavum ſtillet & ſub quantitate viſceribus reſpiratoriis moleſta in hoc cumuletur. Quod fieri aliter vix poterat, quatenus ſi Vaſa Lactea primi generis has non tranſeunt, certe per easdem colatur, hinc diſciſſis colatoriis profunditur eorum fluidum: præprimis majore & media glandula, in quam plura lactea confluere, ex Anatomicis nunc ſuppono, *Glandularum meſenterii vulnera aliquando lethalia.*

Plus metuendum a vaſorum lacteorum diſtributoriorum ſeu ſecundi generis vulneribus, utpote quo pauciorum, eo grandiorum, item Receptaculi lumbaris: quatenus hi canales atque alveus communis lacerati plus Chyli, imo omnem hujus & Lymphæ aſcendentis penum, profundunt, hinc non tantum viſcera gravando, ſed his atque fluido ſanguinis ſuccum alibilem denegando, mortem certam accelerant. *Item Vaſorum lacteorum ſecundi generis & Receptaculi lumbaris.*

Pancreatis plagos non, niſi arteriarum ac venarum transeuntium ac perreptantium occaſione, mortiferas augurari poſſumus: quatenus organi hujus actio ſeu uſus non tantus, quantum olim Graëf. aliique venditabant, ita quidem ut ſatis commode ac ſine notabili œconomiæ animalis conturbatione aut everſione ſubjectis vivis extirpari queat, fueritque extirpatum ſæpius cum ſucceſſu a curioſioribus rerum Phyſiologicarum Scrutatoribus. *Pancreatis vulnera vix lethalia.*

De Omento idem ſit judicium, i.e. nec hoc, ut tale, ſed vel ratione venæ ſplenicæ ac arteriæ epaticæ atque ſplenicæ, proxime tranſeuntis, vel harum ramorum, ſibi propriorum, inſigniorum laceratorum, vulnerato aliquando ne- *Nec omenti.*

cem adfert: Miror proin *Sebizium*, quod omenti vulnera per accidens tantum periculoſa, nunquam per ſe lethalia concedat, ſi nimirum imperita ac rudiore manu tractentur illa: quatenus *Celeberrimum hunc Doctorem* meliora edocere poterat, quem pro dogmate ſuo declarando in Scenam producit *Foreſtus*, qui 6. *obſ. chir.* 7. reſciſſa ſine ligatura prævia portione omenti, ex abdomine vulnerato prominente ac corrupta, hincque per hæmorrhagiam enormiorem multo cruore in abdomine collecto, quendam paucis poſt diebus periiſſe; Alium per Gratiam Dei ac Naturæ ſingulari demum fato, huic & deſperatiſſimis ſymptomatis ereptum fuiſſe, perhibet i. e. quæ ab ejusmodi cum conſilio, quamvis imprudentiore, ſuſcepta reſectione contigit, cruoris extravaſatio lethalis, a vaſorum eorundem majorum perforatione ſeu reſciſſione magis fortuita erit metuenda.

Epatis Vulnera lethalia. Epatis plagas *Hippocratem* non ſine ratione mortalibus accenſuiſſe declarat *Galeni* Commentarius in 6. *aph.* 15. his verbis: *Epar vero vulnera habet plurimo manantia ſanguine; atque idcirco prius moriuntur, qui ita ſunt vulnerati, quam vulnera agglutinari poſſint*, quatenus in eo vix exiliſſima demonſtrari poteſt areola, cui ſi non arteriæ conſpicuæ, certe venæ notabiles, ſint intertextæ, nec remedia commode applicari, nec pus ac ſanies evacuari poteſt; unde cum anxietate præcordiorum, lipothymiis, punctionibus ac doloribus ad jugulum & ſcapulam extenſis, vomitibus modo bilioſis, modo cruentis, item dejectionibus cruentis, æſtu ac ſiti intenſiſſima, ejusmodi miſeri brevi utplurimum pereunt. Teſtatur hoc ille, cui annotante *Hippocrate* 5. *Epidem.* §. 24. & 7. *Epidem.* §. 18. ſub diei exordium epate jaculo percuſſo, color, qualis eſt mortuorum, mox per corpus diffuſus fuit, anxietas contingit, quique mortuus eſt antequam Concio ſolveretur: idemque morte ſua confirmant, qui penes nos tale infortunium ſuſtinuerunt. Cujus claſſis erat Tympaniſta ille Martisburgenſis a Tubicine Anno 1672. 6. Maji gladio latiore inter ſecundam ac tertiam coſtarum notharum ſauciatus, ac intra bihorium diſcedens: in cujus cadavere Epar mox ſupra fellis folliculum ad convexitatem ſui ſimulque diaphragmatis expanſum carneum perforatum cernebatur. Item ille Molitoris Oſſatienſis ſervus, in eodem hypochondrio dextro ictum ſibi intra viginti ſeptem horas mortiferum perpeſſus, Epatis partem dextram perfoſſam hujusque ramum venoſum ac Folliculum fellis laceratum Profectoribus ſiſtebat, ut pariter Acta Facultatis perhibent,

Quia nihilominus his ſimilibusque caſibus hincque formato judicio hiſtoriæ ſalutarium epatis plagarum contradicere obſervantur, enarratæ a *Bertino*

tino Medic. lib. 13. cap. 7. Hildano Cent. 2. obſ. 37. Quercetano de vuln. ſclopet. cap. 2. Foreſto 6. obſ. chir. 3. & *Glandorpio obſ. 33, &c.* imo ipſo jamdum *Galeni* ævo extiterunt, qui non tantum profundius fibrarum jecoris vulnus, ſed fibram quoque abſciſſam, ſanatam fuiſſe, jactitarunt: factum, ut alii de Hippocratis ſententia dubitarint, potiſſimi diſcrimen inter plagas ſubſtantiæ & vaſorum Organi hujus, tanquam Arbitrum fidiſſimum, produxerint, vaſorum Epaticorum Vulnera per ſe lethalia, ſubſtantiæ minus talia, aſſerentes.

Vix ullum epatis vulnus non per ſe lethale.

Quodſi tamen obſervatis anatomicis innitamur, vix apparet, quales Epatis percuſſiones lethalium claſſi eximi debeant; niſi cum *Sennerto* illius ſuperficiei tantum ejusmodi prærogativam decernamus: Cum vix ejus fibræ alicujus extremitas obſervetur, quæ diſciſſa non conſpicuis ſatis venis intertexta ſit; adeoque haud conſtet, ubinam epatis ſubſtantia ſola, ſine vaſis, hæmorrhagiæ lethali concitandæ adæquatis, ſauciari queat. Adſtipulandum potius *Gliſſonii* cenſuræ, *Anat. Epat. cap. 9.* ubi ſubſtantiam epatis friabilem non adeo commode ſolideſcere ait, quia per hujus ejusque vaſorum minorum vulnera enormior quoque cruoris extravaſatio contingat. Et vix fieri poſſe, idem pergit, quin per vulnera, viſceri huic cæſim inflicta, vaſa ejus ſimul lædantur, niſi plane ſuperficiaria fuerint: quamvis in illis, quæ punctim inferuntur, hæc forſan aliquando magis intacta evadere valeant. Per conſequens, Epate vulneratum eluctari, rariſſimæ obſervationis eſt, ſed cum cruoris diſpendio inſigni fatiſcit motus Cordis ac Sanguinis vitalis: citius equidem in illo, cui, animadvertente *Celſo*, Iecoris Portæ & Craſſum, quam cui fibrarum extrema, fuerunt lacerata. Cujus poſterioris generis dicendus Lictor ille audacior, penes *Tulpium l. 2. obſ. 26.* qui cuidam Nebuloni ferociori injecturus vincula, in infima Iecinoris fibra bipenni ictus fuerat, ex qua extillans & in pus converſus ſanguis eum in febriculam lentam & tantam totius maciem conjecit, ut ante diem quadrageſimum conficeretur, in cadavere autem, juſſu Prætoris diſſecto, ſub fibra vulnerata multum puris graveolentis reperiretur. Imo ſi juxta *Braſſavolam* in 6. *aph. 18.* & *Gliſſon. loco cit.* contuſiones epatis adeo periculoſæ ſunt, inflammationem ac ſuppurationem concipientes, parum profecto ſpei alet vulnus hujus membri mediocris magnitudinis ac profunditatis, præter hæc pathemata nunquam ab hæmorrhagia gravi immune.

Memini, quondam me legiſſe Reſponſum Collegii cujusdam Medici, ſuper Vulnus Diaphragmatis duplex & Epatis, quod digiti latitudine profundum, longitudine vero digiti longitudinem æquabat, hincque Sanguis in Abdomen confertim influxerat. Quale complicatum Vulnus nullum Vitæ periculum

periculum abſolute inferre decidebatur, quod 1 nulla Vaſorum majorum læſio in eo fuerit obſervata: 2 Sanguis ad Ventrem inferiorem confertim ruens ex quam plurimis vaſis minoribus forte ſcaturierit: 3. Plaga Epatis ſuperficiaria tantum: nec 4. determinatum a Viſitatoribus, utrum carnoſa, an membranoſa, Diaphragmatis pars transfoſſa. Verum Iudicio ejusmodi ſuperficiario adſtipulari vereor, quod ex eadem hujus Caſus Ralatione conſtet, 1 Vulneratum mox a ſuſcepto ictu mortuum concidiſſe. 2. teſtetur quantitas Sanguinis extravaſati tanta de majorum, aut plurium minorum ſimul, vaſorum Epatis ac Diaphragmatis laceratione 3 Vulnus Epatis non hujus ſuperficiem tantum attigerit, ſed longum & altum maxime: ac 4 demum Diaphragmatis Plaga, cujuscunque demum hujus partis extiterit, facile æquipollere queat Tendineæ ejus expanſioni inflictæ. Immortales profecto debes grates, Homicida, Mortalibus his, qui Vulnus plus quam mortale, ut Mortalitati tuæ derogent, minus Mortale enunciarunt.

Quoniam proin Iecoris plagæ immediate magis, propter hanc cruoris, ſive ad interiora, ſive exteriora, profuſionem, enecant, cunctas illas, quas hæc vel ſolitaria, vel cum aliis ſymptomatis deſperatis, comitatur, lethales pronunciamus, quamcunque demum epatis partem ſubierint: utpote quas ſemper ſi non unius vaſis grandioris, plurium nihilominus mediocrium, lacerationes in ſinu fovere, accuratior Inſpectio manifeſtabit. Ita, ut dubitare liceat, an cuncti circa epatis regionem percuſſi ipſius viſceris hujus plagam ſuſtinuerint, v. g. cujus *Quercetanus* meminit: alii vero ex vulnere tali recovaleſcentes hujus exilitati & fortuitis adjunctis potius, quam ſolertiæ Chirurgi, ſalutem ſuam debere videntur. Hinc quem *Foreſtus* a Iacobo Carpo ex plaga epatis cum ejusdem portionis, a natura facta, ſecretione ſanatum perhibet, theſi expoſitæ nihil derogat, vel quod exigua ſatis & motu naturæ lento magis, quam inſtrumenti lædentis violentia, illa ſeparata fuerit, vel quod mutilata & cruenta ſua extremitate integumentis externis contigua fibra illorum, labiis oportune forſan coaluerit: Porro difficultatem conſolidationis non parum temperat Vulnus hypochondrii integumentorum latius magisque patens, per quod remedia ſtegnotica ac conglutinantia ipſi epati lacerato immediate magis admovere conceditur: quale illud concipere convenit, quod *Hildanus cent.2. obſ.37.* deſcribit. Sc. Helvetium quendam, in conflictu gladio Helvetio e regione epatis percuſſum, tantum vulnus accepiſſe, cujus conſolidati cicatrix longitudine ſpithamam æquarit, ac ſimul epar eousque ſubierit, ut ſanguis copioſius & ad deliquium animi emanarit, fruſtulum vero infimi epatis lobi

Cur quidam ex Epatis plagis evadant.

reſectum

reſectum Chirurgus extraxerit: qui nihiominus evaſerit, quod per latiorem plagæ externæ hiatum commode ſatis mederi licuerit internæ. Cujus etiam generis videtur Adoleſcens ille, de quo *Glandorpius obſ. 33.* narrat, ei ad finem ultimarum coſtarum plagam, octo digitos transverſos longitudine ſuperantem ſimulque epar longo ſatis tractu penetrantem, incuſſam fuiſſe: quam pulvis ſtypticus cum aliis appropriatis, tam internis, quam externis, tandem ad cicatricem perduxerit.

Nullum itaque Epatis vulnus, quod cum multi ſanguinis emanatione, hinc vaſis, ſive unius majoris, ſive plurium minorum, ejus compagi undique intertextorum, laceratione, vel pathematis irreſiſtibilibus evenit, ſalutare dici poteſt, ſed qui ſub hoc pereunt, ex percuſſione, ut tali, perire præſumuntur. Atque hoc quidem eo magis, ſi vaſorum, organo huic accumbentium, illud ſubeuntium hincque emanantium continuitas ſimul ſolvatur, ſc. arteriæ epaticæ ac cyſticæ, venæ ſplenicæ, meſentericæ, Cavæ & Portæ trunci inferioris aut ſuperioris, vel hujus ramorum trigæ alterutrius. Cum venæ portæ laceratione Epatis Vulnus lethale deſcribit *Foreſtus l. 6. obſ. chir. 3. in ſchol.* cum Cavæ trunci *Timæus Reſponſ. 20.* Cum rami meſenterici, in Cive illo, quem occaſione percuſſionis ilei 1671. 25. Septembris celerrima morte occubuiſſe, ſuperius dixi, idem vidi: ut illa mittam, quæ cum vicinarum partium plagarum complicatione lethalia extiterunt.

Ad vaſa Iecoris quia non immerito refertur Veſicula biliaria cum Poro epatico, de Folliculi laceratione obſervandum, hanc juxta *Fallopium de Vuln. in gen. c. 4. ac Foreſtum l. a. obſ. 2. & 5. in ſchol.* mortem neceſſariam inferre, quamvis lentam, tum ob ſitum, tum ob ſubſtantiam, tum ob ejus contentum. Idem aſſerit *Helmontius de Sextupl. digeſt. §. 30.* ſub hac tamen diſparitate, ut confeſtim mortalia vulnera fellis ſeu Veſiculæ biliariæ pronunciet. Rupturam ejusmodi ab intruſione ſummitatis ductus cyſtici in ejusdem extremitatem, hinc bilis ad crepaturam usque Receptaculi turgeſcentiam, cum torminibus ventris atrociſſimis & poſt biduum enecantibus, annotavit *Iob van Meekren obſ. Chir. 43.* vulnerum vero ejus, a percuſſionibus externis evenientium, ſolitariorum rariora ſunt exempla; adeoque ſi experimentis negotium decidi debeat, ambigua relinquitur mens, an mors ſacculi fellei rupturam excipiens, huic, an plagæ combinatæ, v. g. epatis, Ventriculi &c. in acceptis referri debeat? Quo itaque in hoc argumenti genere me magis firmarem, binis Canibus Veſiculam hanc extirpavi, uno intra viginti quatuor horas, altero poſt biduum demum, utroque cum magno ejulatu, anhelatione graviore & anxie-

Veſiculæ fellea Vulnera ſunt lethalia.

Experimentum.

tatibus, expirante. Aſt contrarium huic phænomeno ſucceſſum experiebar, in ſubjecto ſimili, cui in Corona Studioſorum privata folliculum, prævia cervicis hujus ligatura, extraxeram, quodque poſt operationem tres ſeptimanas integras, primo miſere, poſt commode ſatis, tranſegerat, forſanque unum alterumve adhuc diem ſupervixiſſet, niſi moræ impatiens eundem Martyrem viviſectioni alteri, pro luſtrandis, quæ ab extirpatione illa ejus interaneis contigerint, mutationibus, mancipaſſem.

Rationem diſparis hujus eventus ſi poſtules, ſine dubio eſt, quod in prioribus binis ſubjectis nulla ductus cyſtici facta fuerit ligatura, adeoque per hunc etiam emanarit bilis per poros epaticos conflua; quem effluxum in tertio vinculum folliculi cervici injectum, prohibuerat: ita quidem ut in hoc meatus cyſticus a divergente bile tumidior, choledochus ſeu inteſtinalis patulus maxime & inteſtinum bile manifeſtiſſime tinctum conſpiceretur.

Cur folliculi fellis vulnera lethalia?

Hoc eſt, bilis Epatica eousque ſufficere poterat œconomiæ inteſtinali ac totius in animali hoc, deficiente quamvis Veſicaria. Cauſa enim primaria atque immediata, qua folliculi fellis dilacerationes mortem inferunt, bilis eſt profuſio ejusque ad Inteſtinum defluxus interruptus: dum ille, ratione ſitus profundioris, remediis appropriatis aditum intercludit, ſubſtantiæ vero ac emanationis bilis continuæ bilis defectus non adeo commode conſolidatur hic vero, cruditatibus ſanguinis motui vitali exitioſis, modo brevius, modo confeſtim magis, occaſionem ſuggerit. Quale quid pariter dicendum puto, ſi vel porus epaticus, vel ductus choledochus, eousque ſaucientur, ut bilis actio in inteſtinum aboleatur

Etiam pori epatici & choledochi.

Ligamenti umbilicalis vulnera an ſint lethalia?

De Venæ ſeu Ligamenti Vmbilicalis, in adultioribus ruptura ſeu præciſione quid judicandum, hæreo, utpote quam, ſine ulla alia noxa, repente ſuffocare, commune dogma eſt: ideo nimirum, quod cum reliquis ligamentis in æquilibrio detineat Epar, ne hoc verſus poſteriora ac ſuperiora nimis reclinando diaphragmatis motum turbet; unde vinculo illo præſecto Septum hoc neceſſario comprimatur, & Reſpiratio aboleatur. Suffulcire etiam hoc ſuum aſſertum quidam conantur Fabula illa, per quam *Scaliger*, *Cardanus* & cum his *Laurentius* Graſſatores ac Rebelles, apud Ægyptios pro ſupplicio, corio vivos exutos, cum maximis cruciatibus diu, niſi Carnifex umbilicum ferro contigerit, vivere tradunt: cui accedit *Hildani Cent. 1. obſ. 53.* qua Adoleſcentem quendam a vulnere inter umbilicum & coſtas mendoſas exiguo, interioribus omnibus illæſis; ſolaque Vena Vmbilicali reſciſſa, mox humi proſtratum quamprimum expiraſſe perhibet.

Quali

Quali tamen aſſerto repugnat, quod *Riolanus Anthropol. l.2.c.12.* in Muliere Æthiopica, Saltatrice agillima, ſtrangulata, Venam hanc abruptam & intra fiſſuram Epatis revulſam, ſine ullo ejus reſpirationis aut vitæ incommodo, & in aliis fœminis, quæ utero ſæpius geſtaverant, vaſa umbilicalia ab umbilico avulſa, viderit. Deinde vix concipi poteſt Venæ hujus officium deligatorium, dum in cadaveribus ſupinis illa vix adeo tenſa conſpicitur, hinc laxior adhuc neceſſario in illis, qui erecto corpore incedunt, erit, quam ut Viſceris hujus molem umbilico attrahat. *Dubitatur;*

Neque difficultati huic ſolvendæ epicriſis Gliſſoniana quadrat, qui propter convulſionem demum ſupervenientem, tendinoſis ac nervoſis partibus vulneratis frequentem, rupturam dicti ligamenti lethalem fieri putat: quatenus hoc nec nervoſum, nec tendineum, eſt, nec convulſionum, ſed ſubitaneæ tantum mortis, penes *Hildanum* mentio fit. Aliis proin hujus generis Obſervationibus quia deſtituimur, nec mihi quenquam vitio verſurum confido, ſi vinculi hujus vulneris lethalitatem in ſuſpenſo relinquam. *Nec ratione convulſionum*

Ad Lienem propero, cujus Subſtantiæ, ut talis, Plagas qui mortiferis accenſere verentur, illi Viſceris hujus compagem ſe minus exacte perſpexiſſe produnt: cum nihil Parenchymatis ſeu carnis hic reperiatur, ſed tota illius compages ex cellulis ſeu veſiculis nerveis ac fibroſis, ſanguine arterioſo turgidis, coagmentetur. Per conſequens, ſive arterioſi ac venoſi hujus Organi rami, ſive his continuatæ ac intermediæ cellulæ, ſaucientur, cum impetu hinc promanans ſanguis repente ſatis interimit: adeoque aut leve admodum fuit, aut non tam *Carpi* dexteritate & ſolertia, quam Fortunæ nutu, conſolideſcebat illud in Milite Lienis vulnus, cujus curandi rationem *Foreſtus l. a obſ. 6.* tradit. Neque video, cur *Fallopius ac Foreſtus* plagas hujus Viſceris minus, ac aliorum, lethales pronuncient: quatenus, etiamſi concedatur, quod uſus ejus ad Vitam non adeo neceſſarius ſit, quodque ſine hujus periculo illud extirpari valeat; enormior nihilominus hæmorrhagia, quam ex ſubſtantia vel tunicis tantum ejus, latius divulſis, experimur, eidem fato has cum Epatis plagis exponit, vixque juxta *Celſum ad ſanitatem perveniunt, quibus lien vulneratus.* *Lienis vulnera lethalia.*

An ulli hominum unquam fuerit exciſus aut excidi, ſine vitæ diſcrimine, poſſit, prout *Plinius, Cœl. Aurelianus* & *Leonh. Fiorovanta* ſcripſerunt, merito dubitant prudentiores, quemadmodum in ſpecie *Fiorovanta* fidem valde ſuſpectam reddit *R. a Fonſeca tom 2. conſult. 94.* In Canibus aliisque brutis, ſine notabili actionum detrimento hoc fieri, nec Tyrones noſtros latet: inſul- *Extirpatio lienis non derogat ejus plagarum lethalitati.*

ſe nihilominus ex phænomeno hoc concluditur, vulnera Lienis majora aut profundiora non eſſe lethalia; quatenus per vincula, ante extractionem viſceris, vaſis ab anatomico injecta, inhibetur, quam ab ictibus fortuitis obſervamus, hæmorrhagia lethalis.

Læſiones autem ejusmodi Lieni obtingunt non tantum ab inſtrumentis ſecantibus ac perforantibus, ſed obtuſioribus quoque & contundentibus, quorum ictus vehementiores crepare faciunt ac rumpunt profundius reconditum ampulloſum viſcus, integumentis externis integris vixque ſuggillatis; qualia Exempla *Tulpius l. 2. obſ. 29.* & *Fontanus in Veſal. Epit p. 21.* a baculi ictu, recenſent, eisque bina ex *Facultatis Noſtræ Actis* ſubnecto. *Obſervat.* Sc. Lignitiæ 1682. 22. Auguſti quidam uxoris hypochondrium ſiniſtrum baculo mediocris craſſitiei percutiebat, hæcque poſt horulam extinguebatur: cujus abdomen cruore extravaſato ad turgeſcentiam usq; plenum, & in lienis gibba ſeu hypochondrium ſpectante parte fiſſura ingens ac duplex, angulum acutum formans, cordis vero ventriculi & vaſa corporis majora ſanguine vacua, reperta fuerunt. *Obſervat.* Pariter a Quæſtore Lüzenſi petebatur Facultatis nominatæ judicium ſuper quendam, qui ex fuſtigatione & diverſarum partium, præprimis vero ex hypochondrii ſiniſtri contuſione enormiore, (in cujus tamen integumentis ne ſuggillatio quidem cernebatur) mox conciderat & brevi exſpirarat: cujus abdomen ſanguine extravaſato & congrumato ſcatuit, Lien vero in parte ſui cava tres fiſſuras ingentes ac profundas monſtravit.

Renum vulnera lethalia. Renum Plagas iu Catalogo Hippocratis Lethalium haud deprehendimus, ab *Avicenna* nihilominus magna ex parte mortales dicuntur, *Celſus* quoque *ſervari illum haud poſſe*, ait, *cui Renes vulnerati.* Et quidem non absque ratione: non tantum, ſi illæ Vaſorum Emulgentium ramos & pelvis tubulos vel foramina penetrent, ſed ſi ſubſtantiam quoque tantum eorum profundius ac latius incidant ac lacerent.

Quemadmodum enim priora non, niſi cum magna cruoris profuſione, contingunt, per Pelvis vero fiſtulas laceratas in illo collectum ſerum urinoſum ad cavum abdominis rejicitur, moleſtias ibi lethales patrans: ita intactis quoque his canalibus gravius ſauciatus ren, hujusve canaliculi urinoſi, potiſſimam ejus compagem coſtituentes, ſerum pariter ad abdomen profundunt, ut taceam dolorem atq; inflammationem mox ſupervenientem & quod Renum Subſtantia, quin ſimul vaſorum ſanguiferorum arcuati plexus inſigniter lædantur, vix incidi queat, ut ex autopſia Anatomica ſuppono. Interim vulneribus his, ob

ob conditionem loci; neceſſaria denegantur remedia, ac cum ſero jugiter tranſeuntes ſordes illorum coalitionem haud parum turbant.

Quod ſi vero eadem ſuperficiaria duntaxat fuerint, minime mortifera dici poterunt, utpote a quibus neutra harum evacuationum præternaturalium metuenda: cujus generis videntur illa, quæ penes autores diverſa ſanata legimus, & quidem aliquando cum portionis renum ſublatione, v. g. *Fallopium de vuln. ingen. c. 4. Foreſtum lib. 25. obſ. 20. Dodonæum obſ. medic. 32. in ſchol.* *Non ſuperficiaria.*

In his tamen vulneribus Renum cunctis attendenda quoque erit eorum Inflammatio, hincque emergens Iſchuria ſeu Vrinæ ſupreſſio; quod ſymptoma ſolum lethalia illa reddit, unius quamvis Renis: cum experientia teſtetur, ab uno tantum, a vulnere atque inflammatione, affecto non minus, ac a calculo, alterum mox in conſenſum rapi, ut vel ſola ex *Foreſto* nunc allegata Obſervatio declarare poterat.

Neque valet conſequentia, quibusdam ſolennis, quaſi eo ipſo, dum ab Exulceratione renum compagem aliquando omnino conſumptam fuiſſe conſtat, & quidem ſine vitæ diſpendio, nec eorum vulnera adeo difficilia videantur: ſed hujus loci pariter erit, quod de Pulmonum vulneribus monitum, ſc. per renum vulnera ſanguinem profundi, cui profuſioni ob ſitus partis vulneratæ profunditatem, commode mederi haud poſſumus.

Tantum non elapſi ſunt quadraginta anni, cum Barbitonſoris Miniſter in Regionis lumbaris parte ſiniſtra enſe ſubdola perfoderetur, correptus hinc Hæmorrhagia vehementiore, Lypothymiis, Nauſea & Vomitibus, inſequentibus diebus Nephritide, interdum Mictu cruento cum Iſchuria alternante, quarum poſterior cum rejectione Sanguinis grumoſi per Veſicam ſolvebatur, Febre valde acuta & totius Abdominis diſtenſione dolorifica. Ex quorum Symptomatum ſyndrome Renem ſiniſtrum profunde ſatis fuiſſe vulneratum probabiliter inferri poterat. Graviter & ulterius tres menſes ſauciatus decumbebat, miteſcentibus tamen ſenſim enarratis moleſtiis, tandem reſtituebatur & ſuperſtes ultra triginta annis vixit, paroxyſmis nephriticis frequentius agitatus.

Refero huc Vreterum præſectiones & per has ad abdomen conſequam Vrinam: quæ mole pariter ac putredine vulneratis exitio evadit. Notum equidem eſt, Serum urinoſum in Renibus ſenſim percolari & per canales hos non confertim, ſed lento ſatis ſtillicidio, ad Veſicam deſcendere: nec Vetulam tamen latet, intra Nycthemeron v. g. multum ejus vias illas transmeare, & per conſequens non adeo parum Vrinæ, quod a partium ambientium calore tam *Vreterum vulnera lethalia.*

 facile

facile reſolvi ac conſumi valeat, per unum Vreterem vulneratum ad ventrem deferri, potiſſimum ſi febris ſuperveniens potum uberiorem jubeat. Neque perſpicio, quam commoda ſtatim plagam ejusmodi conſolidandi vel præbeatur anſa, vel præſto ſit Chirurgia, partis nimirum profundius reconditæ.

Plagæ Veſicæ

Veſicæ Vulnera lethalia itidem pronunciare jubet *Hippocrates* cum *Galeno* Commentatore ac *Celſo*: Imo *Ariſtoteles* quoque *3. hiſtor. animal. c. 15.* inquit, *Nec Veſica præciſa coire poteſt &c.* Quemadmodum autem Idem Hic mox pergit his verbis: *quanquam non ignoro, aliquando contigiſſe, ut vulnerata Veſica ſolideſcat*, ita nec deficiunt alii Viri, magnæ Experientiæ atque Fidei, qui Veſicæ læſiones non ſemper mortiferas extitiſſe, diverſis Experimentis confirmant. *Fallopius* v. g. *de Vuln. in gen. c. 4. Platerus Obſ. p. 849. & 850. Bauhinus app. ad Rouſſet. cap. 2. & Riverius obſ. infrequ. 5.* ut reliquos mittam in *ſect. 1.* nominatos, ſubnecto tamen his, quod An. 1680. Menſe Maji in Studioſo quodam, nomine Reiche obſervavi. Perfodebatur Huic noctu, neſcio, a quo Adverſario, Hypogaſtrium, prope oſſium pubis commiſſuram, advocatus ego cum Chirurgis eum deprehendi hæmorrhagia inſigni, vomitibus atque dolore ejusdem regionis ad Lipothymias usque fractum, per Vulnus omnis Vrina, nihil vero aut parum hujus per Vrethram, niſi ope Catheteris, excernebatur, & quidem per plures dies: donec turundarum, quibus hactenus plagam Chirurgi more communi deligaverant, uſum diſſuaderem, illamque remotis his tractarent illi, quæ poſtmodum intra octiduum coaleſcebat, reddebatque per meatum ordinarium Vrinam Percuſſus.

Aliquando ſanatæ. Obſervat.

Cum nihilominus præter dictos Medicinæ Principes tota hujus Schola Veſicæ plagas per ſe lethales proclamet, poſtquam ſuppoſuerunt ejus Doctores, *Hippocratem* reliquosque non de ſuperficiariis, ſed penetrantibus, ſeu *Veſica diſſecta*, loqui, limitatione ſeu diſtinctione, inter Fundo ac Cervici inflictas, illorum autoritatem & Experientiam quotidianam integram conſervare ac rem decidere, allaborarunt, Fundi perforationes per ſe, Cervicis minus, lethales aſſerentes, eandemque jamdum concepiſſe videtur *Ariſtoteles* l. a. his verbis, *Niſi ad ipſum exordium ſuæ cervicis.* Quod nimirum fundus membraneus ſub hypogaſtrio delitescens laceratus plus doloris ac inflammationis ſuſcipiat, non coaleſcat, nec ſutura, nec vinculis, ſtringi queat, defluat interim ad abdomen urina: contra Collum carneum promptius conſolideſcat, ipſiusque, Perinæi propius adjacentis, coaleſcentia remediis juvari queat, ut vel in Calculo ſectis experimur.

Diſtinctio inter vulnera fundi & cervicis non adeo adæquata.

Circa

Circa quæ cogitata tamen monendum, nec Cervicis vulnera ſemper adeo ſalutaris eventus eſſe, ſed frequenter ex his quoque perire percuſſos, ſi, annotante *Foreſto l. 6. obſ. chir. 5. in ſchol.* contundatur ac laceretur valde illa, ut Lithotomi fateri coguntur, ſi ſub extractione calculi majoris tale quid contingat. Neutiquam interim ideo illa lethalibus per ſe annumerari debent, niſi forſan per hypogaſtrium ſubintret inſtrumentum collum lædens, adeoque ſanguis æque ex vaſis colli diſciſſis, ac ex ipſa veſica urina, emanans ad cavum abdominis confluat, nec vulneri interno medela adæquata fieri queat, quale auguror Civis illius Tennſtædenſis, ſuper quod Iudicium Facultatis petebat Præfectus illius loci. Perfodebatur Anno 1679. d. 6. Octobris hujus hypogaſtrium, mox ſupra pubem, cum egreſſu Inteſtinorum per plagam externam, quæ quidem per hanc dilatatam reponebantur & hæc ſutura firmabatur: tertio nihilominus die vulneratus moriebatur, in cujus cadavere Collum Veſicæ perforatum ac pelvis cruore congrumato referta deprehenſa fuit. Econtra a fundi quoque plagis quosdam convaleſcere *Kentmanni, Plateri, Bauhini, Cattierii & Pauli* obſervationes *Sect. 1.* allegatæ, item *Ruyſch. obſ. anat. chir. 75.* & hiſtoria vulneris Studioſi modo nominati evincunt: quin tamen ob rariora hæc exempla fundi plagæ in genere dici debeant per ſe lethales, vix putarem, ſed eas tales judico. Ita Noſſenæ Quidam Machæra venatoria 1681. d. 2. Octobr. vulnerabatur intra Os Ilium ſeu Coxendicis & Sacrum, penetrante punctura ſubſtantiam membraneam veſicæ lateris dextri: qui mox corruit & tertio pariter die expiravit, in cujus ſectione præter plagam illam Veſicæ multum Vrinæ, ſanguine tinctæ, in Abdomine conſpiciebatur. Cui ſimile quid *Glandorpius obſ. 36.* tradit.

Cervicis vulneræ aliquando per ſe lethalia.

Obſervatio.

Non omnes fundi plagæ enecant.

Sunt tamen lethales ut plurimum.

Evadunt vero tales Vulnerati, ſi illius Fundi parti, *in qua*, advertente *Fallopio de vulner in gen. c. 4. cum Perinæo ligatur*, ſeu ubi huic & Muſculis Abdominis connectitur, Plaga fuerit inflicta: ſecus, ubi in alia & ab ejusmodi connexione cum integumentis libera, quadam, parte illum ſauciari contigerit, utpote cui nec Natura, nec Ars, propter ſitus profunditatem, auxilium ferre valet, per Vulnus vero Veſicæ ad cavum Hypogaſtrii urina potius confluit, quam evacuatur. Atque illud quidem duplici modo fieri ſolet, nempe ut Plaga vel nunquam coalescat, ſed in Ulcus colloſum degeneret, per quod Lotium reliquo vitae tempore excernatur, ut ex *Fallopio l. a.* & ex *Bauhini* ac *Plateri obſervatis alleg.* elucescit; vel Artis & Naturæ opera mediantibus illis integumentis conglutinentur illius & horum labia in unum; interim Urina per vulnus externum promanat, nullamque Interaneis moleſtiam parit.

Præter-

Præterea, ſi inciſio Abdominis major, per quam forſan Veſicæ vulneratæ Labia adducere ac conſuere liceat, niſi ſuperveniens Inflammatio negotium turbet, ſaneſcere poterit illa pariter: quale quid tamen Contingentibus mere fortuitis foret adſcribendum. Interim non video, quo fundamento *Foreſtus l.a.* aſſerere ſibi præſumat, plagam Fundi in illa parte, qua Oſſi Sacro alligatur, ſanari poſſe: cum dictum Os ac Veſicam urinariam Inteſtinum Rectum ac in fœminis uterus intercedat, adeoque illi nec continua, nec contigua, exiſtat Veſica. Neſcit etiam hanc connexionem, quem ſui aſſerti teſtem provocat, *Fallopius.*

Uteri vulnera lethalia. Uteri in Fœminis vulnera quia rariora, forſan quod oſſibus circumcirca bene muniatur idem; vel quod Sexus hic ad conflictus & digladiationes cruentas non ſit pronus, parum de lethalitate horum penes Practicos legere contingit. Mirari tamen ſatis nequeo illos, qui talia, ideo quod Uterus ad vitam non ſimpliciter neceſſarius ſit, ſed propagationi Sobolis tantum proſpiciat, non lethalia ſibi perſvadent. Contrarium aſſerente *Foreſto* l.6. *obſ. Chir.*5. *in Schol.* nontam quod, juxta hunc exanguis, ſecundum alios membranea, ſit ejus compages, ſed ſi illius vaſorum ſanguiferorum unum alterumve ſaucietur, per quod ſanguis non tantum utero, ſed toti quoque ſubtrahatur, aut in abdomine, in detrimentum uteri viſcerumque individui conſervationi deſtinatorum, cumuletur.

Sin idem Organum, dum fœtum geſtat, ejusmodi ictum, etiam extra vaſorum majorum diramationes, experiatur, Matri pariter ac Proli ille lethiferus exiſtit. Illi quidem, quod (ultimis præprimis menſibus) totus uteri cavernoſus ſeu ſpongioſus ambitus cruore multo turgeat, hinc laceratus ad deliquium animi eundem profundat, inſequente ſimul illo quoque, quem vaſa, tunc temporis per uteri fundum tumidiora, continebant: Huic vero, quod ſubſidiis vitalibus maternis idem defraudetur.

Fœtus vulnera. Quinimo fieri poteſt, eundem Fœtum per plagam ejusmodi profundiorem ſimul lædi, cujus generis Caſum perquam funeſtum *Gallus ille anonymus l' art de faire les Rapports artic.* 9. deſcribit; quem vernacula transcribere non incongruum erit. *Rapportè par moy Maitre Chirurgien juré á Paris, que ce jour d' huy 8 Mars 1695 l' on m'eſt venu chercher avec empresſement, pour penſer Ieaune Ravichot, femme de Iacques Berthot, groſſe de huit mois, laquelle venoit d' eſtre bleſée d' un coup d' épée au bas ventre, à trois travers de doigt de l' ombelic, penetrante dans la capacité & perſant la Matrice auſſi bien, quele Fœtus contenu en icelle. La blesſeé etant morte de la perte du ſang, avant que j' aye èn le temps de mettre aucun appareil ſur ſa playe. Il m'a été ordon-*

ordonné par Monſieur le Commiſſaire ſur les neuf heures du ſoir , de venir faire l'ouverture de ſon cadavre, au moyen de quoy j'ay decouvert, que le coup d'épée porté à la mere, aprés avoir percé la matrice prés de ſon fond s'eſt perdu dans la poitrine du foetus, & a occaſionné un tres grand épanchement de Sang dans le bas-ventre, ce qui á causé la mort tant à la mere, qu'à l'enfant.

Verberibus aut pedum conculcationibus Uterum eousque aliquando concuti, ut in Fœtum pariter, quem ille geſtando fovet, ingens damnum redundet, ſi imprimis ictus in anticam & laterales abdominis geſtantis partes impingant, ut Caſus Iena 10. Febr. 1669. transmiſſus declarare poterat. *Apercuſſionibus abdominis aliquando lethaliter læditur Fœtus.* Iurgiis dum ſe exagitarant Paſtor Cosbodenſis & ejusdem loci Ludimoderator a Verbis denique ad verbera veniunt, ubi uxor poſterioris gravida accurrit, pro dirimendis his furioſis, aut pro marito manibus Presbyteri eripiendo; quam hic in inguine ſiniſtro pedibus vehementius conculcabat, ut hinc per reliquum geſtationis tempus male ſe habuerit. Elapſis a violentia illa ſuſcepta quatuordecim ſeptimanis partus dolores miſeram hanc invadunt, ut poſt horas aliquot filiolum ſanum ac vegetum enixa fuerit, quem transacto nycthemero mortuus alter ſequitur, partu quamvis præternaturali, & cujus diverſa membra præter naturam ſe habebant. Funiculus quippe umbilicalis brachium dextrum, primum ex utero prominens, ſtringebat, quod humerus idem cum capite ſequebatur, ita tamen, ut ſiniſtrum brachium pone Cervicem dorſo incumberet, caput intra crura & oculo dextro aperto, maximam partem hæreret. In excluſo fœtu funiculus ille cernebatur putrilaginoſus ſibi agglutinatum habens ſanguinis grumum ingentem ac fœtidum; dimidium placentæ uterinæ ſalvum, alterum corruptum. Ipſius fœtus aperti Epatis pars dextra nigricans in putredinem vergebat: dexter Ren hinc inde profunde ſuggillatus, ſiniſter Teſticulus ſanguine ſeroſo turgidus, Pulmo dexter ſemiputridus, in eodem thoracis loco tres Coſtæ fractæ, ſeu a cartilaginibus ſuis avulſæ & muſculi his incumbentes cum intercoſtalibus, humero & brachio multo cruore ſuffuſi, totum fere corpuſculum cuticula exutum & oſſa capitis hinc inde evidenter ſuggillata deprehendebantur, horumque ſuturæ plus quam ſecundum naturam hiabant.

Partui huic ſimilis aliquomodo erat ille gemellorum enixus, cujus *Louyſe Bourgeois part. 1. c. 4. Hiſt. 4.* meminit, quorum prior mortuus, ſatis monſtroſus, cuticula & cute eroſa, alter vivus, pedibus tamen primum naſcebatur. Cujus partus præternaturalis duplicem reddebat rationem Puerpera; vel quod in Cœtu populi majore ejus venter violentius compreſſus ac

contuſus fuerit, vel quod gravida per pravam quandam conſuetudinem angulo menſæ crebrius ſe aſſediſſe meminerit. Porro Pedibus Abdomen uxoris prægnantis violentius concuſſerat, quidam nefarius Anno 1682. menſe Martii, quæ quatriduo poſt enitebatur puerum putrilagine valde arroſum. Hunc cum ad Requiſitionem Prætoris urbani diſſecarem intra Calvariam ejusque integumenta molliora, ut & intra Duram ac Piam Meningem, notabilem cruoris extravaſati quantitatem, & Os Occipitis a Sutura Lamdoidea maximam partem avulſum atque ad interiora depreſſum deprehendi ac monſtravi adſtantibus.

Imaginationi matris etiam aliquid tribuendum.

Cui tamen argumento inſerere oportunum reor, non quævis gravidis inflicta verbera aut pedibus factas conculcationes fœtui ſui veſtigium immediate imprimere, ſed illa tantum, quæ Abdominis anticæ aut lateralibus partibus illata, & Fœtum immediate magis contundentia; quin potius ſana ratio nos conjecturari jubet, non ab ipſa percuſſione externa ſemper, ſed aliquando per Matris percuſſæ, ſub ejusmodi aggreſſione a Terrore, Ira &c. conturbatam imaginationem vitia p.n. patrare. Poſtquam violentias ejusmodi extrinſecas tale interdum geſtantis membrum ſuſtinet, cujus læſio ad fœtus mutilatam partem penetrare non poterat: dum a percuſſo v. g. matris brachio humerum infantis editi contuſum cernimus. Et Facultatis Noſtræ diſquiſitioni Anno 1696. commendabatur Caſus, ubi prægnantis cujusdam manus in tumultu vulnerabatur, ſimul abdomen vehementius hinc inde ad livorem usque conculcabatur: quæ poſt trimeſtre partu tempeſtivo prolem enitebatur Labio leporino horrendo deturpatam. Qualem oris rictum nullam matri illatam percuſſionem induxiſſe, ex collatione ſitus fœtus in utero, inſtrumentorum lædentium ſimiliumque circumſtantiarum ſuſpicabamur, ſed terrori potius ac imaginationi iſtius in acceptis referebamus. Ejusdem nominati anni menſe Iul. a Prætore hujus loci diſquiſitioni meæ exponebatur puerulus octo ſeptimanarum, cujus matri die partum præcedaneo incuſſi colaphi oculum præprimis ſiniſtrum contigerant; ut, an ſuggillatio in oculo ſiniſtro nati ingens, ac demum in Cataractam degenerans percuſſionum illarum productum exiſteret? deponerem. Non ſine ratione inferebam, non tam a Violentia Matri illata immediate, quam ab Imaginatione hujus vehementiore, per ictus determinata, hunc oculi fœtus tumorem contigiſſe, oculo nempe Matris icto ab oculo hujus evidenter diſſito. Ne dicam, interdum a metu tantum percusſionis imminentis, tale quid eveniſſe, ut v.g. penes *C Gemmam Cosmocrit.* l. 1. c. 6. legimus de gravida, quam maritus excandeſcens brevi a

partu

partu ſtricto gladio adoriebatur, hunc velut in caput illius adacturus: quæ, etſi fuga ſibi conſuleret, paulo poſt infantem enitebatur, in cujus capitis illa parte, cui enſis acies minitabatur, ingens ſolutio unitatis comparuerit, ſanguine ad nati ſubitaneum exitium manans. Nec tamen omnimode negandum, violentiæ non raro externæ imaginationem matris combinari, hisque ſimul unum eundemque fœtum variis modis lædere, ut ex obſervatione de Labio leporino recenſito conſtare valet: ubi Funiculus umbilicalis infantis collo & brachio ſemel, cruri dextro bis, circumvolutus deprehendebatur, agitationis & proſtrationis matris violentioris variæ ſine dubio effectus; labio leporino interim ab ejusdem imaginatione producto.

Frequentius occurrit illa improvida & immanis uteri dislocatio, quam rudiores Obſtetricum manus, ſecundinas violentius eripientes, aut loco harum uterum arripientes, præſtant, non ſine atrociſſimo parturientis in abdomine dolore, inflammatione, convulſionibus & repentina morte, quales Caſus *Bartholinus cent.* 2. *obſ.* 91. *Marchettus obſ. Chir.* 61. *Solingen Embryulciæ cap.* 16. *ac obſ. circa mulieres & infantes Append.* & *Mauriceau des Maladies des femm groſs Lib.* 3. c. 6. & *Obſerv. ſur la groſſesſe & accouchem.* narrant, teſtanturque *Acta Facultatis* in Iuvencula Zittavienſi filii primipara. Hujus enim placentam, utero arctius annexam, dum obſtetrix imperita violentiore manu eripere moliebatur, ſimul uteri portionem protrahit: quam pro Fœtu peculiari ſeu gemello habens, puerperam ad novos conatus urget, nec labori ipſamet in illo educendo parcit, contradicente illa, de illata vi & evulſione interaneorum omnimoda conquerente, ac vix elapſa a feliciore alias partu horula expirante. Cujus Hypogaſtrii Pelvis utero hujusque annexis vacua, hic autem ex ſinu muliebri ultra ſpithamam propendens, in cadaveris diſſectione cum ſtupore adſtantium cernebatur. *Vteri evulſio lethalis.*

Qualis quidem funeſti eventus ætiologia non ſemper ſanguinis illa eſt profuſio, ejusmodi impetuoſioris uteri evulſionis vaſorumque ſanguiferorum rupturæ effectus, ut in fœmina, cujus primo mentionem feci, annotavit *Mauriceau l. a.* ſed ſola aliquando partium nervearum ac ſenſibilium maxime tenſio dolorifica & in convulſiones graviores ac mox lethales conjiciens: Ita quidem ut nihil plane cruenti penes quasdam, nec in harum cadavere, reperiatur, obſervante *Solingen & Medico*, qui Sectioni puerperæ Zittavienſi præerat.

Denique in Abdomine mortaliter læduntur Vaſa majora, hoc tranſeuntia: Sc. ex ſanguiferis Arteriæ magnæ truncus deſcendens ac Vena cava aſ- *Vaſorum ſanguiferorum abdominis*

Vulnera lethalia. cendens horumque propagines inſigniores, v. g. Cæliaca, Meſenterica utraque, Portæ, Splenica, Emulgentes, Iliacæ, Spermaticæ & per quarumcunque lacerationes multum ſanguinis profunditur, proin minores quoque rami v. g. Gaſtricæ, Epiploicæ &c. Qualem quoque Lethalitatis præſumptionem habent Lymphatica per eundem ventrem hinc inde lata, inprimis horum caudex major ſuper ſpinæ vertebras, inter Aortam & cavam, Cyſternam Lumbarem conſcendens, aut ſi plures eorum ramuli ſimul v. g. ſub Epatis cavo & circa Portæ confinium rumpantur. Repeto ſiquidem ex Phyſiologicis, Lympham non fluidum excrementitium, nec vehiculum tantum alimoniæ, ſed ſuccum particulis gelatinoſis ſeu nutriciis plus minus turgidum exiſtere: proin hujus extravaſationem Corpus emaciare viresque inſigniter conſumere. Cujus equidem Phænomeni Exempla Scriptores Practici vix ſuppeditant, niſi *C. Stalpart van der Wiel & Solingen*, Medicus ac Chirurgus Belgæ, multæ Experientiæ. Horum quippe Poſterior *part. 4. van de Manual Operatien der Chirurgie* c. 34. de Bajulo quodam narrat, ipſi ex motu corporis incongruo Vas lymphaticum in femore ruptum fuiſſe, ut Lympha per foraminulum exilius inſtar pori cutanei, continuo cum Cruris emaciatione ac totius languore promanarit. Alter *part. 2. obſ. rar.* 46. perbibet, ex Vulnuſculo Brachii a V. S. relicto, altero & inſequentibus diebus multum Lymphæ diaphanæ absq; dolore ac inflammatione profluxiſſe, ſine dubio ex Vaſe quodam ſeroſo, ſupra Venam ſectam decurrente, ac a ferro in hanc adacto, diſſecto, & quidem cum Virium languore quotidie increſcente. Atque horum Canalium Vulnera difficulter coaleſcunt non tantum ratione tunicarum ſuarum membranoſarum tenuiſſimarum, ſed inprimis ratione Lymphæ transfluentis, quæ non adeo commode, ac de Sanguine innoteſcit, in thrombum ſeu grumum abit, atque vaſis rupturam aliquandiu obturat, donec ipſius tunicæ Cicatricem contraxerint. Qualis coalitionis difficultas, cum in Vaſis iisdem, profundius & in abdomine deliteſcentibus, ubi carne non undiquaque ſtipantur, non minor ſit, neque ob eandem ſitus rationem hæc medicamenta appropriata, plumaceolos comprimentes ligaturasve, quorum nominati Autores, ut remediorum congruorum, meminerunt, admittant: ſi ex ruptura ejusmodi Aſcites aut Virium quicunque raptus contingat, utique hanc Mortiferis plagis accenſere, ſana ratio jubet.

Lymphaticorum.

Nervorum abdominis Vulnera lethalia. De Nervis, Abdomen perreptantibus, quid judicandum, ex *Sect.* 1. & *Sec.* 2. *c.* 1. ſatis ſuperque conſtare puto, horum nimirum propaginum & plexuum Læſiones ejusmodi, quæ viſcera hujus ac reliquum corpus in Convulſiones lethales

lethales conjiciunt, utique mortiferas nuncupari debere: Etſi lubens fatear, vix ſine aliarum & vicinarum partium plagis enormioribus eas exiſtere, vixque oculo tantum fugitivo cerni.

CAPVT VI.
DE
ARTVVM VVLNERIBVS ET ICTIBVS PER FVSTIGATIONEM AC CONTVSIONES DVRIORES ILLATIS, LETHALIBVS.

ARtuum Vulnera per ſe lethalia minime dici poſſunt, vel quod uſu eorum ſine vitæ diſcrimine ſuperſedere queamus, vel quod ab omni parte medicamenta, deligationes, ſaturas aliasve Operationum Chirurgicarum promte ſatis admittant. Unum tantum eſt, quod ex his per inevitabilem neceſſitatem ſauciatos aliquando ſuccumbere facit, Vaſorum nempe ſanguineorum & Nervorum perforationes ac præciſiones illæ, quarum Symptomatis lethalibus, Hæmorrhagiæ potiſſimum ac Convulſionibus totius, nullum auxilium præſto eſt, i. e. trunco corporis propinquiorum: de quibus tamen quia *Sect.* I. (de Vaſorum ſanguifluorum) & 2. cap. 2. (de Nervorum Vulneribus) prolixe actum, argumenta inde repetere nolo. *Artuum Vulnera quæ lethalia?*

Qualia E. ſymptomata ſi non ſuperveniant, aut brevi ceſſent, Lethalitatis ſuſpicionem diſcutiunt, evaneſcente ſc. ratione decidendi, ſeu Lethalitatem inferendi: prout ex Judicio Collegii noſtri de Vulnere Femoris eluceſcit. Anno 1705. menſe Septembr. Leucopetræ vulnerabatur Fœmina quædam in ſummitate Femoris ſiniſtri, hujusque parte interna, cum mox inſequente hæmorrhagia aliquot dierum, frequentioribus Lypothymiis & motus impotentia dicti cruris. Accedebat febris gravior cum vomitibus bilioſis, ita ut dolore, inflammatione ac hæmorrhagia licet ſedata, & Vulnere ad conſolidationem inclinante, vulnerata poſt decubitum menſis integri fatis ceſſerit. Sub inſpectione d. 16. Octobr. a Medico & Chirurgo adminiſtrata, plaga deprehendebatur in dicto loco haud omnimode conſolidata, hinc pure adhuc ſcatens; ſub cute & pinguedine per medium Glandulæ inguinalis tendebat Vulnus, diſciſſo inſimul inſigni Venæ ac ſecundi nervi cruralis ramo usque ad Glutæos muſculos. Vulnus hoc nihilominus a Nobis non lethale per ſe pronunciabatur, ideo, quod hæmorrhagia Venam diſciſſam ſecuta compeſci

peſci potuerit, nec nervi cruralis diſſectionem Convulſiones aut Paralyſis univerſalis exceperit, Vulnus ad coaleſcentiam maxime inclinarit, nec dolor, inflammatio aut alia periculoſiora ſymptomata penes vulneratam obſervata fuerint.

Tendinum majorum vulneraquæ lethalia: Aſt memoratu digna videtur illa tendinis majoris, patellam obvolventis, in fœminæ genu per inſultum equorum & curru facta ruptura, quam nulla hæmorrhagia notabilis ac inflammatio, mox vero ipſa nocte inſequente Sphacelus per lateris ejusdem femoris atque Abdominis integumenta communia & muſculos aſcendens, ſimulque partem inſignem inteſtinorum gangrænoſam reddens excipiebat, utut defenſiva neceſſaria fuerint applicata. Immedicabile hoc genu Vulnus videbatur mihi, quod Artis inſtrumenta Naturam adjutricem non invenerint & ex Vulnere Sphacelus immediate, omnibus remediis irritis, emerſerit. An aliis tale compareat, penes eos ſtet ſententia: ſimile quid interim iis aliquando evenire poſſe non dubitandum: poſtquam in aliis quoque artuum locis, quibus tendines majores contigerunt, in Subjectis inprimis Cachecticis, Vulnera Fracturæve Convulſiones lethales inferunt; prout olim in ICto, qui fracturam Tibiæ prope malleolum cum vulnere paſſus, factum recordor, qui mox convulſionibus totius cum Febre ac delirio vehementiſſimis corripiebatur, & quarto die animam exhalabat, utut nihil eorum intermiſſum fuerit, quæ neceſſitas efflagitabat.

Fuſtigationes & Contuſiones quæ lethales. Vulneribus congrue annectuntur Læſiones, quæ Fuſtibus, Pedum concuſſionibus ſeu quibusvis duriorum inſtrumentorum ictibus inferuntur, Plagæ incruentæ, quales pariter, ſi vehementiores, ſine rupturis & Partium Unitate ſoluta nunquam fiunt; quinimo hæ quoque utut Habitum Corporis tantum externum afficere videantur, Mortem aliquando inopinam patrant, ſi nimirum earum plures latiores glurioresque fuerint, carnes profundius penetrent, imprimis autem Interanea plus minus attingant: Leviores vero ſeu magis ſuperficiales, paucæ atque exiguæ vix enecant, utpote ſub quibus extravaſatus Cruor promptius diſcutitur, ſi per remedia appropriata potiſſimum juvetur Natura. Sc. ſub Læſionibus his carnium compages contunditur ſeu conquaſſatur, harum fibræ, canaliculi & vaſa rumpuntur, hincque illa extravaſato cruore inæqualiter ſuffunditur, ad ruborem, livorem & nigredinem usque: unde Circulatio Sangvinis ac lymphæ plus minus turbatur, tractu etiam temporis quod hujus extra vaſa profuſum, corrumpitur, & in ſaniem abit. Non raro etiam impetus ejusmodi Contuſionum ad interiora ſe extendit, ut Pleuram, Pulmones, Epar, Lienem, Veſicam urinariam &c. eviden-

evidenter ſuggillare, quin etiam rumpere, aliquando obſervemus. Hernias diverſi generis ab ejusmodi violentia concitari, quid frequentius? Uteri vero deſcenſum a tali factum, Acta Facultatis Noſtræ commemorant in Fæmina quadam Anno 1669. menſ: Aug quam quidam Socius petulans ſupinam cum impetu proſtraverat, genubus ejus ingvina, ad excretionem usque urinæ, inſultaverat &c. Firmioris Habitus & optimæ Valetudinis illa hactenus extiterat, proin Laboribus domeſticis ſemper ſtrenue contenderat, mox vero, poſtquam illam violentiam perpeſſa fuerat, Inguinis & Coxæ ſiniſtræ ſenſatione moleſta, oppreſſione Præcordiorum, animi Deliquiis, Convulſionibus, Paſſione Hyſterica, Febre ac Deliriis corripiebatur, multum Cruoris per Anum ac Os rejiciebat, octavo demum die primordium Procidentiæ uterinæ penes ſe obſervabat & de hac penes Adſtantes conquerebatur. Quam equidem non tam a Violentia hac, quam forte ab alia quadam cauſa, concitatam Aggreſſoris procacis Defenſor ſuſtinere annitebatur, quod totidem demum poſt ejusdem illationem dies hæc contigerat. Illum tamen hanc immediate patraſſe, Collegium dictum enunciabat: quod Organum hoc ſitum ſuum non propter Vinculorum rupturam, ſed relaxationem, mutarit, lento demum gradu & ſub totidem moleſtiis factam.

Funeſtum magis Fuſtigationis & Proculcationis eventum olim, nempe 1684. menſe Martii vidi, pariter in Fœmina, quam Maritus truculentior Verberibus ac calcitrationibus diris exceperat, quæque ſub doloribus corporis variis exquiſitiſſimis, motus impotentia, febre, anxietate Præcordiorum, dyspnœa ac convulſionibus poſt triduum ſpiritum exhalabat. Hujus, juſſu Prætoris luſtratæ, Habitus externus circa Humeros imprimis, Thoracis latera, Lumbos, Ingven ac Femur ſiniſtrum, ex rubore pariter ac nigredine livida, hinc inde etiam tumida, cernebatur, Cutis vero nonnullarum partium inciſa Cruore partim fluidiore, partim grumoſo, manabat, & Carnes profundiores plus minus conquaſſatæ ac ſuggillatæ deprehendebantur. Medius ac Inferior Venter ſanguine ſeroſo ſcatebant, Pleuræ ac Peritonei ſiniſtra pars & huic vicinior Inteſtinorum tractus, una cum Lienis ſuperficie, qua coſtis nothis accumbit, ſanguine ad Gangrænam usque erant ſuffuſa. Lethalitati per ſe phænomena hæc mancipabam, quod circulationem evidenter turbarint, ad rupturam etiam Vaſculorum capillarium, hinc Cruoris & Lymphæ profuſionem variarumque actionum fruſtrationem. Et conturbatur quidem hac ratione indigitatorum fluidorum motus, non tantum ob dictas vaſorum ac intermediorum canaliculorum rupturas ac compreſſiones, ſed inſimul

mul, quod Fibræ propter nervearum partium tonum hinc inde enormiter laxatum in illo juvando deficiant: nedicam humores nutritios, extra meatus, ſeu cancellos naturales profuſos, facile corrumpi & in ſaniem, partibus ſolidis exitioſam, converti.

In fuſtigationis lethalitate determinanda aliarum quoque circumſtantiarum habenda ratio.

Aſt quoniam in ejusmodi Caſibus hoc frequentius emergit aut movetur dubium, num vere immediate ac ſolitarie a Verberibus inflictis, nec a cauſa & affectu quodam interno, ſive antecedaneo, ſive ſuperveniente, aut ſimul adminimum, mors contigerit? huic etiam ſatisfacere frequentius jubetur Medicus, quamvis hujus diſcretio utplurimum difficilis deprehendatur, niſi circumſtantiæ Fuſtigationem antecedentes, ſubſequentes ac Inſpectio Cadaveris negotio huic aliquid lucis fœnerentur. Quem in finem igitur prænoſſe ac ſciſcitari oportet, Valetudinem ſeu ſtatum Corporis defuncti ante Violentias illatas, i. e. an exacte ſanus an valetudinarius hic fuerit. Ubi in caſu priore probabile fit, ictuum duritiem ſolam obitus ejus extitiſſe occaſionem, atque hoc eo certius, ſi mox ab illorum perpeſſione male ſe habuerit, & in pejus quotidie lapſus fuerit, qui vapularat: in poſteriore plus minus ancipites hæremus, num a morbo alio latente potius, quem Relatio Medici vel adſtantium innuit, vel quem ſectio manifeſtat, an a Plagis illis, fatalis hic dies evenerit; aut ad minimum combinandi ſunt morbus ille antecedaneus ac violentia externa, ut tanquam cauſæ ſociæ mortis inſecutæ attendi poſtulent.

Exemplum dubiæ ejusmodi deciſionis erit modo relatum, de Uteri deſcenſu per rudiores inſultus in fæminam concitato: cujus generis alia hinc inde occurrunt, v. g. ſi Gravidam ad Abortum usque Partum p. n. ac vitioſum per Abdominis violentiorem contuſionem adigi contigerit, qualem Caſum Iena ad nos miſſum *cap.* 5. recenſui. Quibus addo alium Noſtri Collegii cenſuræ 1693. d. 10. Auguſti expoſitum, in quo perhibetur, Servam poſtquam per menſem integrum ex dolore pectoris & lateris ſiniſtri ſeu, ut Sectio Cadaveris declaravit, Vomica Pectoris & Pulmonis inſigni, decubuerat, 12. Martis Fuſti craſſiore rudius & donec in humum conciderit, percuſſam, abhinc vero dorſi, hypochondriorum & crurum cruciatus inſignes perpeſſam, ac 27 Aprilis demortuam fuiſſe. In hac, occaſione plagarum duriorum & has ſtipantium Animi commotionum vehementiorum, Sanguis ſtagnationem in Thorace ac Pulmonibus, hincque Suppurationem adjutam vel acceleratam ſentiebat Facultas, Infirmitati huic interim non parum contuliſſe, quod poſt fuſtigationem per nives & aquas medio Martii procul ambularit nihilque remedii primis quatuodecim diebus admiſerit ægra.

APPEN-

APPENDICIS
DISSERTATIO I.
DE
INFANTICIDIO.

Quæſtiones Medicæ ſuper Infanticidium.

VBi de Infanticidio recens nati ſuſpicio emergit, duo imprimis disquiri ſolent, nimirum, *num vivus, mortuusve, partu is fuerit excluſus?* & *num vere enecatus fuerit?* ſeu an modus, quo interemptus creditur aut dicitur ille, neci inferendæ ſit adæquatus? quo de corpore, quod ajunt, Delicti planius conſtet. Prius vel ideo noſſe opus, quod prima & crebrior Infanticidarum obſervetur Exceptio, Fœtum in utero vel ſub enixus conatibus expiraſſe; ſeu mortuum fuiſſe editum: poſterioris vero indagatio aliquando vel ideo exigitur, dum miſeræ quædam (aut ex vitæ tædio, aut ex amentia) criminis inſontes ejusdem ſe accuſare, illudve fateri, Collegia ICtorum haud latet, quas circumſpectior nihilominus Inquiſitio, tale quid minime perpetraſſe, poſt prolixiores demum ſuperatas difficultates, docet. De quo utroque nunc, ubi ſuper infanticidium deponendi ratio explicanda, ediſſeram.

An ſibus mortuusve natus olim ex Indiciis mere legalibus petebatur.

Olim equidem prius negotium per Indicia tantum mere legalia, plus minus ſpecialia ſeu propinqua, decidebatur, ut ex *Ordinatione Caroli V, Conſtitut. Crim. Saxon. Farinacio, Mascardo, Zangero, Carpzovio*, elucescit, & Mulier, quæ infantem mortuum ſe peperiſſe, ajebat, hoc aut ſufficienter probare tenebatur, aut ſi hoc probare non poterat, in aſſertione nihilominus ſua pertinacius perſeverabat, ad Veritatis confeſſionem cogendam Torturæ ſubjiciebatur: gravata imprimis per hoc, quod graviditatem occultarit & clam pepererit. Nec quæſtionem hanc, Num vivus mortuusve extiterit natus? inter Medico-Legales olim relatam legimus, neque unquam a Praetore adigebantur Midici, ut ex Cadaveruli inſpectione & per hanc obſervatis, i. e. per Argumenta Anatomico Phyſica, de illa enunciarent, aut hi ad deponendum ſuper illa poſtulabantur, ut ex *Pareo*, *F. Fideli*, *Codronchio ac Zacchia* conſtare poteſt. Ubi nihilominus ICtis in Infanticidii indiciis formandis a Medico manus porrigenad, hujusque Relatio expetitur, plurium phænomenorum ac circumſtantiarum in nato rationem habendam & ex horum demum examine negotium dirimendum eſſe puto.

Super hæc quoque nunc Medicorum Relationes poſtulantur.

Quæ formantur ex habitudine Nati.

Vixiſſe ad partum usque & poſt partum Infantem conjicimus, ſi tempeſtive nec præmaturius ille excluſus fuerit, ſi conformatio ejus membrorum omnibus numeris abſoluta: contra, ſi ante terminum naturalem

turalem editus, & membris quidem juſta conformatione atque firmitate deſtitutis.

Quemadmodum enim prius perfectam minusque interruptam ejus nutritionem; & hinc vivacitatem adæquatam, innuit: ſic poſterius per exilitatem, teneritudinem ac flacciditatem membrorum ſuſpicari concedit, defeciſſe in Utero geſtato nutritionem atque augmentationem, per conſequens vitalitatis robur. Quamvis aliquando etiam ejusmodi caſus evenire poſſint, per quos nutritio illius cum ipſa vita brevi ante partum ceſſet, ſicque carnoſior & quoad ſingula membra firmatus, ac robuſtus ſatis editus compareat, pro vivo itaque habendus; quem tamen intra uterum jamdum vita defunctum aliæ circumſtantiæ jubeant. In ſpecie de nutritione integra atque vita Fœtus, inſtante partu teſtari creditur Funiculi umbilicalis habitudo, ratione cujus hic modo ſucculentus, candidior ac firmus, modo flavus, flaccidus, aridior & facile lacerabilis cernitur: quorum illud eum in Utero vivum, hoc emortuum innuat. Licet ex his formatum judicium aliquando fallat, dum nimirum idem Funiculus in vivo etiam edito minus rite deligatus, & aeris externi afflatum per aliquot horas tantum ſuſtinens, faciem ejusmodi præternaturalem frequentius induit: contra brevi ante enixum ſeu ſub enixu expirans fœtus ſucculentum & firmum præſtat eundem, qui tamen de vita illius minime teſtari poterat. Porro in occaſione tali attendi meretur, num Funiculus non deligatus multum cruoris fuderit? de quo ſi conſtet, vivum extitiſſe Partum, vero ſimile ſit; ſecus, ſi parum ejus comparuerit, appulſu nempe ſanguinis penes fœtum, in utero qui expiraverat, jamdum deficiente.

Qualia momenta pro Fœtu ante ſui enixum mortuo declarando plus certitudinis acquirunt, ſi innoteſcat, Matrem geſtantem violentiam quandam evidentem, v. g. abdominis graviorem concuſſionem, lapſum, terrorem aut plura horum ſimul, fuiſſe perpeſſam, ponderis gravioris elevatione, inconcinno corporis motu ac tenſione ſibimet ipſi vim intuliſſe: qualibus ille modo ſubito enecatur, modo eousque ſaltem concutitur, ut lente demum fatiſcat & emoriatur, Functionibus vitalibus plus minus ſucceſſive fractis atque labascentibus. Quodſi interim ab illata cujuscunque generis injuria fœtus mortuus brevi exturbetur, nihil corruptionis aut putrilaginis in hujus cadavere deprehenditur: ſin tardius & poſt aliquot demum dies excludatur cadaver, fracidum & putredine plus minus arroſum comparet idem. In utroque quidem caſu violentia externa & animi commotio enormior fœtui exitium infert: ſaltem ut modo præcipiti magis, modo lenta, functionum

& iis, quæ geſtanti obtigerunt.

vitali-

vitalium conturbatione ac interceptione hoc fiat. Favet his Reſponſum Facultatis Noſtræ Anno 1699 d. 2. Ianuarii ad quæſtionem: *an fœtus ex lapſu geſtantis ancillæ intra uterum fuerit extinctus?* Eum equidem ſeptimo aut octavo ante partum die ſtatim, quo illa conciderat, vix deceſſiſſe, ideo, quod ſine omni ſqvalore ac fœtore prodierit: fieri tamen potuiſſe, ut ab alliſione prædanea debilitati motu evidenter fracto, ille nihilominus eousque ſuperſtes manſerit, donec veſpera partum proxime præcedanea, qua Mater horrore corripiebatur, animam exhalarit.

Mortui fœtus ſigna.

De cœtero tunc mortuum enixam fuiſſe illam non inepte auguramur, ſi ſub difficili partu hoc contigerit, ſive nati infirmitas partum moleſtiorem reddiderit, ſive ſub illo hic imbecillior, & qui enixui laborioſo ferendo minus capax, ſuffocatus perierit, ſive partum brevius longiusve Hæmorrhagia inſignis anteceſſerit. Alias vero fœtum mortuum geſtari conjecturamus, ſi per plures dies nihil ejus motus conſveti ſenſerit Mater aut adſtantium quædam, ventrem hujus manu calida complectens, ac ſi excluſus aliquid fracedinis ſpiret: ſicut contra eum vivum natum colligimus, ſi partui mox ſupervenientes calidum aut tepidum, hoc eſt, omni vitalitatis charactere nondum privatum, deprehendamus illius corpus; dum emortuus, mox frigescit,, aut potius actu friget, niſi in ipſo enixus momento expirarit. Etſi cuncta hæc documenta non demonſtrativa ſed vero ſimilia tantum, veniant dicenda; niſi forſan pulra horum in uno caſu concurrant: i. e. vivum mortuumve partum excluſum Medici aſſerunt, ſecundum illa, quæ in prægnantibus ac natis communiter fieri norunt, adeoque de credulitate ſolum, non de veritate, hactenus deponunt, ad teſtandum ſi requirantur. Atque hoc quidem iis indulgent Leges, earumque Interpretes, in cauſis nempe, quæ in ſenſus minus incurrunt: qualem præſentem omnes ſaniores ſine dubio pronunciabunt.

Ex Pulmonum Nati diverſa conditione Vivum mortuumve quidam augurantur.

Donec haud adeo pridem nonnulli Medicorum, in eliciendis ac formandis ex una alterave obſervatione ſeu experimento anatomico hypotheſibus & aphorismis univerſalibus nimis præcipites ſibimet aliisque durius & difficilius hoc referendi onus contraxerint. Nempe ex *Galenis de uſu part. 6.* & hujus quibusdam Commentatoribus intelligentes, compagem Pulmonum in Fœtu rubram, denſam ac ponderoſiorem, in edito ſubalbam, raram ac levem, deprehendi. Porro ab *Harveo, Highmoro, Th. Bartholino* ac *Thruſtono* edocti, per ponderis illam diſparitatem Pulmones Fœtus, integros æque ac diſſectos, ſi aquæ committantur, ſubmergi, Nati contra fluctuare ſeu ſupernatare, ex dicta Viſceris hujus ſupernatatione ac præcipitatione, An infans, mortuus

 oblatus

oblatus, talis, vivusve, partu excluſus fuerit, decidere ſibi præſumpſerunt. De quali tamen Experimento hujusque concludendi vi ſicut olim quædam incidenter diſſerui, ita hoc infallibile & ſufficiens omnimode, pro dubio præſente dirimendo, & pro Infanticidis convincendis aut exculpandis, ſatis fida argumenta ſupeditare, adhuc ambigo, atque prolixius nunc declarare contendam.

Negant hanc Pulmonum disparitatem nonnulli.

Inquiſiturus ante omnia in Experimenti ipſius veritatem ſeu certitudinem, nimirum an pulmones fœtus mortui compactiores ac rubicundiores, vivi nati rariores ac albicantes, ſemper, cernantur? Ubi primam dubitandi rationem ſubminiſtrat *Charleton* in *œconom. corp. animal.* qui ſe multoties expertum tradit, nullam ejusmodi coloris differentiam in pulmone foetus ac nati reperiri: cui ſub certis conditionibus ſuffragatur *Diemerbrock anat* l. 2. c. 13. autopſia edoctus, usque ad quintum menſem cum dimidio circiter pulmonem fœtus rubicundum & mediocriter denſum reperiri, poſtmodum vero cum paulatim mollescere, rariorem & coloris ſubpallidi magis cerni, quod ſuum aſſertum duplici comprobat exemplo. Sc. in cadavere mulieris geſtantis ſeptimo menſe præter propter gravidæ ſe offendiſſe fœtum, cujus Pulmonem equidem minus turgidum, ac in natis, mollitie tamen atque colore ab horum pulmone parum diſtinctum inveniſſe & coram compluribus Spectatoribus demonſtraſſe. Pariter in Fœtu maturiore ac perfecto, paulo ante partum in Utero extincto colorem Pulmonum equidem rubicundum magis, quam in nato, aſt ſimul, onnihil variegatum ſeu cinereum, mollem tamen & adeo ſpongioſam ejus ubſtantiam, ut aquæ injectus minime ſubſederit, ſed natarit, obſervaſſe. x qualibus obſervatis inferre liceret, Criterium Modernorum, quo pulones rarioris texturæ, pallidiores & aquæ innatantes infantis eſſe qui a na-itate vixit; denſiores, rubicundas & ſubmergentes illius, qui in utero obie-t, lubrico & infirmo ſatis gaudere fundamento: adeoque tantæ molis ac nderis negotium in eodem haud locandum venire. Imo quamvis hæc enomena, contra Charletonum & Diemerbroeckium, firmioris veritatis mitterem, non levia tamen ſunt, quæ applicationem eorum difficilem reddunt: ita ut Experimentum hoc quæſtioni, an fœtus in utero reſpiret, & an editus in lucem reſpirarit? discutiendæ probabile ſatis argumentum præſtet, vix tamen certo & infallibiliter per idem determinari queat, an natus in utero, an extra uterum, obierit, ſeu manu violenta interfectus fuerit? ut quidem hactenus ſibi nonnulli Medicorum perſvaſerunt.

Experimentum de pulmonum disparitate fallit.

Quale quid tamen quo evidentius evadat, Experimentum illud bifidum

membra-

membratim trutinare tentabo, proin *Primo* disquiram: *An ejus, qui poſt ſui enixum reſpiraverat, Pulmones in aqua ſemper fluctuent?* Seu, *an Infantem, excujus cadavere tales extracti, vivum editum, hinc poſt partum demum vel ſponte expiraſſe, vel enecatum fuiſſe, certo aſſerere liceat?* Quam ſane hypotheſin mox dubiam reddit hoc, quod mortui quoque nati pulmones compactiores & ſubmergentes inflatione ab extra facta ad natandum facile disponi queant: dum non tantum catulorum mortuorum exſectorum pulmones levi aeris inhalatione me eousque, ut natarint, expandiſſe memini, ſed in Cadaveribus quoque recens natorum mortuorum infantum, propter Infanticidii ſuſpicionem hinc inde diſſectis, mihi atque adſtantibus idem præſtare ac cernere contigit, teſtaturque idem *Reyerus miscell. Nat. curioſ. dec. 1. ann. 6. obſ.* 202. ut qui fundum prius petierint, pulmones, per Tracheam inflati ac diſtenti, poſt expreſſum iterum omnimode flatum, natarint, nec mergi potuerint. Argumentum hoc credit indubitatum allegatus Scriptor ad convincendas Infanticidas & indagandam veritatem, An infans in utero mortuus, vel poſt partum demum quocunque modo occiſus? Ego inverto, hocque ipſo experimento autoritati natatus pulmonum multum detrahi, ajo: dum arte adigere conceditur pulmones in Utero mortui & alias ſubmergentes, ut natent, adeoque partum perperam & contra rei veritatem vivum innuant; qualem Fallaciam *Böckelman* quoque penes *Blanckartum Collect. phyſico med. cent. 2. obſ. 92.* metuit. Ejusmodi ſiquidem caſum nunquam dabilem ſeu impoſſibilem omnino nemo prudentum aſſeverabit, quin ipſa Mater nati, pia ſatis & tenerrimæ Conſcientiæ, per ϛοργὴν quo hunc debiliorem & ſyncopizantem mortis faucibus eripiat, ori ejus aliquid auræ inhalet; prout ab Obſtetricibus in ejusmodi caſu ancipiti, cum evidente aliquando ejus emolumento & reſuſcitatione inopina fieri ſolet: ſicque ante enixum vere mortui pulmones, in ſui propriam necem, explicet, ſeu ad natandum componat, i. e. vivi nati Pulmonibus ſimiles reddat.

Pulmones ſibi nati non ſemper fluctuant.

Arte licet ad natatum disponere pulmones.

Quod ne gratis plane augurari ſeu fingere videar, ad ipſam Experientiam provoco. Nimirum aliquot elapſi ſunt anni, cum ab Ampliſſimo hujus urbis Senatu in pagum vicinum evocarer, ut de nati cadaverulo, an culpa matris forſan perierit? renunciarem, Accedens non tantum ex hujus, ſed Obſtetricis quoque, quæ ipſi in partu opem tulerat, ac cœterarum adſtantium relatione intelligebam, Fœtum non modo aliquot ante partum horis in latere, ni fallor, ſiniſtro Matris ſine omni motu & in glomum quaſi convolutum jacuiſſe, ſed mortuum quoque, h. e. ſine motu aut quovis alio vitalitatis indicio,

Exemplo hoc comprobatur.

 eductum

eductum fuiſſe: niſi, poſtquam eadem Obſtetrix, quo illi, quantum poſſibile, ſuppetias ferret eumque forſan ſuſcitaret, hujus faucibus ſpiritum fortiore conamine inhalaret, bis adhuc exhalare viſus fuerit. Nosmetipſi cernebamus corpusculum Partui perfecto & maturo per omnia ſimile, ejus Funiculum umbilicalem hinc inde putrilaginoſum (qualem corruptelam in Secundinis etiam remotis aſſerebat Vetula) totum habitum marcidum & flaccidum maxime, nullam vero illatæ violentiæ notam obſervabamus. Unde Obſtetrici ſubſcribere jubebamur, & quidem per phænomena recenſita, mortuum hunc partum prodiiſſe, quem Mater, Obſtetricem ipſammet accerſens, celare noluerat. Interim, quo etiam hac occaſione Controverſiam illam, de innatantibus ac ſubmergentibus pulmonibus recens natorum per autopſiam ventilarem, e Thorace tenello hos extractos, ſatis albicantes, aquæ injiciebam, cui ſupernatabant, Fœtus nihilominus ante partum mortui: ſine dubio, quod inhalatione Obſtetricis explicati & rarefacti fuerint. E. quod quæſtionis erat, hactenus negatum, Pulmones in utero defuncti aliquando aquæ ſupernatant: neque præſens eorum ſupernatatio præjudicio contingere poterat Noſtræ, de Infanticidio quamvis ſuſpectæ.

Objicitur alia obſervatio.

Equidem contrarium dictis innuere videtur Obſervatio, Diſſertationi *Zelleri*, *Profeſſoris Tubingenſis*, cujus Inſcriptio: *Infanticidas non abſolvit, nec a Tortura liberat, nec Reſpirationem fœtus in utero tollit, pulmonum in aqua ſubſidentia*, inſerta: Qua Vituli vivi nati, ſubmergentes tamen Pulmones, niſu quamvis inflationis fortiore, omnimode & ad natatum usque diſtendere haud licebat. Verum ſingulari & individuali ſtructuræ, ni forte præternaturali habitudini, per quam ad commode inflandum illi minus apti exiſtebant, hoc in acceptis ferendum videtur: qualem exin ſuſpicari jubemur, quod animal hoc poſt partum crebrius anhelarit, pulmones tamen ejus ad fundum vaſis, aqua repleti, ſe præcipites dederint, lobulorum horum quidam muco turguerint & craſſioris compagis extiterint. Adeo ut, etſi in uno alterove ſubjecto hujusve Pulmonibus non æque prompte ſuccedat ejusmodi inflationis conatus, in plerisque tamen quia eam non fruſtra molimur, per illam ambiguam reddi experimenti venditi autoritatem, prudenter judicamus.

In partu hærens Fœtus aliquid aeris admittere poteſt.

Præterea numne per Dyſtociam aliquando fieri valet, ut ruptis membranis, Fœtus, in utero aliquandiu adhuc commoratus aeris tantum per Vaginam & Uteri orificium admittat ac Pectore recipiat, quantum ad Pulmones ejus tantisper explicandos ac natatiles reddendos exigitur, mortui nihilominus exturbati? Cui conjecturæ litare quoque deprehendo illos, qui penes *Blanckartum l. a.* Ruyschio, Medicis Trajectinis, Lugdunenſibus &

Böckel

Böckelmanno, Experimentum de fluctuantibus ac decidentibus pulmonibus pro vivo aut mortuo nato, admittentibus atque comprobantibus, contradicere contendunt. Quibus quamvis per omnia aſſentiri nolim, nec tamen *Böckelmanno*, dum l. a. aeris ejusmodi ſubingreſſum rationibus quibusdum impoſſibilem plane reddere conatur, æque ſubſcribere poſſum: quatenus fœtum ſub difficiliore enixu quandoque ſenſibiliter ſatis anhelare contingit, ſive vivum, ſive mortuum poſtmodum prognatum. Neque Hypotheſis Carteſiana & Svvammerdamiana, de aeris ad Uterum ac fœtum impulſu denegato, quam nihilominus *Böckelmannus* omni dubio ſuperiorem ait; nec, quaſi Uterus, poſt effluxum aquarum a ſecundinis ruptis in ſe cedens atque conſtrictus, fœtus Thoracem eousque comprimat, ut ſpatium pro admittendo aere undique intercludat, aſſerto illi deſtruendo par erit: poſtquam ille impulſus aeris, pro reſpiratione formanda, dudum jamdum exploſus legitur; conniventium vero parietum uteri renitentia vix tanta, quin a fœtus agitationibus illi aliquantum explicari, ſicque lateribus ſeu thoraci ejus ampliandis & aeri Vaginæ propinquiori locus atque aditus aliquis parari queat. Potiſſimum cum *Overcamp œconom. animal c. 121.* qui ſtrenuum alias Promachum illius experimenti ſe gerit, concedat ac fateatur, quandoque partus in utero defuncti pulmones aquæ ſupernatare: ſi nimirum hic ſub ipſo enixus conatu, poſt Reſpirationem aliqualem, mortem obierit; ſeque in una fœmina quatuor ejusmodi partus obſervaſſe, tradat.

Porro nec adeo fidum ſeu tutum erit hoc fluctuationis ac ſubſidentiæ Pulmonum experimentum, ſi putredine jamdum in cadavere inchoata illud tentetur: dum per hanc ejus, qui nondum reſpirarit ac mortuus natus, pulmones forſan ad fluctuationem eousque immutari & diſponi valent, mediante ſcilicet rarefactione illa, quam Putredo cadaveribus cunctis horumque membris mollioribus præſtat, ut quæ horum aliquandiu in profundo aquarum hæſerant, tractu temporis in ſublime earum ferri hisque ſupernatare in vulgus innoteſcat. Qualem putredinem tamen, quia cunctis, natorum cadaveribus haud parem concedo, nec eundem ejus ſemper effectum facile largior: quinimo, obſervationibus ejusmodi convictus, quibus poſt partum difficiliorem hujusque conatus aliquot dierum fruſtraneos editi tandem fuerunt infantes mortui, in quibus fracedo patrilaginoſa ſatis evidens, pulmo nihilominus horum, aquæ commiſſus, mox fundum hujus petere cernebatur, ut caſum tantum dabilem, & qui cautos in decernendo hoc negotio arduo nos velit, non perpetuæ exiſtentiæ atque neceſſitatis, me adduxiſſe, Lectorem advertere æquum ratus ſum.

Fallit experimentum, ſi pulmones ad putrilaginem inclinent.

Nolo

fallax teſtatur idem Vagitus uterinus. Nolo hujus loci facere Vagitum uterinum, quem ab ipſis geſtantibus & amicis barum obſervatum annotarunt diverſi Scriptores a *Sennerto prax. lib. 4. part. 2. ſect. 5. cap. 8* recenſiti; quibus ex modernis *Timæum* 8. *caſ. med.* 24 & *Bartholinum 1. hiſt.* 1. addo. Hisque eo promptius ſubſcribo, quod *Boyle de vi aer. elaſt. exper. 41.* minus abſurdum credat ſcribere, grandescentem fœtum forte obſcuram quandam Reſpirationem exercere: ideo quod non vana fabula ſit, Infantulos in uteris matrum aliquando auditos fuiſſe vagientes, hocque exemplo Dominæ cujusdam comprobet. Meminique ipſemet, quandam Theologi Noſtræ Univerſitatis & Eccleſiæ Archidiaconi Uxorem, anno 1684. geſtantem tale quid penes ſe aliquoties & memet ipſum illi aſſidentem, percepiſſe: quacunque demum ratione hoc evenerit. *Nec levior pulmonum in nanis agitatio torſan pulmones natatiles reddit.* Sub ambiguo interim relinquitur, an levis hæc in Embryone quodam facta Pulmonum agitatio hos eousque disponat, ut partu edito aquis ſupernatent: cum nec excluſorum & aliquandiu extra Uterum viventium Catulorum pulmones vel ſponte mox ſe expandant, vel Aeris per tubulum ſeu arte facta Inflatione, adeo facile ſemper explicari poſſe, Experientia doceat. Hinc, quia Ejulatus ejusmodi uterini rarius accidunt, nec penes nefarias meretriculas ullo teſtimonio certificati, nec forte ad natatiles reddendos pulmones ſufficiant: parum defenſionis ſibi hæ ab illis promittere poterunt.

Hæc erant momenta quæ Fluctuationis pulmonum ſuper aquam teſtimonium de nato vivo ſuſpectum innuunt, quibus nunc talia ſubnectam, quæ alteram illius famoſi Experimenti partem fallacem pariter, hincque factam illationem infirmam ac minus concludentem reddere videntur; i. e. ex ſola *Submerſio pulmonum etiam fallit in nato mortuo aſſerendo.* Pulmonum recens nati ſubmerſione, hunc ante ſui enixum mortuum, ſeu in partu & poſt partum eundem non vixiſſe, concludi haud poſſe. Nec vitio ac temeritati mihi vertent illi Medici horumque Collegia, quæ eam fœtus ante partum exhalantis ſignum perpetuum ac certum aſſerunt, quod eorum ſententiæ non adeo prompte aſſentiar: qui cauſam ſanguinis arbitrio ejusmodi ſuſpecto ſubmittere & rem ancipitem atque arduam levi ac fallaci Experimento dirimere nolo, argumentis ſeu dubitandi ad minimum rationibus haud exigui vigoris admonitus; quarum nihilominus ſolutionem ſi ex aliis intellexero, eorum cogitatis ſubſcribere minus refragabor.

Scilicet primam traditioni huic Scholarum erroneæ occaſionem dediſſe puto theorema, quod ingentis autoritatis ac fidei catholicæ hactenus viſum fuit Naturalis ſcientiæ Doctoribus plerisque, *Vitam & Reſpirationem paribus paſſibus ambulare*, ſeu juxta *Galenum 6. de loc. affect. c. 5. Spirationem a Vita, & Vitam* *Falſum dogma, vivum natum mox &*

Vitam a Spiratione, ſeparari non poſſe; adeo ut viventem non ſpirare, & ſpirantem non vivere, ſit impoſſibile. Cui tamen dogmati tantum tribuere vix valeo, quin *Vitam in recens natis Reſpiratione priorem* ſeu *aliquando etiam ſine hac, exiſtere*, aſſeram, proin illud precarium maxime dicam. Quatenus per obſervationes, Mulierculaum quoque, evidens eſt, quas ſuas etiam olim faciebat *Facultas Medica Wittebergenſis Nobiliſſima* in cauſa ſeu ſuſpicione infanticidii aliquando renuncians, adeo debilem atque infirmum interdum excludi partum, ut omni Senſu, Motu ac Reſpiratione per aliquot momenta ſeu notabile tempus, deſtitui videatur, hic non, niſi variis vellicationibus, fomentationibus, Vini, Spiritus Vini & aromaticorum liquorum adſperſionibus, inſtillationibus ac inhalationibus plus minus medicatis demum excitetur, & ejulatu primo aeris primam admiſſionem teſtetur. Hunc ſub tali ſtatu, i. e. ſine omni ſenſu & motu, (niſi quod in arteriis ejus patentioribus, v. g. umbilicalibus levis quædam micatio ſentiatur) hinc ſine reſpiratorio quoque, quis non mortuum diceret, quem tanto molimine nihilominus reſuſcitare attentat, & feliciter ſæpe ſuſcitat, ſeu latentem & quaſi ſyncopizantem vitam in apricum ponit? cum hujus formalitas animæ & corporis ſit connubium, quo ſemel ſoluto aut denegato illa haud redit, nec ullo modo revocari poteſt. Hoc eſt, quamvis ſenſus atque motus, functiones vitales, in nato aliquando deficiant, vita nihilominus interim, ſeu unio illa animæ & corporis actualis, erit concedenda, & quidem ex functionibus vitalibus poſt liminio conſpicuis: perinde ac Fœtus, ſi Secundinis obvolutus naſcatur, aliquando aut nihil omnimo motus ſenſibilis exerit, aut Thoracem ſaltem minus movet. Perconſequens falſum, quod vulgo ſupponitur, omnes Natos ſtatim ab ipſo Partus momento reſpirare. Quod argumentum laudata *Wittenbergenſium* Facultas pariter admittens in Cauſa Annen Voigtii, hujusque Matris, in Præfectura primum Pegavienſi, hinc Lipſienſi, ventilata, die 30 Auguſti Anno 1684 ita decernebat: Wir können aber nicht davor achten daß dieſes (ſubmerſio nempe Pulmonum) ein indubitatum und univerſale argumentum ſey / wodurch ſo gar gewiß bewieſen werden könne / es müſſe das Kind ante partum in Mutter-Leibe verſtorben ſeyn. Mann könte endlich wol ex præſuppoſitis ſchlieſſen / wenn eine Lunge in Waſſer ſincket / ſo hat dieſelbe noch keine Lufft in der Welt geſchöffet / Aber es folget nicht alsbald / daß es müſſe in Mutter Leibe geſtorben ſeyn. Sintemal ſo wol in / als nach / der Geburth ein lebendig Kind kan ertötet werden / ehe es Athem holet ꝛc.

Semper reſpirare

Natus etiam vivit ſine reſpiratione.

Vere E. vivum, utut nondum reſpirantem, cjusmodi tenellum ſi mater

impia manu truculentiore perimat, ſeu perire concedat, Pulmones ejus cernes compactiores, ſanguine uberius perfuſos, ponderoſos, hinc aquæ ſubmergentes: non mortui tamen, ſed vivi, nati, quamvis nondum anhelantis, Organum. Nec adeo inepte plane in ejusmodi caſibus ancipitibus noſtrates Mulierculæ agunt, dum, ut ſuperius tradidi, Nati ad ſenſum mortui, ſeu non mox reſpirantis, faucibus halitum potentius immittant, ſicque eundem reſuſcitent, Forſan quod hujus ſanguinis motus vitalis absque elatere acceſſorio, ſeu impulſu ab extra, quem ab atmoſphæra liberiore expectabat, pro hoc tamen admittendo vel recipiendo, Thoracem, præ ſumma virium imbecillitate & per aeris externi incumbentis gravitatem, nondum ſponte explicare poterat, fere ſuccumbens, ab illius paulo potentiore atque ad Tracheam maxime directo impulſu aut inhalatione alterius levetur, ſicque ſenſibiliter quaſi reviviſcat partu excluſus. Porro, ſicut Natus imbecilior aliquando non æque prompte reſpirat, ita nec vegetior Elatere aereo externo ſemper forſan adeo opus habet, ipſique & fluido ejus vitali aliquantisper exagitando, ſeu hujus undulationi inteſtinæ ad tempusculum perpetuandæ motor internus a Matre deciduus ſeu impreſſus præſto eſt. Simile quid hic fieri concipiendum, quod in Hyſtericæ ac Hypochondriacæ ſuffocationis nonnullis ſpeciebus & Animi Deliquii gradu intenſiore contingere obſervamus, in his nimirum affectibus inſpirationem aeris evidenter interpellari: adeo ut ad tempus notabile ſatis, ſine vita cum morte commutatione aliquando carere valeat Æger Anhelatione ſenſibili, quod nulla, prout ſermocinari amant, ejus in ejusmodi caſibus urgeat neceſſitas. Qualem nihilominus Hominem nemo ſanæ mentis mox pronunciabit exanimem, Calore & pulſu aliquali, tanquam vitalitatis indicibus, adhuc præſentibus, &, ſi non plane integris, certe haud omnimode abolitis: ut vel a poſteriore concludimus, quod ille aut ſponte ad ſe redeat, aut adminiculis congruis reſtituatur.

Nec aere forſan ſemper mox opus habet natus.

Perinde nempe, ac per Experientiam advertere licet, Catulos aliaque animalia, mox a partu & antequam ſpirarint, etſi teneriora, longe difficilius ſtrangulari ſeu ſuffocari præ illis, quorum fauces aliquali demum ab enixu intervallo & Reſpiratione jamdum inchoata conſtringimus: quod ſine aeris externi uſu, per motum vitalem, ſanguini connatum, aliquandiu ſuperſtites durare poſſint, comprobante hoc duplici Obſervatione, cujus olim aliquando ex Actis Forenſibus mentionem feci. In prato nempe agri Torgavienſis Anno milleſimo ſexcenteſimo decimo nono puellam enitebatur

Mere-

Meretricula quædam, quam, ut occultaret, vivam in humum vicinam defo- diebat, vivam nihilominus poſthac Prætor protrahebat. Pariter Anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo quarto Parentes, quam ex nefario coitu genuerant, Filiam natam mox pannis ac linteaminibus obvolvebant, ſcrobi in horreo ad profunditatem pedis effoſo imponunt, terra hunc opplent & ſpicarum avenacearum mergitibus cooperiunt: quæ tamen miſella ſtupendo Fato, poſt ſeptem horarum intervallum incolumis ac viva eruta ac protracta fuit, & parentes a crudeli Infanticidii flagitio hujusque ſupplicio liberavit. Atque hujus conſtitutionis ſeu texturæ, Utero & Involucris ſuis vere vivus excluſus, Partus extra omne dubium pulmones retinebit compactiores & aquæ minus ſupernatantes: minusque perpetuum reddet aſſertum triviale, vivi nati pulmones ſuper aquas fluctuare & nunquam ſubmergi. *Exempla natorum & ſepultorum ſine vitæ diſpendio.*

Me vera ſcribere, non mera ſpeculatione fingere, recenſita, quemlibet docebit Experimentum ſequens, modo in hujus adminiſtratione circumſpectiorem ac frequentem ſe præſtet: cum non æque feliciter ſuccedant tentamina hujus gratia adornata, quod expertus moneo. Præſto ſit Canis aliudve animal partui quam proximum & catulorum enixus patienter expectetur, editorum vero Guttur mox, antequam ſpirare videantur, funiculo conſtringatur: qui vivi nihilominus inter ſtrangulandum varias corporis agitationes & oris rictus convulſivos edent ac formabunt, diſſecti in pectore Cor ſatis potenter vibrans & Pulmones compactiores oſtendent, & hi perinde, ac non natorum & vivorum, ad aquæ, cui injiciuntur, fundum præcipitabuntur. Non dubitabit de rei hujus ſucceſſu & Experimenti fide quiſpiam ideo, quaſi Catuli omnes, ſtatim ac utero & Membranis excluſi neceſſario reſpirent, qui *Boylii, de vi aeris elaſt. exper. alleg.* evolvet: ubi Catulos quosdam, antequam reſpirarint, ſe diſſecuiſſe commemorat, in quibus Cordis motum, quamvis non adeo evidentem, obſervarit: & vix fruſtraneos experietur ſuos conatus, ſi modo celeriter & dextre ſatis operatus fuerit. *Obſervatio in catulis vivis pulmonum ſubmergentium.*

Accedit, quod luctuoſa ſatis aliquando teſtatur Experientia, Funiculum Umbilicalem Collo Fœtus naſcendi præter naturam ac ita circumvolvi, ut in ipſo hujus enixu incongrue tenſus, imprimis ſi rudior Obſtetricis manus ſupervenerit, illum brevi aliquando extinguat. Per modum conſtrictionis canalis pneumonici atque ſtangulationis hoc fieri, Mulierculartum turba ſibi perſvadet: de quo tamen dubitare faciunt illa, quod aeris uſu & reciprocatione hactenus deſtitutus, eodem aliquandiu adhuc ſine Vitæ diſpendio carere valeat, & Catellos ſine reſpiratione vivos excluſos injecta chorda difficulter *An funiculus umbilicalis collo fœtus circumvolutus non ſtrangulando enecat.*

 ad

admodum ſtrangulari, modo dictum fuerit: quin potius ſolum Funiculi umbilicalis tenſionem ac compreſſionem, ſub ejusmodi circumvolutione inevitabilem, partui proximum enecare, probabile ſit. Provoco, pro hoc meo aſſerto comprobando, ad aliam Obſtetricantium obſervationem: ſcilicet ſi quocunque modo, ac ſine ulla Colli conſtrictione, Funiculus Fœtui antevertat, ſeu Capti hujus promineat, niſi mox reponatur, ei valde detrimentoſum hunc evadere. An diſcriminis hujus cauſam cunctæ harum æque intelligant, disquirere nolo, auguror ego, a prolapſu Vaſorum umbilicalium præmaturiore infantem ideo brevi extingui, quod Sanguinis materni motus ad illum per compreſſionem, inter Genitalia parturientis & hujus Caput neceſſario, inprimis ſub reiteratis ac ſingulis partus doloribus factum, intercludatur: quo tamen, donec reſpirarit, carere nequit. Quid proin dicendum foret ſi Pariens forſan ἄϛοργος, aut huic obſtetricans imperitior, aut complex trunculentior, eundem Funiculum vel ſtrictius tendendo, vel minus decenter reponendo, vel quamcunque vim ipſi inferendo, huic, qui vitam anhelat, necem inferat? Quale quid pariter metuendum, ſi Caput, in partu conſtituti, aut a Parturientis, piæ alias, agitatione ac ſitu inconcinno, aut ejusdem Obſtetricis rudiore contrectatione, aliquando lethaliter conquaſſetur, dum enixum illius juvare intendit, aut mentitur earum utraque, & mortuum excluſum dejerat. Numne, quod in ejusmodi caſu Pulmones aquæ ſubmergentes facinoroſas has ab Infanticidii crimine liberent, aſſerere, temerarium ac impium foret.

Potius, quod præter modum tendatur & comprimatur idem.

Porro Experimenti hujus de natatu ac præcipitatione Pulmonum fidem ſubleſtam reddit, quod unius ejusdemque Infantuli Pulmonis fruſtum ad fundum aquæ feratur, alterum eidem ſupernatet: quale quid ſe quoque advertiſſe perhibet *Craanen de hom.* c. 30. ubi ſcribit, Iudices hac in parte maxime falli poſſe, ideoque Medicum advocatum, ut ſuam hac de re dicat ſententiam, prudenter circumſpicere admonet, ne innocentem matrem puniri faciat. Cum ſæpius contingat, quod vivi etiam nati Pulmo per primam ac brevem reſpirationem, non quoad totam ſui compagem æqualiter mox infletur, ſed ſecundum aliquam tantum ſui partem; & ſic, quamvis quædam ejus pars, quam aer nondum ſubiit, fundum peteret, in aquam conjecta, vix tamen inde ſequi, Infantem mortuum in lucem fuiſſe editum. Proin omnes Viſceris hujus Lobos diligentius contrectandos ac ſingulos in partes conſcindendos monet, quæ aquæ ſucceſſive commiſſæ ſi omnes fundum petant certo demum & infallibiliter innuant fœtum ante partum mortuum fuiſſe; quam primum vero aliquam ejus partem aere inflatam & ſupernatantem viderit, fœtum per momentum aliquod extra uterum reſpiraſſe ac vixiſſe pronunciat. Et contin-

Non omnes Pulmonum partes æque fluctuant aut ſubmerguntur.

gere

gere aliquando poſſe, pergit, ut quorundam natorum Pulmones, non, niſi difficulter, inflari valeant, extra uterum nihilominus Infantem vixiſſe, quamvis pulmo aerem, propter anomalam ſui conformationem non admittat. Quale quid in Vituli vivi nati Pulmone obſervatio *Zelleri* l. a. docet, ſc. hunc non niſi, repetito ac potentiore conatu fuiſſe diſtenſum, & in aqua ſubſediſſe. Verum eidem ambiguitati hæc *Craanii* immergitur cautela ac totum, hactenus prolixius ventilatum Experimentum, deciſivum quod vulgo ſibi perſuadent: poſtquam hoc ab utraqne ſui parte fallere, partim dictum, partim ex ſequentibus conſtabit.

Pulmones quorundam recens natorum aque diſtenſiles.

Horum primum erit Quæſtio, ſuperioribus annis diſquiſitioni Scabinatus hujus loci Electoralis expoſita, ubi Infanticida facinus primo pertinacius diffitebatur, favebantque illius negationi Pulmones Nati, in aqua ſubmergentes, huncque in Utero defunctum (ex hypotheſi communi) innuentes: poſtmodum nihilominus, ſe Partum vivum enixum fuiſſe eundemque enecaſſe diſerte fatebatur, & ad ultimum usque ſupplicium conſtantiſſime aſſeverabat. Addo huic binas obſervationes a *Zellero l. a.* productas, quarum una Vitulum concernit, qui poſt ſui partum per dimidium horæ crebrioribus & evidentiore Iliorum motu reciproco, qualis circiter equorum delaſſatorum, ſe reſpirantem ac viventem ſtiterat: cujus Pulmones nihilominus aere inflato mediocriter diſtenti, aquæ dum committebantur, inſtar lapidis ad fundum vaſis fuerint præcipitati ac demerſi. Alteram ex Actis Forenſibus Infanticidii ac Nepoticidii ſuſpicionem involventibus, & *Ampliſſimæ. Facultatis Juridicæ Tubingenſis* diſquiſitioni expoſitis, idem Scriptor recenſet: ubi in Fœtu poſt fata & ſepulturam clandeſtinam denuo eruto & Inſpectioni Medici commiſſo, Pulmones reperti fuerunt, qui aquæ injecti, hujus fundum petierint. Matre quidem primum, ex Aviæ relatione, aſſerente, Natum poſt partum aliquoties vagiviſſe, eadem Avia, quæ Filiæ ſeu Matri parturienti adſtiterat, hoc diffitente & Fœtum mortuum dejerante: donec tandem ſub examine rigoroſiore illum vixiſſe ſeque miſellum vivum atque ejulantem tumulaſſe, utraque confeſſa fuerit.

Pulmonum ſiccorum ſubmergentium exempla.

Quibus ita ſe habentibus Experimentum hoc ſolitarium ſeu merum, ac hactenus adeo jactitatum, ut nonnullus illud *argumentum indubitatum ad convincendas ac defendendas Infanticidas* proclamarit, minus potens deprehenditur, annuente *Collegio Medico Wittebergenſium* in cauſa pari, cujus ſuperius mentio facta fuit, niſi alia huic combinentur phænomena ſeu indicia, illi robur addentia ſeu plus veriſimilitudinis conciliantia. Quod adverten-

Fallit E. hoc experimentum de Pulmonis natantibus.

tes

tes cautiores ita concludunt, Subſidentiam pulmonum in aqua Signum equidem præſtare Infantis in utero ſeu ante partum denati, ſicut eorum Fluctuationes vivi nati: neutrum tamen illorum univerſale argumentum exiſtere. Sub qua etiam circumſpectione in caſibus hujus generis *Facultas Noſtra* ſemper hactenus reſpondit quæſita, Anno v. g. 1701 die 18 Iulii a Commiſſario Ducali Ienenſi, in puncto inculpati Infanticidii Uxoris Paul Lorbers / quod, etſi communiter tradatur, Infantem, cujus Pulmones aquæ ſupernatant, vivum prodiiſſe & reſpiraſſe; hoc tamen firmum ſignum, ſeu ex quo tale quid ſemper ac univerſaliter inferendum, venditari minime poſſe. Quin potius aliquando ſuſpicari detur, illos rarefactos & natatiles redditos per inhalationem aeris in fauces mortui nati, quam Mater ſimplicior & anxietatibus gravioribus obruta pro ſuſcitando hoc forte ſuſceperat. Dum ex Actis imprimis innotesceret, paucis ante Partum diebus eandem gravius lapſam ac ab illo tempore penes Maritum & Mulierculas diverſas de torminibus atque cruciatibus ventris conqueſtam fuiſſe, hunc ſimul ſubſediſſe ac ad Hypogaſtrium fœtum devolutum fuiſſe, ejus motum omnino ceſſaſſe hincque ex Lapſu potius geſtantis illum in Utero periiſſe; Concurrente forſan inſimul partu difficiliore, ſub enormiore atque anxioſa matris jactatione & animi deliquiis, & quod neminem in labore hoc opitulantem habuerit genitrix: interim violentas has vaſorum Fœtus rupturas, cruoris extravaſationes, hinc Suggillationes Integumentorum Capitis, Colli &c. necem patraſſe.

Dubii hujus generis caſus

Dubius magis occurrebat Caſus die 20. Novembris 1705. Annen Dorotheen Gelhorn / concernens, de quo ita ſentiebat Noſtrum Collegium. Favere equidem Inquiſitæ, quod Infans octimeſtris hincque debilior viſus fuerit, & vel ante enixum, vel in hoc, vel brevi poſt, dum illa Syncope fortiore correpta & omni ope deſtituta, occumbere valuerit: Supernatationem pulmonum conjecturam ſuggerere, Fœtum vivum editum fuiſſe ac reſpiraſſe, quod non adeo diu ſub partus conatibus hæſerit, brevi tamen expiraſſe. Nec in Matrice a Parturientis laboribus durioribus & motibus vehementioribus, quos Defenſor accuſarit, eum enecatum fuiſſe, inde colligi, quod nulla uteri Hæmorrhagia, ut in caſu ejusmodi fieri ſolet, motibus his ſupervenerit. Neque Funiculum umbilicalem flaccidum & exſuccum infirmitatem & immaturioris Fœtus obitum in utero neceſſario indigitare: quod natus, poſtquam aliquandiu ſub terra defoſſus jacuerat, demum luſtratus fuerit, ubi per prima corruptionis rudimenta flaccidus evaſerit ille. Quin potius, propter indicia hæc incerta ſibique contradicentia in dubio relictum fuerit, An Infans

fans hic vivus mortuusve natus, ſeu an violenta manu interemptus fuerit. Similis argumenti Quæſtio Collegii dicti judicio exponebatur 7. Octobr. 1707 ad quam ſequentibus reſpondebat. Cum natus vix Septimeſtris videretur, Geſtanti paucis ante partum diebus inſignis Uteri Hæmorrhagia ſupervenerit, pulmones illius maximam partem in aquam demerſerint, Cadaverulum ſcybalis ſuis defœdatum, corruptionis putrefactivæ notæ, v. g. cuticulæ in facie ſeceſſus, Cerebrum fluidius & quaſi deliquatum, in Sectione annotatæ fuerint; veroſimile quidem videri, illum mortuum Utero fuiſſe excluſum: quia nihilominus Partus ſeptimeſtris quoque vitalis cenſeatur, nec omnis Uteri fluor cruentus Fœtum neceſſario enecet, ſubmerſio pulmonum eum quidem nondum reſpiraſſe, minime tamen nondum vixiſſe, teſtetur, nec Stercorum ante partum excretio infallibile intra Uterum mortui ſignum (dubium ſiquidem maneat, num in præſenti caſu cadavera adhærescentia ante, aut poſt, partum ille excreverit) incertum pariter, an putredinis illud primordium in utero, aut extra eundem, ipſi evenerit, dum quarto demum a partu die inſpectio facta fuerit, ſuggillatio Capitis enormior, violentiam non Cadaveri, ſed viventi corpuſculo, illatam augurari faciat; probabilius judicandum fore, partum illum mortuum neutiquam, ſed viventer, fuiſſe excluſum. Anno 1702. d. 6. Febr. Facultatis Noſtræ ſententia itidem de Infante, ex Fœmella Stemmatis generoſioris nato, & in Cloacam dejecto, ab hujus defenſore rogabatur; num ſcilicet ex Specie facti hujusque circumſtantiis infanticidium violentum ſuſpicari liceat? qualem ſequentibus pronunciabat. Ecchymoſin Integumentorum Calvariæ & Meningum, in Relatione Medica deſcriptam vivum natum indigitare, ideo, quod ejusmodi cruoris ad interſtitia & compagem dictorum Involucrorum extravaſatio ſuggillatoria in Cadavere neutiquam fieri poſſit: hocque per Pulmones illius in aqua fluctuantes magis confirmari.

Annecto his ſingulare & rarioris forſan obſervationis exemplum, ex Actis Inquiſitionalibus in puncto Infanticidii, cujus proſtibulum quoddam Dresdenſe accuſabatur, depromptum. Nati Thoracis integumenta molliora, ſpongioſa & ſero turgida, inſtar eorum, qui Anaſarca laborarunt, a Medico & Chirurgis Sectionem Cadaveris adminiſtrantibus, deprehendebantur, Thorax totus aqua ſcatebat ac Pulmones rubicundi, compacti atque exiles ad ſpinam dorſi reclinati ſeu coacti: qui dum aquæ injiciebantur, protinus ſubmergebant, nullumque violentiæ extrinſecus illatæ comparebat ſignum, quin Funiculus umbilicalis quoque integer, non avulſus,

ſed

ſed Placentæ adhuc annexus ſeu continuus. Negabat, Facinoroſa primo Fœtum vivum ſe fuiſſe enixam, diffitebatur proin Infanticidium: Tormentis vero admota fatebatur & aſſerebat utrumque, quod paulo poſt, ab his liberata, magna denuo conſtantia negabat. Cujus etiam ſub Tortura facta confeſſio vel ideo dubia & hujus cruciatibus extorta videbatur, dum ejulaſſe ac vagiiſſe editum ſimul dixerat: quale quid vel ob ejus Thoracis Hydropem, pulmonum explicationem ſufflaminantem, vel quod Pulmones aquæ non innatàrint, dictu ac creditu difficile, ſupervenientibus etiam his Circumſtantiis, quod modo proſtratione ſeu lapſu corpuſculi editi impetuoſiore in humum, modo Funiculi umbilicalis divulſione, illum ſe enecaſſe, dixerat: quorum tamen prioris nulla in Viſitatione comparuerint ſigna, Funiculum etiam, qui huic præerant, integrum minusque laceratum teſtati fuerint. Et numne fieri poteſt, Fœtum brevi ante partum vixiſſe, ſuggillationes in Capitis ejus Integumentis non tantum mollioribus, ſed ipſis quoque Calvariæ Oſſibus conſpici, ſtercorata comparere linteamina, quibus ejusmodi recens natus involutus, ac facile peperiſſe Matrem; adeoque ex horum collectione hanc illum vivum enixum fuiſſe: quin tamen hæc ſigna Iudicio a pulmonum fluctuatione petito, ſemper ac undique annuant, Caſus alterius generis, v. g. ſi Partus laborioſus maxime extiterit, ſimulque Infans ſtercoratus prodierit, evincunt. Quemadmodum, nec ſtercorum abſentia cum ſubmergentibus pulmonibus hunc mortuum excluſum ſemper ac neceſſario evincit: Dum ſine illorum recrementorum excretione aliquando ad tempus vivere poteſt idem, imprimis nondum reſpirans; nec adeo certe eum vivere ſub partus conatibusſemper dignoſci, Genitrix autem improba, ſine ejusmodi Capitis evidentioribus contuſionibus aut depreſſionibus, variis aliis modis, tenellum interficere valet.

Quibus, an vivus mortuusve extiterit Partus, judicio Medici expoſitus, ventilatis, ad alterum hujus Negotii momentum transeo, modos, recens natos enecandi frequentiores, qui ambiguitatem aliquam involvere poterunt, horumque circumſtantias diſquiſiturus quo de Infanticidio actu perpetrato aut plenius conſtet, aut indicia ejus obvia plus minus infirmentur. Poſtquam ex Legum harumque Interpretum ſententia, ubi de crimine puniendo decidendum, non ſufficit, Matrem ſuſpectam modum aliquem & inſtrumentum facinoris ſui innuere, vel ab aliis de horum applicatione convinci: Verum ſimul indagare poſtulatur, num effectum funeſtum præſtiterit hæc, h. e. miſellum vere interfecerit, aut prolata ratione ſaltem interficere

Modum natum interficiendi noſſe, neceſſarium.

ficere valuerit? Nimirum Confeſſio ut probet, debet eſſe veroſimilis, alias nihil operatur, ſive per Torturam, ſive ſponte, emanaverit: ut v. g. non condemnetur mox, qui venenum propinavit defuncto, ſed tunc demum, ubi in hoc comparuerint ſigna venenis propria, ſimul vero in cadavere ejus intoxicationis actualis indicia, i. e. hujus effectus ſolennes. Pari ratione Infanticidii ſuſpicio aliqualis tantum ad hujus pœnam ordinariam decernendam minus adæquata creditur, niſi de modo & infantem occidendi ratione evidente plenius conſtet.

Funiculi umbilicalis ruptura lethalis.

Nequitiarum ſeu technarum ejusmodi, huic exitioſarum, primum locum tenet Funiculi umbilicalis a Secundina avulſi aut præſecti, ſive animo maligno, ſive per ignorantiam, neglecta deligatio, ratione binarum Arteriarum, quas involvit, laceratarum Hæmorrhagiam lethalem inferens. Qualis tamen culpoſa Funiculi adminiſtratio tunc demum admitti valet, ubi multum ſanguinis per vaſorum dictorum aperturas promanaſſe, conſtat: cum parcior ejus profuſio Tenellum ante partum expiraſſe innuat. Quam quidem circumſtantiam dignoſcimus primo, ſi vel Linteamina, quibus natus involutus, vel locus, in quo occultatus repertusve, multum cruoris profuſi oſtendant. Cujus momenti intuitu a Facultate Noſtra Anno 1709 die 30 Martii pronunciebatur hunc in modum. Cum teſtantibus Actis, vix ultra horam in partu transegerit Mater, pone Cyſtam autem, ubi natus latitaverat, parum ſatis cruoris obſervatum fuerit, credibile magis videri, Fœtum intra uterum obiiſſe: dum vivus natus, non deligato Funiculo, plus Sanguinis rejeciſſet, adhuc ſc. naturaliter tepeſcens, & motu cordis plus minus integro; ac poſt partum demum per illius deligationem neglectam interfectus. Deinde diſquirere conveniet per Cadaveruli Sectionem, num vaſa hujus majora ſanguine adhuc ſcateant: unde non propter laceratum minusque obturatum Funiculum Natum periiſſe probabile fit; ſecus, ſi hæc evidenter exinanita deprehendantur. Diſruptum eundem Funiculum caſu & Fœtu a parturiente ſtante in humum ex improviſo præcipitato, non raro accuſant de Infanticidio ſuſpectæ, firmantur etiam in effugio hoc a Patronis Cauſæ. Quibus equidem aliquando graves accidunt nonnulli Medici, divulſionem ejusmodi Funiculi, utpote ſecundum naturam tenacioris ac validioris compagis, niſi a corruptione fuerit arroſus, perquam difficilem aſſerentes, ſimulque metuentes, ne per præcipitationem Nati impetuſiorem Secundina potius, forte cum Utero quoque, protrahatur ſeu evellatur, quam Funiculus rumpatur. Ab Obſtetricibus nihilominus peritioribus annotatum novimus, Parturientibus ſtantibus

Si ſc. hujus occaſione notabilis contigerit Hæmorrhagia.

An Funiculus aliquando caſu rumpi queat?

tibus ſibique ſolis relictis, Fœtum cum impetu ejusmodi exturbatum illum laceraſſe, & quidem in hujus parte modo altiore, modo profundiore ſeu illi propiore: niſi extraordinariæ magis longitudinis hic extiterit.

Nato aliquando exitioſæ exiſtunt Capitis contuſiones.

Aliquando Partus etiam durioribus Capitis tenelli compreſſionibus ac contuſionibus enecatur, (quamvis an ſub conatibus parturitionis difficilioris gravioribus, an a Matre truculentiore poſt enixum tale quid factum, haud ſemper determinari queat) & violentiæ illatæ veſtigia in Cadaverulis crebrius obſervamus, ideo ſuſpecta, quod nullæ ſanguinis ex vaſis capillaribus profuſiones & ſuggillationes integumentorum, niſi in vivo nato, concipi, & in cadaveribus, nec rudiore contrectatione & contuſione, evenire queant. Infanticidii inculpata Generoſa Fœmella, cujus ſuperius mentionem feci, fingebat, ex Latrina eductum Infantem, quem mortuum natum aſſeruerat & quatuordecim a partu diebus in illam dejecerat, ſub decidentia & lapſu in glaciem illius loci contuſiones, hincque cruoris ſuffuſiones, in Calvariæ involucris ac Meningibus Cerebri perpeſſum fuiſſe; quales nihilominus non, niſi viventi adhuc Partui illatas, modo nominatum Collegium decernebat: quod ejusmodi cruoris extravaſatio ad integumenta nominata in defuncto neutiquam, ſed vivente tantum, corpuſculo fieri potuerit. Cui parallelum judicium ab eadem Facultate die 14. Octobris Anno 1707. ad Requiſitionem Patroni Cauſæ, latum: Scilicet non obſtantibus aliis momentis, Fœtum forſan mortuum natum innuentibus, Suggillationem tamen Integumentorum Cranii, enormiorem Capitis contuſionem & rupturam vaſorum ſanguiferorum, vivo illatam, hunc, enecaſſe, veroſimile videri.

In mortuo ſix contingentes.

Præfocatur aliquando recens natus.

Porro præfocatos atque ſtrangulatos recens natos Acta forenſia pariter tradunt, in quali tamen occidendi ſeu necis genere admittendo itidem circumſpectos ſatis decet eſſe Medicos deſuper deponentes. Circumſtantiæ ſeu momenta, in ejusmodi occaſionibus attendenda, modo omni ſuffocationi communia, modo huic vel illi propria ſeu peculiaria, obſervantur. Communium evidens maxime exiſtit Faciei & Capitis intumeſcentia, ac illius, Colli & Humerorum Livor atque Rubedo obſcura: a Circulatione Sanguinis videlicet, per Interceptam reſpirationem & Venarum jugularium compreſſionem, impedita; item Os, Nares ac Pulmones ſero ſeu muco ſpumoſo ſcatentes. Quale quid proin ſi minus fuerit conſpiciendum, de ſuffocatione Nati dubitare concedit, dubitabat etiam Facultas Medica hujus loci A. 1702 die 16 Februarii de infante, qui ex rivo mortuus, cum Vinculo circa collum conſtricto protrahebatur & ſtrangulatus cenſebatur: propter ſignorum ſeu

Signa ſuffocati infantis communia.

phæno-

phænomenorum recenſitorum defectum. Quia nihilominus Reſpirationem interpellant, modo quæ Collum cum Trachea conſtringunt ſeu comprimunt, modo quæ fauces tantum obturant, in caſu priore advertendum, num Funiculus ſimileve conſtrictorium Cervici profundius impreſſum, ſeu an ejusmodi impreſſionis veſtigium evidens cernatur, Circulus nempe in collo hujusque imprimis antica & lateralibus partibus conſpicuus, rubicundus, aut fuſcus, Cutis rugoſa, Muſculi ſubſtrati plus minus ſuggillati: ſine quali arctiore conſtrictiore Trachea nec præcludi: nec Aeris per hanc reciprocatio vitalis ſufflaminari, poterat. In altero caſu, ſeu ubi linteaminum ſimiliumque obturamentorum in os intruſione vel infarctu Matrem impiam Nati ſuffocationem molitam fuiſſe videtur, an talem per illa vere præſtiterit, an ſecus, non raro ambiguum evadit, ſi de modo & profunditate hujus intruſionis haud ſufficienter conſtet, ut vel Obſervatio proxima declarat.

& propria *Profunditas faucibus intruſorum diſcernenda.*

Nimirum Anno 1690 die 30 Septembris Iuvencula quædam ex clandeſtino coitu Puellam peperrat, hancque in Latrinam, mortuam, ut ajebat, dejecerat: quam paulo poſt tamen vivam ſe enixam fuiſſe, ac linteamine præcinctorio ori ejus impacto, ne ejularet, ſuffocaſſe fatebatur; poſtmodum Confeſſionem illam temperabat, nimirum linteo hoc ſuperficialiter tantum ſe os ejus obtegiſſe, ſeu illud huic admoviſſe, nur an das Mäulgen gehalten/ modo leviter illud immiſiſſe, ac perpauca tantum momenta in hoc reliquiſſe, dicens. Quas circumſtantias variantes apprehendens Defenſor, pro innocentia Inquiſitæ adducebat, quod ore natæ leviter tantum per Præcinctorium obturato, i. e. per hoc illi minus profunde adactum, haud ſuffocari potuerit illa: cum imprimis obturaculum hoc non adeo diu in ore ejus reliquerit, & ſub hac oris leviore obturatione Reſpirationi patula per nares via manſerit. Cui ego, a Prætore deſuper requiſitus, regerebam, Naribus quamvis externis hac ratione minus coarctatis, viam nihilominus faucibus atque naribus intermediam, forte hac ratione fuiſſe præcluſam, ſicque reſpirationem Puellæ utique ſufflaminari potuiſſe, aut nares forſan muco, in recens natis frequenter oppletas ſuffocationem juviſſe. Et, tametſi de mora lintei intra fauces minus exacte conſtaret, brevem tamen forte moram interimendo Infanti extitiſſe adæquatam: qui a partu recenti debilis, ſpiritum trahere tantum inchoaverit. Hocque eo magis, quod per Hæmorrhagiam vaſorum umbilicalium haud deligatorum, nec non caloris externi fotum aliorumque neceſſariorum adminiſtrationem neglectam infans ſimul viribus fractus fuerit. Ac denique per ſuperficialem tantum Lintea-

minis immiſſionem phlegma illud glutinoſum, quo fauces modo natorum pariter utplurimum infarctæ, ab ore forſan antico ad hujus anguſtias poſticas & Laryngem retruſum, ſicque ſpiritus reciprocationem interceptam fuiſſe. Magis anceps Collegio Noſtro obtingebat Caſus, quem Scabini Wazdorfiani in Sira, menſe Aprilis præteriti anni diſquirendum exponebant, Partus nempe ſeptimeſtris aut ad ſummum Octimeſtris, quem a Genitrice ſuffocatum ſuſpicio ferebat: Linteamine ſeu Mappa aliquoties complicata & ori atque naribus ejus ſuperimpoſita, concurrente inſimul, illius imbecillitate, præcocius editis conſueta, ac deficiente Regimine Tenellis ejusmodi neceſſario. Quamvis nihil certi hoc in paſſu Nobis decernere licuerit, dum Mater ipſamet in circumſtantiis, ſcitu neceſſariis, recenſendis ſibi haud conſtabat, aſſerens modo, ſe Nato linteamen tantum injeciſſe, modo complicatum ori ejus arctius impoſuiſſe, modo hunc eodem obvolviſſe; ignorare pariter ſe fingebat, quamdiu ſub velo hoc ille vixerit: hinc in dubio linquens nos, an ab inſtrato eodem ſuffocatus perierit.

Etiam aliarum rerum infarctus recens natum ſuffocat.

Nec miſſum facere poſſum, ab aliarum quoque rerum, aliquando paradoxarum ſatis, infarctu Guttur, ad lethalem usque ſpirationis interceptionem ſuffulciri: hujus admonitus ex Caſu, quem 1. Septembr. Anno 1684. a Prætore ac Senatu Islebienſi Facultatis Noſtræ ſententiæ expoſitum, recordor. Mortuum a ſe editum quædam Agnes Sophia Bolazia aſſeruerat, in cujus Capite nihilominus Contuſiones hinc inde variæ, Funiculus umbilicalis abruptus & Os cineribus refertum cernebantur: emergente hinc Quæſtione, numne præter cœteras internecionis cauſas hanc quoque feſtinarit cinerum infarctus, aeris permeatum intercludendo. Quem quidem Mater ſuſpecta fortuito obtigiſſe ajebat, cum ſtans enixa fuerit infantem, capite in humum, in qua cinerum acervus, præcipitatum, ſicque aliquid horum admittentem: eo ipſo vero, dum ille mortuus (ex illius aſſerto) hinc minus inſpirarit, tantam cinerum quantitatem illum attrahere haud valuiſſe, augurabamur, & non tam per illapſum fortuitum, quam ex conſilio & manu intruſis, cineribus refertas fuiſſe illius fauces.

Sub integumentis quoque craſſioribus ſi detineatur, perit.

Refero huc pariter illum ſuffocationis modum, quo Natus ſub ſtragulis, culcitris ſimilibusque operimentis, ſimulque in ſordibus ac excretis partus, detinetur, item intra Femora Infanticidæ comprimitur, cujus Exemplum Quæſtor Langen-Salienſis Anno 1700. menſe Decembris nobis ſuggerebat. Ubi equidem nulla a Medico in Infante obſervata erant violentiæ externæ veſtigia, vixiſſe interim præter natantes Pulmones ipſa Mater aſſe-

afferebat: quem a Secundina minus liberatum ſub ſtragulis atq; recrementis parturientibus conſuetis, relictum ac intra femora genitricis compreſſum, ex aeris appulſu denegato & Thoracis motu impedito, ſeu ſuffocatum, periiſſe, probabile judicabamus. Quale Infanticidii genus promptius conjiciendum, ſi ſub ſitu, quo partum ordinarie excludi innoteſcit, facie nimirum ore ac faucibus poſteriora ſpectantibus, hisq; incumbens ſeu pronus hic diutius manſerit: quantum enim ſitus hic modo editis præjudicet, rudiores nedum Obſtetrices nos docent, dum hos ſtatim, ac manibus ſuis exceperunt, invertunt & inverſos in gremium ponant. *It. ſi a partu in faciem converſus linquatur.*

Ratione Spumoſitatum in Faucibus ac Fiſtula Pulmonari repertarum, quas ſuffocationis violentioris ſignum communiter tradunt, advertere conducet, phænomenum hoc aliquando fallere, hinc ſolitarium Infanticidio inferendo pariter vix adæquatum exiſtere indicium, dum Epilepſia quoq; decumbentibus ac occumbentibus non adeo infrequens deprehenditur ſimilis Spuma: ut proin vitio verti nequeat Medico, ſi, ubi non alia inſimul Suffocationis ab extra factæ ſigna concurrant, in deponendo ambigat, ſuamque potius ſententiam ſuſpendat. Cujus feſtinationem etiam hoc diſuadet, quod, cum fauces recens natorum muco ſeu ſero viſcidiore ordinarie ſcateant, fieri facile queat, ut uno alterove leviore anhelitu, mox a partu & brevi ante obitum ſpontaneum tentato, adeoque ſine omni cauſa externa, illud in ſpumam elevetur: ſicque decipiatur, qui Infanticidii conjecturam ex hujus ſolius conſpectu confirmare ſuſcipit. Quinimo ex adverſo contingere poteſt, ut, ſine ejusmodi ſpumoſitate circa fauces comparente, ſuffocando extinguatur ejusmodi tenellus: v. g, ſi illæ linteaminibus obturentur, ſerum ſpumoſum imbibentibus ſeu abſorbentibus; aut hic in latrinam ſimilemve locum cœnoſum præcipitatus fuerit, hujusque illuvies Spumoſitatem talem obliteret. Ut mittam, ipſas aquas limpidiores, ſi forte his ſubmergatur Infans, illam diluere ac detergere: aut, quia his injectus ſine notabili renitendi ſeque elevandi conatu ac facultate, mox opprimitur, talem ſpumam vix produci ſeu formari. *Spumoſitas in faucibus non infallibile ſuffocationis ſignum.*

Idem obſervari ſolet in natu majoribus, hoc eſt, aliquot ſeptimanarum ac menſium, ſi repentina & clandeſtina morte perierint ac ſuffocati præſumantur, quibus Spuma turgeſcens, aliis circumſtantiis deficientibus, mox categorice hoc aſſerere vix concedit. Atque hoc quidem multo minus, ſi denatum Epilepſiæ alias expoſitum conſtet, aut Dentitione ſimilive affectu, qui ejus frequentior occaſio exiſtit, laborarit: qualem morbum, propter conturbatam

hinc reſpirationem, ſpumam circa os utplurimum producere, vel in vulgus conſtat. Proin ſi in tali caſu deponendum fuerit, per collectionem demum plurium phænomenorum hoc tentet Medicus. Sc. ſe deprehendiſſe infantis nupera nocte mortui faciem lividam aut ex atro rubicundam, os & nares ſpuma obſitas, aperto vero cadavere pulmones pariter ſero ſpumoſo refertos: quarum circumſtantiarum intuitu & cum de cœtero cunctæ, tam externæ quam internæ partes ſanæ & optimæ conſtitutionis deprehenſæ, probabile videri, eundem a mole quadam ponderoſiore, quæ faciei aut pectori ejus incubuerit, aut alia forte ratione, fuiſſe ſuffocatum:

Hi ſunt modi natos ſuffocandi crebriores & Meretriculis impiis ſolenniores: quin tamen aliis quoque inſuper tale quid vel per incuriam & negligentiam, vel magis doloſe, ab iis patrari queat, ex illis, quæ circa partum magna cum cura agere novimus Fœminas ſagatiores, non ſine omni ratione auguramur. Pronum ſeu in faciem atque pectus converſum Infantem ordinarie naſci, penes omnes in confeſſo eſt: in quali tamen corporis ſitu ille minime linquendus, ſed mox in latus alterutrum convertendus, ut facie ſua Obſtetricem aſſidentem ſpectet: Ne videlicet pronus diutius jacens, ſpiritum forſan tardius ac difficilius trahat; ſupini vero os ac nares a colluvie aquarum & cruoris, partus proxima pediſſequa, ad ſuffocationem usque oppleantur. Unde ſubſumere adigimur, quam facile cautela hac neglecta, & ſi Puerpera ejusmodi clandeſtina hanc ſitus in nato mutationem haud ſtudioſe advertat negligatque, aut Infanti quoad hæc minus oportune ſubveniat, neci tradatur hic, nulla alias adhibita violentia evidente, h. e. non quidem committendo, ommittendo tamen, peccet ac infanticidium committat.

Pronus & in faciem natus ſi diulinquatur, perit.

Nec Obſtetrices aliasque Fœminas peritiores latere poteſt, quam per peram cum Nato agatur, ſi a Funiculo & Secundina non ſat cito liberetur, hæcque ab illo non quantocyus ſeparetur: ita ut penes Illas in uſu obſervetur, partum, ſi forte illa hunc non mox ſequatur, præciſo funiculo, removere. Quo nimirum balneo quamprimum committi & ſub enixu viribus fractus hujus fotu calido ſuſcitari & mortuus viſus in vitam revocari poſſit: antequam nimirum, ambitui uteri tepidiori adſvetus, ab atmoſphæra frigidiore nimis alteretur. Secus quidem aliæ Muliercularum harum ſentiunt, non protinus nempe ſegregandum a Secundina infantem, dum per hujus & ſanguinis per funiculum circulati ſeu agitati motum ſeceſſus & excretio Secundinæ ab Utero, cui forſan tenacius adhæreſcat, juvetur. Earum tamen opinioni multum autoritatis derogat hoc, quod Natus imbecillior parum aut nihil

Item, ſi a Secundina non quantocyus liberetur.

aliquan-

aliquando, motus exerat, hinc Epar uterinum per Funiculum illum vix agitare & commovere queat: nec concedente hoc longitudine ejus ordinaria, ratione cujus nihil impreſſionis ſeu vellicationis ab Infante ad illud emanare valet. Neque motus Sanguinis, per umbilicalia vaſa undulantis, firmius adhærescentem Secundinam commovere poteſt in Nato viribus deſtituto: poſtquam Experientia frequentiore edocemur, nec robuſtiſſimum ſemper illam mox ſequi, multo minus ab imbecilliore, per cujus vaſa umbilicalia vix tantillum ſanguinis fertur, aliquid exagitationis illa ſibi promittere poterit. Stante proin, Nati connexionem cum Epate uterino hujus exterminationem minus juvare, nec illum Balneo ſimilive fomentatione calidiore ſub eadem commode & ſecundum exigentiam, tractari poſſe: quid impedit, quominus interim hac ratione, ſeu ſub tardiore Nati a Secundina remotione pereat ille; ſive hoc contingat per clandeſtinæ nascentis ignorantiam, ſive malitiam & culpam plusminus latam.

Metuendum ſimile quid a Placenta, mox ſimul equidem cum Fœtu excuſſa, ab hoc tamen minus tempeſtive ſeu non illico ſequeſtrata: dum hæc vitalitate maximam partem orbata & tantum non cadaveroſa, non, niſi cruorem grumescentem, nihilque vitalitatis ac virium, illi concedit, quin potius aliquid corruptelæ ſuæ inchoatæ impertitur. Quæ proin clandeſtinarum ejusmodi puerperarum vel per imperitiam, vel doloſe, hoc agere negligunt, culpam infanticidii gerunt, illud omittendo, quod Nato internecioni cedere poterat. Recordor quidem pravi illius moris, a *Spigelio* & *Sennerto* comprobati, quorundam Obſtetricum, quæ, antequam Funiculum præſcindant ac deligent, Cruorem vaſis ejus inexiſtentem digitis ſuis verſus Infantem urgent ac repellunt: inepte ſibi perſvadentium, hac ratione refocillari maxime illum, forte debiliorem. Aſt cum ſummo Tenelli vitæ periculo tale quid ab iis fieri, inde judicare eſt, quod canalibus his refrigratis, ſanguis quem continent, omnem mox vitalitatem deponat & congelaſcat, hinc ad interiora ejus delatus & latici vitali intermixtus hunc pariter corrumpat & graviora in illo Symptomata patret; quorum genuinam cauſam nec ſagaciſſimus Medicorum ſubolfacere, nec eidem mederi, poteſt.

It: ſi regimine neceſſario recens natus defraudetur.

Recens deniq; nato exitium non raro infert Regiminis neceſſarii neglectus, hoc eſt, ſi a mucoſitatibus, quibus ad infarctum ejus Nares ac Faucos frequentius ſcatent, non oppido liberetur, a quibus tamen ſolis aliquando ſuffocatur: aut ſi idem contra aeris injuriam externam ſaltem non mox per Linteamina, Faſcias ſimiliaq; integumenta, Balneum aliaq; Fomenta calidiora præmuniatur.

Calidiori

Calidiori ſiquidem atmoſphæræ in Utero hactenus adſvetus externam ſine evidente ſui damno non æque ferre valet: quin brevi ab hujus ſolius rigore, absque ulla alia violentia, ſuffocetur ac enecetur. Qualibus curis & adminiſtrationibus neceſſariis poſthabitis ſi pereat Infans, Infanticidii non raro deficiunt indicia, Medico nihilominus ad deponendum poſtulato, ſcitu neceſſaria maxime.

APPENDICIS.
DISSERTATIO II.
DE
VIVIS MORTVISVE AQVÆ SVBMERSIS, SVSPENSIS AC VVLNERATIS.

Contingit aliquando dubitare 1. de Homine ex aqua protracto, an in illam vivus mortuusve fuerit demerſus 2. de Suspenſo reperto, vivusne an mortuus ſuſpenſus? ac 3. De Vulnerato, num vivo mortuove inflicta fuerit plaga? Quarum disquiſitio pariter ad Medicos devolvatur, determinationis aliquando arduæ ſatis, & ex phænomenis in Cadavere conſpicuis non adeo facile eruendæ. Variis ſiquidem dum artibus nefarii homines crimina ſua celare contendunt, non mirum, infinitas fraudes has eum in finem fingere, ut Magiſtratum, Vindicem eorum, fallant, quibus discutiendis equidem Ars medica aliquando præſto eſt, interdum tamen vix ſufficit: modi interim ac ſigna, negotia ejusmodi inveſtigandi, penes diverſos Scriptores leguntur, *Paræum* v. g. *F. Fidelem*, *R. a Caſtro*, ac *Zacchiam quæſt. med legal. l. 5. tit. 2 quæſt. 11.* congeſta; quorum monumentis unum alterumque ſubnectere nunc intendo.

Signa vivientis aut mortui ſubmerſi.

Quoad prius, communis eſt traditio, illius, qui undis vivus ſubmerſus fuit, Cadaver Digitorum extremitates attritas & excoriatas monſtrare, quod nimirum ille quovis extremo molimine obvia quævis perfringere, eripere ac effodere, hincque emergere attentarit, ſicque dum ſalvare ſe molitus fuerit, in proprios digitos, inſtar furibundi; ſævierit: quale quid in Cadavere ejus, qui in illas mortuus conjectus, cernere haud detur, conatu ejusmodi deſperabundo deſtituti, quique vita jamdum privatus cum morte minus colluctatus fuerit. Præterea in ore ac naribus ejusmodi ſubmerſi viventis mucum obſervari ajunt ſpumoſum, elevatum ab iis moribundi conatibus ultimis, quibus ſpiritum agitare annisus fuerit, & ſub hoc molimine ſimul tum humorem ſali-

valem

valem, quam aquam ab extra appellentem, in Spumam redigerit: dum contra Cadavera aquis injecta nec reſpirationis reciprocatione opus habeant, nec huic moliendæ paria exiſtant. Addunt demum his, Abdomen & Thoracem illius, qui vivens in aquam præcipitatus fuerit, valde tumidum conſpici, Pulmonibus nimirum, Ventriculo ac inteſtinis aqua ſubeunte refertis ac turgeſcentibus; in hoc vero, cujus cadaver demum ſubmerſum, nihil ejusmodi intumescentiæ, nihil aquæ in interaneis, reperiri: in priore canalibus ad hæc patescentibus, quinimo aqua, ſub ultimis anhelandi conatibus pulmonibus impulſa, in poſteriore occluſis ac conſtipatis.

Docuerunt idem olim omnes Medici, ex Signis his Prætori Suspicionem non unius generis ſubminiſtrantes, & aliquando Inquiſitionis argumenta ſuggerentes: qualia tamen multum ambiguitatis involvere ille fateri non erubescet, qui Experientiam Autoritati ac pluralitati conſpirantium anteponit. Scilicet haud omnino frivole infertur, illum, cujus in undis reperti digitorum extrema, forſan aliæ quoque partes nudæ, evidenter laceratæ, illarum vi ſuffocatum fuiſſe, per ſermocinationem declaratam: neutiquam tamen hoc mox negare convenit, ſi forſan illæ integræ offendantur, v. g. in recens natis, ad primum mox aquarum contactum, ac ſine ullo renitendi niſu ſuffocatis. Ne de Melancholicis dicam, qui ſalutem ex aquarum oppreſſione quærunt, nec de Ebriis, qui ſenſuum torpore obruti & quaſi ſomnolenti tale quid ſuſtinent. Circa os atque nares profectioris ætatis hominis aquis ſubmerſi quæ comparet, Spuma indicio eſt, eundem ſub aquis demum interiiſſe, huncque gargariſando quaſi illam formaſſe: de recens edito autem dubitare conceditur, ſpumoſitatem hanc illi connatam ſeu a partu relictam forſan eſſe. In cujusvis vero ætatis homine quid impedit, quominus hæc ſub aquis in ſubmerſo elavata Spuma ab iisdem denuo eluatur & abſtergatur, hinc deficiens eum extra has interemptum fuiſſe falſo perſvadeat. *Fallunt aliquando.*

Aſt quod demum aquæ ad Ventres horumque Viscera, inprimis Pulmones ac Ventriculum, ſubingreſſum ſpectat, hujus argumenti vim probandi confirmant, qui cum Veteribus, Græcis æque ac Arabibus, periculo aquarum ereptos mox ſtudioſius in caput convertunt, ſeu pedibus quaſi ſuſpendunt, ut aquam ingeſtam prompte exturbent: quinimo hujus rejectionis juvandæ cauſa illum ſuper cupam ſeu dolium rotant, ut penes *Alex. Benedictum 7. de morb. cur. cap. 3. Codronchum de iis, qui aquis ſubmerg. Chriſtoph. a Vega art. med. libr. 5. ſ. 5. c. 8.* & *Th. Bartholin. 6. hiſt. 68.* videre eſt. De quali tamen ſuffocatos per aquas in vitam revocandi remedio dubitare oppido jubent illi, qui ſine ejus- *Aquá bibentium ſubmerſorum interanea haud ſubit.*

dem adminiſtratione & ſola ſub ſtragulis calidis fomentatione, frictione & ſpirituoſorum internorum atque externorum uſu idem feliciter ſe præſtitiſſe perhibent, v. g. *Foreſtus* 15. *obſ.* 26. *Platerus obſ. p.* 284. *Langelot in miſcell. N. C. decur.* 1. *Anno.* 6. *obſ.* 20 & *Pechlinus de vita ſub aquis* aliiq; qui ejusmodi homines tractarunt: quibus præſidiis *Foreſtus l. a* Decoctum florum Chamomillæ, tanquam ſingularis in ejusmodi caſu virtutis, addit & præ aliis commendat. Ipſemet quoque *Zacchias* & *Rod. a Caſtr.* circa hoc experimentum, ab ingurgitatione aquæ petitum, ancipites hærere videntur, dum *Prior. l. a. quæſt.* 11 & 12 illos, qui in aqua pereunt, non tam propter molem aquæ, quæ interiora eorum opplerít, quam impeditam potius reſpirationem, ſuffocari, tradit, Poſterior non cuncta eorum Cadavera, ob incluſam aquam, ſed propter vapores, in quos ſub aquis horum fluida reſolvuntur, inflari ac intumescere ſcribit, illa videlicet, quæ diuturniore ſub illis mora putredinem contraxerint.

Quod Experientia edocet. Verum, quod potiſſimum, olim jamdum, cum Profectoris publici officio adhuc fungerer, non unam Infanticidam, Supplicio Culei enecatam, me ſecuiſſe atque hac occaſione Spectatores ad advertendum admonuiſſe, memini: nihil tamen aut parum aquæ in ullius Pulmonibus ac Abdomine deprehendiſſe. Quinimo, ut hujus rei certior evaderem, canes aliquot huic meæ curioſitati & aquis viventes litavi: in neutro tamen horum hinc extracto aquam hauſtam offendi. In quo me inſuper confirmarunt *Platerus quæſt. medic. VValdſchmid. in Ephemend. Nat. Cur. decur.* 2. *ann.* 6. *obſ.* 153 & *Ioh. Conrad Becker* in *tract. de ſubmerſ. mort. ſine potu aquæ.* Quemadmodum idem Experimentum hincque petitum Argumentum, quaſi, ſi in homine, ex aqua protracto, nulla aqua reperiatur, inferre detur, mortuum, non viventem, eundem in hanc præcipitatum fuiſſe, *Facultas Noſtra* Anno 1689 d. 6. Aprilis ſuſpectum ac fallax declaravit: ideo nimirum, qua per aquam ſuffocati non, quod interiora eorum eadem repleantur, ſed quod per hujus ambitum aeris uſus iis denegetur, pereunt. Demum contrarium probabilius videtur, Cadavera aquis ſubmerſa æque ac illorum, qui vivi in easdem præcipitati, ſi diutius ſub his linquantur, tandem per canales laxatos aquam aliquando forſan admittere, proin in deponendo pariter fallere utraque, ſi diutius ſub illa hæſerint.

Unde concludo, bina equidem priora ſigna in diſcernendo cadavere viventis ac mortui ſubmerſi, cæteris paribus, alicujus valoris, tertii autem,

quia

quia falſa innititur Hypotheſi, vim nullam omnino videri: ita tamen, ut illum etiam circumſtantiæ atque indicia combinata moderentur, temperent atque infringant. Ita v. g. ſi conſtet de hominis ſubmerſi dementia, ſi de hoſtis animo vindicativo, illumve per loca ignota ambulaſſe, ſimulque protracti ex Aquis cadaveris manus, aut chirothecæ, quibus forſan hæ indutæ, hinc inde laceratæ, naſus vero atque os ſpuma referta vel obſita cernantur; hæc vix dubitare ſinunt, illum viventem aut in aquam cecidiſſe, aut præcipitatum fuiſſe; contra, ſi ejusmodi indicia deficiant ac de aliis violentiæ illatæ generibus horum ſigna teſtentur, propinati e. g. toxici, Facies livida ac inflata, Lingua tumida, nigra & extra buccas longius prominens, Stomachi facies exterior rubra aut fuſca, interior vero hinc inde arroſa & quaſi cauteriſata, ſine digitorum conſpicua attritione, appareant.

Par ambiguitas circa illos emergit, qui ſtrangulati reperiuntur, ſi de his, an viventes adhuc, an mortui demum, ſuſpenſi fuerint, Medicus deponere poſtuletur: cui equidem diſcutiendæ *Pareus* & *F. Fidelis* allaborarunt; aſt forſan non undique feliciter. Signorum illorum diſtinctivorum frequentiora traduntur, quod in ſuſpenſo vivo funis ſeu laquei ſtrangulantis obſervetur veſtigium ſive impreſſio in Iugulo & lateralibus Cervicis partibus, vel rubedine, vel fuſcedine, livore aut nigredine conſpicuum. A quali funis conſtrictiva impreſſione, annotante *Pareo*, rugoſa & contracta etiam cernitur cutis propinquior. De cœtero livida comparet Facies, Humeri & Brachia, a Circulatione ſanguinis cum impetu intercepta: quinimo Caput & Thorax tumidior aliquando, utraque a ſanguine intra horum Integumenta ſtagnante, Thorax vero inſuper ab ultimo inſpirandi conatu quia in diaſtole explicatus permanſerat. Muco ſpumoſo, plus minus cruore tincto, ſcatent Os atque Nares: Lingua tumidior ac nigricans extra dentes cum Oculis prominet, a Circulatione pariter impedita ac anhelitu violentius interclusſo. Urinam aliquando in agone profundunt ejusmodi ſtrangulati &, advertente *Zacchia*, Membri virilis tentiginem, cum ejaculatione ſeminis, præ ſe ferunt: ſymptomata ſc. ſpasmodica, ſtrangulatis crebriora. Larynx in quibusdam lacerus, attritus & quaſi conquaſſatus deprehenditur, ſi nimirum funis ſtrangulatorius ipſi propius adactus fuerit: hoc tamen rarius contingit, vixque fieri poteſt, ubi ille infra Guttur aut ſupra hoc Tracheæ caput, ſeu proxime ſub mento, Collum conſtrinxerit. Addunt his nonnulli Luxationem Vertebræ Cervicis ſecundæ, quale quid tamen rarioris obſervationis:

Vivus mortuusve ſuſpenſus.

 nimi-

nimirum in illis tantum, qui a manibus Carnificum ſuſpendii ſupplicium paſſi, quibus in nonnullis locis ſolenne eſt, mortis accelerandæ cauſa Cervicem delinquentis torquere ac inflectere ſicque Vertebram hanc plus minus dislocare. Qualium ſignorum & ſymptomatum ſi nulla compareant, Cadaver ſaltem hominis ſuſpenſum fuiſſe, probabile fit.

Exemplum bibentis ſuſpenſi:

Utriusque caſus exempla & ſuper hæc deponendi formulas *Chirurgus ille Gallus des Rapports* p. 516. 517. &c. ſubminiſtrat, quales, quia rarioris obſervationis, in tyronum gratiam tranſcribere haud pigebit ſequentibus. Nos Medici & Chirurgi Regii, ad Requiſitionem & in Præſentia Commiſſarii, viſitavimus Cadaver Fœminæ ſeptuaginta circiter annorum, quæ ſemetipſam ſuſpenderat, exhibens Linguam nigram, tumidam & extra os prominulam, cum recremento oris & narium glutinoſo atque ex atro rubicundo. Invenimus dictum corpus pedibus humum contingens ſeu humotenus innitens, & Collo mediante laqueo ex tænia duplici parato ac nodo craſſiore inſtructo, tigno affixum: ita quidem, ut funiculi hujus Orbiculus quaſi capiſtriformis, inter Mentum ac Laryngem, per angulos Maxillæ inferioris, inter aures atq; Apophyſes Maſtoideos ad Occipitium latus, profundam ſui impreſſionem in partibus his, ſub Menti potiſſimum medio, quod nodus ille craſſior contigerat, reliquerit. Adeo ut ex his cæterisque in Actis enarratis circumſtantiis, & poſtquam ſingula membra exactius luſtraveramus, judicaverimus, ſolam laquei admoti ſtricturam huic Vetulæ mortis cauſam extiſſe. Sicut contrarium caſum, i. e. poſt mortem demum ſuspenſæ, ac de hac teſtificandi ſchema ex eodem Scriptore l. a. petere licet ſequens.

Exempla bina mortua ſuſpenſæ,

Nos Medici ad Relationes ejusmodi deputati ac a Magiſtratu Loci poſtulati Cadaver fœmineum in horreo offendimus, de trabe ſuſpenſum: cujus facies naturalis ſeu conſueti coloris, nihil ſpumæ aut recrementi viſcidi in ore ac naribus monſtrabat, in Lingua nulla nigredo, nec minimum rubedinis, livoris aut ullius coloris peregrini in Collo aut funiculi ſtringentis tractu comparebat. Cœtera vero corporis membra luſtrantes exiguum in latere Thoracis dextro deprehendimus vulnuſculum, ſub mammilla propendente occultatum, inter quintam ac ſextam Coſtam veram pectoris cavum & in hoc totum Cor, ad cruoris ingentem ad hoc profuſionem, perforans. Ex quibus obſervatis, collective ſumptis ſeu ſimul ponderatis referre adigebamur, plagam hanc Thoracis & Cordis Fœminæ huic ante ſtrangulationem inflictam ſolitariam & genuinam mortis ejus extitiſſe cauſam, & poſt hanc demum cadaver fuiſſe

ſuſpen-

ſuſpenſum. Simile quid ad Requiſitionem Quæſtoris Senfftenbergenſis Anno 1708. d. 19. Octobris factum, ex *Actis Collegii Noſtri* commemorare liceat de Fœmina quadam ſuſpenſa reperta: cujus quia nec facies, nec Collum, nec Humeri cum Thorace peregrino colore imbuti, nec Oculi prominentes, nec Lingua tumida ac nigra, nec veſtigium laquei deprehenſa fuerint, utrumque potius Abdominis latus, a Coſtis nothis, Lumbi ad Podicem usque ac Femora livida, fuſca atque ſuggillata comparuerint, hoc concludebat, illam non tam viventem ſe ipſam ſtrangulaſſe, quam ejus Cadaver poſt fuſtigationem & verbera lethalia ſuſpenſum fuiſſe.

Num vivus mortuusve vulneratus.

Tandem de illorum Cadaveribus, quæ vulneribus confoſſa reperiuntur, dum forſan ambigitur, utrum hæc homini adhuc viventi an mortuo, illata fuerint? diſcernere hoc ſatagunt *Paraeus* atque *Zacchias* hunc in modum. Nimirum plagas rubicundas, cruentas ac quarum labia tumida & livida, viventium; plagas autem nec rubras, ſed pallidas, nec cruentas, & quarum labia flaccida, defunctorum, eſſe. Aſt hallucinari utrumque horum, Experientia imprimis evincit, quam in enunciando illi neglexerunt, per quam nihilominus conſtat, haud cuncta vivis inflicta vulnera in cadaveribus horum rubicunda, cruenta & tumida, quinimo pleraque eorum pallida atque flaccida, conſpici: dum quicquid rubedinis ac inflationis in viventibus poſſident, ſive a carnium vitalitate, ſive earum inflammatione, hoc habeant, cum vita deponunt, & per conſequens in quovis cadavere ſauciatorum fruſtra quæritur. Cruenta autem obſervantur nunquam in cadavere, ſed in actu tantum viventibus ſubjectis, & quidem primis diebus tantum, ubi cruore adhuc ſtillant; ſedata vero omnimode eorum Hæmorrhagia tunc ceſſat quoque cruentatio: adeo multo magis in defunctis, quorum Cruor undulare & per tubulos carnium laceratos prorumpere definit. Proin ita quidem concludere conceditur, tument, rubent & cruenta cernuntur in Cadavere aliquando plagæ eorumve labia illius, qui vivus fuit percuſſus: haud tamen infallibilis videtur conſequentia, illum, cujus vulnera recenſita phænomena præ ſe minus ferunt, cadaveri demum ejus fuiſſe inflicta; ob rationem nimirum declaratam. Tumor labiorum ſine dubio emergit ab aliquali Labiorum inflammatione, qualis in vivis jamdum non raro ceſſat: imo dum labia eadem aliquando ad exitium usque vulnerati ſubſident, flaccida ac livida ſimul evadunt, ſuperſtite adhuc eodem.

Fallunt hunc in finem adducta phænomena.

Majoris proin momenti ajerem illud Zacchiæ criterium, vaſa hujus, qui vivus ſauciatus fuit, flaccida & inania maxime, in illo, qui poſt obitum vulneratus, ſanguine turgida & repleta adhuc, cerni: idque ideo, quod per viventis vaſa & carnium fibrillas diſciſſas ſanguis promptius feratur, penetret ac prorumpat fluidus adhuc, vitali elatere turgidus, & a Cordis Embolo vibratus: deficit contra uterque motus & cruor grumeſcit in Cadavere, ſi hujus partium unitas ſolvatur, proin nihil aut parum hujus per vulnus ejus rejicitur. Niſi obſtaret, vulneratum ex diverſis aliis præter Hæmorrhagiam cauſis fatis cedere, utut exile vivens perpeſſus fuerit cruoris profluvium, ſed potior hujus maſſa intra vaſa aſſervata fuerit: unde deciperetur, qui ex ſanguinis in cadavere exuperantia mortuum vulneratum crederet, vivens nihilominus qui vulnus exceperat.

F I N I S.

INDEX RERVM.

A.

ABdominis lymphaticorum vaſorum vulnera lethalia. 164
Abdominis nervorum vulnera lethalia. 164
Abdominis percuſſiones aliquando lethaliter adficiunt fœtum. 161
Abdominis vaſorum exiliorum vulnera lethalia. 33
Abdominis vaſorum ſanguiferorum plagæ mortiferæ. 163
Abdominis viſcera ad thoracem rapta lethalitatem aliquando ſufflaminant. 137
Abdominis vulnera lethalia. 139
Abdominis vulnera quid lethalia reddat. 39
Abſceſſuum thoracis ac abdominis exempla a commotione cerebri. 101. 102
Æger quando vulnus leve ad mortem intendat. 60
Ætas juvenilis cur trepanationem non ferat. 46
Ætas nihil derogat lethalitati. 45
Apoſtema & eroſiores partium inferiorum a capitis vulneribus. 55
Aqua interanea vivorum ſubmerſorum haud ſubit. 193
Arteriarum brachii ac fœmoris vulnera quando lethalia. 36
Arteriarum carotidum & cervicalium vulnera lethalia. 118
Artuum vulnera quæ lethalia. 118. 165
Aſperæ arteriæ partis internæ ſ. inferioris vulnera ſunt mortifera. 121
Aſperæ arteriæ ſummitatis vulnera, etiam cartilaginum, ſanata. 120
Atmoſphæra aliquando vulnus per ſe lethale reddit. 52
Azygos venæ vulnera lethalia. 131

B.

Biliariæ veſiculæ vulnera lethalia. 153
Biliariæ veſiculæ vulnera cur lethalia. 154

C.

Cadavera vivorum ſubmerſorum unde intumeſcant. 194
Calvariæ craſſities & ſoliditas in cadavere quodam fœmineo extraordinaria. 44
Capitis contuſio interdum lethalis, interdum non. 25
Capitis enormiores contuſiones unde cognoſcendæ. 75
Capitis integumentorum externorum vulnera haud lethalia. 76
Capitis læſionum lethalium exempla. 75
Capitis percuſſiones difficulter dignoſcuntur. 41
Capitis percuſſiones thoracis ac abdominis extiſpicia poſtulant. 102
Capitis vulnera ab inſtrumentis ſecantibus minus periculoſa iis, quæ a contundentibus. 94
Capitis vulnera cur nunquam tuta. 2. 75.
Capitis vulnera cur quædam ſero ſymptomata gravia & mortem adducant. 58
Capitis vulnera lethalia, ubi cranium illæſum. 81
a Capitis vulneribus apoſtema & eroſiones partium inferiorum. 55
de Capitis vulneribus judicium difficile. 74
Cerebelli vulnera cur præ cerebri læſionibus lethalia. 96
Cerebrum quibus concuſſum non omnes mox duris corripiuntur pathematis. 99
Cerebri & Cerebelli ſubſtantiæ vulnera quæ mortifera. 93

Cerebri

Cerebri commoti cum vaſorum ſanguineorum ruptura exempla. 97.98
Cerebri commoti ſigna. 97
Cerebri commotio aliquando absque vaſorum ſanguiferorum laceratione evenit 100
Cerebri commotio a ſternutatione 97
Cerebri commotio ab alapa. 66
Cerebri commotio cum lymphæ evacuatione lethalis. 102
Cerebri commotio dependet a tremore calvariæ. 98
Cerebri commotio lethalis, & quæ. 9. 97. 100
Cerebri commotio lethalis duplici de cauſa 97
Cerebri commotio ſolitaria ſubito motibus ac ſenſibus privat. 100
Cerebri commotio vehementior abſceſſus pulmonum, epatis &c. gignit. 101
Cerebri corticalis & medullaris ſubſtantia lethalitatem non determinat. 93
Cerebri læviſſima denutatio aliquando mortem adfert. 75
Cerebri tremoroſa vibratio unde. 98
Cerebri vaſorum vulnera cur lethalia. 88
Cerebri vulnera lethalia nonnunquam ſanata. 22.78
Cerebri vulnera ventriculos ſive penetrent, ſive non, mortifera. 93
Cerebri vulnerum lethalitas unde haurienda 94. 95
Cerebri vulnerum magnitudo ac profunditas diverſa lethalitatem variat. 94
Chirurgus priori Chirurgo in gravioribus vulneribus jungendus. 67
Chirurgus quando vulneris periculum ad mortem intendit. 60
Chirurgi noſtrates ad deponendum minus ſufficiunt. 5.8
Chirurgi renunciatio non eſt anteferenda Medici. 7
Chirurgorum imperitia culpoſa. 60
Chirurgorum imperitia vulnus ſanabile non reddit lethale in ſe. 61 62
Choroidei plexus hæmorrhagiam nulla arte compeſcere licet. 94
Chylus & Lympha non facile corrumpuntur. 149
Colli vulnera quæ lethalia. 118
Colli vulnerum lethalium exempla. 119
Colon inteſtinum cur facile coaleſcat. 145
Conſtitutio individualis aliquando vulnus per ſe lethale reddit. 44
Contrafiſſura cum fiſſura quando habeatur. 85
Contrafiſſura cum interioris calvariæ laminæ teſtis quandoque cernitur 85
Contrafiſſura eſt lethalis 83
Contrafiſſura non immediate, ſed mediate, lethalis. 85
Contrafiſſuram cognoſcendi modus incerti. 84
Contrafiſſurarum obſervationes. 84. 85
Contuſiones incruentæ quæ lethales. 166
Cordis vaſorum majorum vulnera mortifera 131
Cordis ventriculi ſiniſtri prope arteriæ oſtium ruptura. 63
Cordis ventriculi transfoſſi quosdam diu ſuperſtites relinquunt, & cur. 127. 128
Cordis vulnera cur lethalia. 126
Coſtæ fractæ aliquando reponi nequeunt. 125
Coſtæ plures fractæ ac reſtauratæ non poſſunt in ſitu contineri 125
Coſtarum fracturæ aliquando lethales. 70. 124
Coſtarum fractarum brevi interficientium exempla. 70.126
Cranii contuſio aliquando lethalis, aliquando non. 82
Cranii fiſſura qualis per ſe lethalis. 79
Cranii fiſſurarum minus dignoſcibilium exempla. 79.80
Cranii fracturæ cur aliquando lethales. 78.82
Cranii fracturæ per ſe haud lethales. ib.
Cranii fracturarum ſpecies. 79
Cranii ſedes haud mortifera. 82

Cranii tabula externa integra, interna læſa quandoque reperitur. 80

D.

Depoſitio v. Renunciatio.
Deſeſſio calvariæ trepanum non ſemper admittit. 107
Diaphragmatis contuo lethalis. 10. 138
Diaphragmatis plagæ etiam, carnoſæ partis mortiferæ. 137
Diaphragmatis plagæ quæ lethales. 136
Diaphragmatis ſtructura olim male fuit explicata. 137
Diaphragmatis tendineæ portionis vulnera lethalia. 41
ob Dignotionis difficultatem quædam vulnera lethalia. 41
Ductus choledochi vulnera mortifera. 154
Ductus thoracis vulnera lethalia. 135

E.

Epatis ex plagis cur quidam evadant. 152
Epatis vulnera ſuperficialia ſanata. 38
Epatis vulnera lethalia. 150
Epatis vulnera tantum non omnia per ſe mortifera. 151
Epatis vulnerum lethalium caſus. 150
Epigaſtricæ regionis & hypochondriorum percuſſio quandoque lethalis. 10

F.

Felleæ veſiculæ vulnera lethalia. 153
Felleæ veſiculæ vulnera cur lethalia. 154
Figura vulnerum aliquando lethalitatem variat. 43
Fiſſura cum contrafiſſura interdum invenitur. 85
Fiſſura in ſuturam incidens dignotu difficillima. 81
Fœtus adeo debilis interdum excluditur, ut omni motu ac reſpiratione deſtitui videatur. 177
Fœtus an vivus mortuusve excluſus olim ex indiciis mere legalibus petebatur. 169
Fœtus in partu hærens aliquid aeris admittere poteſt. 174
Fœtus in & poſt partum, antequam reſpirat trucidari poteſt. 177
Fœtus in utero mortui ſigna. 170. 171
Fœtus mortaliter aliquando læditur a percusſione abdominis maternæ. 161
Fœtus mox ante partum mortuus nihil corruptionis exhibet. 170
Fœtus ſine motu & reſpiratione ſenſibili natus quomodo excitetur. 177
Fœtus ſub difficiliore enixu ſenſibiliter quandoque anhelat. 175
Fœtus vivus natus ſine ſtercorum excretione quandoque ad tempus vivit. 184
Fœtus vivus natus variis modis trucidari poteſt. 184
Fœtus ſuggillationes capitis fluctuationi pulmonum non ſemper annuunt. 184
Fœtus vitia p. n. quandoque ab imaginatione matris. 162
Fœtum vivere ſub partus conatibus non ſemper dignoſcitur. 184
Fœtum vivum natum interficiendi modum noſſe, neceſſarium. 184
Fœtum vivum præter fluctuationem pulmonum quæ indicent. 84
Fractura cranii quando lethalis. 82
Fragmenta calvariæ non ſemper trepani uſum innuunt. 108
Funiculus umbilicalis collo fœtus circumvolutus quomodo enecet. 179. 180
Funiculus umbilicalis vivi etiam nati mox ab aere p. n. faciem induit. 170
Funiculi umbilicalis habitudo de nutritione fœtus reſtatur. 170
Funiculi umbilicalis habitudo judicium de vivo & mortuo nato aliquando fallit. 170
Fuſtigationis lethalitas unde habenda. 168
Fuſtigationes in cruentæ quæ mortiferæ. 166

G.

Gangræna in pollice pedis a vulnere capitis. 55
Glandularum meſenterii vulnera aliquando lethalia. 149
Gulæ humanæ fabrica. 122
Gulæ vulnera quæ lethalia. 121
Gulæ vulnera transverſalia cur longitudinalibus periculoſiora. 122
Gulæ vulnerum ſanatorum exempla. 122

H.

Hypochondria v. Epigaſtria.

I.

Imaginatio matris fœtui quoque vitia patrat. 162
Infanticidii miſeræ quædam ſe falſo accuſant. 169
Infanticidium ut detegat Medicus poſtulatur. 169
Inſpectio aliquando impeditur a putredine. 11
Inſpectio cadaveris quales injungit cautelas. 40
Inſpectio & apertura non ſufficiunt ad deponendum. 67
Inſpectio & Sectio aliquando nihil declarant. 68
Inſpectio fiat caute. 11
Inſpectio inſtituatur tempeſtive. 10
Inſpectio læſionum capitis reliquarum ſubinde cavitatum aperturam ſuadet. 17
Inſpectio licet fuerit intermiſſa vulnus tamen interdum lethale judicatur. 3
Inſpectio non partem læſam tantum ſed totum cadaver diſquirit. 11. 16
Inſpectio partis læſæ ſolum aliquando ſufficit. 16
Inſpectio quibus perſonis committenda. 5
Inſpectio vulneris ad renunciationem eſt neceſſaria. 3. 62
Inſpectioni Medicus in anatomia minus exercitatus prudenter ſe ſubtrahit 10
Inſtrumenti lædentis conditio minus ſufficit pro lethalitate determinanda. 66
Intercoſtalium vaſorum læſiones lethales. 132
Inteſtinorum plagæ cur quædam ſalutares. 147
Inteſtinorum tenuium vulnera cur reliquis periculoſiora. 145
Inteſtinorum vulnus prominens facilius curatur, quam latitans. 31
Inteſtinorum vulnera lethalia & cur. 30. 144
Inteſtinorum vulnera quædam cur non mortifera. 26. 147
Inteſtinorum vulnera tenuium æque ac craſſorum ſunt lethalia. 145
Inteſtinorum vulnera transverſalia cur periculoſiora. 145
Inteſtinorum vulnerum lethalium hiſtoriæ 146
Sanatorum exempla. 146

L.

Lacteorum ſecundi generis vulnera lethalia. 149
Lacteorum vaſorum lethalitas parum hactenus explorata. 69
Lacteorum vulnera quæ mortifera 148
Læſiones internæ veſtigia externa non ſemper habent. 12. 14
Laryngis cartilaginum percuſſiones aliquando lethales. 121
Lethalitas ex relatione inconcinna interdum dijudicatur. 17
Lethalitas non determinatur ab inſtrumento lædente. 66
Lethalitas non determinatur a ſolis ſymptomatis. 66
Lethalitatis argumenta unde ſumenda. 4
Lethalitatem determinat læſæ partis conditio. 66

Lienis

Lienis extirpatio non derogat ejus plagarum lethalitati. 155
Lienis vaſorum vulnera per ſe lethalia. 31. 155.
Ligamenti umbilicalis vulnera an lethalia, dubitatur? 154. 155
Ligamenti umbilicalis vulnera convulſiones excitare nequeunt. 155
Lympha cerebri an a percuſſione, an aliunde dubium. 104
Lympha difficilius corrumpitur ſanguine. 149
Lymphæ ad cerebri interiora extravaſatio mortifera. 104
Lymphæ cerebri a concuſſione extravaſatæ profluxus per aures. 103
Lymphæ cerebri extravaſatio difficilis eſt conjecturæ. 106
Lymphæ cerebri evacuatæ ab eius commotione natæ caſus. 102. 103
Lymphaticorum abdominis plagæ mortalia 164
Lymphaticorum lethalitas parum aut nihil hactenus examinata. 69
Luxatio unius vertebræ plus nocet, quam plurium. 113

M.

Mammariorum vaſorum vulnera lethalia. 131
Matris duræ ac piæ vulnera ſunt ambigua 85
Matris duræ ſinuum vulnera mortalia. 87
Matris duræ textura ſingularis. 86
Matris duræ uſus in corpore non exiguus. 87
Matri duræ ſanguis extraverſatus tenacius adhæret, quam ut detergeri queat. 92
Medicus ac chirurgus vulnerati abſtineant deinde à ſectione. 9
Medicus chirurgo priori in gravioribus vulneribus jungendus. 67
Medicus deponens aliquando ſententiam ſuam ſuſpendere poteſt. 73
Medicus de multis deponere rogatur. 1
Medicus in arte ſecandi imperitus prudenter renunciationem detrectat. 10
Medicus non ſemper de veritate, ſed etiam de probabilitate deponit. 74. 171.
Medicus prudens a ſingularibus paucis non argumentatur ad univerſalia. 28
Medicus ſine chirurgo deponere poteſt. 7
Medici renunciatio a ICtis neceſſaria deſideratur. 2
Medullæ ſpinalis puncturæ lethales 116
Medullæ ſpinalis vulnera tam inferioris, quam ſuperioris partis per ſe lethalia. 71. 115
Medullæ ſpinalis vulnera per ſe mortifera. 114
Meſenterii glandularum vulnera aliquando lethalia. 149
Meſenterii vulnera quæ lethalia. 148
Morbus antecedaneus lethalitatem haud tollit. 47
Mors a percuſſionibus pluribus minus lethalibus. 72
Mors tardior non ſemper minus lethale reddit vulnus. 64
Mortis a percuſſione celeritas haud ſufficit pro lethalitate inferenda. 63
Muſculi temporalis vulnera haud lethalia. 76
Muſculi temporalis vulnerum ſalutarium exempla. 77

N.

Natus etiam vivit ſine reſpiratione. 177
Natus mox aere forſan ſemper non opus habet. 178
Natum vivum mox & ſemper reſpirare falſum dogma. 176
Natorum & ſepultorum ſine vitæ diſpendio exempla. 179
Nervorum abdominis vulnera lethalia. 399
Nervorum artuum vulnera quando lethalia. 118

Ner-

Nervorum puncturæ atrociora movent pathemata inciſionibus 116
Nervorum quædam vulnera lethalia. 56. 69. 116
Nervorum thoracis lacerationes lethales. 138
Nervorum viſcerum vitalium rami ac plexus lacerati mortales. 117
Nervorum viſcerum vitalium ſolitariorum vulnera quoque lethalia. 117
Nervorum vulnerum lethalitas imperfecte hactenus demonſtrata. 68
Nervorum vulnera non prompte coaleſcunt. 69
Nervorum vulnera ratione partium ad quas abeunt, lethalia. 55

O.

Odontagia funeſta. 23
Oeſophagus v. Gula.
Omenti vulnera quando lethalia 149

P.

Pancreatis vulnera vix lethalia. 149
Paracanteſis thoracis in vulneratis cur raro ſalutaris. 31
Pericardii humor an naturalis. 130
Pericardii vulnera an lethalia. 130
Pericardii vulnerum lethalium cauſa. 130
Piæ matris vulnera haud lethalia. 85
Plagæ incruentæ quænam mortiferæ. 166
Pori epatici plagæ mortales. 154
Pulmones in utero mortui arte ad natatum diſponere licet. 173
Pulmones in vivis ac mortuis natis diſparitatem nonnulli negant. 172
Pulmones motum thoracis ſequuntur. 123
Pulmones natorum natantes fallax experimentum. 181
Pulmonum natantium ac ſubmergentium varia exempla. 181. 182
Pulmones quorundam recens natorum non ſunt diſtenſiles. 181
Pulmones ſi ad putrilaginem inclinent, fluctuationis experimentum incertum reddunt. 175
Pulmones ſubmergentes fœtum in utero mortuum non ſemper innuunt. 181
Pulmones vivi nati non ſemper in aqua fluctuant. 173
Pulmonum diſparitas in natis ac non natis fallit. 172
Pulmonum in natis levior agitatio forſan illos non reddit natatiles. 176
Pulmonum diverſa conditio vivum mortuumve natum indicet. 171
Pulmonum natantium obſervatio in fœtu mortuo nato. 182
Pulmonum partes omnes non aeque fluctuant. 180
e Pulmonum plaga ſuperficiali multi evadunt. 38
Pulmonum ſubmergentium in catulis vivis obſervatio. 179
Pulmonum ſubmerſio fallit, in nato mortuo aſſerendo. 176
Pulmonum ſubmerſio non eſt indubitatum argumentum fœtus in utero mortui. 177
Polmonum vivorum ac mortuorum natorum diſparitas. 171
Pulmonum vulnus lethale quomodo ſalutare evadere queat. 25. 27
Pulmonum vulnera deſperata ſanata. 22
Pulmonum vnlnera non omnia ſunt lethalia. 132
Pulmonum vulnera propter ramos tracheæ læſos mortalia. 135
Pulmonum vulnera propter vaſa ſanguifera lethalia. 134
Pulmonum vulnerum lethalium exempla. 133. 134

R.

Receptaculi lumbaris vulnera lethalia. 149

Renum vulnera lethalia. 156
Renum vulnera quando non lethalia. 48
Renum vulnera ſuperficiaria non lethalia. 157
Renunciatio a Medico & Chirurgo vulnerato medentibus non poſtuletur. 9
Renunciatio Chirurgi tam firma non eſt, quam Medici. 7
Renunciatio in vivis utplurimum eſt conjecturalis. 2
Relatio num vivus mortuusve natus extiterit, olim à Medicis non poſtulabatur. 169
Renunciatio vivi nati unde haurienda. 169
Renunciationis objectum. 1
Renunciationis ſynonyma. 2
ad Renunciationem inſpectio vulneris neceſſaria. 3. 62.
ad Renunciationem inſpectio vulneris non ſufficit. 67
in Renunciatione circumſtantiæ circa vulneneratum & vulnerantem ſunt attentendæ. 67
in Renunciatione quænam obſervandæ. 29
Renunciationes de vulneribus ad Medicum ſpectant. 2. 5.
Renunciationes quandoque frivole taxantur a Cauſidicis. 18
Renunciationes vulnerum duplicis generis. 2
Renunciationum de vulneribus doctrina non eſt prognoſtica. 3
Renunciationum doctrina hactenus imperfecta fuit. 68
Renunciationum doctrina difficilis. 4
Reſonitus v. Contrafiſſura.
Reſpiratio ab ipſo partus momento in natis non ſemper obſervatur. 177
Rete mirabile in homine non deprehenditur. 72

S.

Sanguis extravaſatus in cerebro non dijudicatur ex ictus gravitate. 106
Sanguis interdum a matre dura detergi nequit. 92. 109.
Sanguis non ſemper trepano evocari poteſt. 89
Sanguis in baſi cerebri & intra cerebrum & cerebellum hærens, elici non poteſt. 92
Sanguis ſub calvaria difficillime cognoſcitur in vivis. 106
Sanguinis extravaſati ſub calvaria damnum. 89
de Sanguine ſub calvaria interdum non conſtat. 90
Saniei ſub calvaria collectio in vivis dubia. 107
Scroti vulnus lethale fieri poteſt. 48
Sectio apparatus morboſi an adfuerint, determinat. 66
Sectio cadaveris rudiori chirurgo non concedatur. 12
Sectio læſæ partis conditionem manifeſtat. 66
Sectio non ſemper cauſam mediatam declarat. 14
Sectio nunquam negligatur. 12
Sectione circumſpecta opus eſt. 12
Sedes in capite non lethalis. 82
Serum. v. Lympha.
Sinuum duræ matris vulnera lethalia. 87
Spinæ conquaſſatio aliquando lethalis. 113
Spinæ fracturæ interdum mortiferæ. 114
Spinæ læſiones. 111
Spinæ luxatio aliquando per ſe lethalis. 112
Spinæ vaſorum ſanguineorum ruptura interdum mortalis. 114
Spiritus intra cerebri ventriculos non elaborantur. 93
a Statu valetudinario lethalitas vulneris haud tollitur. 47. 49
Submerſi viuentis aut mortui ſigna. 192
Submerſorum ſigna aliquando fallunt. 193
Submerſorum virorum interanea aqua haud ſubit. 193
Submerſorum mortuorum exempla. 196 197

Suſpenſi vivi ac mortui ſigna ambigua. 195
Symptomata an a vulnere, an aliunde, quomodo dignoſcendum. 54. 56
Symptomata errore ægri vel chirurgi enata lethalitatem excludunt. 59
Symptomata evaneſcentia redeunt interdum cum interitu. 58
Symptomatum gravitas trepanum diſſuadet. 89
Symptomata non omnia vulneris producta ſunt. 57
Symptomata quædam turbant actiones membri vulnerati. 54
Symptomata ſola lethalitatam non determinant. 66
Symptomata ſupervenientia non ſemper vulneris lethalitati derogant. 53
Symptomata vulneri tardius ſupervenientia lethalitatem non ſemper excludunt. 57
Symptomata turbantia actiones membri vulnus lethale reddunt. 54
Symptomata vulneratorum triplicis ſunt generis. 53
Subclaviorum vaſorum vulnera lethalia. 131

T.

Temporis meta ad lethalitatem abſolute nihil confert. 65
Tendinum majorum vulnera quæ lethalia. 166
Thoracis abſceſſuum a commotione cerebri exempla. 101. 102
Thoracis integumentorum vulnera quædam lethalia. 123
Thoracis nervorum lacerationes lethales. 138
Thoracis quædam vulnera male ex lethalium claſſe excluſa. 70
Thoracis vaſorum minorum lethalitas unde. 31
Thoracis vulnera non ſemper dignoſcuntur. 42
Trachea v. Aſpera arteria.
Tracheæ vulnera lethalia ſanata. 23
Trepanatio intermiſſa an per accidens lethales reddat capitis læſiones. 105. 109
Trepanationem tenera calvaria infantis non fert. 46
Trepanum cum ſalute ægri tardius admotum. 65
Trepanum feliciter adminiſtratum. 62
Trepanum in Deſeſſione non ſemper locum habet. 107
Trepanum non præcipitanter admovendum. 109
Trepanum puris collectio non ſemper admittit. 7. 107
Trepanum prohibet firmior feſtucarum cum interioribus nexus. 110
Trepanum prohibet temporis brevitas. 111
ſitus feſtucarum 110
ſitus fluidorum. 109
ſymptomatum defectus 111
Trepani uſum fragmenta oſſis non ſemper innuunt. 108
Trepani uſum neglectum quæ excuſant. 106
Trepani uſum quæ poſtulant. 105
Trepano cur non ſemper locus. 89
Turundæ vulnera a conſolidatione prohibent. 158

V.

Vagitus uterinus experimentum fluctuationis pulmonum fallax teſtatur. 176
Valetudo lethaliratem quando tollit, & quando non. 47. 49.
Vaſorum axillarium lethalitas. 33
cruralium lethalitas. 34
Vaſorum cruralium lethalitatem dubiam nonnulli reddunt. 35

Vaſo-

Vaſorum intercoſtalium læſiones lethales. 132
Vaſorum ſubclaviorum, mammariorum & venæ azygos vulnera mortifera. 131
Venarum axillarium & cruralium lethalitas. 33
Venarum iugularium inciſio an tuta. 118
Venarum jugularium vulnera lethalia. 33
Venena hauſta an exterius applicatis ſemper potentiora. 40
Ventriculi etiam ſummitatis fundi vulnera mortalia. 141
Ventriculi orificia carnoſiora ſunt fundo. 141
Ventriculi orificia non magis ſenſibilia ſunt fundo. 142
Venrriculi orificiorum plagæ ſemper lethales. 140
Ventriculi vulnus majus ſemper peſſundat. 37
Ventriculi vulnus quandoque lethale, quandoque non. 24
Ventriculi vulnera cur aliquando non enecent. 26.27.143
Ventriculi vulnera cur lethalia. 30
Venrticuli vulnera duplici ratione lethalia. 139
Ventriculi vulnerum ſanatorum exempla. 139. 140
Vertebræ dorſi ad anteriora dimota vix reſtituuntur. 112
Vertebræ unius luxatio plus nocet, quam plurium. 113
Veſicæ cervicis vulnera aliquando per ſe lethalia. 159
Veſicæ fundi plagæ non omnes enecant & cur. 159. 160
Veſicæ fundi plagæ ſunt vtplurimum lethales. 159
Veſicæ plagæ aliquando ſalutares. 158
Veſicæ vulnera cur lethalia. 30
Veſicæ vulnera cur quaedam minus mortifera. 26
Vita in recens natis aliquando ſine reſpiratione 177
Vita in recens natis reſpiratione prior. 177
Ureterum vulnera lethalia. 157
Uteri extractio mortalis. 163
Uteri vulnera lethalia. 160
Uteri & in hoc fœtus vulneris lethalis obſervatio. 160
Vulneratus vivus an mortuus quis ſit, unde concludatur. 197.198
Vulnerati vivi mortuive phænomena fallunt. 197
Vulnerationis dignotio difficilis a circumſtantiis externis. 43
Vulnerationis dignotio difficilis a ſitu corporis. ib.
Vulnus abſolute & vtplurimum lethale quid? 20
Vulnus aliquando per ſe lethale reddit conſtitutio læſi. 44
Vulnus inſanabile & lethale ut differant. 19
Vulnus lethale caſu etiam fortuito ſanatur. 26
Vulnus lethale a ſitu partis vulneratæ 30
Vulnus lethale evadit ſalutare per conformationem individualem. 25
Vulnus lethale non a morte pediſſequa judicatur. 19. 23
Vulnus lethale quid? 20
Vulnus non lethale videtur, ſi ſymptomatis gravioribus deſtituatur. 55
Vulnus per ſe & abſolute lethale vulgo confunduntur. 21
Vulnus per ſe & per accidens lethale quid? 2.20
Vulnus per ſe lethale a neglecta aut non rite adminiſtrata medela non redditur per accidens lethale. 15
Vulnus quando lethale per accidens reddatur a diſpoſitione morboſa. 49
Vulnus quod non lethale. 29
Vulnus ſanatum an exacte idem cum non ſanato dubium. 24
Vulnus ſimpliciter & per ſe lethale quomodo differant. 21

Vulnus vix lethale in corpore debili mortis cauſa eſſe poteſt. 49
Vulnus utplurimum lethale manet per ſe lethale, licet ex hoc nonnulli convaleſcant. 21. 22
Vulneris exilitas quando mortem inferat. 95
Vulneris figura aliquando lethalitatem variat. 43
Vulneris inſpectio v. Inſpectio.
Vulneris lethalitatis confirmatio. 60
Vulneris lethalitas a morbo præcedaneo non tollitur. 47
Vulneris lethalitati ætas nihil derogat. 45
Vulneris lethalitatem mortis tempus non determinat. 65
Vulneris nomine quid hic veniat. 9. 10
ex Vulnere immediate tardius æger ſuccumbere poteſt. 65
ex Vulnere ſanato non licet argumentari ad defuncti vulnus. 24
Vulnera cadaverum ſtylo non ſunt exploranda. 11
Vulnera exiliora interdum periculoſiora majoribus. 38
Vulnera lethalia nonnunquam ſanata. 22
Vulnera lethalia ob venenoſitatem. 39
Vulnera lethalia quondam dicta, quæ minus talia. 72
Vulnera membranarum ac tendinum periculoſiora aliis. 30
Vulnera quædam ex errore minimo lethifera. 3
Vulnera periculoſa cum lethalibus non ſunt confundenda. 20
Vulnera vix lethalia quomodo lethalia evadant. 28
ex Vulnerum lethalium claſſe male quædam excluſa. 70
Vulnerum lethalitas a dignotionis difficultate. 41
Vulnerum lethalitas a qualitate eorum. 39
— a quantitate. 37
— ab officio & uſu partium 37
— a textura partis læſæ. 30
Vulnerum lethalium per ſe cauſa. 28
in Vulnerum lethalitate dubia determinanda magis Medico ſtandum quam Chirurgo. 7
Vulnerum ſclopetorum indagatio ardua. 13
Vulnerum ſclopetorum tractus maxime tortuoſi. ib.

Emendanda.

p. 3. l. 15. lege conforme. 39. l. 5. ideo exitioſa. 61. l. 30. Neque nocere.